

ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ
ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΑΙ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ
ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ - ΕΚΟΥΣΑ
ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

ΑΓΓΕΛΙΚΗ Α. ΚΑΡΑΜΑΝΟΥ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΠΜΣ ΔΕ

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

1 9 9 9

ΕΛΕΓΧΟΣ

ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Συμβάσεις Μελέτης και Κατασκευής
Δημόσιων Έργων - Ισχύουσα
Νομοθεσία και Σύγχρονη Πρακτική

ΑΓΓΕΛΙΚΗ Α. ΚΑΡΑΜΑΝΟΥ

ΑΡΧΙΤΕΚΤΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ ΕΜΠ

ΥΠΟΒΛΗΘΕΙΣΑ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΔΙΠΛΩΜΑ ΣΤΗ

ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

1 9 9 9

00133259

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	
ΑΡ. ΕΙΣ.	33259
COMP.	18251 ή 22523
ΤΑΞΙΝ.	34406 ΚΑ.
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ	

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Στην Οικογένειά μου

ΒΕΡΙΑΝΤΗ

ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΑΓΓΕΛΙΚΗ Α. ΚΑΡΑΜΑΝΟΥ

ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΙ ΟΡΟΙ

Δημόσια έργα, σύμβαση, εκπόνηση μελέτης, κατασκευή, ανάθεση καθηκόντων συμβούλου, εργοδότης, Διευθύνουσα Υπηρεσία, διοίκηση του έργου, επίβλεψη, εργολάβος, ανάδοχος, μελετητής, κατασκευαστής, κατασκευαστική εταιρεία, γραφείο μελετών, προσυμβατική διαδικασία, εκδήλωση ενδιαφέροντος, δημόσιος διαγωνισμός, σύστημα δημοπράτησης, μελέτη – κατασκευή, εκπτώσεις προσφοράς, αξιολόγηση, ανάθεση, κατάρτιση της σύμβασης, υποχρεώσεις, υπεργολαβία, λογαριασμός, εγγύηση συμμετοχής, εγγύηση καλής εκτέλεσης, προθεσμίες, ποινικές ρήτρες, αναπροσαρμογή τιμών, εκτέλεση συμπληρωματικών εργασιών, τροποποίηση σύμβασης, υπερημερία, έκπτωση αναδόχου, λύση της σύμβασης, σύγχρονη τεχνολογία

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα μελέτη επιχειρεί να παρουσιάσει τις συμβάσεις δημοσίων έργων στην Ελλάδα, μέσα από το πρίσμα της ισχύουσας νομοθεσίας και της σύγχρονης πρακτικής. Εντοπίστηκαν τρία βασικά είδη συμβάσεων: οι συμβάσεις εκπόνησης μελέτης, οι συμβάσεις ανάθεσης καθηκόντων συμβούλου, και οι συμβάσεις κατασκευής δημοσίων έργων. Η διάρθρωση της εργασίας ακολουθεί αυτό το διαχωρισμό.

Σε κάθε μία από τις προαναφερθείσες περιπτώσεις, παρουσιάζεται η προσυμβατική διαδικασία ανάθεσης της μελέτης, των καθηκόντων συμβούλου ή της κατασκευής σε ανάδοχο και στη συνέχεια αναλύεται η κατάρτιση της σύμβασης με ιδιαίτερη έμφαση στις υποχρεώσεις των συμβαλλομένων καθώς επίσης και στα επιμέρους ζητήματα που μπορεί να προκύψουν κατά την εκτέλεση του έργου.

Η εν λόγω ανάλυση ακολουθείται από μία παρουσίαση της ισχύουσας πρακτικής των δημοσίων έργων στην Ελλάδα. Ιδιαίτερα παρουσιάζονται τα προβλήματα που προκύπτουν από την ισχύουσα νομοθεσία, οι σχέσεις πρακτικής και θεσμικού πλαισίου, καθώς και οι σύγχρονες τάσεις στην παραγωγή των δημοσίων έργων σε σχέση με την ανάπτυξη της χώρας και την ανάγκη για προγραμματισμό και οργάνωση των ελληνικών γραφείων μελετών και κατασκευαστικών επιχειρήσεων. Μελετάται ιδιαίτερα η σχέση των σύγχρονων δομών του τεχνικού χώρου με την αλματώδη ανάπτυξη των εργαλείων που προσφέρει η σύγχρονη τεχνολογία.

Σε υποστήριξη των παραπάνω, η παρούσα μελέτη ασχολείται με την ανάπτυξη σχετικών περιπτώσεων (case studies) από τον χώρο των συμβάσεων εκπόνησης μελέτης, ανάθεσης καθηκόντων συμβούλου και κατασκευής δημοσίων έργων στον ελληνικό χώρο.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Ευχαριστίες.....	I
Κατάσταση Διαγραμμάτων	II
I. Εισαγωγή	1
I.1. Τα Δημόσια Έργα στην Ελλάδα	1
I.1.01. Γενικά	1
I.1.02. Βήματα για την Παραγωγή ενός Δημοσίου Έργου	3
I.2. Μελέτη – Κατασκευή Δημοσίων Έργων	4
I.3. Νομοθεσία για τα Δημόσια Έργα	7
I.3.01. Αστικός Κώδικας	7
I.3.02. Διοικητικό Δίκαιο	7
I.3.03. Ειδική Νομοθεσία Δημοσίων Έργων	8
II. Σύμβαση Μελέτης Δημοσίου Έργου	10
II.1. Γενικά	10
II.2. Συμβαλλόμενοι	11
II.2.01. Εργοδότης	11
II.2.02. Εργολάβος	12
II.3. Προσυμβατική Διαδικασία	14
II.3.01. Πρόσκληση Εκδήλωσης Ενδιαφέροντος	14
II.3.02. Αξιολόγηση Γραφείων – Ανάθεση Μελέτης	15
i Ανάθεση μετά από Εκδήλωση Ενδιαφέροντος	15
ii Ανάθεση μετά από Διαγωνισμό Ιδεών	16
iii Απ' Ευθείας Ανάθεση	17
II.3.03. Εγκριτική Απόφαση του Εργοδότη για Ανάθεση της Μελέτης	18
II.3.04. Ενστάσεις	20
II.4. Κατάρτιση της Σύμβασης	20
II.4.01. Γενικά	20
II.4.02. Υποχρεώσεις των Συμβαλλομένων	21
i Υποχρεώσεις του Αναδόχου	21
ii Υποχρεώσεις του Εργοδότη	24
iii Πληρωμές στον Ανάδοχο	26
iv Επίλυση Διαφορών	27
v Παροχή Εγγυήσεων	28
vi Προθεσμίες	30
vii Ποινικές Ρήτρες	31
II.4.03. Εκτέλεση Συμπληρωματικών Εργασιών	31
i Γενικά	31
ii Συμπληρωματική Σύμβαση	32
iii Τροποποίηση της Σύμβασης	33
II.4.04. Λύση της Σύμβασης	34
i Παραλαβή της Μελέτης	34
ii Πρόωρη Λύση της Σύμβασης εκ μέρους του Εργοδότη	35
iii Πρόωρη Λύση της Σύμβασης εκ μέρους του Αναδόχου	35

II.5. Σύμβαση Εκπόνησης Μελέτης στο Σύστημα Μελέτη - Κατασκευή	37
II.5.01. Γενικά	37
II.5.02. Ευθύνη των Συμβαλλομένων.....	37
III. Σύμβαση Ανάθεσης Καθηκόντων Συμβούλου	39
III.1. Γενικά	39
III.1.01. Καθορισμός Συμβούλου.....	39
III.1.02. Διαδικασία Ανάθεσης Καθηκόντων Συμβούλου.....	40
III.2. Κατάρτιση της Σύμβασης	41
III.2.01. Συμβαλλόμενοι.....	41
i Εργοδότης	41
ii Εργολάβος.....	42
III.2.02. Υποχρεώσεις των Συμβαλλομένων	42
i Υποχρεώσεις του Αναδόχου	42
ii Υποχρεώσεις του Κυρίου του Έργου	42
III.3. Λύση της Σύμβασης	43
IV. Σύμβαση Κατασκευής Δημοσίου Έργου	44
IV.1. Προσυμβατική Διαδικασία Σύμβασης Κατασκευής	44
IV.1.01. Γενικά.....	44
IV.1.02. Σημασία του Διαγωνισμού στην Κατάρτιση της Σύμβασης Κατασκευής.....	44
IV.1.03. Είδη Δημοσίου Διαγωνισμού	46
i Με Ανοικτή Δημοπρασία	46
ii Με Προεπιλογή.....	47
iii Απ' Ευθείας Ανάθεση	47
IV.1.04. Συστήματα Δημοπράτησης.....	48
i Γενικά	48
ii Οικονομικές Προσφορές.....	48
iii Το Σύστημα Μελέτη - Κατασκευή	49
IV.1.05. Διακήρυξη Διαγωνισμού	51
i Γενικά	51
ii Διακήρυξη και Προσυμβατική Ευθύνη.....	52
IV.1.06. Κανόνες Συμμετοχής	53
i Γενικά	53
ii Προϋποθέσεις Συμμετοχής	54
iii Εγγύηση Συμμετοχής.....	54
iv Τεύχος Παρατηρήσεων	55
IV.1.07. Διεξαγωγή Δημοπρασίας.....	56
i Στάδια Δημοπρασίας.....	56
ii Κριτήρια Επιλογής	57
iii Λήξη Διαδικασίας.....	58
IV.1.08. Αντιρρήσεις - Ακυρότητες	58
i Γενικά	58
ii Από την Πλευρά του Διαγωνιζομένου	59
iii Από την Πλευρά της Διοίκησης του Έργου	59
IV.2. Σύμβαση Κατασκευής Δημοσίου Έργου	61
IV.2.01. Γενικά.....	61
IV.2.02. Συμβαλλόμενοι	61
i Εργοδότης	61
ii Εργολάβος.....	62
IV.2.03. Μορφή της Σύμβασης.....	63
i Διοικητικές Συμβάσεις	63

ii Συμβάσεις Ιδιωτικού Δικαίου	63
IV.2.04. Κατάρτιση της σύμβασης.....	64
i Γενικά	64
ii Τύπος – Περιεχόμενο	64
iii Μέθοδοι Κατάρτισης	66
iv Εγγύηση Καλής Εκτέλεσης.....	67
v Προθεσμίες.....	69
vi Ποινικές Ρήτρες	76
IV.2.05. Υποχρεώσεις- Δικαιώματα των Συμβαλλομένων	78
i Υποχρεώσεις του Αναδόχου	78
ii Υποχρεώσεις του Κυρίου του Έργου	87
IV.2.06. Τροποποιήσεις όρων.....	102
i Γενικά	102
ii Εκτέλεση Συμπληρωματικών Εργασιών (Ομοειδών και Νέων).....	102
iii Μείωση Συμβατικών Εργασιών	107
IV.2.07. Παραλαβή Έργου	107
i Αποπεράτωση των Εργασιών.....	107
ii Προσωρινή Παραλαβή	108
iii Οριστική Παραλαβή.....	109
IV.2.08. Νομικά Ζητήματα που Ανακύπτουν.....	109
i Υπερμερία του Κυρίου του Έργου	109
ii Υπερμερία του Αναδόχου.....	111
iii Έκπτωση του Αναδόχου.....	111
iv Επίλυση Διαφορών.....	113
IV.2.09. Λύση της Σύμβασης.....	115
i Λύση της Σύμβασης από τον Κύριο του Έργου.....	115
ii Λύση της Σύμβασης από τον Ανάδοχο.....	115
iii Αυτοδικαία Λύση της Σύμβασης	116

V. Πρακτικά Ζητήματα σχετικά με τις Συμβάσεις Δημοσίων Έργων.. 119

V.1. Γενικά.....	119
V.1.01. Τα Δημόσια Έργα Υποδομής στο Πλαίσιο της Ανάπτυξης της Ελλάδας	121
V.1.02. Το ζήτημα του Συστήματος Μελέτη – Κατασκευή	122
i Γενικά	122
ii Περιπτώσεις Χρησιμοποίησης Συστήματος Μελέτη – Κατασκευή	123
iii Πλεονεκτήματα Συστήματος Μελέτη – Κατασκευή	125
iv Μειονεκτήματα Συστήματος Μελέτη – Κατασκευή	126
v Η Σύγχρονη Πρακτική	130
vi Συμπεράσματα	130
V.2. Τα Δημόσια Έργα από την Πλευρά του Κυρίου του Έργου	133
V.2.01. Γενικά Κριτήρια Αξιολόγησης του Έργου	133
i Η Διάρκεια του Έργου	134
ii Το Κόστος του Έργου.....	135
iii Η Ποιότητα του Έργου.....	136
V.2.02. Η έννοια της Επίβλεψης ως Μέσο Ελέγχου	150
i Γενικά	150
ii Η Διευθύνουσα Υπηρεσία	150
iii Η επίβλεψη	151
iv Επίβλεψη και Συμβατικοί Όροι	152
v Προβλήματα Επίβλεψης.....	152
vi Προτάσεις	153
V.2.03. Το ζήτημα της Αντικειμενικότητας στη Διαδικασία Ανάθεσης.....	154
i Γενικά	154
ii Αρμόδια Όργανα – Κριτήρια Αξιολόγησης	155
iii Το Πρόβλημα των Υπερβολικών Εκπτώσεων Προσφοράς	156

V.3. Τα Δημόσια Έργα από την Πλευρά του Αναδόχου	158
V.3.01. Γενικά.....	158
V.3.02. Η Ανάγκη για Οργάνωση και Προγραμματισμό.....	158
V.3.03. Η Μελέτη.....	160
i Γενικά	160
V.3.04. Η Κατασκευή.....	170
i Γενικά	170
ii Υπερβάσεις του Συμβατικού Αντικείμενου	171
iii Οι Κατασκευαστικές Επιχειρήσεις	173
V.3.05. Η Σύγχρονη Τεχνολογία στις Συμβάσεις Δημοσίων Έργων.....	175
i Γενικά	175
ii Τα Προγράμματα (Software)	176
iii Βάσεις Πληροφοριών μέσω του Διαδικτύου (Internet)	180

VI. Μελέτη Περιπτώσεων..... 185

VI.1. Συμβάσεις Μελετών	185
VI.1.01. Συμβατικό Αντικείμενο	185
i Γενικά	185
ii Συμβαλλόμενοι	186
iii Νομοθετικό Πλαίσιο	186
VI.1.02. Προσυμβατική Διαδικασία	187
i Γενικά	187
ii Προϋποθέσεις Συμμετοχής	188
iii Κριτήρια Αξιολόγησης.....	189
VI.1.03. Υποχρεώσεις των Μερών.....	189
i Γενικά	189
ii Υποχρεώσεις του Αναδόχου	190
iii Υποχρεώσεις του Κυρίου του Έργου.....	191
VI.1.04. Εγγυήσεις – Πληρωμές.....	191
i Εγγυήσεις	191
ii Πληρωμές.....	192
VI.1.05. Προθεσμίες – Ποινικές ρήτρες.....	192
i Προθεσμίες.....	192
ii Ποινικές Ρήτρες	193
VI.1.06. Λύση της Σύμβασης.....	193
VI.1.07. Συμπληρωματική Σύμβαση	194
i Αύξηση – Μείωση Συμβατικού Αντικείμενου	194
ii Συμπληρωματική Σύμβαση	194
VI.1.08. Συμπεράσματα	195
VI.2. Συμβάσεις Ανάθεσης Καθηκόντων Συμβούλου	197
VI.2.01. Συμβατικό Αντικείμενο	197
i Γενικά	197
ii Συμβαλλόμενοι	197
iii Νομοθετικό Πλαίσιο	198
VI.2.02. Υποχρεώσεις των Μερών.....	199
i Υποχρεώσεις του Συμβούλου	199
ii Υποχρεώσεις του Κυρίου του Έργου	200
VI.2.03. Εγγυήσεις – Πληρωμές.....	200
i Εγγυήσεις	200
ii Πληρωμές	201
VI.2.04. Προθεσμίες – Ποινικές Ρήτρες	202
i Προθεσμίες.....	202
ii Παρατάσεις	202
iii Ποινικές Ρήτρες	202
VI.2.05. Αναστολή - Λύση της Σύμβασης	203
i Παραλαβή.....	203

ii Αναστολή της Σύμβασης	203
iii Πρόωρη Λύση της Σύμβασης	203
VI.2.06. Συμπληρωματική Σύμβαση	204
i Αύξηση – μείωση του Συμβατικού Αντικειμένου	204
ii Συμπληρωματική Σύμβαση	205
VI.2.07. Συμπεράσματα	205
VI.3. Συμβάσεις Κατασκευής.....	207
VI.3.01. Γενικά.....	207
i Συμβατικό Αντικείμενο.....	207
ii Συμβαλλόμενοι	208
iii Νομοθετικό Πλαίσιο	209
VI.3.02. Προσυμβατική Διαδικασία	209
i Γενικά	209
ii Προϋποθέσεις Συμμετοχής	210
iii Κριτήρια Αξιολόγησης.....	211
VI.3.03. Κατάρτιση της Σύμβασης.....	212
i Γενικά	212
ii Συστατικά Στοιχεία της Σύμβασης.....	212
VI.3.04. Υποχρεώσεις των Μερών.....	213
i Γενικά	213
ii Υποχρεώσεις του Αναδόχου	213
iii Υποχρεώσεις του Κυρίου του Έργου	215
VI.3.05. Εγγυήσεις – Πληρωμές.....	216
i Εγγυήσεις	216
ii Πληρωμές.....	216
VI.3.06. Προθεσμίες	216
VI.3.07. Λύση της Σύμβασης.....	217
VI.3.08. Νομικά Ζητήματα	217
i Αύξηση – Μείωση Συμβατικού Αντικειμένου	217
ii Ελαττώματα του Έργου	217
iii Αναθεωρήσεις Τιμών	218
VI.3.09. Συμπεράσματα	218
VII. Συμπεράσματα.....	220
VII.1. Η υπάρχουσα Κατάσταση	220
VII.1.01. Η Νομοθεσία Εκπόνησης Μελετών Δημοσίων Έργων	220
VII.1.02. Η Νομοθεσία Κατασκευής Δημοσίων Έργων.....	220
VII.1.03. Η Πρακτική των Συμβάσεων Δημοσίων Έργων στην Ελλάδα	221
VII.2. Σύγχρονες Τάσεις	222
VII.2.01. Γενικά.....	222
i Ο χώρος των Μελετητών.....	222
ii Ο χώρος των Κατασκευαστών	223
VII.2.02. Συμπερασματικά Σχόλια	223
VIII. Βιβλιογραφία	225
VIII.1. Ελληνική.....	225
VIII.2. Ξένα.....	227

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Επιθυμώ να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στην επιβλέπουσα καθηγήτριά μου κυρία Πηνελόπη Αγαλλοπούλου για τη βοήθειά της σε όλα τα στάδια της υλοποίησης της παρούσας μελέτης καθώς και για την ιδιαίτερη κατανόησή της στις δυσκολίες που προέκυψαν από την εκπόνηση του μεγαλύτερου μέρους της εργασίας στο εξωτερικό. Επίσης, στις κατασκευαστικές και μελετητικές εταιρίες που προσέφεραν το υλικό για την μελέτη συγκεκριμένων περιπτώσεων υλοποίησης δημοσίων έργων στην Ελλάδα.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1: Σχέση μελέτης και κατασκευής στη παραγωγή δημοσίων έργων	4
Διάγραμμα 2: Σχέση μελέτης και κατασκευής στο σύστημα μελέτη – κατασκευή.....	5
Διάγραμμα 3: Βασική σχέση συμβαλλομένων στην σύμβαση εκπόνησης μελέτης δημοσίου έργου	12
Διάγραμμα 4: Σχέσεις συμβαλλομένων στη σύμβαση ανάθεσης καθηκόντων συμβούλου.....	41
Διάγραμμα 5: Στάδια διεξαγωγής δημοπρασίας	56
Διάγραμμα 6: Σχέσεις συμβαλλομένων στη σύμβαση κατασκευής δημοσίου έργου.....	62
Διάγραμμα 7: Υπολογισμός λογαριασμού	92
Διάγραμμα 8: Παράγοντες παραγωγής δημοσίου έργου	120
Διάγραμμα 9: Τυπικό εργολαβικό πρόγραμμα διαχείρισης δημοσίων έργων.....	179

ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ

ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ ΣΤΗΝ
ΕΛΛΑΔΑ - ΙΣΧΥΟΥΣΑ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

I.1. ΤΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΡΓΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

I.1.01. ΓΕΝΙΚΑ

Τα Δημόσια Έργα¹ είναι έργα υποδομής της χώρας που καλύπτουν βασικές ανάγκες του κοινωνικού συνόλου, συμβάλλουν στην ανάπτυξη των παραγωγικών δυνατοτήτων, στην αύξηση του εθνικού προϊόντος, στην ασφάλεια της χώρας και γενικά αποσκοπούν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής του λαού¹ (άρθρο 1 §1, ν. 1418/29.2.1984). Τα Δημόσια Έργα εντάσσονται στο γενικό πλαίσιο της κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης της χώρας και γενικά αποσκοπούν στη βελτίωση της ποιότητας του λαού.

Στη νομοθεσία αναφέρεται ρητά ο διπλός προσδιορισμός της έννοιας του δημοσίου έργου, όσον αφορά στο *κοινωνικό-αναπτυξιακό* κριτήριο και το *τεχνικό κριτήριο* των δημοσίων έργων, που υπάρχουν και στον ισχύοντα νόμο

¹ Ως «τεχνικό έργο», γενικότερα, ονομάζονται οι δραστηριότητες που αναφέρονται σε μετατροπές φυσικών πόρων και φυσικών δυνάμεων σε προϊόντα ή υπηρεσίες, με σκοπό τη βελτίωση της ζωής μίας ομάδας ανθρώπων. Το τεχνικό έργο είναι α) πεπερασμένο, δηλαδή έχει αρχή και τέλος, β) δεν είναι εξαιρετικά απλό, διαφορετικά δεν αξίζει να ασχοληθεί με αυτό ένας μηχανικός, γ) μπορεί να περιγραφεί και να προσδιορισθούν τα όριά του σε σχέση με το περιβάλλον, και δ) είναι μοναδικό και μη επαναλαμβανόμενο.

και στην προϊσχύσασα νομοθεσία.ⁱ Πιο συγκεκριμένα, και σύμφωνα με τη νομολογία, θεωρούνται ως Δημόσια έργα εκείνα που εκτελούνται από φορείς του δημόσιου τομέα. Αυτό ισχύει έστω και αν αυτοί λειτουργούν με τη μορφή του νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου, εφόσον εκπληρώνουν σκοπούς περιλαμβανόμενους στην αποστολή του δημοσίου, το οποίο και υποκαθιστούν ως προς τους σκοπούς αυτούς.ⁱⁱ

Σύμφωνα με τη συνήθη πρακτική, τα στάδια για την υλοποίηση ενός δημόσιου έργου είναι τρία:²

- 1) Η διαπίστωση της ανάγκης για το συγκεκριμένο έργο και η μελέτη σκοπιμότητας.
- 2) Η αναλυτική προδιαγραφή του έργου, που περιλαμβάνει τη σύνταξη κτιριολογικού προγράμματος, περιγραφή λειτουργίας, επισήμανση ή σύνταξη ειδικών προδιαγραφών και σύνταξη ενδεικτικού προϋπολογισμού.
- 3) Η μελέτη και η κατασκευή που υλοποιούνται κατ' αρχήν με την επιλογή μελετητών και κατασκευαστών.

ⁱ Από τη νομοθεσία ορίζονταν ως δημόσια έργα (δ.ε.) τα εκτελούμενα για λογαριασμό του Δημοσίου ή Ν.Π.Δ.Δ., για εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος. Ο Ν.1266/1972 όριζε ως δ.ε. κάθε τεχνικό έργο που εκτελείται από φορείς του δημοσίου τομέα και συνδέεται με οποιοδήποτε τρόπο με το έδαφος, το υπέδαφος ή τον υποθαλάσσιο χώρο, όπως και τα πλωτά τμήματα των τεχνικών έργων. Ο ορισμός του τεχνικού έργου επαναλαμβάνεται στο άρθρο1 §3 του ν. 1418/1984.

ⁱⁱ Βλέπε και από τη νομολογία Α.Π. 745/1971 στο ΝοΒ 20, 549

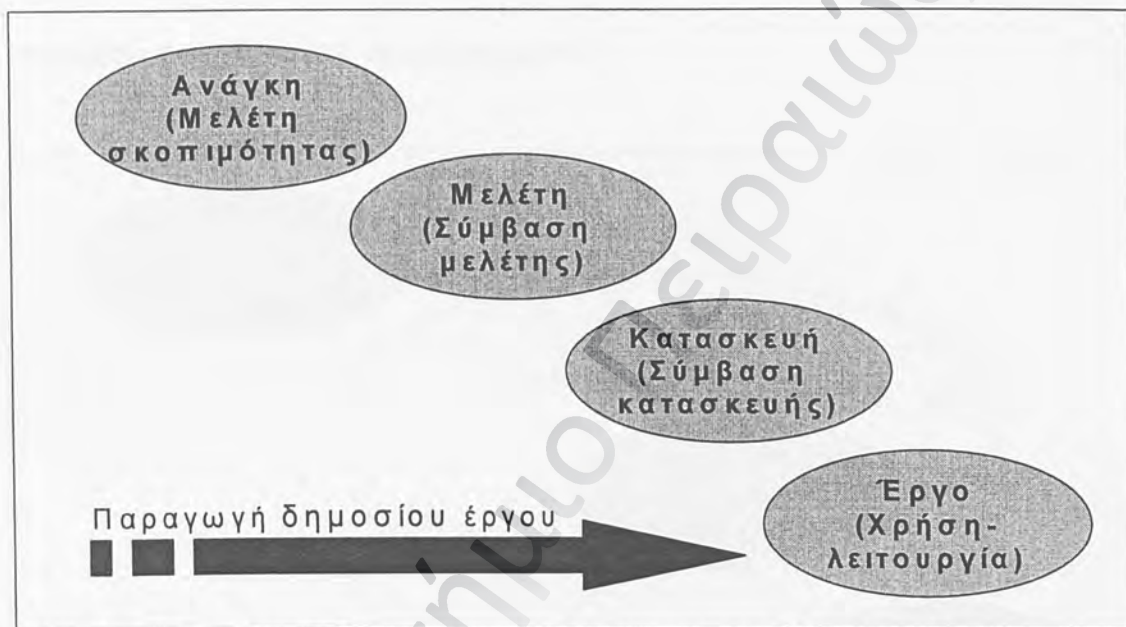
Γενικά οι ενέργειες και η βασική διαδικασία παραγωγής ενός έργου μπορεί να συνοψισθούν στα παρακάτω:³

1. Εγγραφή του έργου στο τεχνικό πρόγραμμα του φορέα.
2. Εγγραφή εκτιμώμενης πίστωσης που προορίζεται για την εκτέλεση του έργου.
3. Σύνταξη μελέτης από την αρμόδια τεχνική υπηρεσία του φορέα. Σε περίπτωση αδυναμίας η μελέτη συντάσσεται με τις διαδικασίες του ν. 716/1977 και των εκτελεστικών πράξεών του.ⁱ
4. Διαδικασία κατασκευής του έργου:ⁱ
 - α) Με εργολήπτη, έπειτα από διαγωνισμό (σύμφωνα με ένα από τα επιτρεπόμενα συστήματα ή και συνδυασμό αυτών) ή με απευθείας ανάθεση (διαπραγμάτευση), όπου αυτή επιτρέπεται, σε επιχειρήσεις κατασκευής έργων που έχουν τέτοιο δικαίωμα (ν. 1418/84 άρθρο 16) [διακήρυξη - ορισμός επιτροπής διαγωνισμού - ορισμός επιτροπής εισήγησης για ανάθεση (ΕΕΑ)].
 - β) Με αυτεπιστασία (απόφαση του φορέα).
5. Εγκριτική - κατακυρωτική απόφαση.
6. Υπογραφή σύμβασης.ⁱⁱ

ⁱ Βλ. «Σύμβαση Μελέτης Δημοσίου Έργου », σελ.10 κ.εξ.

7. Ορισμός επιβλέποντος από τη διευθύνουσα υπηρεσία του φορέα.
8. Διαδικασία επίβλεψης του έργου.
9. Περαίωση - παραλαβή - τελική εξόφληση.

1.2. ΜΕΛΕΤΗ – ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ

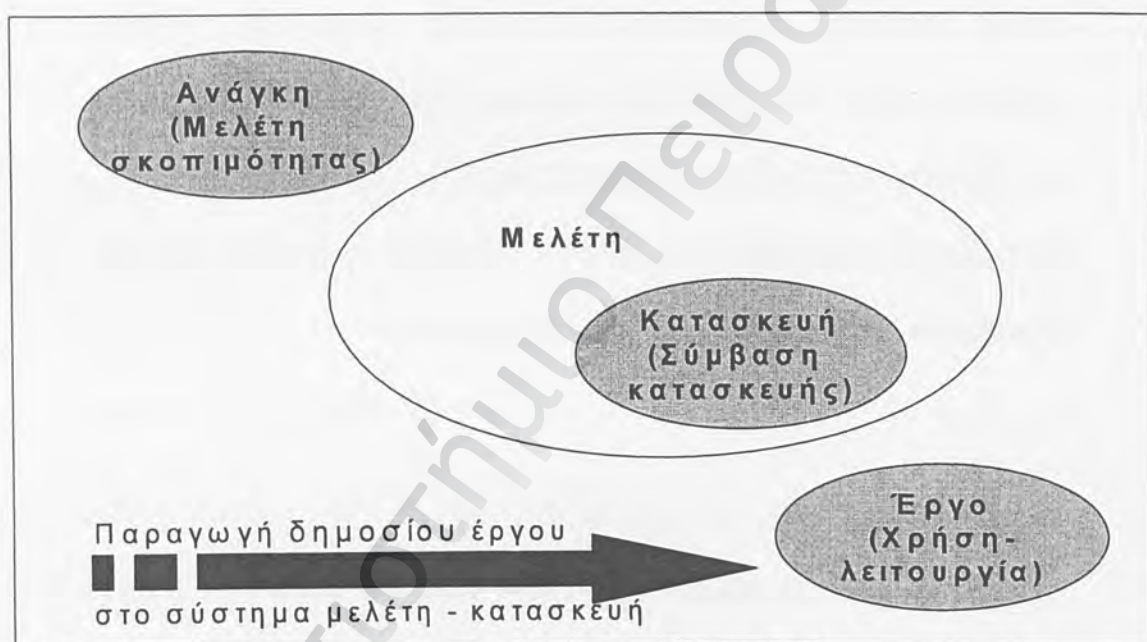
Διάγραμμα 1: Σχέση μελέτης και κατασκευής στη παραγωγή δημοσίων έργων

Η υλοποίηση κάθε δημόσιου έργου προϋποθέτει σύνταξη μελέτης, βάσει της οποίας γίνεται η ανάθεση της κατασκευής. Σύμφωνα με τη νομοθεσία περί εκπόνησης μελετών δημοσίου, ως «μελέτη» ορίζεται κάθε επιστημονική και τεχνική εργασία που αποβλέπει στην κατασκευή ή μη τεχνικού έργου ή στο σχεδιασμό και την απεικόνιση προγραμμάτων και μεθόδων ανάπτυξης του ευρύτερου χώρου με την κατασκευή ή μη τεχνικών έργων (άρθρο 2 §1, ν. 716/1977).

¹ Βλ. «Προσυμβατική Διαδικασία Σύμβασης Κατασκευής», σελ. 44 κ.εξ.

ⁱⁱ Βλ. «Σύμβαση Κατασκευής Δημοσίου Έργου», σελ. 61 κ.εξ.

Ο τελικός στόχος είναι η, βάσει της μελέτης, κατασκευή του έργου, που υλοποιείται με την ανάθεσή της σε ανάδοχο – εργολάβο μέσα από διαδικασίες καθοριζόμενες από τη νομοθεσία δημοσίων έργων. «Κατασκευή δημόσιου έργου» είναι ο συνδυασμός και η διεύθυνση των μέσων παραγωγής του έργου για την επίτευξη ενός παραγωγικού αποτελέσματος, κτιριακού συγκροτήματος, έργου οδοποιίας κ.ά.¹ Ως κύρια μέσα παραγωγής θεωρούνται τα υλικά, η εργασία και τα μηχανήματα.⁴

Διάγραμμα 2: Σχέση μελέτης και κατασκευής στο σύστημα μελέτη – κατασκευή

Ο προϊσχύσας νόμος, για την ανάθεση κατασκευής απαιτούσε εγκεκριμένη «οριστική μελέτη», σύμφωνα με την ισχύουσα τότε νομοθεσία για τις μελέτες,

¹ Η απεικόνιση των μέσων παραγωγής που απαιτούνται για κάθε μία εργασία βρίσκεται στις αναλύσεις τιμών. Οι αναλύσεις τιμών δίνουν για κάθε μία συγκεκριμένη εργασία τις αναγκαίες ποσότητες των επιμέρους μέσων για να κατασκευαστεί κάθε μονάδα της εργασίας αυτής. Με τον τρόπο αυτό απεικονίζονται οι ποσότητες όλων των μέσων παραγωγής για την κατασκευή ενός δημοσίου έργου.

δηλαδή απαιτούσε τελική φάση μελέτης.¹ Σύμφωνα με τον ισχύοντα νόμο, είναι δυνατό η μελέτη να υποβάλλεται κατά το χρόνο της δημοπρασίας για έργα που έχουν ιδιαίζουσα σημασία ή είναι δεκτικά ειδικού τρόπου κατασκευής. Πρόκειται για το σύστημα Μελέτη-κατασκευή.⁵ Πιο συγκεκριμένα, και όσον αφορά στη νομική διάσταση των πραγμάτων, προβλέπονται γενικά οι παρακάτω περιπτώσεις προσέγγισης του ζητήματος της πραγματοποίησης ενός δημόσιου έργου:

- Ανάθεση εκπόνησης μελέτης σε ανάδοχο - μελετητή βάσει διαδικασίας επιλογής και σύναψη *σύμβασης εκπόνησης μελέτης* μεταξύ του αναδόχου και του δημόσιου φορέα. Στη συνέχεια, το έργο δημοπρατείται βάσει της μελέτης και ανατίθεται η κατασκευή σε ανάδοχο – κατασκευαστή, με την κατάρτιση *σύμβασης κατασκευής* δημόσιου έργου.
- Δημοπράτηση μελέτης και κατασκευής με μία προβλεπόμενη διαδικασία, η οποία καταλήγει στην υπογραφή της *σύμβασης κατασκευής* μεταξύ του δημοσίου και του επιλεγέντα αναδόχου – κατασκευαστή. Η εκπόνηση της μελέτης γίνεται από μελετητή της επιλογής του κατασκευαστή και καταρτίζεται *σύμβαση ιδιωτικού δικαίου*.

¹ Και από τον προϊσχύσαντα νόμο αλλά και τις ισχύουσες διατάξεις, προβλέπονται στάδια μελέτης (βλ. Π.Δ. 515/1989). Προκειμένου για οικοδομικά έργα π.χ. προβλέπεται προκαταρτική μελέτη (κατ' εξαίρεση), προμελέτη, οριστική μελέτη, μελέτη εφαρμογής. Προκειμένου για τεχνικά έργα (γέφυρες κτλ), προκαταρτική μελέτη, προμελέτη, οριστική μελέτη κ.ά.

Από τη νομοθεσία προβλέπονται επομένως διαφορετικές προσεγγίσεις όσον αφορά στη σχέση της μελέτης και της κατασκευής για την πραγματοποίηση ενός δημοσίου έργου, η οποία και αντικατοπτρίζεται άμεσα όχι μόνο στο είδος των συμβάσεων, αλλά και των γενικότερων διαδικασιών που ακολουθούνται. Η παρούσα μελέτη θα προσεγγίσει τις έννοιες των συμβάσεων μελέτης και κατασκευής δημοσίων έργων, μέσα από τη συνήθη σύγχρονη πρακτική και μέσα στα πλαίσια του νομοθετικού καθεστώτος που τις διέπει.

1.3. ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΡΓΑ

Στην κατασκευή των Δημοσίων Έργων αναφέρεται η ειδική γι' αυτά νομοθεσία, οι διατάξεις του Αστικού Κώδικα, του Διοικητικού Δικαίου και οι διατάξεις του κοινοτικού δικαίου, πρωτογενείς και δευτερογενείς.

1.3.01. ΑΣΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ

Η κατασκευή Δημοσίων Έργων διέπεται από τις Γενικές Αρχές του Αστικού Κώδικα, το Γενικό Ενοχικό Δίκαιο και τις διατάξεις περί Σύμβασης Έργου. Κατά ρητή διάταξη του νόμου περί δημοσίων έργων εξάλλου, στις συμβάσεις κατασκευής δημοσίων έργων εφαρμόζονται οι διατάξεις του Αστικού Κώδικα, εφόσον δεν ορίζεται διαφορετικά στο νόμο ή τα εκτελεστικά του διατάγματα (άρθρο 5 §11 ν. 1418/29.2.1984).

1.3.02. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Οι συμβάσεις δημοσίων έργων που έχουν συναφθεί από το δημόσιο ή από ΝΠΔΔ, οι πράξεις των οποίων ως εκτελεστές διοικητικές πράξεις υπόκεινται

σε αίτηση ακύρωσης ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, θεωρούνται από την επιστήμη και τη νομολογία ως διοικητικές συμβάσεις.⁶ Εξαιτίας της φύσης τους έχουν διοικητικό χαρακτήρα και διέπονται από τις αρχές του διοικητικού δικαίου.

Επίσης, η διαδικασία επιλογής αναδόχου εκπόνησης μελέτης ή κατασκευής δημοσίου έργου είναι μία σύνθετη διοικητική ενέργεια, εφόσον για την πραγματοποίηση του τελικού εννόμου αποτελέσματος απαιτούνται περισσότερες διαδοχικές πράξεις.¹ Αρχίζει με τη διακήρυξη και τελειώνει με την έγκριση του πρακτικού του διαγωνισμού.⁷ Διέπεται επομένως από τις Γενικές αρχές του Διοικητικού Δικαίου και τις διατάξεις περί διοικητικών συμβάσεων, εφόσον ο κύριος του έργου συνιστά διοικητική αρχή και εκδίδει εκτελεστικές διατάξεις.

1.3.03. ΕΙΔΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ

Ο νόμος που διέπει την κατασκευή Δημοσίων Έργων είναι ο ν. 1418/1984. Ο νόμος αυτός περιέχει διατάξεις διοικητικού δικαίου ιδίως όσον αφορά το πρώτο στάδιο της κατασκευής ενός δημοσίου έργου, δηλαδή από τη δημοσίευση της διακήρυξης της δημοπρασίας έως την κατακύρωση του αποτελέσμάτος της, αλλά και διατάξεις ιδιωτικού δικαίου όταν ρυθμίζει θέματα αναγόμενα στη σύμβαση των δημοσίων έργων κατά τρόπο διαφορετικό εκείνου του Αστικού Δικαίου. Για την εκτέλεση του νόμου έχουν εκδοθεί

¹ Η έκδοση κάθε μίας είναι προϋπόθεση έκδοσης της επομένης και η τελευταία πράξη ενσωματώνει όλες τις προηγούμενες οι οποίες αποβάλλουν την αυτοτέλειά τους. Η τελευταία αυτή πράξη είναι η απόφαση της Προϊσταμένης Αρχής για την έγκριση ή μη του αποτελέσματος της δημοπρασίας.

διατάγματα (όπως τα π.δ. 609/1985, π.δ. 472/1985) και υπουργικές αποφάσεις. Όσον αφορά τη σύμβαση εκπόνησης μελέτης Δημοσίου έργου,⁸ ο βασικός νόμος είναι ο 716/1977, «περί μητρώου μελετητών και ανάθεσης και εκπόνησης μελετών», που συμπληρώνεται από το π.δ. 194/1979.¹

Βιβλιογραφία κεφαλαίου I

- ¹ Δ. Παναγιωτακόπουλου, «Οργάνωση Εκμηχάνιση και Προγραμματισμός τεχνικών έργων», Ξάνθη 1984, τ.1, σελ. 1
- ² Χ. Κωστίκας, Γ. Ιακωβίδης, Π. Κρεμέζης, Προβλήματα από την εφαρμογή του νόμου 1418/1984, σελ. 23/3
- ³ Ι. Πραγιάτης, Π. Αλεξανδρίδης, «Παραγωγή Δημοσίων Έργων (Μελέτες και έργα) στην Περιφέρεια και υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο», Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος Δημόσια έργα μικρής και μεσαίας κλίμακας στην περιφέρεια, Ειδικό ένθετο, Ενημερωτικό δελτίο του ΤΕΕ, Τεύχος 2030, 7/12/98, σελ. 82
- ⁴ Α. Τζίκα Χατζοπούλου, Κατασκευή Δημοσίων Έργων, Αθήνα 1994, σελ. 29
- ⁵ Α. Τζίκα Χατζοπούλου, ό.π., σελ. 47
- ⁶ Α. Τζίκα Χατζοπούλου, ό.π., σελ. 101
- ⁷ Α. Τζίκα Χατζοπούλου, ό.π., σελ. 87
- ⁸ Ι. Πραγιάτης, Π. Αλεξανδρίδης, ό.π., σελ. 60

¹ Η νομοθεσία που διέπει την εκπόνηση και την ανάθεση εκπόνησης των μελετών είναι διάφορη εκείνης της εκτέλεσης των έργων, αν και μεταξύ τους υπάρχει σχετική συνάφεια.

II. ΣΥΜΒΑΣΗ ΜΕΛΕΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΕΡΓΟΥ

II.1. ΓΕΝΙΚΑ

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η ανάθεση της κατασκευής γίνεται πάντα με βάση τη σχετική μελέτη.ⁱ Αν εξαιρέσουμε την περίπτωση της δημοπράτησης έργου με το σύστημα μελέτη – κατασκευή,ⁱⁱⁱ η εκπόνηση της μελέτης πρέπει να προηγηθεί της δημοπράτησης του έργου. Πρακτικά, ο φορέας του έργου πρέπει να αναθέσει σε ανάδοχο - μελετητή την εκπόνηση της μελέτης βάσει της οποίας θα πραγματοποιηθεί ο δημόσιος διαγωνισμός για την ανάθεση της κατασκευής του έργου σε εργολάβο - κατασκευαστή. Η ανάθεση αυτή γίνεται με διαδικασίες οι οποίες καταλήγουν στην κατάρτιση της σύμβασης εκπόνησης μελέτης δημοσίου έργου.

Η σύμβαση εκπόνησης μελέτης δημοσίου έργου είναι ένα είδος σύμβασης έργου, σύμφωνα με τον Αστικό Κώδικα. Η σύμβαση εκπόνησης μελέτης συνάπτεται επομένως μεταξύ ενός εργοδότη και ενός εργολάβου. Σε κάθε σύμβαση έργου, ο εργολάβος έχει υποχρέωση να εκτελέσει το έργο και ο

ⁱ Κατά το στάδιο της κατασκευής είναι δυνατή μόνο η συμπλήρωση ή προσαρμογή των στοιχείων της μελέτης προς τα δεδομένα του εδάφους. Βλ άρθρο 4 §3 ν. 1418/1984

ⁱⁱ Στο προϊσχύσαν δίκαιο (Ν.Δ. 1266/1972) στην αντίστοιχη διάταξη οριζόταν: «Η ανάθεση κατασκευής του έργου γίνεται με βάση την οριστική μελέτη.» Η διάταξη αυτή είχε δημιουργήσει μεγάλα προβλήματα στις χιλιάδες μελέτες έργων μικρής κλίμακας (Νομαρχιακά, ΟΤΑ κλπ.) που εκπονούνταν οι Υπηρεσίες, αφού ήταν αδύνατο τα αντίστοιχα έργα να εκτελεστούν με μελέτες ιδιωτικών μελετητικών γραφείων, δηλαδή να μπορεί να είναι απαιτητό το στάδιο (π.χ. οριστική μελέτη) της προς εφαρμογή μελέτης. Τελικά οι συμβάσεις των έργων αυτών δεν ήταν νόμιμες, αφού η σύναψή τους δε στηριζόταν σε οριστική μελέτη αλλά, στις περισσότερες περιπτώσεις, σε πρόχειρα συμβατικά τεύχη ή και απλές Τεχνικές Περιγραφές. Όμως το πρόβλημα δεν είχε λύση και πάντως ήταν πρακτικά αδύνατο να υιοθετηθεί η λύση απόκτησης των μελετών τέτοιων έργων με χρήση ιδιωτικών μελετητικών γραφείων.

ⁱⁱⁱ Στο σύστημα μελέτη – κατασκευή, όπως ήδη αναφέρθηκε, η σύμβαση της μελέτης συνάπτεται μεταξύ του διαγωνιζόμενου εργολάβου και του μελετητή της επιλογής του. Πρόκειται για μία σύμβαση έργου, ιδιωτικού δικαίου. Η περίπτωση αναλύεται παρακάτω, βλ. «Σύμβαση Εκπόνησης Μελέτης στο Σύστημα Μελέτη - Κατασκευή», σελ.37

εργοδότης να καταβάλει τη συμφωνημένη αμοιβή (άρθρο 681 ΑΚ). Στην προκειμένη περίπτωση, ο εργοδότης αναθέτει στον εργολάβο την εκπόνηση μελέτης βάσει της οποίας θα κατασκευαστεί το έργο.

Σύμφωνα με την ειδική νομοθεσία για τις μελέτες δημοσίων έργων, ως «σύμβαση» ορίζεται το συμφωνητικό που υπογράφεται από τον εργοδότη και τον ανάδοχο, για την εκπόνηση της μελέτης. Στην έννοια της σύμβασης περιλαμβάνονται και όλα τα τεύχη που τη συνοδεύουν, καθώς και τυχόν παραρτήματά της (άρθρο 2 §13 ν. 716/1977).

II.2. ΣΥΜΒΑΛΛΟΜΕΝΟΙ

II.2.01. ΕΡΓΟΔΟΤΗΣ

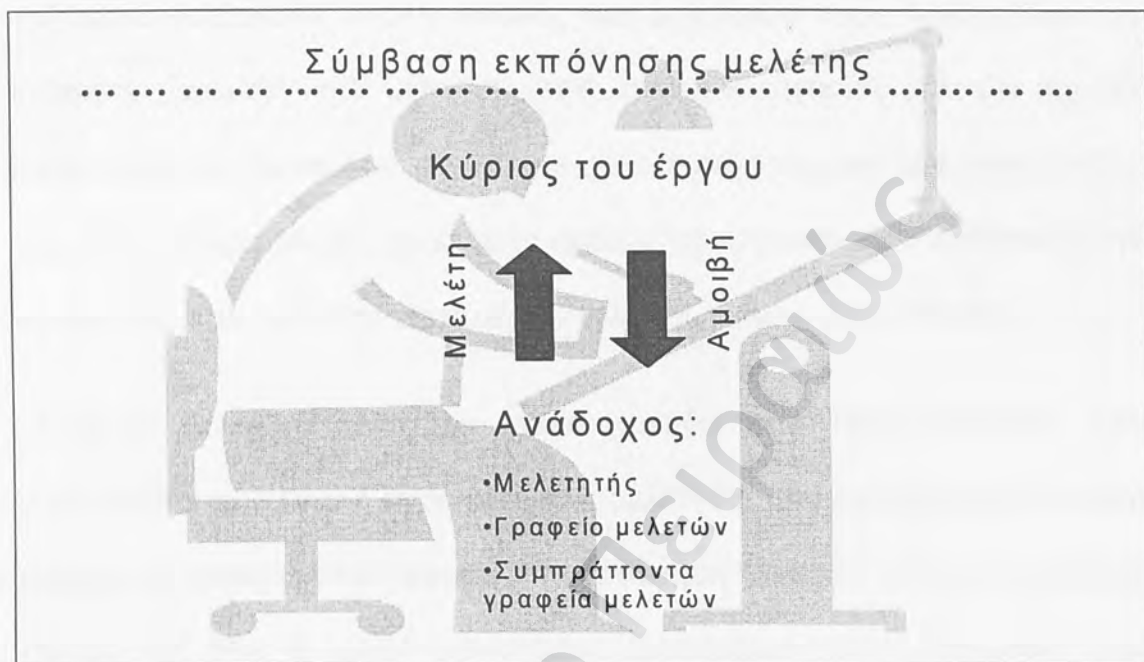
«*Εργοδότης*» είναι το Δημόσιο, Ν.Π.Δ.Δ., Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Δημόσιες Επιχειρήσεις, και λοιποί οργανισμοί Δημοσίου ενδιαφέροντος οι οποίοι αναθέτουν τη μελέτη (άρθρο 2 §2 ν. 716/1977).

«*Διευθύνουσα Υπηρεσία*» είναι υπηρεσία του εργοδότη που είναι αρμόδια για την παρακολούθηση, τον έλεγχο και τη διοίκηση της μελέτης (άρθρο 2 §11 ν. 716/1977).

«*Αρμόδιο Συμβούλιο*» είναι το συμβούλιο που γνωμοδοτεί κατά περίπτωση, για την έκδοση αποφάσεων από την πλευρά του εργοδότη (άρθρο 2 §14 ν. 716/1977).

«*Επιβλέπων της μελέτης*» είναι εκείνος που ορίζεται από τον εργοδότη και

ασκεί τις αρμοδιότητες που του αναθέτει ο εργοδότης πάνω στη μελέτη (άρθρο 2 §12 ν. 716/1977).

Διάγραμμα 3: Βασική σχέση συμβαλλομένων στην σύμβαση εκπόνησης μελέτης δημοσίου έργου

II.2.02. ΕΡΓΟΛΑΒΟΣ

«Ανάδοχος» είναι ο Μελετητής ή το Γραφείο μελετών ή τα Συμπράττοντα Γραφεία Μελετών στα οποία ανατίθεται η εκπόνηση της μελέτης με την υπογραφή της σχετικής σύμβασης (άρθρο 2 §6 ν. 716/1977).

Ως «μελετητής» ορίζεται ο επιστήμονας, διπλωματούχος ανωτάτης σχολής ημεδαπής ή αναγνωρισμένης σχολής του εξωτερικού, που ασχολείται με την εκπόνηση μελετών και με επιβλέψεις τεχνικών και άλλων έργων και ασκεί νόμιμα το επάγγελμα στην Ελλάδα (άρθρο 2 §3 ν. 716/1977). Η ιδιότητα του

μελετητή αποκτάται με την εγγραφή του στο μητρώο μελετητών και τη χορήγηση πτυχίου μελετητή (άρθρο 3 §1 ν. 716/1977).

«Μητρώο μελετητών» είναι ο πίνακας των μελετητών που περιλαμβάνει την εκάστοτε κατάταξη κάθε μελετητή, από άποψη κατηγορίας μελετών και τον καθορισμό του δυναμικού αυτού, για κάθε κατηγορία μελετών (άρθρο 2 §7 ν. 716/1977). «Πτυχίο Μελετητή» είναι το βεβαιωτικό έγγραφο που απεικονίζει την κατάσταση κάθε μελετητή στο μητρώο μελετητών (άρθρο 2 §9 ν. 716/1977).

«Γραφείο μελετών» είναι μία ενιαία μονάδα εκπόνησης μελετών, που συγκροτείται από έναν ή περισσότερους μελετητές, υπό οποιαδήποτε εταιρική μορφή, με αποκλειστικό σκοπό την εκπόνηση μελετών και την επίβλεψη έργων, της ίδιας ή άλλων ειδικοτήτων, αντίστοιχων με τις κατηγορίες των αναλαμβανομένων μελετών. Οι συμμετέχοντες στις εταιρείες αυτές πρέπει να κατέχουν πτυχίο μελετητή και δεν μπορούν να αναλάβουν ατομικά μελέτες. Οι εταιρείες αυτές τέλος δεν μπορούν να συμμετέχουν σε άλλες εταιρείες (άρθρο 2 §4 ν. 716/1977). Για να αναλάβει ένα γραφείο μελετητών μελέτη για λογαριασμό του Δημοσίου, πρέπει να είναι εγγεγραμμένο στο Μητρώο Γραφείων Μελετών και να κατέχει αντίστοιχο πτυχίο (άρθρο 4 §1 ν. 716/1977).

«Μητρώο Γραφείων Μελετών» είναι ο πίνακας των Γραφείων μελετών που περιλαμβάνει την εκάστοτε κατάταξη κάθε ενός, από άποψης κατηγορίας μελετών και τον καθορισμό του συνολικού δυναμικού του Γραφείου, ανά κατηγορία μελετών (άρθρο 2 §8 ν. 716/1977). Στο σημείο αυτό πρέπει να σημειωθεί ότι «Πτυχίο Γραφείου Μελετών» είναι ένα βεβαιωτικό έγγραφο που

απεικονίζει την κατάσταση κάθε γραφείου μελετών στο μητρώο γραφείων μελετών (άρθρο 2 §10 ν. 716/1977).

«Συμπράττοντα γραφεία» τέλος είναι συνεργαζόμενα γραφεία μελετών τα οποία εκούσια και από κοινού αναλαμβάνουν και εκπονούν μελέτες. Η συνεργασία αυτή πραγματοποιείται κατά την εκδήλωση ενδιαφέροντος των γραφείων για συμμετοχή στο διαγωνισμό (άρθρο 2 §5 ν. 716/1977).

II.3. ΠΡΟΣΥΜΒΑΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

II.3.01. ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ

Ο εργοδότης προβαίνει σε δημόσια πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος εκ μέρους Γραφείων μελετών για την εκπόνηση της μελέτης. Περίληψη της πρόσκλησης εκδήλωσης ενδιαφέροντος δημοσιεύεται στο Ενημερωτικό Δελτίο του Τεχνικού Επιμελητηρίου της Ελλάδος. Η εκδήλωση ενδιαφέροντος υποβάλλεται εγγράφως εντός προθεσμίας που ορίζεται στην πρόσκληση.ⁱ

Περίληψη της πρόσκλησης δημοσιεύεται σε δύο ημερήσιες εφημερίδες της πρωτεύουσας, σε μία εφημερίδα της έδρας του Νομού στον οποίο αναφέρεται η μελέτη, και στο ενημερωτικό δελτίο του Τεχνικού Επιμελητηρίου.ⁱⁱ

Το περιεχόμενο της πρόσκλησης ενδιαφέροντος καθορίζει και όλη την περαιτέρω διαδικασία ανάθεσης της μελέτης. Ιδιαίτερη σημασία πρέπει να

ⁱ Η προθεσμία δεν μπορεί να είναι μικρότερη των 20 ημερών από την πιο πάνω δημοσίευση (άρθρο 11 §1 ν. 716/1977).

ⁱⁱ Αν η μελέτη αναφέρεται σε περισσότερους από ένα νομούς, δημοσιεύεται στην έδρα του ενός (άρθρο 11 §2 ν. 716/1977).

δοθεί από τον κύριο του έργου κατά τη σύνταξή της, δεδομένου ότι δημιουργεί ευθύνες από αυτή την προσυμβατική περίοδο. Η προσυμβατική ευθύνη του αναδόχου ξεκινά με τη συμμετοχή του στο διαγωνισμό.¹

II.3.02. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΓΡΑΦΕΙΩΝ – ΑΝΑΘΕΣΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

ι ΑΝΑΘΕΣΗ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ

Οι μελέτες ανατίθενται μετά από αιτιολογημένη απόφαση του εργοδότη στο Γραφείο Μελετών ή στα συμπράττοντα Γραφεία Μελετών που εκδήλωσαν ενδιαφέρον και ανταποκρίνονται στους όρους της πρόσκλησης εκδήλωσης ενδιαφέροντος (άρθρο 11 §4 ν. 716/1977). Η αξιολόγηση γίνεται από Επιτροπή που συνιστάται από τον εργοδότη και αποτελείται από 3 έως 5 μέλη, κατάλληλης εμπειρίας και προσόντων, ανάλογα με τη σπουδαιότητα του έργου (άρθρο 2 §1 π.δ. 194/1979).

Η Επιτροπή ελέγχει τα *τυπικά προσόντα* των Γραφείων που εκδήλωσαν ενδιαφέρον και στη συνέχεια αξιολογεί τα τυπικά αυτά προσόντα. Η αξιολόγηση πάντως βασίζεται στην εκτίμηση των *ουσιαστικών προσόντων* του Γραφείου Μελετών και των κατά τον προβλεπόμενο χρόνο εκπόνησης της μελέτης δυνατοτήτων του Γραφείου, σε σχέση με τις υπόλοιπες υποχρεώσεις

¹ Η πρόσκληση ενδιαφέροντος πρέπει να αναφέρεται στα παρακάτω: (άρθρο 11 §3 ν. 716/1977 και άρθρο 1§2 Π.Δ. 194/1979) 1. Το αντικείμενο της μελέτης, 2. Την κατηγορία ή κατηγορίες και τάξεις απαιτούμενων πτυχίων, 3. Τυχόν πρόσθετα ειδικά προσόντα, 4. Την ένδειξη υποχρέωσης των επιλεγόμενων να υποβάλλουν ειδική προκαταρκτική μελέτη ή έκθεση, 5. Το μέγιστο αριθμό των γραφείων τα οποία επιλέγονται, (άρθρο 11 §5 ν. 716/1977 , Βλ. και «Αξιολόγηση Γραφείων», σελ. 15) 6. Τη δήλωση ότι η ειδική προκαταρκτική μελέτη ή έκθεση θα συνοδεύεται από χρονοδιάγραμμα σύνταξης της μελέτης που θα περιλαμβάνει τουλάχιστον τα στάδια εκπόνησης της μελέτης, με αφετηρία το χρόνο υπογραφής της σύμβασης., 7. Τα ποσά αμοιβής των τριών αξιολογούμενων ως αρτιότερων μελετών, 8. Το ποσοστό προσδιορισμού αυξομείωσης της συμβατικής αμοιβής, (Βλ. και «Πληρωμές στον ανάδοχο», σελ. 21) 9. Τέλος, μπορεί να ορίζει τη συνολική προθεσμία εκπόνησης της μελέτης.

που έχει αναλάβει. Κατά την εκτίμηση των ουσιαστικών προσόντων, λαμβάνονται υπόψη όλα τα γνωστά στα μέλη της επιτροπής στοιχεία, και ιδιαίτερα το μελετητικό έργο που το Γραφείο έχει ήδη επιτελέσει, καθώς και το επιστημονικό δυναμικό του και τις σχετικές εγγραφές στο Μητρώο Μελετητών (άρθρο 2 §2 π.δ. 194/1979).

Μεταξύ των Γραφείων μελετών που εκδηλώνουν ενδιαφέρον, ο εργοδότης τελικά επιλέγει κατά την κρίση του, *αριθμό γραφείων* που συγκεντρώνουν τις προϋποθέσεις για την ανάληψη της μελέτης. Η πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος καθορίζει το μέγιστο αριθμό των γραφείων τα οποία επιλέγονται (άρθρο 11 §5 ν. 716/1977).

Τα Γραφεία που επιλέχθηκαν καλούνται να υποβάλλουν εντός προθεσμίας, είτε ειδική *προκαταρτική μελέτη*, για σημαντικά και ειδικά έργα, είτε απλές *προκαταρτικές εκθέσεις*, για μικρότερης σημασίας έργα, όπως ορίζει η πρόσκληση σε κάθε περίπτωση, ώστε να είναι δυνατή η εκτίμηση των προτεινόμενων λύσεων και η εκτίμηση του προϋπολογισμού του έργου. Οι προκαταρτικές μελέτες ή εκθέσεις συντάσσονται βάσει επαρκών στοιχείων που χορηγούνται από τον εργοδότη. Τα στοιχεία συγκεντρώνονται σε τεύχη, αντίγραφα των οποίων χορηγούνται σε όλους τους επιλεγέντες (άρθρο 11 §5 ν. 716/1977).

ii ΑΝΑΘΕΣΗ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟ ΙΔΕΩΝ

Εκτός από την πιο συνηθισμένη περίπτωση της ανάθεσης της μελέτης μετά

από αξιολόγηση των γραφείων που εκδήλωσαν ενδιαφέρον, είναι δυνατόν, κατά την κρίση του εργοδότη, να ανατίθεται η μελέτη έργων ιδιαίτερης σημασίας ή έργων επαναλαμβανόμενων τύπων ή όπου επιβάλλεται από τη φύση των έργων ή τη νομοθεσία, κατόπιν διαγωνισμού ιδεών ή προσχεδίων. Εφαρμόζονται σε αυτή την περίπτωση οι διατάξεις που αναφέρονται στους αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς.

Η βραβευόμενη λύση εξαγοράζεται, σύμφωνα με τη διακήρυξη του διαγωνισμού και ανατίθεται στο βραβευθέντα η εκπόνηση και των επόμενων σταδίων της μελέτης. Η έναρξη της εκπόνησης πρέπει να γίνει εντός πενταετίας από τη βράβευση και ο μελετητής να έχει τα απαιτούμενα προσόντα για την ανάληψη της μελέτης ή να συμπράξει με Γραφείο ή Γραφεία Μελετών που έχουν τη δυνατότητα να αναλάβουν τη μελέτη (άρθρο 11 §6 ν. 716/1977).

iii Απ' ΕΥΘΕΙΑΣ ΑΝΑΘΕΣΗ

Ο νόμος προβλέπει επίσης και την περίπτωση της απ' ευθείας ανάθεσης εκπόνησης της μελέτης. Πολλές μελέτες του Δημοσίου ανατίθενται απευθείας, κατά παρέκκλιση του ν. 716/1977, είτε με υπουργικές αποφάσεις, συνήθως με την αιτιολογία του επείγοντος, είτε με διατάξεις που έχουν κατά καιρούς περιληφθεί σε διάφορα νομοθετήματα.¹ Πιο συγκεκριμένα, αν ο Εργοδότης κρίνει ότι δεν υπάρχει δυνατότητα εφαρμογής των διατάξεων περί διαδικασίας ανάθεσης, είναι δυνατόν η μελέτη να ανατίθεται με απ' ευθείας επιλογή, βάσει αιτιολογημένης απόφασης του εργοδότη. Η ανάθεση γίνεται σε

Γραφείο Μελετών από εκείνα που εκδήλωσαν ενδιαφέρον και που ανταποκρίνονται στους όρους που ορίζονται στην πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος και στις διατάξεις της νομοθεσίας (άρθρο 11 §7 ν. 716/1977).ⁱ

Στην περίπτωση της απ' ευθείας ανάθεσης, η συμβατική αμοιβή του μελετητή υπολογίζεται βάσει του προϋπολογισμού στο στάδιο της προμελέτης. Η τελική αμοιβή καθορίζεται βάσει των διατάξεων περί αμοιβών μελετητών, δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη από 40% από αυτή που ορίζεται στη σύμβαση, έστω και αν σύμφωνα με τις διατάξεις περί αμοιβών, η αμοιβή που δικαιούται ο μελετητής είναι μεγαλύτερη. Αυτό έχει χαρακτήρα ποινικής ρήτρας σε βάρος του αναδόχου για την εσφαλμένη εκτίμηση του προϋπολογισμού του πρώτου σταδίου της μελέτης (άρθρο 11 §7 ν. 716/1977).

II.3.03. ΕΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΔΟΤΗ ΓΙΑ ΑΝΑΘΕΣΗ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Μετά την αξιολόγηση των προκαταρκτικών μελετών ή εκθέσεων, η μελέτη ανατίθεται στο Γραφείο που υπέβαλε την αρτιότερη λύση, από τεχνικοοικονομικής άποψης. Η ανάθεση της μελέτης πραγματοποιείται με την έγκριση της ανάθεσης στον τελικά επιλεγόμενο μελετητή (άρθρο 11 §7 ν. 716/1977).

Η *εγκριτική απόφαση* περιλαμβάνει και όλους τους όρους της σύμβασης που θα καταρτισθεί ή εγκρίνει τεύχος που τους περιλαμβάνει (άρθρο 5 §2 π.δ. 194/1979).

Στους όρους αυτούς περιλαμβάνονται ιδιαίτερα, τα εξής:ⁱⁱ

ⁱ Βλ. επίσης «Πρόσκληση Εκδήλωσης Ενδιαφέροντος» σελ. 14

ⁱⁱ Εφόσον δεν έχουν περιληφθεί στην πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος.

- οι προθεσμίες εκπόνησης της μελέτης (συνολική και μερικές),
- οι ποινικές ρήτρες που προκύπτουν από υπέρβαση των προθεσμιών,
- τα τυχόν στοιχεία που χορηγούνται από τον εργοδότη,
- τα στάδια της μελέτης που θα εκπονηθούν,
- το τυχόν δικαίωμα του εργοδότη για λύση της σύμβασης μετά την αποπεράτωση οποιουδήποτε σταδίου της μελέτης,
- οι προθεσμίες σχετικά με την έγκριση κάθε σταδίου της μελέτης,
- η τυχόν δυνατότητα παραλαβής της αποπερατωμένης μελέτης αυτοτελούς τμήματος του έργου ή σταδίου της,
- η τυχόν μεγαλύτερη προθεσμία για την έναρξη των εργασιών εκπόνησης της μελέτης (άρθρο 5 §3 π.δ. 194/1979),
- το πλαίσιο περιγραφής του τρόπου εκπόνησης της μελέτης, το οποίο μπορεί να είναι είτε αμιγώς η λύση που πρότεινε ο επιλεγμένος μελετητής, είτε συνδυασμός της με στοιχεία άλλων λύσεων (άρθρο 5 §4 π.δ. 194/1979), και
- κάθε άλλο στοιχείο που ολοκληρώνει τη σύμβαση.

Η εγκριτική απόφαση του εργοδότη για ανάθεση της μελέτης κοινοποιείται σε όλα τα Γραφεία Μελετών που εκδήλωσαν ενδιαφέρον (άρθρο 11 §10 ν.

716/1977). Για τις τρεις από τις υποβαλλόμενες προκαταρκτικές μελέτες καταβάλλεται αμοιβή, η οποία αναφέρεται στην πρόσκληση ενδιαφέροντος (άρθρο 11 §7 ν. 716/1977). Ο εργοδότης, τέλος, έχει τη δυνατότητα να μην αναθέσει τη μελέτη (άρθρο 5 §1 π.δ. 194/1979).

II.3.04. ΕΝΣΤΑΣΕΙΣ

Κάθε ενδιαφερόμενο Γραφείο Μελετών μπορεί να ασκήσει ένσταση κατά του εργοδότη, εντός προθεσμίας 10 ημερών από τη δημοσίευση ή κοινοποίηση της σχετικής πράξης του εργοδότη, από τη δημοσίευση της πρόσκλησης ενδιαφέροντος, έως την έκδοση της εγκριτικής απόφασης. Η ένσταση ασκείται ενώπιον του εργοδότη και κοινοποιείται στη Γνωμοδοτική Επιτροπή Μελετώνⁱ, η οποία εντός 15 ημερών γνωμοδοτεί προς τον εργοδότη. Επί της ένστασης αποφαίνεται τελικά ο εργοδότης.ⁱⁱ

II.4. ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

II.4.01. ΓΕΝΙΚΑ

Μετά την έκδοση της εγκριτικής απόφασης, συνάπτεται έγγραφη σύμβαση μεταξύ του εργοδότη, ή του νόμιμου εκπροσώπου του, και του αναδόχου. Η σύμβαση περιέχει όλους τους αναφερόμενους όρους στην εγκριτική απόφαση. Σε περίπτωση ανάθεσης της μελέτης σε συμπράττοντα γραφεία

ⁱ Η Γνωμοδοτική Επιτροπή Μελετών εισηγείται συμπληρώσεις και τροποποιήσεις των διατάξεων που αναφέρονται στην εκπόνηση μελετών του Δημοσίου, γνωμοδοτεί επί θεμάτων σχετικών με τα πτυχία μελετών, γνωμοδοτεί επί των ενστάσεων και ελέγχει την κατάρτιση και τήρηση των Μητρώων Μελετητών (άρθρο 5 §3 ν. 716/1977).

ⁱⁱ Ειδικότερα για τις ενστάσεις, βλ άρθρο 11 §16 ν. 716/1977 και άρθρο 4 §16 Π.Δ. 194/1979

μελετών, ή σύμβαση υπογράφεται από τους νόμιμους εκπροσώπους όλων των συμπραττόντων γραφείων.ⁱ

Μετά την παρέλευση άπρακτης της προθεσμίας για άσκηση ενστάσεων κατά της εγκριτικής απόφασης για την ανάθεση της μελέτης ή μετά την απόφαση επί των ενστάσεων, καλείται το Γραφείο Μελετών που επιλέχθηκε για την υπογραφή της σύμβασης, εντός προθεσμίας που ορίζεται στην πρόσκληση.ⁱⁱ

Σε περίπτωση ανάθεσης μελέτης κατόπιν διαγωνισμού, η υπογραφή της σύμβασης εκπόνησης της μελέτης γίνεται σε προθεσμία 6 μηνών, ενώ στην περίπτωση της απ' ευθείας ανάθεσης, σε προθεσμία 2 μηνών.ⁱⁱⁱ

II.4.02. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΣΥΜΒΑΛΛΟΜΕΝΩΝ

i ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΝΑΔΟΧΟΥ

Σύμφωνα με τη νομοθεσία, οι υποχρεώσεις του αναδόχου είναι οι εξής (άρθρο 19 ν. 716/1977) :

i.1 Ο ανάδοχος της μελέτης είναι υποχρεωμένος να εκπονήσει τη μελέτη με οικονομοτεχνικά άρτιο τρόπο, σύμφωνα με τους κανόνες

ⁱ Βλ. άρθρο 11 §11 ν. 716/77. Βλ. και σύμβαση κατασκευής δημοσίων έργων από κοινοπραξία εργοληπτικών επιχειρήσεων, βλ «Υποχρεώσεις μελών κοινοπραξίας», σελ. 86

ⁱⁱ Η υπογραφή της σύμβασης είναι έγκυρη και μετά τη λήξη της προθεσμίας αυτής για χρονικό διάστημα ενός δεκαπενθήμερου (άρθρο 8 §1 Π.Δ. 194/79).

ⁱⁱⁱ Η υπογραφή της σύμβασης είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί σε μεγαλύτερη προθεσμία, εφ' όσον συμφωνεί και ο ανάδοχος, διαφορετικά η ανάθεση της μελέτης επαναπροκηρύσσεται (άρθρο 11 §12 ν. 716/77).

της επιστήμης και της τεχνικής, τους όρους της σύμβασης και τις εκάστοτε ισχύουσες προδιαγραφές (άρθρο 19 §1 ν. 716/1977).

- i.2 Ο ανάδοχος οφείλει να ενεργεί σύμφωνα με τους όρους της σύμβασης, διαφορετικά είναι δυνατό να κηρυχθεί έκπτωτος (άρθρο 19 §2 ν. 716/1977).
- i.3 Εάν προβλέπεται από τη σύμβαση η χρησιμοποίηση στοιχείων που χορηγούνται από τον εργοδότη, ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να τα χρησιμοποιήσει κατά την εκπόνηση της μελέτης. Αν τα στοιχεία αυτά παρουσιάζουν ανακρίβειες ή παρουσιάζουν ασάφειες ή είναι ανεπαρκή με αποτέλεσμα να επηρεάζεται η αρτιότητα ή η έγκαιρη εκπόνηση της μελέτης, ο ανάδοχος οφείλει να ειδοποιήσει εγγράφως τον εργοδότη, διαφορετικά ευθύνεται για τις επιζήμιες συνέπειες (άρθρο 19 §3 ν. 716/1977).
- i.4 Ο ανάδοχος ευθύνεται για την αρτιότητα της μελέτης, σύμφωνα με τους κανόνες της επιστήμης και της τεχνικής, τους συμβατικούς όρους και τις υποχρεώσεις του που προκύπτουν από τις διατάξεις περί μίσθωσης έργου του Αστικού Κώδικα, εφόσον δεν ορίζεται διαφορετικά στη νομοθεσία των μελετών δημοσίων έργων. Οι αξιώσεις του εργοδότη λόγω ελαττωμάτων ή παραλείψεων της μελέτης παραγράφονται μετά από παρέλευση 6 ετών (άρθρο 19 §4 ν. 716/1977).

- i.5 Σε περίπτωση ανάγκης τροποποίησης της μελέτης κατά τη διάρκεια της κατασκευής του έργου, ο εργοδότης οφείλει να ζητήσει τη γνώμη του μελετητή, ο οποίος είναι υποχρεωμένος να γνωμοδοτήσει εντός ορισμένης προθεσμίας, αν ενδείκνυται η τροποποίηση για λόγους τεχνικούς και οικονομικούς (άρθρο 19 §5 ν. 716/1977). Επίσης, ο μελετητής έχει την υποχρέωση να συμπράττει κατά την εκτέλεση του έργου για επίλυση τυχόν προβλημάτων εφαρμογής της μελέτης ²(άρθρο 30 π.δ. 609/1985).
- i.6 Ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να επανορθώσει κάθε ελάττωμα ή παράλειψη της μελέτης, τόσο κατά τη διάρκεια της εκπόνησης, όσο και μετά την αποπεράτωση και έγκρισή της. Σε περίπτωση άρνησης του αναδόχου, ο εργοδότης μπορεί, εις βάρος του αναδόχου, να αναθέσει τις σχετικές εργασίες σε γραφείο ή σύμπραξη γραφείων μελετών που διαθέτουν τα απαιτούμενα προσόντα για την ανάληψή της. Η εις βάρος του αναδόχου εκτέλεση των εργασιών αυτών αίρεται εάν ο ανάδοχος αποδείξει ότι δεν υφίσταται ελάττωμα ή ότι το υπάρχον ελάττωμα δεν οφείλεται σε υπαιτιότητά του (άρθρο 19 §6 ν. 716/1977).
- i.7 Απαγορεύεται στον ανάδοχο να εκχωρήσει σε τρίτο την εκπόνηση μέρους ή του συνόλου της μελέτης. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις μπορεί να εγκριθεί από τον εργοδότη η εκχώρηση της μελέτης, μετά από αιτιολογημένη γνώμη του αρμοδίου Συμβουλίου. Ο ανάδοχος

της μελέτης ευθύνεται εις ολόκληρο έναντι του εργοδότη και των τρίτων (άρθρο 14 §1 ν. 716/1977). Απαλλάσσεται της ευθύνης, μετά από απόφαση του αρμόδιου Συμβουλίου, μόνο εάν πάσχει από σοβαρή ασθένεια η οποία τον καθιστά ανίκανο για την περαιτέρω εκτέλεση της σύμβασης (άρθρο 14 §2 ν. 716/1977). Η εκχώρηση της μελέτης λαμβάνει χώρα μόνο όταν ο υποκατάστατος του αναδόχου έχει τα ίδια προσόντα με τον ανάδοχο τα οποία απαιτήθηκαν κατά την ανάληψη της εκπόνησης της μελέτης (άρθρο 14 §3 ν. 716/1977).

- i.8 Σε περίπτωση έκπτωσης του αναδόχου, η εγγύηση καλής εκτέλεσης εκπίπτει υπέρ του εργοδότη (άρθρο 14 §7 ν. 716/1977).

Αν ο ανάδοχος του έργου δεν εκπληρώνει τις συμβατικές του υποχρεώσεις και δεν συμμορφώνεται προς τις έγγραφες εντολές του εργοδότη, μπορεί να κηρυχθεί έκπτωτος, μετά από απόφαση του προϊσταμένου της Διευθύνουσας Υπηρεσίας (άρθρο 13 π.δ. 194/1979).ⁱ

ii ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΔΟΤΗ

Ο εργοδότης, σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία, υποχρεούται να τηρεί:

- ii.1 Η παρακολούθηση, ο έλεγχος και η διοίκηση του έργου ανήκει στην αρμόδια τεχνική υπηρεσία του φορέα κατασκευής του έργου.

ⁱ Η έκπτωση γίνεται μετά από κοινοποίηση στον ανάδοχο ειδικής πρόσκλησης του Προϊσταμένου της Διευθύνουσας Υπηρεσίας. Η απόφαση έκπτωσης του αναδόχου εκδίδεται μετά την εκπνοή προθεσμίας που ορίζεται στην πρόσκληση και στην περίπτωση που ο ανάδοχος δεν συμμορφώθηκε στις διαταγές της. Από τη στιγμή της κοινοποίησης της έκπτωσης, ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να διακόψει κάθε εργασία.

- ii.2 Ο εργοδότης υποχρεούται στον καθορισμό επιβλέποντος. Η επίβλεψη της εκπόνησης της μελέτης ασκείται από διπλωματούχους Ανώτατης Σχολής που ορίζονται από τον εργοδότη. Όταν ο εργοδότης δεν διαθέτει υπάλληλο της απαιτούμενης ειδικότητας ή όταν η μελέτη είναι ιδιαίζουσας σημασίας ή ιδιαίτερα δυσχερής, η επίβλεψη ανατίθεται στο σύνολό της ή μέρος της σε επιβλέποντα, ο οποίος έχει όλα τα νόμιμα προσόντα για αυτό τον σκοπό, έναντι αμοιβής ανάλογης προς την έκταση και το αντικείμενο της απασχολήσεώς του, βάσει ειδικής σύμβασης. Σε τέτοια περίπτωση, ο επιβλέπων έχει ευθύνες δημοσίου υπαλλήλου (ν. 716/1977, άρθρο 15 §• 1,2).
- ii.3 Ο εργοδότης έχει επίσης την υποχρέωση του καθορισμού συμβούλου. Σε μελέτες ειδικής φύσης ή όπου απαιτείται λόγω ειδικών απαιτήσεων της μελέτης, επιτρέπεται η χρησιμοποίηση ειδικών συμβούλων ή εμπειρογνομόνων. Αυτό διενεργείται μετά από εντολή του εργοδότη ή πρόταση του Γραφείου Μελετών και έγκριση του εργοδότη (άρθρο 12 • §• 1,2 ν. 716/1977).¹
- ii.4 Ο κύριος του έργου είναι υποχρεωμένος να καταβάλει στον ανάδοχο τη συμφωνημένη αμοιβή για την εκπόνηση της μελέτης.

¹ Για την ειδική σύμβαση που καταρτίζεται μεταξύ του δημόσιου φορέα και του συμβούλου, βλ. «Σύμβαση ανάθεσης καθηκόντων συμβούλου», σελ.39

Η καταβολή της αμοιβής του μελετητή κατανέμεται ανά στάδιο μελέτης, σε προκαταβολή, ενδιάμεσες πληρωμές κατά την εκπόνηση και την υποβολή κάθε σταδίου, και σε πληρωμές μετά την έγκριση του κάθετου σταδίου (άρθρο 11 §9, ν. 716/1977).

Η συμβατική αμοιβή του μελετητή καθορίζεται βάσει του προϋπολογισμού της δαπάνης, της προτεινόμενης λύσης και των ισχυουσών διατάξεων περί καθορισμού αμοιβών. Αν ο προϋπολογισμός του έργου προκύπτει αυξημένος ή μειωμένος από τη σύνταξη της οριστικής μελέτης, τότε η συμβατική αμοιβή του μελετητή αυξάνεται ή μειώνεται αντίστοιχα. Το ποσοστό αύξησης ή μείωσης εφαρμόζεται επί της διαφοράς μεταξύ του αρχικού και του τελικού προϋπολογισμού. Ο αρχικός προϋπολογισμός ανάγεται στο χρόνο υποβολής της οριστικής μελέτης, με εφαρμογή των διατάξεων περί αναθεώρησης συμβατικών τιμών δημοσίων έργων. Το ποσοστό προσδιορισμού της αυξομείωσης ορίζεται εκ των προτέρων και αναφέρεται στην πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος (άρθρο 11 §5, ν. 716/1977).ⁱ

Αν κατά την εξέλιξη της εκπόνησης της μελέτης προκύπτει ότι η αμοιβή του αναδόχου υπερβαίνει την επιτρεπόμενη από την τάξη του πτυχίου του κατά ποσοστό μεγαλύτερο του 30%, ο ανάδοχος υποχρεούται να συμπράξει με Γραφείο μελετών της έγκρισης του εργοδότη, για την κάλυψη της

ⁱ Βλ. σχετικά «Πρόσκληση Εκδήλωσης Ενδιαφέροντος», σελ. 14

απαιτούμενης τάξης του πτυχίου, διαφορετικά η μελέτη επαναπροκηρύσσεται μετά την ολοκλήρωση του σταδίου που εκπονείται.ⁱ

Για κάθε πληρωμή στον ανάδοχο, συντάσσεται από αυτόν και υποβάλλεται για έλεγχο από τον επιβλέποντα της μελέτης, πιστοποίηση που περιλαμβάνει τα διάφορα πληρωτέα ποσά. Οι πιστοποιήσεις συντάσσονται πάντα ανακεφαλαιωτικά από την αρχή της εκτέλεσης κάθε μελέτης και θεωρούνται από τον Προϊστάμενο της Διευθύνουσας Υπηρεσίας.ⁱⁱ

iv ΕΠΙΛΥΣΗ ΔΙΑΦΟΡΩΝ

Όσον αφορά στις ενστάσεις και αιτήσεις θεραπείας του αναδόχου και τη δικαστική επίλυσή τους, ισχύουν ανάλογα οι αντίστοιχες διατάξεις περί εκτέλεσης των δημοσίων έργων. Όπου αναφέρεται ο Υπουργός Δημοσίων Έργων νοείται ο αρμόδιος από τη φύση της μελέτης Υπουργός, και ως Τεχνικό Συμβούλιο, το αρμόδιο Συμβούλιο. Αρμόδιο τέλος για την επίλυση των διαφορών είναι το Εφετείο στην περιφέρεια του οποίου βρίσκεται η έδρα της Διευθύνουσας Υπηρεσίας.ⁱⁱⁱ

ⁱ Μελέτες οι οποίες απαιτούν για την εκπόνησή τους πτυχία τάξης Α ή Β, ανατίθενται υποχρεωτικά σε μελετητές ή Γραφεία μελετών που έχουν έδρα στο νομό του έργου, εφόσον αυτά υπάρχουν. Κατ' εξαίρεση, για μελέτες των οποίων η εκπόνηση απαιτεί εξειδικευμένη πείρα, μπορεί ο εργοδότης να απαιτήσει τάξη πτυχίου ανώτερη από αυτή που ορίζουν οι σχετικές διατάξεις. Βλ. άρθρο 11 §§13,14,15 ν. 716/1977

ⁱⁱ Στις πιστοποιήσεις δεν περιλαμβάνονται ποσά που δεν προβλέπονται στην αρχική και στις συμπληρωματικές συμβάσεις ή σε εγκεκριμένους συγκριτικούς πίνακες. Βλ. άρθρο 12. Π.Δ. 194/1979

ⁱⁱⁱ Σημειώνεται η πρόβλεψη του νόμου για επίλυση διαφορών και δια της διοικητικής οδού (ενστάσεις, αιτήσεις θεραπείας) και δια της δικαστικής οδού. Βλ. άρθρο 23 §1 ν. 716/1977, άρθρο 23 §1

Για την υπογραφή της σύμβασης απαιτείται η παροχή εγγύησης (π.δ. 194/1979, άρθρο 8 §2). Για την εξασφάλιση του εργοδότη και για την καλή εκτέλεση των όρων της σύμβασης, ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να καταβάλλει εγγύηση καλής εκτέλεσης της μελέτης. Η εγγυήσεις καλύπτουν, στο σύνολό τους, την πιστή εφαρμογή όλων των όρων της σύμβασης και οποιαδήποτε από τις σχετικές διατάξεις απαίτηση του εργοδότη κατά του αναδόχου, η οποία να προκύπτει από τη σύμβαση εκπόνησης της μελέτης (άρθρο 7 §3 π.δ. 194/1979).

Η εγγύηση καλής εκτέλεσης ορίζεται σε 5% της προεκτιμώμενης αμοιβής (άρθρο 7 §1 π.δ. 194/1979). Συμπληρωματική εγγύηση καλής εκτέλεσης απαιτείται και σε κάθε περίπτωση μεταγενέστερης αύξησης του χρηματικού αντικειμένου της σύμβασης κατά το ίδιο ποσοστό υπολογισμένη επί του ποσού της αύξησης.¹

Η εγγύηση δίνεται ως γραμμάτιο προς το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, είτε με εγγυητική επιστολή Τράπεζας ή του ΤΣΜΕΔΕ (άρθρο 13 §1 ν. 716/1977). Οι εγγυητικές επιστολές πρέπει να αναγράφουν (άρθρο 13 §2 ν. 716/1977):

- το όνομα, επώνυμο και όνομα πατρός ή την επωνυμία της εταιρείας του αναδόχου
- τον τίτλο της μελέτης

¹ Ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να καταθέσει τη συμπληρωματική εγγύηση με την κοινοποίηση της εγκριτικής απόφασης για την αύξηση του συμβατικού αντικειμένου και πριν την εντολή πληρωμής του πρώτου λογαριασμού που αναφέρεται σε συμπληρωματική εργασία. Βλ. άρθρο 7 §2 Π.Δ. 194/1979

- τον όρο της παραίτησης του εγγυητή από το δικαίωμα της διζήσεως
- την αναγνώριση της υποχρέωσής του εγγυητή να καταθέσει εντός 3 ημερών από τη σχετική ειδοποίηση, το μέρος ή όλο το ποσό της εγγύησης που θα απαιτηθεί.

Η κατάπτωση της εγγύησης γίνεται πάντα υπέρ του εργοδότη (άρθρο 13 §4 ν. 716/1977). Οι εγγυήσεις αποδίδονται μετά την παραλαβή όλης της μελέτης (π.δ. 194/1979, άρθρο 7 §4). Πριν την παραλαβή της μελέτης επιτρέπεται αποδέσμευση των εγγυήσεων που αντιστοιχούν σε αποπερατωμένο και εγκεκριμένο στάδιο της μελέτης, μετά από αίτηση του αναδόχου και εφόσον κριθεί ότι οι εγγυήσεις που απομένουν εξασφαλίζουν τα συμφέροντα του κυρίου του έργου.^{i ii}

Συμπληρωματικά, και από κάθε πιστοποίηση λογαριασμού πληρωμής εκπονούμενης μελέτης παρακρατείται, ως πρόσθετη εγγύηση, ποσοστό 20% για την αρτιότητα και πληρότητα της μελέτης (άρθρο 2 §10 ν. 2229/94). Τα ποσά που παρακρατήθηκαν αποδίδονται στο μελετητή χωρίς τόκο ή άλλη αποζημίωση μετά πάροδο διετίας από την έγκριση της μελέτης. Αν στη διάρκεια του ανωτέρω χρονικού διαστήματος προκύψουν σφάλματα της μελέτης, που διαπιστώνονται, είτε ύστερα από έλεγχο που μπορεί να διενεργήσει οποτεδήποτε η υπηρεσία, είτε κατά την κατασκευή του έργου, καλείται ο μελετητής να προβεί στις αναγκαίες διορθώσεις, χωρίς πρόσθετη αμοιβή. Σε περίπτωση αρνήσεως, δυστροπίας ή αδυναμίας του να το πράξει,

ⁱ Αναφορικά με την παραλαβή της μελέτης, βλ. «Παραλαβή της μελέτης», σελ. 34

ⁱⁱ Η αποδέσμευση αυτή δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη από το 5% της αξίας των εργασιών του αποπερατωμένου και εγκεκριμένου σταδίου (άρθρο 7 §5 Π.Δ. 194/79).

η διόρθωση των σφαλμάτων γίνεται με τον προσφορότερο, κατά την κρίση του εργοδότη της μελέτης ή του φορέα κατασκευής, τρόπο και η σχετική δαπάνη καταβάλλεται από το ανωτέρω παρακρατηθέν ποσό και σε περίπτωση που δεν επαρκεί, το υπόλοιπο ποσό καταλογίζεται σε βάρος του μελετητή και εισπράττεται σύμφωνα με τις διατάξεις του Κώδικα Εισπράξεως Δημοσίων Εσόδων. Το ανωτέρω ποσό της πρόσθετης εγγύησης μπορεί να αντικατασταθεί με εγγυητική επιστολή. Ο μελετητής του έργου είναι υποχρεωμένος να συμπράττει με την υπηρεσία του φορέα κατασκευής του έργου για την επίλυση των προβλημάτων που δημιουργούνται κατά την εφαρμογή της μελέτης του. Το ανωτέρω ποσοστό είκοσι τοις εκατό (20%) δεν παρακρατείται, εφόσον ο μελετητής προσκομίσει συμβόλαιο ασφάλισης της αρτιότητας και πληρότητας της μελέτης.

vi ΠΡΟΘΕΣΜΙΕΣ

Σε κάθε σύμβαση εκπόνησης μελέτης ορίζονται προθεσμίες για την περάτωση της μελέτης από τον ανάδοχο, στο σύνολό της και κατά στάδια. Η συνολική και οι κατά στάδια προθεσμίες μπορούν να παρατείνονται από τον εργοδότη, αν κατά την εκπόνηση της μελέτης προκύψουν καθυστερήσεις που δεν οφείλονται στην αποκλειστική υπαιτιότητα του αναδόχου. Ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να συνεχίσει την εκπόνηση της μελέτης για χρονικό διάστημα όχι περισσότερο από το 1/3 της κατά τη σύμβαση συνολικής προθεσμίας, και πάντως όχι μικρότερο των 3 μηνών. Μεγαλύτερη καθυστέρηση του 1/3 της συνολικής προθεσμίας, είναι δυνατή μετά από αίτηση του αναδόχου και

έγκριση του αρμοδίου Συμβουλίου (ν. 716/1977, άρθρο 20 §1,2).

vii ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΡΗΤΡΕΣ

Από τις σχετικές διατάξεις ορίζεται ημερήσια ποινική ρήτραⁱ εις βάρος του αναδόχου και υπέρ του εργοδότη, για την υπέρβαση των προθεσμιών με υπαιτιότητα του αναδόχου. Η κατάπτωση της ποινικής ρήτρας δεν αίρει τυχόν δικαίωμα του εργοδότη προς κήρυξη εκπτώτου του αναδόχου (άρθρο 20 §1 ν. 716/1977). Οι ποινικές ρήτρες επιβάλλονται μετά από απόφαση της Διευθύνουσας Υπηρεσίας (άρθρο 11 §5 π.δ. 194/1979).

II.4.03. ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

i ΓΕΝΙΚΑ

Στην περίπτωση που, κατά τη διάρκεια εκπόνησης της μελέτης, προκύψει η ανάγκη εκτέλεσης συμπληρωματικών εργασιών, ειδικών μελετών, ερευνών, εργαστηριακών δοκιμών ή πάσης άλλης φύσης εργασιών που είναι απαραίτητες για την άρτια εκπόνηση της μελέτης, τότε (άρθρο 16 §1 ν. 716/1977):

- Αν ο ανάδοχος δεν διαθέτει τα απαιτούμενα προσόντα για αυτές τις εργασίες, τότε επιλέγεται από τον εργοδότη γραφείο μελετών με την καθοριζόμενη νόμιμη διαδικασία, αντίστοιχων προσόντων προς την κατηγορία και τάξη της συμπληρωματικής εργασίας ή μελέτης.

ⁱ Για κάθε μέρα υπέρβασης και για αριθμό ημερών μέχρι το 25% της συνολικής προθεσμίας, η ημερήσια ποινική ρήτρα είναι ίση προς το 20% της μέσης ημερήσιας αξίας. Μέχρι το 35% της συνολικής προθεσμίας, επιβάλλεται ρήτρα ίση προς το 40% της ημερήσιας αξίας. Αν υπερβεί το 35%, κηρύσσεται υποχρεωτικά έκπτωτος (άρθρο 11 §1, 2 Π.Δ. 194/1979).

- Αν ο ανάδοχος διαθέτει τα απαιτούμενα προσόντα για αυτές τις εργασίες, υπογράφεται συμπληρωματική σύμβαση μεταξύ αυτού και του εργοδότη.

ii ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ

Από τη διευθύνουσα υπηρεσία συντάσσεται κατ' αρχήν το κείμενο των μεταβολών και συγκριτικός πίνακας της μεταβολής στη δαπάνη εκπόνησης της μελέτης. Ο συγκριτικός πίνακας και το κείμενο των μεταβολών (άρθρο 9 π.δ. 194/1979):

- Διευκρινίζουν πλήρως τις μεταβολές των αρχικών προϋποθέσεων σύνταξης της ειδικής προκαταρκτικής μελέτης ή έκθεσης και τη μεταβολή στη συμβατική αμοιβή του αναδόχου.
- Περιλαμβάνουν ξεχωριστά τις επεκτάσεις ή συμπληρώσεις που δεν οφείλονται σε μεταβολές των αρχικών προϋποθέσεων της μελέτης και την οριστική δαπάνη της μελέτης.

Αφού ο ανάδοχος τους αποδεχθεί, ο Συγκριτικός Πίνακας και το κείμενο των μεταβολών εγκρίνονται από το όργανο του εργοδότη που αναθέτει τη μελέτη, μετά από γνώμη του Αρμοδίου Συμβουλίου. Στη συνέχεια, ο ανάδοχος προσκαλείται για την υπογραφή της συμπληρωματικής σύμβασης.ⁱ

ⁱ Αν ο ανάδοχος διαφωνεί με την απόφαση, και τα εγκεκριμένα στοιχεία έχει δικαίωμα υποβολής ένστασης (άρθρο 9 Π.Δ. 194/1979).

iii ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

iii.1 ΓΕΝΙΚΑ

Αν παραστεί ανάγκη επέκτασης, συμπλήρωσης ή τροποποίησης της σύμβασης εντός του αρχικού αντικειμένου της, ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος, μετά από την υπογραφή συμπληρωματικής σύμβασης με τον εργοδότη και μετά από τη σύμφωνη γνώμη του αρμοδίου Συμβουλίου, να προβεί στη μελέτη του συμπληρωματικού αντικειμένου, εφόσον ο συνολικός προϋπολογισμός δαπάνης του έργου ή η κατ' αποκοπή αμοιβή του αναδόχου δεν υπερβαίνει το 50% των αρχικών (άρθρο 17 §1 ν. 716/1977).

Στην περίπτωση που η υπέρβαση είναι μεγαλύτερη, ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να συμπληρώσει τυχόν εκκρεμές στάδιο της μελέτης, βάσει του νέου αντικειμένου και η σύμβαση είναι δυνατόν να λυθεί κατά την κρίση του εργοδότη (άρθρο 17 §2 ν. 716/1977). Ο εργοδότης, εφόσον αυτό προβλέπεται από τη σύμβαση, μπορεί να διακόψει την εκτέλεση της μελέτης μετά την ολοκλήρωση του εκπονούμενου σταδίου και να προβεί στη λύση της σύμβασης χωρίς αποζημίωση του αναδόχου. Στην περίπτωση διακοπής της μελέτης κατά τη διάρκεια της εκπόνησης οποιουδήποτε σταδίου της, ο ανάδοχος δικαιούται αποζημίωση για τις μη εκτελεσθείσες εργασίες ολοκλήρωσης του σταδίου (άρθρο 17 §3 ν. 716/1977).

iii.2 ΝΕΕΣ ΤΙΜΕΣ ΜΟΝΑΔΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Στην περίπτωση που, κατά την εκπόνηση της μελέτης παραστεί ανάγκη εκτέλεσης συμπληρωματικών εργασιών ή μελετών, των οποίων η αμοιβή δεν

προβλέπεται από τις ισχύουσες διατάξεις περί αμοιβών, η αμοιβή τους κανονίζεται βάσει πρωτοκόλλου νέων τιμών μονάδος αμοιβών (άρθρο 18 §1 ν. 716/1977). Οι τιμές μονάδος νέων εργασιών κανονίζονται (άρθρο 10 π.δ. 194/1979):

- Είτε κατόπιν εκτίμησης της σχετικής δαπάνης
- Είτε βάσει πραγματικών στοιχείων εκτέλεσης μέρους εργασίας και υπολογισμού της δαπάνης του.
- Μαζί με το πρωτόκολλο, συντάσσεται πάντα και Συγκριτικός Πίνακας.

11.4.04. ΛΥΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

Η λύση της σύμβασης επέρχεται με τους εξής τρόπους:

ι ΠΑΡΑΛΑΒΗ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Η παραλαβή της μελέτης πραγματοποιείται με την, εντός προθεσμίας, έκδοση βεβαίωσης από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία για τη συμμόρφωση του αναδόχου προς τις συμβατικές του υποχρεώσεις και την έγκριση της μελέτης. Εάν παρέλθει άπρακτη η προθεσμία, τότε θεωρείται ότι συντελέσθηκε αυτοδικαίως μετά την πάροδο διμήνου από την υποβολή σχετικής αίτησης του αναδόχου. Είναι, τέλος, δυνατή η παραλαβή τμήματος έργου ή σταδίου της μελέτης, κατόπιν αίτησης του αναδόχου και έγκρισης του εργοδότη, εάν αυτό προβλέπεται από τη σύμβαση (άρθρο 22 §1,2,3 ν. 716/1977).

ii ΠΡΟΩΡΗ ΛΥΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΕΚ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΔΟΤΗ

Ο εργοδότης μπορεί να λύσει τη σύμβαση μετά την ολοκλήρωση του εκπονούμενου σταδίου. Τότε:

- Είτε ορίζεται στη σύμβαση η δυνατότητα λύσης άνευ αποζημίωσης
- Είτε δεν ορίζεται, οπότε ο ανάδοχος δικαιούται αποζημίωση (άρθρο 14 §1 π.δ. 194/1979).

Αν ο εργοδότης λύσει τη σύμβαση κατά τη διάρκεια του εκπονούμενου σταδίου, τότε ο ανάδοχος δικαιούται αποζημίωση (άρθρο 14 §2 π.δ. 194/1979).

iii ΠΡΟΩΡΗ ΛΥΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΕΚ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΑΝΑΔΟΧΟΥ

Ο ανάδοχος δικαιούται να ζητήσει τη λύση της σύμβασης:

- Αν η καθυστέρηση δεν οφείλεται σε δική του υπαιτιότητα και υπερβεί το 1/3 της κατά τη σύμβαση συνολικής προθεσμίας (άρθρο 21 §2 ν. 716/1977).
- Στην περίπτωση διακοπής των εργασιών εκπόνησης της μελέτης ως συνέπεια διαταγής ή πταίσματος του εργοδότη, για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο του τριμήνου (άρθρο 21 §3 ν. 716/1977).

Στην περίπτωση υπερημερίας του εργοδότη όσον αφορά στην εκπλήρωση των συμβατικών ή νόμιμων υποχρεώσεων του, ο ανάδοχος έχει δικαίωμα αποζημίωσης μόνο για τις θετικές ζημιές του και για τον χρόνο από την έγγραφη όχληση του εργοδότη από τον ανάδοχο (άρθρο 21 §1 ν. 716/1977).

Είναι δυνατό, τέλος, να ακυρωθεί η λύση της σύμβασης με καταβολή αποζημίωσης στον ανάδοχο, ως προς τις θετικές ζημίες του κατά το χρόνο της διακοπής ή καθυστέρησης της έναρξης ή της εκπόνησης της μελέτης (άρθρο 21 §5 ν. 716/1977).

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

II.5. ΣΥΜΒΑΣΗ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΣΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΜΕΛΕΤΗ - ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ

II.5.01. ΓΕΝΙΚΑ

Στο σύστημα μελέτη – κατασκευή, η σύμβαση για την εκπόνηση της μελέτης συνάπτεται μεταξύ της εργολήπτριας εταιρείας και των μελετητών. Πρόκειται για μία σύμβαση ιδιωτικού δικαίου, η οποία δεν διέπεται από τη νομοθεσία των δημοσίων έργων όσον αφορά τον τρόπο ανάθεσης και αμοιβής, διότι η τελευταία αναφέρεται στις συμβάσεις για εκπόνηση μελετών μεταξύ του Δημοσίου και των μελετητών, όχι μεταξύ των ιδιωτών. Η αμοιβή των μελετητών προκειμένου η εργοληπτική εταιρεία να συμμετάσχει στο διαγωνισμό καθορίζεται ελεύθερα μεταξύ τους και στην πράξη είναι συνήθως κάτω των ορίων όπως προβλέπονται από τους σχετικούς νόμους. Μετά την κατακύρωση όμως του διαγωνισμού η αμοιβή των μελετητών δεν μπορεί να είναι κατώτερη των ορίων αυτών.

II.5.02. ΕΥΘΥΝΗ ΤΩΝ ΣΥΜΒΑΛΛΟΜΕΝΩΝ

Η εργοληπτική εταιρεία στην οποία κατακυρώνεται ο διαγωνισμός, υπογράφει τη σύμβαση και φέρει την ευθύνη τόσο για τη μελέτη, όσο και για την κατασκευή έναντι του κυρίου του έργου.³ Οι ευθύνες των μελετητών για σφάλματα της μελέτης έναντι της εργολήπτριας εταιρείας διέπονται από τις ειδικές διατάξεις για την εκπόνηση των μελετών και τις γενικές διατάξεις για τη σύμβαση έργου του Αστικού Κώδικα.

Τα ζητήματα που ανακύπτουν από την ύπαρξη της δυνατότητας του

ελληνικού τεχνικού χώρου να καταρτίζει τέτοιου είδους συμβάσεις έχει άμεσο αντίκτυπο στις πρακτικές παραγωγής δημοσίων έργων στην Ελλάδα. Πρόκειται για ένα πολύ συνηθισμένο είδος σύμβασης που καθιερώθηκε μόλις τα τελευταία χρόνια. Δεδομένης όμως της φύσης του συγκεκριμένου τύπου σύμβασης, περαιτέρω ανάπτυξη του ζητήματος θα ήταν εκτός του αντικειμένου της παρούσα μελέτης.

Βιβλιογραφία κεφαλαίου II

¹ Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Γραφείο επαγγελματικών θεμάτων, Μελέτες Δημοσίου, Μέρος β', Ενημερωτικό δελτίο του ΤΕΕ, Τεύχος 1941, 10/02/97, σελ 104

² Ν. Ρόβλια, Νομοθεσία των Δημοσίων Έργων, Αθήνα Κομοτηνή 1989, σελ.368

³ Α. Τζίκα Χατζοπούλου, ό.π., σελ. 79

III. ΣΥΜΒΑΣΗ ΑΝΑΘΕΣΗΣ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ

III.1. ΓΕΝΙΚΑ

Η σύμβαση ανάθεσης καθηκόντων συμβούλου είναι μία σύμβαση που συνάπτεται μεταξύ του εργοδότη - φορέα του έργου και του εργολάβου - συμβούλου. Πρόκειται για έναν τύπο σύμβασης ιδιαίτερης σημασίας στο χώρο των δημοσίων έργων, δεδομένου ότι τα τελευταία χρόνια έχει γίνει κοινή πρακτική στα έργα μεγάλης κλίμακας και παράλληλα δίνει και στα δύο μέρη ιδιαίτερη ευελιξία κινήσεων σε θέματα υποχρεώσεων και αμοιβής.

III.1.01. ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ

Από τη νομοθεσία κατασκευής δημοσίων έργων επιτρέπεται η ανάθεση καθηκόντων τεχνικού συμβούλου σε ημεδαπή ή αλλοδαπή εταιρεία ή ιδιώτη τεχνικό, για το σχεδιασμό ή τη μελέτη ή τον έλεγχο μελέτης ή την επίβλεψη του έργου ή τμήματος του έργου (άρθρο 6 §5 ν. 1418/1984).¹ Η δυνατότητα αυτής της ανάθεσης προβλέπεται και από τη νομοθεσία για την εκπόνηση μελετών και για την κατασκευή δημοσίων έργων, στις παρακάτω περιπτώσεις (άρθρο 15 §3 ν. 716/1977):

- Όταν πρόκειται για έργα εξαιρετικής σπουδαιότητας,
- Στην περίπτωση μελέτης που απαιτεί ειδική πείρα,

- Σε έργα τεχνικά πολύπλοκα ή εξειδικευμένης τεχνολογίας στο σύνολο ή σε τμήματά τους,
- Όταν υπάρχει αδυναμία από την τεχνική υπηρεσία του φορέα εκτέλεσης του έργου για το σχεδιασμό ή τη μελέτη ή τον έλεγχο μελέτης ή την επίβλεψη του έργου ή τμήματος του έργου.,
- Όταν πρόκειται για έργα προβλεπομένου συνολικού κόστους μεγαλύτερου των 10 δις δρχ.

Σε αυτές τις περιπτώσεις, επιτρέπεται ο εργοδότης έχοντας τη σύμφωνη γνώμη του αρμόδιου Συμβουλίου, να αναθέσει καθήκοντα συμβούλου σε ιδιώτη, βάσει σύμβασης που καθορίζει τις υποχρεώσεις και την αμοιβή του.

III.1.02. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΝΑΘΕΣΗΣ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ

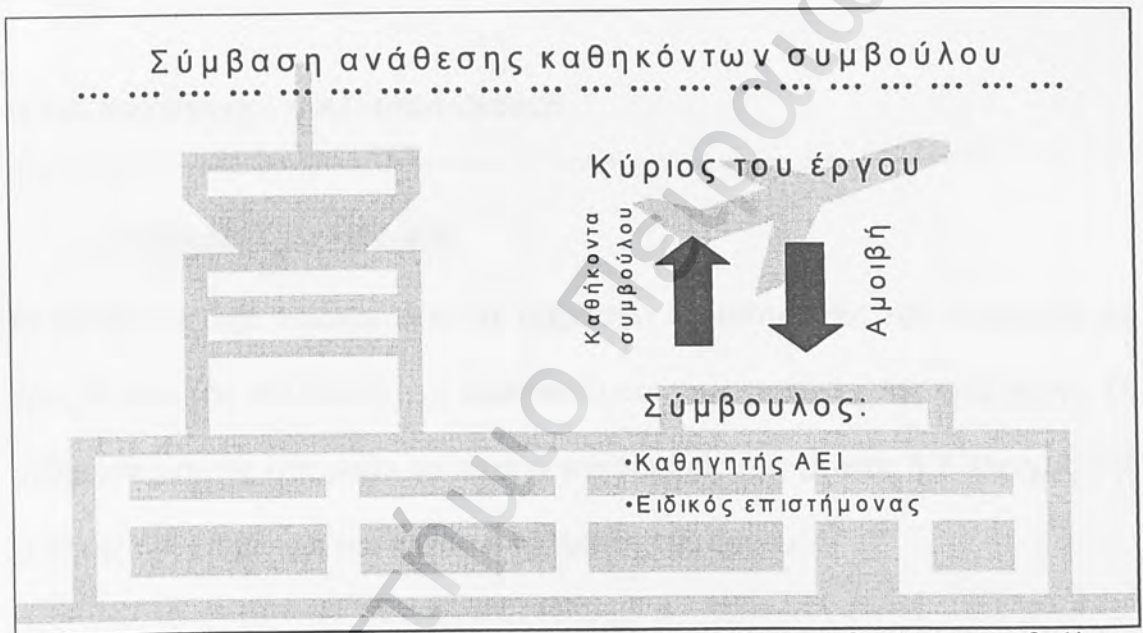
Η ανάθεση καθηκόντων συμβούλου σε φυσικό ή νομικό πρόσωπο υπόκειται στην έγκριση του αρμοδίου Υπουργού μετά τη σύμφωνη γνώμη του αρμόδιου συμβουλίου (άρθρο 15 §3 ν. 716/1977).

Ο νόμος παρέχει δυνατότητα για απ' ευθείας υπογραφή σύμβασης με τους ειδικούς συμβούλους. Στην πράξη εξάλλου έχουν εμφανιστεί και οι περιπτώσεις στις οποίες ο κύριος του έργου προκήρυξε διεθνή δημόσιο διαγωνισμό, όπως π.χ. έγινε για την επιλογή συμβούλων μελέτης ολυμπιακών εγκαταστάσεων από τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού.²

III.2. ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

Η ανάθεση γίνεται με σύμβαση που προσδιορίζει τη σχετική αμοιβή χωρίς δέσμευση από τις διατάξεις για τις αμοιβές μηχανικών ή άλλες σχετικές διατάξεις.

III.2.01. ΣΥΜΒΑΛΛΟΜΕΝΟΙ

Διάγραμμα 4: Σχέσεις συμβαλλομένων στη σύμβαση ανάθεσης καθηκόντων συμβούλου

ι ΕΡΓΟΔΟΤΗΣ

Εργοδότης είναι το Δημόσιο, Ν.Π.Δ.Δ., Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Δημόσιες Επιχειρήσεις και λοιποί οργανισμοί Δημοσίου ενδιαφέροντος οι οποίοι αναθέτουν τα καθήκοντα στον σύμβουλο.

ii ΕΡΓΟΛΑΒΟΣ

Καθήκοντα συμβούλου ή εμπειρογνώμονα μπορούν να ανατεθούν σε:

- Καθηγητές και διδάσκοντες Ανωτάτων Σχολών
- Επιστήμονες που λόγω της εμπειρίας και της επιστημονικής τους κατάρτισης κρίνονται από τον εργοδότη ως κατάλληλοι (άρθρο 12 §3 ν. 716/1977).

III.2.02. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΣΥΜΒΑΛΛΟΜΕΝΩΝ

i ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΝΑΔΟΧΟΥ

Ο ανάδοχος έχει υποχρέωση να παράσχει τις υπηρεσίες του σύμφωνα με τους όρους της σύμβασης, τη νομοθεσία και τους κανόνες της επιστήμης. Οι υπηρεσίες αυτές μπορούν να είναι ο σχεδιασμός ή η μελέτη ή ο έλεγχος της μελέτης ή η επίβλεψη του έργου ή τμήματος του έργου.

Ο τεχνικός που αναλαμβάνει καθήκοντα συμβούλου και τα πρόσωπα που χρησιμοποιεί κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του, υπέχουν ευθύνες δημοσίου υπαλλήλου (άρθρο 6 §5 ν. 1418/1984).

ii ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Η παρακολούθηση, ο έλεγχος και η διοίκηση του έργου ανήκει στην αρμόδια τεχνική υπηρεσία του φορέα κατασκευής του έργου.

Ο εργοδότης επίσης υποχρεούται στην έγκαιρη πληρωμή του εργολήπτη.

Σημειώνεται ότι η αμοιβή των συμβούλων καθορίζεται με συμφωνία μεταξύ εργοδότη και αναδόχου (άρθρο 12 §4 ν. 716/1977).

Γενικότερα για τις υποχρεώσεις των συμβαλλομένων, ισχύουν οι διατάξεις του Αστικού Κώδικα και ιδιαίτερα οι αναφερόμενες στη σύμβαση έργου.

III.3. ΛΥΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

Η σύμβαση λύεται, όπως και κάθε σύμβαση έργου, με:

- Την εκπλήρωση των υποχρεώσεων των μερών
- Το θάνατο του εργολάβου
- Καταγγελία εκ μέρους του εργοδότη,
- Υπαναχώρηση του εργοδότη.

Βιβλιογραφία κεφαλαίου III

¹ Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Γραφείο επαγγελματικών θεμάτων, ό.π., σελ 113

² Βλ. Α. Τζίκα Χατζοπούλου, ό.π., σελ. 135

IV. ΣΥΜΒΑΣΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΕΡΓΟΥ

IV.1. ΠΡΟΣΥΜΒΑΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ

IV.1.01. ΓΕΝΙΚΑ

Τα Δημόσια Έργα κατασκευάζονται είτε από ειδικευμένες εργοληπτικές επιχειρήσεις, είτε από το φορέα κατασκευής του έργου.¹ Στην πρώτη περίπτωση, η επιλογή της εργοληπτικής επιχείρησης που θα κατασκευάσει το έργο γίνεται με τη δημοπρασία του έργου. Η *Δημοπρασία* ή *Δημοπράτηση* είναι μία διαδικασία επιλογής του αναδόχου από τον κύριο του έργου. Ουσιαστικά είναι μία μορφή διαγωνισμού στον οποίο μπορούν να πάρουν μέρος οι εργολήπτες δημοσίων έργων που έχουν το απαιτούμενο πτυχίο εργολάβου δημοσίων έργων ή, γενικότερα, όσοι δικαιούνται από το νόμο να συμμετάσχουν στο διαγωνισμό.¹

IV.1.02. ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ

Το αποτέλεσμα της Δημοπρασίας οδηγεί στην ανάθεση της κατασκευής του έργου στη διαγωνιζόμενη εργοληπτική εταιρεία με τη βέλτιστη προσφορά. Η διαδικασία του Δημοσίου Διαγωνισμού παίζει σημαντικό ρόλο στην κατάρτιση και στην ισχύ της σύμβασης κατασκευής.

¹ Βλ. και παρακάτω § «Είδη Δημοσίου Διαγωνισμού»

Η σύμβαση κατασκευής δημοσίου έργου συνάπτεται σύμφωνα με τη διακήρυξη, τα τεύχη και τα σχέδια² με βάση τα οποία διενεργήθηκε η δημοπρασία,¹ όπως και με τους αναφερόμενους όρους στην εγκριτική απόφαση. Δεν μπορεί να περιέχει όρους αντίθετους προς τα παραπάνω και υπογράφεται από τον Προϊστάμενο της Διευθύνουσας Υπηρεσίας για το συνολικό ποσό που προκύπτει από τη δημοπρασία μαζί με τα απρόβλεπτα.ⁱⁱ

Επιπλέον, το έγγραφο της σύμβασης που προκύπτει από διαδικασία δημόσιου διαγωνισμού έχει αποδεικτικό και όχι συστατικό χαρακτήρα (άρθρο 26 §1 π.δ. 609/1985). Η σύμβαση θεωρείται καταρτισμένη μετά την έκδοση της εγκριτικής απόφασηςⁱⁱⁱ και πριν από την υπογραφή της. Η σύμβαση θεωρείται δηλαδή ότι ολοκληρώνεται με την έγκριση του αποτελέσματος της δημοπρασίας και όχι με την υπογραφή της σύμβασης. Προσφορά και συμμετοχή στη δημοπρασία συνιστά πρόταση για κατάρτιση σύμβασης και η έγκριση του αποτελέσματος αποτελεί την αποδοχή. Αν για οποιοδήποτε λόγο η εγκριτική απόφαση ακυρωθεί, η δήλωση βούλησης της αναθέτουσας αρχής θεωρείται ότι δεν έχει γίνει ποτέ.

Η διαδικασία του Δημόσιου Διαγωνισμού έχει επομένως ουσιαστική σημασία στη σύναψη των συμβάσεων Δημοσίων έργων. Είναι σημαντικό το γεγονός ότι μία – χρονικά συνήθως εκτενής - προσυμβατική διαδικασία καθορίζει σε

ⁱ Είναι χαρακτηριστικό ότι τα τεύχη και τα σχέδια είναι δυνατόν να αποτελέσουν συμβατικά έγγραφα γενικότερα στις συμβάσεις κατασκευής τεχνικών έργων, ιδιωτικών και δημοσίων.

ⁱⁱ άρθρο 5, §1 Ν. 1418/29.2.1984. Βλ. και παρακάτω, «Κατάρτιση της σύμβασης», σελ. 64

ⁱⁱⁱ Από την υπογραφή της σύμβασης όμως αρχίζουν να υπολογίζονται οι προθεσμίες για την περάτωση του έργου (συνολική και τμηματικές) Βλ. άρθρο 36, §1 Π.Δ. 609/1985

μεγάλο βαθμό την ίδια την κατάρτιση της σύμβασης. Είναι σημαντική επομένως μία ανάπτυξη των μηχανισμών της διαδικασίας δημοσίου διαγωνισμού για την ανάθεση κατασκευής δημοσίου έργου.

IV.1.03. ΕΙΔΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Τα Δημόσια έργα κατασκευάζονται είτε με αυτεπιστασία από το φορέα κατασκευής, είτε από ειδικευμένες εργοληπτικές επιχειρήσεις (άρθρο 4 ν. 1418/1984). Ειδικότερα:

Όταν η κατασκευή γίνεται με αυτεπιστασία από το φορέα κατασκευής, το έργο κατασκευάζεται από τις τεχνικές υπηρεσίες και με τα τεχνικά μέσα που διαθέτει ο φορέας κατασκευής. Με αυτεπιστασία κατασκευάζονται συνήθως έργα μικρής σημασίας, συνυφασμένα με την καθημερινή δράση του φορέα.³

Όταν η κατασκευή γίνεται από ειδικευμένες εργοληπτικές επιχειρήσεις, αυτές επιλέγονται είτε μετά από δημόσιο διαγωνισμό, είτε – κατ' εξαίρεση – με απ' ευθείας ανάθεση. Συγκεκριμένα:

ι ΜΕ ΑΝΟΙΚΤΗ ΔΗΜΟΠΡΑΣΙΑ

Πρόκειται για την κύρια διαδικασία επιλογής. Στην ανοικτή δημοπρασία λαμβάνουν μέρος και υποβάλλουν προσφορές όλοι όσοι έχουν τα νόμιμα προσόντα. Αποτελεί τον κύριο τρόπο επιλογής και εφαρμόζεται όπως και με την προϊσχύουσα του ν. 1418/1984 νομοθεσία.⁴

ii ΜΕ ΠΡΟΕΠΙΛΟΓΗ

Η δημοπρασία με προεπιλογή εφαρμόζεται κυρίως σε έργα μεγάλης σπουδαιότητας ή εξειδικευμένα και διεξάγεται ως εξής (ν. 1418/1984 άρθρο 4 §2α) :

- ii.1 Αρχικά εκδηλώνουν ενδιαφέρον συμμετοχής όσοι θεωρούν ότι διαθέτουν τα προσόντα που προδιαγράφονται στη διακήρυξη.
- ii.2 Ακολουθεί προεπιλογή και πρόσκληση για συμμετοχή στην κυρίως Δημοπρασία και επίδοση προσφοράς εκείνων που έχουν προεπιλεγεί.

iii Απ' ΕΥΘΕΙΑΣ ΑΝΑΘΕΣΗ

Δεν ακολουθείται η διαδικασία του δημοσίου διαγωνισμού στις εξαιρέσεις του άρθρου 86 του ν.δ. 321/1969 «περί δημοσίου λογιστικού» (ΦΕΚ Α. 205) καθώς και σε ειδικές περιπτώσεις.¹ Η απ' ευθείας ανάθεση ή διαγωνισμός μεταξύ περιορισμένου αριθμού προσκαλούμενων εργοληπτικών επιχειρήσεων αποτελεί εξαιρετική διαδικασία, που εφαρμόζεται σε έργα μικρά ή σε έργα που απαιτούν εξειδικευμένη εμπειρία.⁵

¹ Ειδικές περιπτώσεις αποτελούν οι καταστάσεις θεομηνίας, σοβαρού επικείμενου κινδύνου, μοναδικότητας του κατασκευαστή, συνέχισης των εργασιών ύστερα από έκπτωση του αναδόχου ή λύσης της εργολαβικής σύμβασης, όταν πρόκειται για ερευνητικές εργασίες ή εργασίες δοκιμαστικές εφαρμογής νέων τεχνολογιών ή για έργα ειδικής φύσης, εφόσον χαρακτηριστούν έτσι με απόφαση του φορέα κατασκευής του έργου που εκδίδεται ύστερα από γνώμη του τεχνικού συμβουλίου ή όταν πρόκειται για την κατασκευή έργων Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης από κατασκευαστικές επιχειρήσεις των ΟΤΑ ή για έργα μικρά και εργασίες συντήρησης, εφόσον στην τελευταία περίπτωση η προϋπολογιζόμενη δαπάνη τους δεν υπερβαίνει ορισμένα ποσά που καθορίζονται γενικά ή κατά φορείς ή κατηγορίες έργων με απόφαση του Υπουργού Δημοσίων Έργων (βλ. ν. 1418/89 άρθρο 4, §2γ, Ν.Δ. 321/1969 άρθρο 86, ν. 1418/89 άρθρο 16, ΜΕΕΠ).

i ΓΕΝΙΚΑ

Το σύστημα υποβολής των προσφορών καθορίζεται από τη διακήρυξη. Η μέχρι το 1984 νομοθεσία καθόριζε τις περιπτώσεις υποβολής μόνο οικονομικών προσφορών, που αναφέρονταν σε εγκεκριμένη μελέτη (β.δ. 896/62, π.δ. 475/1976).⁶ Με το νόμο 1418/1984, θεσμοθετήθηκε ένα νέο σύστημα δημοπράτησης δημοσίων έργων, σύμφωνα με το οποίο η προσφορά περιλαμβάνει προτεινόμενη μελέτη και οικονομική προσφορά κατασκευής.ⁱ Συνολικά, ο νόμος περιλαμβάνει 8 ισότιμα συστήματα δημοπράτησης, το σύστημα μελέτη – κατασκευή, και τα συστήματα που περιλαμβάνουν μόνο οικονομική προσφορά. Πιο συγκεκριμένα:

ii ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ

Ο εργολάβος κάνει προσφορά που αναφέρεται σε εγκεκριμένη μελέτη. Ανάλογα με το σύστημα δημοπράτησης, διακρίνονται διάφοροι τρόποι οικονομικών προσφορών:ⁱⁱ

- ii.1 Προσφορά ενιαίου ποσοστού έκπτωσης πάνω σε συμπληρωμένο τιμολόγιο της υπηρεσίας

ⁱ Η γνωστή τα τελευταία χρόνια στον τεχνικό χώρο ως «μελέτη-κατασκευή» ή «μελετοκατασκευή»

ⁱⁱ Σχετικά με τα οικονομικά συστήματα δημοπράτησης, βλ. άρθρα 6 έως 9 & 11 έως 13 Π.Δ. 609/31.12.1985. Το σύστημα μελέτη – κατασκευή (άρθρα 10 Π.Δ. 609/31.12.1985) είναι ισότιμο με τα άλλα. Αναλύεται σε χωριστή παράγραφο, λόγω της ιδιαίτερης σημασίας του.

- ii.2 Προσφορά επιμέρους ποσοστών έκπτωσης κατά ομάδες τιμών, σε συμπληρωμένο τιμολόγιο ομαδοποιημένων τιμών της υπηρεσίας, με έλεγχο ομαλότητας των επιμέρους ποσοστών έκπτωσης
- ii.3 Συμπλήρωση από το μειοδότη ανοικτού τιμολογίου με έλεγχο ομαλότητας των τιμών σε σχέση με αντίστοιχο τιμολόγιο, που περιέχει τιμές της υπηρεσίας
- ii.4 Ελεύθερη συμπλήρωση ανοικτού τιμολογίου που μπορεί να περιλαμβάνει αναλυτικές τιμές ή περιληπτικές τιμές ή και κατ' αποκοπή τιμή
- ii.5 Μειοδοσία μόνο πάνω στο ποσοστό οφέλους για εκτέλεση απολογιστικών εργασιών
- ii.6 Προσφορά για την αξιοποίηση ακινήτων του εργοδότη με το σύστημα της αντιπαροχής ποσοστών εξ αδιαιρέτου και αντιστοίχων διηρημένων ιδιοκτησιών
- ii.7 Προσφορά που περιλαμβάνει τη μερική ή ολική αυτοχρηματοδότηση με αντάλλαγμα τη λειτουργία ή εκμετάλλευση του έργου ή άλλα τυχόν ανταλλάγματα έναντι της κατασκευής του έργου

iii Το ΣΥΣΤΗΜΑ ΜΕΛΕΤΗ - ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ

Ο νόμος 1418/1984 καθιέρωσε ένα νέο σύστημα δημοπράτησης των

δημοσίων έργων, το οποίο και καθιέρωσε ως ισότιμο με τα συστήματα οικονομικών προσφορών. Πρόκειται για την προσφορά που περιλαμβάνει μελέτη και κατασκευή με κατ' αποκοπή εργολαβικό αντάλλαγμα για το έργο ολόκληρο ή κατά τμήματα. Το σύστημα αυτό εφαρμόζεται ιδίως όταν πρόκειται για έργο που επιδέχεται ειδικούς τρόπους κατασκευής ή μεθόδους που καλύπτονται από τεχνογνωσίες ή άλλα κατοχυρωμένα δικαιώματα ή αν κρίνεται σκόπιμος ο συνδυασμός σύνταξης ή ολοκλήρωσης ή αναθεώρησης υπάρχουσας μελέτης με την κατασκευή ή αναζήτηση εναλλακτικών λύσεων.¹ Αξιολογείται πρώτα η ποιότητα της προσφοράς (μελέτη) και στη συνέχεια εξετάζεται η οικονομική προσφορά (άρθρο 4 §4ε ν. 1418/1984). Η κρίση και αξιολόγηση γίνεται πριν ανοιχτούν οι οικονομικές προσφορές (άρθρο 10 §1 π.δ. 609/1985). Η βέλτιστη προσφορά προκύπτει ως μαθηματική συνάρτηση της οικονομικής προσφοράς και της βαθμολογίας με παραμέτρους που ορίζονται στη διακήρυξη.

Από τους διαγωνιζόμενους μπορεί να ζητηθεί (άρθρο 10 §1 π.δ. 609/1985) :

- Οικονομική προσφορά, που περιλαμβάνει το εργολαβικό αντάλλαγμα κατ' αποκοπή για το έργο ολόκληρο ή κατά τμήματα
- Συμπλήρωση ή σύνταξη μελετών
- Προσδιορισμός τεχνολογικών χαρακτηριστικών και προδιαγραφών επιμέρους στοιχείων του έργου

¹ Βλ. και «Το ζήτημα του Συστήματος Μελέτη – Κατασκευή» σελ. 122

- Υποβολή προτάσεων – λύσεων σε δοσμένο τεχνικό πρόβλημα
- Καθορισμός της προθεσμίας για την αποπεράτωση του έργου

IV.1.05. ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

ι ΓΕΝΙΚΑ

Η δημοπρασία για την ανάθεση κατασκευής ενός έργου διενεργείται με βάση τη σχετική διακήρυξη με την οποία γίνεται και ο καθορισμός του συστήματος υποβολής προσφορών.¹ Η διακήρυξη εγκρίνεται από την Προϊσταμένη Αρχή που διενεργεί τη δημοπρασία ή ορίζει την αρχή που θα τη διενεργήσει (άρθρο 4 §1 π.δ. 609/1985). Ορίζεται ότι περίληψη της διακήρυξης δημοπρασίας δημοσιεύεται τουλάχιστον 15 ημέρες πριν τη διεξαγωγή της σε τρεις τουλάχιστον ημερήσιες εφημερίδες (άρθρο 4 §5 π.δ. 609/1985). Κατά την έγκριση της διακήρυξης:

- Μπορεί να τροποποιηθεί το σχέδιο διακήρυξης που τυχόν υπάρχει στην εγκεκριμένη μελέτη.

¹ Η διακήρυξη για τη διενέργεια δημοπρασίας περιέχει τουλάχιστον τα παρακάτω στοιχεία (Π.Δ. 609/1985 άρθρο 4 §4): 1. Τον τίτλο της Αρχής έκδοσης 2. Το σύστημα υποβολής της προσφοράς 3. Τον τίτλο, τα κύρια χαρακτηριστικά και τον προϋπολογισμό του έργου 4. Την ημερομηνία, τον τόπο υποβολής προσφορών και λοιπά στοιχεία της διαδικασίας διεξαγωγής της δημοπρασίας. 5. Τις εργοληπτικές επιχειρήσεις που γίνονται δεκτές για υποβολή προσφοράς 6. Τις απαιτούμενες εγγυήσεις συμμετοχής 7. Τα τυχόν πρόσθετα δικαιολογητικά 8. Τον κατάλογο συμβατικών τευχών και σχεδίων 9. Σαφείς οδηγίες για τη σύνταξη και υποβολή των προσφορών 10. Τον φορέα κατασκευής και πληροφορίες για τους όρους πληρωμής 11. Τα κριτήρια βαθμολογίας 12. Το χρόνο ισχύος των προσφορών 13. Την τυχόν αποδοχή εναλλακτικών προσφορών 14. Την Αρχή που θα εγκρίνει το αποτέλεσμα. Στην περίπτωση δημοπρασίας με προεπιλογή, η διακήρυξη περιέχει και την πιθανολογούμενη ημερομηνία κατά την οποία οι προεπιλεγμένοι θα κληθούν να υποβάλλουν προσφορά (Π.Δ. 609/1985 άρθρο 4 §6).

- Μπορεί να προσαρμόζεται σε σύγχρονες τιμές και ο προϋπολογισμός της υπηρεσίας με τον οποίο δημοπρατείται το έργο (αν απαιτείται τέτοια προσαρμογή) (άρθρο 4 §2,3 π.δ. 609/1985).

ii ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΥΜΒΑΤΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ

Η διακήρυξη για την κατασκευή ενός δημοσίου έργου δεσμεύει τόσο το νομικό πρόσωπο του φορέα κατασκευής όσο και τους διαγωνιζομένους, έχει χαρακτήρα κανονιστικής διοικητικής πράξης και συνιστά την πρώτη πράξη της σύνθετης διοικητικής ενέργειας της επιλογής αναδόχου, η οποία τελειώνει με την έγκριση του πρακτικού του διαγωνισμού. Η δημοσίευση της διακήρυξης της δημοπρασίας αποτελεί *πρόσκληση για την υποβολή προσφοράς, δηλαδή, έναρξη των διαπραγματεύσεων*. Η υποβολή προσφορών συνιστά πρόταση για τη σύναψη σύμβασης και η ανακήρυξη του αναδόχου αποτελεί αποδοχή της προσφοράς που οδηγεί στη σύναψη σύμβασης. Το στάδιο των διαπραγματεύσεων επομένως καλύπτει τη συναλλακτική επαφή που αρχίζει με την έκδοση της διακήρυξης και τελειώνει με τη σύναψη της σύμβασης. Σε κάθε παράνομη και υπαίτια συμπεριφορά του ενός συμβαλλομένου κατά το στάδιο αυτό, η οποία έχει ως αποτέλεσμα την πρόκληση πλάνης στα παραγωγικά αίτια της βούλησης του άλλου, εφαρμόζονται τα άρθρα 197 και 198 του Αστικού Κώδικα που αναφέρονται στην προσυμβατική ευθύνη. Αν η υπαίτια αυτή συμπεριφορά οφείλεται σε δόλο, τότε εφαρμόζονται οι διατάξεις για την απάτη (Άρθρα 147-149 ΑΚ).⁷ Στην περίπτωση, επομένως, της αναγραφής ανακριβών στοιχείων στη διακήρυξη ή πλημμελών στοιχείων της μελέτης και

των συμβατικών τευχών, δημιουργείται για τον κύριο του έργου προσυμβατική ευθύνη.

IV.1.06. ΚΑΝΟΝΕΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ

ι ΓΕΝΙΚΑ

Στις δημοπρασίες μπορούν κατά κανόνα να συμμετέχουν ημεδαπές^ι εργοληπτικές επιχειρήσεις, εγγεγραμμένες στο Μητρώο Εργοληπτικών Επιχειρήσεων (ΜΕΕΠ) ή στα νομαρχιακά μητρώα (άρθρο 15 ν. 1418/1984, άρθρο 2 π.δ. 609/85, π.δ. 472/85). Για την εγγραφή μίας εργοληπτικής εταιρείας στα μητρώα, καθώς και για τη συμμετοχή της σε διαγωνισμό, απαιτείται να προσκομίσει πιστοποιητικά ή έγγραφα από τα οποία να αποδεικνύεται:

- i.1 Η νομική της κατάσταση, δηλαδή ότι η εταιρεία δεν έχει πτωχεύσει, ή δεν εκκρεμεί αίτηση για πτώχευση ή δεν τελεί υπό αναγκαστική διαχείριση
- i.2 Η τεχνική της ιδιότητα, δηλαδή η στελέχωσή της από μηχανικούς εγγεγραμμένους στο ΜΕΕΠ
- i.3 Η τεχνική της ικανότητα, δηλαδή η εμπειρία των στελεχών και της εταιρείας, η οργάνωση της επιχείρησης, τα τεχνικά μέσα
- i.4 Η πιστοληπτική της ικανότητα

ii ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ

Η συμμετοχή των εργοληπτικών επιχειρήσεων στις δημοπρασίες εξαρτάται από:⁸

- ii.1 Την κατηγορία του έργου για την οποία είναι εγγεγραμμένες στο ΜΕΕΠ
- ii.2 Την τάξη εγγραφής τους
- ii.3 Τα ανώτατα και κατώτατα όρια προϋπολογισμού αξίας του έργου
- ii.4 Τη δυναμικότητα των επιχειρήσεων

iii ΕΓΓΥΗΣΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ

Για τη συμμετοχή σε δημοπρασία και την υποβολή οικονομικής προσφοράς απαιτείται η κατάθεση εγγύησης. Το ύψος της εγγύησης ορίζεται πάνω στη διακήρυξη σταθερό για όλους τους ενδιαφερομένους και προσδιορίζεται στο 2% της προϋπολογιζόμενης αξίας του έργου.ⁱⁱ

Οι εγγυήσεις συμμετοχής δεν έχουν κατά κανόνα προθεσμία ισχύος και υπερκαλύπτουν το χρόνο ισχύος των προσφορών. Είναι δυνατόν όμως στη διακήρυξη να προβλέπεται προθεσμία ισχύος των εγγυητικών επιστολών (άρθρο 23 §3 π.δ. 609/1985).

ⁱ Είναι δυνατόν να συμμετέχουν και αλλοδαπές εταιρείες που να διαθέτουν τα ουσιαστικά και τυπικά προσόντα που προβλέπονται από την εθνική τους νομοθεσία, εφόσον επιβάλλεται η συμμετοχή τους από διεθνείς υποχρεώσεις της χώρας και έχει προκηρυχθεί διεθνής διαγωνισμός. Βλ άρθρο 15 §2 ν 1418/1984 .

ⁱⁱ Σε περιπτώσεις που το έργο είναι ιδιαίτερα σημαντικό ή επείγον, η εγγύηση συμμετοχής καθορίζεται μέχρι 4%, βλ. Π.Δ. 609/1985 άρθρο 23 §1

Η εγγύηση συμμετοχής του τελευταίου μειοδότη αποδίδεται μετά την κατάθεση της εγγύησης καλής εκτέλεσης και την υπογραφή της σύμβασης. Οι εγγυήσεις συμμετοχής των άλλων συναγωνιζόμενων αποδίδονται μετά την έγκριση του αποτελέσματος του διαγωνισμού (άρθρο 23 §4 π.δ. 609/1985).

iv ΤΕΥΧΟΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ

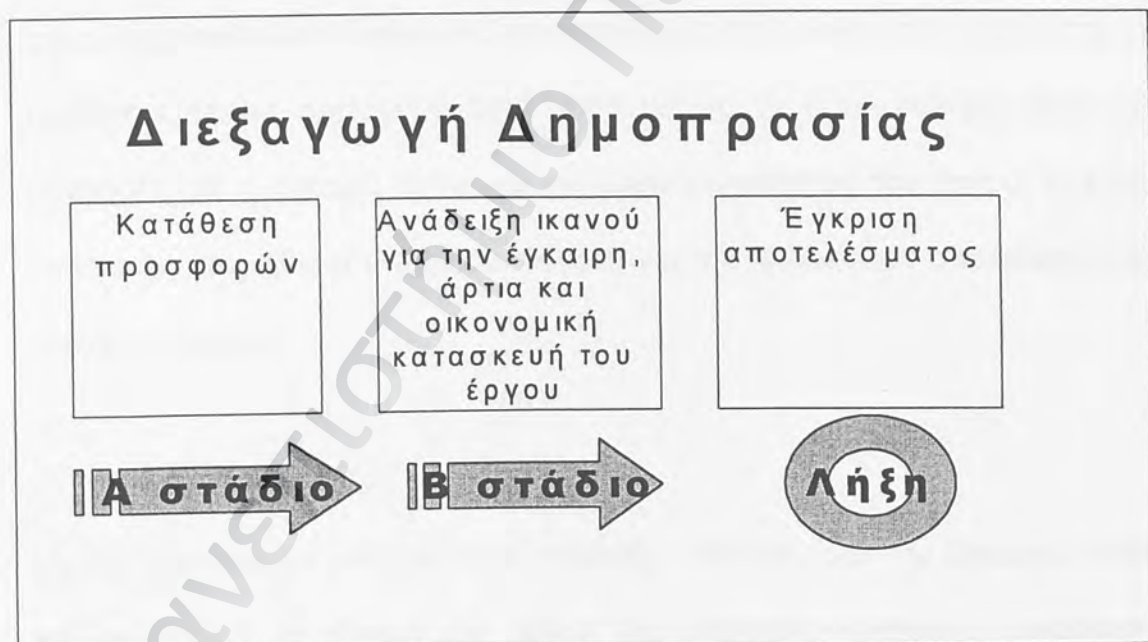
Με π.δ. μπορεί να ορισθεί κατά κατηγορίες έργων ή συστήματα προσφορών η υποχρέωση των διαγωνιζομένων να υποβάλλουν, εφόσον αυτό προβλέπεται στη διακήρυξη, μαζί με τις προσφορές ή σε ορισμένη προθεσμία πριν τη δημοπρασία τεύχος παρατηρήσεών τους για τη μελέτη με την οποία δημοπρατείται το έργο γενικά ή για ειδικότερα θέματα που επισημαίνονται με τη διακήρυξη. Το τεύχος αυτό δεν αποτελεί συμβατικό στοιχείο, άρα και δεν μπορεί ποτέ να χρησιμοποιηθεί για ερμηνεία της σύμβασης, αλλά χρησιμεύει μόνο για την εκτίμηση των πραγμάτων κατά την ανάθεση του έργου και ως αξιολογικό στοιχείο της εργοληπτικής επιχείρησης (άρθρο 4 §8 ν. 1418/1984). Στο τεύχος αυτό πρέπει να σχολιάζεται η ορθότητα της λύσης, το εφικτό της κατασκευής, να επισημαίνονται τυχόν σφάλματα στο τεχνοοικονομικό ή συμβατικό μέρος ή αντιθέτως να διαπιστώνεται το εφαρμόσιμο της μελέτης ή ότι δεν υπάρχουν παρατηρήσεις.⁹ Πρόκειται για ένα νέο στοιχείο στη νομοθεσία των Δημοσίων έργων και μπορεί, ανάλογα με την περίπτωση, να καταστεί χρήσιμο. Στο παρελθόν είχε παρατηρηθεί πολύ συχνά το φαινόμενο, μετά την έγκριση της δημοπρασίας και την ανάθεση της κατασκευής του έργου, να αμφισβητεί ο ανάδοχος την αρτιότητα της μελέτης και τη δυνατότητα

εφαρμογής της, με αποτέλεσμα τις γνωστές μακροχρόνιες καθυστερήσεις και την αύξηση του κόστους του έργου. Στην πράξη έχει αρχίσει και γίνεται χρήση της δυνατότητας αυτής που προβλέπει ο νόμος.¹⁰

IV.1.07. ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΔΗΜΟΠΡΑΣΙΑΣ

Ορίζονται δύο στάδια διεξαγωγής της δημοπρασίας και, αντίστοιχα, δύο επιτροπές, η Επιτροπή Διαγωνισμού (ΕΔ), και η Επιτροπή Εισηγήσεως για Ανάθεση (ΕΕΑ).

Ι ΣΤΑΔΙΑ ΔΗΜΟΠΡΑΣΙΑΣ

Διάγραμμα 5: Στάδια διεξαγωγής δημοπρασίας

i.1 Α' ΣΤΑΔΙΟ

Το πρώτο στάδιο της δημοπρασίας περιλαμβάνει την κατάθεση των προσφορών στην επιτροπή διαγωνισμού (άρθρο 4 §5 ν. 1418/1984). Αρμοδιότητα της ΕΔ είναι η δημόσια παραλαβή, αποσφράγιση και κατ' αρχήν

αποδοχή – έλεγχος τυπικών κριτηρίων- των οικονομικών προσφορών των εργοληπτικών επιχειρήσεων και η διαβίβασή τους με το ανάλογο πρακτικό στην ΕΕΑ (άρθρο 21 π.δ. 609/1985).

ι.2 Β' ΣΤΑΔΙΟ

Το δεύτερο στάδιο περιλαμβάνει την εξέταση των προσφορών από την επιτροπή εισήγησης για ανάθεση. Η ΕΕΑ γνωμοδοτεί αιτιολογημένα για το αποτέλεσμα της δημοπρασίας. Στις περιπτώσεις δημοπρασιών με το σύστημα μελέτη – κατασκευή, προηγείται πάντα η αξιολόγηση των τεχνικών προσφορών. Σε κάθε περίπτωση εξετάζεται κατ' αρχήν η ανάθεση στην επιχείρηση που υπέβαλε τη μικρότερη ή τη βέλτιστη αντίστοιχα προσφορά και αν η επιχείρηση δεν πληροί τις προϋποθέσεις που ορίζονται¹, εξετάζεται η αμέσως επόμενη προσφορά κατά σειρά ύψους και ούτω καθεξής ώστε να εξασφαλιστεί η έγκαιρη άρτια και οικονομική κατασκευή του έργου. Η ΕΕΑ πρέπει να εισηγηθεί στο αρμόδιο όργανο για την έγκριση του αποτελέσματος της δημοπρασίας.

ii ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

Με τη δημοπρασία επιδιώκεται η ανάδειξη αναδόχου για την *έγκαιρη, άρτια και οικονομική κατασκευή του έργου*. Δεν αποτελεί κριτήριο η μικρότερη προσφορά (άρθρο 4 §6 ν. 1418/1984). Η Επιτροπή Εισήγησης για Ανάθεση (ΕΕΑ), κατά τη διατύπωση της γνώμης της, πρέπει να λαμβάνει υπόψη της, αφενός το ύψος της προσφοράς, αφετέρου να συνεκτιμά κάθε άλλο πρόσφορο κατά

¹ Βλ. παρακάτω, «κριτήρια επιλογής», σελ. 57

την κρίση των μελών της τεκμηριωμένο στοιχείο από την υπηρεσία του ΜΕΕΠ, σχετικό με την ικανότητα και αξιοπιστία της επιχείρησης για την καλή και έγκαιρη κατασκευή του έργου σε συνδυασμό και με τις υποχρεώσεις της από έργα υπό κατασκευή.

iii ΛΗΞΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Η δημοπρασία δεν ολοκληρώνεται πριν από την έγκρισή της από την Προϊσταμένη Αρχή. Η εγκριτική απόφαση περιλαμβάνει και τυχόν βελτιώσεις της προσφοράς που γίνονται δεκτές από την ενδιαφερόμενη επιχείρηση (άρθρο 24 • 1 π.δ. 609/1985).

Η έγκριση του αποτελέσματος της δημοπρασίας εναπόκειται στην κρίση του αρμοδίου οργάνου με τη σύμφωνη γνώμη της ΕΕΑ. Εφόσον ο νόμος απαιτεί σύμφωνη γνώμη της ΕΕΑ για την ανάδειξη του αναδόχου, το εγκρίνον όργανο ή θα αποδεχθεί την πρόταση της ΕΕΑ ή θα ακυρώσει το διαγωνισμό, δεδομένου ότι δεν μπορεί να εγκρίνει άλλο ανάδοχο από τον προτεινόμενο.

IV.1.08. ΑΝΤΙΡΡΗΣΕΙΣ - ΑΚΥΡΟΤΗΤΕΣ

i ΓΕΝΙΚΑ

Η δημοπρασία είναι, όπως ήδη αναφέρθηκε, μία σύνθετη διοικητική ενέργεια, δηλαδή για την πραγματοποίηση του τελικού εννόμου αποτελέσματος απαιτούνται περισσότερες διαδοχικές πράξεις. Οι πράξεις του διαγωνισμού (διακηρύξεις, εγκρίσεις, κατακυρώσεις), επειδή έχουν εκδοθεί σύμφωνα με

ειδικούς κανόνες του Διοικητικού Δικαίου, αποσπασμένες από τη σύμβαση έχουν χαρακτήρα διοικητικής πράξης και προσβάλλονται ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας.¹¹ Κάθε ένας, επομένως, που έχει έννομο συμφέρον από τη διεξαγωγή της δημοπρασίας μπορεί να ζητήσει την ακύρωσή της ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις περί ακύρωσης των διοικητικών πράξεων.

ii ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΛΕΥΡΑ ΤΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΖΟΜΕΝΟΥ

Η συμμετοχή σε διαγωνισμό εκτέλεσης δημοσίου έργου χωρίς τη διατύπωση επιφύλαξης κατά του κύρους όλης της διακήρυξης ή όρων της σημαίνει πλήρη αποδοχή της νομιμότητας της διακήρυξης και των όρων της. Ο διαγωνιζόμενος επομένως δεν μπορεί να προσβάλλει τις πράξεις διεξαγωγής του διαγωνισμού για λόγους αναφερόμενους στη νομιμότητα της διακήρυξης.

Μία επιχείρηση που συμμετέχει στο διαγωνισμό ή που έχει αποκλειστεί από αυτόν σε οποιοδήποτε στάδιο της δημοπρασίας, μπορεί να υποβάλλει αντιρρήσεις κατά του κύρους της δημοπρασίας. Οι αντιρρήσεις μπορούν να υποβληθούν μόνο για τα στάδια προεπιλογής, κατάθεσης προσφορών και αξιολόγησης και για λόγους που ανακύπτουν κατά το αντίστοιχο στάδιο (π.δ. 609/1985 άρθρο 20).

iii ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΛΕΥΡΑ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Η Διοίκηση μπορεί να ακυρώσει το αποτέλεσμα της δημοπρασίας για τους εξής λόγους (π.δ. 609/1985 άρθρο 24• 2) :

- iii.1 Αν πρόκειται για παράτυπη διεξαγωγή
- iii.2 Αν το αποτέλεσμα κρίνεται αιτιολογημένα μη ικανοποιητικό
- iii.3 Αν ο συναγωνισμός, κατά την κρίση της προϊσταμένης Αρχής, κρίνεται ανεπαρκής, ή υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ότι υπήρξε συνεννόηση μεταξύ των συναγωνιζόμενων.

IV.2. ΣΥΜΒΑΣΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΕΡΓΟΥ

IV.2.01. ΓΕΝΙΚΑ

Σε αντιστοιχία με διατάξεις του Αστικού Κώδικα περί σύμβασης έργου, η σύμβαση δημοσίου έργου συνάπτεται μεταξύ του εργοδότη και του εργολάβου. Σε κάθε σύμβαση έργου, ο εργολάβος έχει υποχρέωση να εκτελέσει το έργο και ο εργοδότης να καταβάλει τη συμφωνημένη αμοιβή (άρθρο 681 ΑΚ). Στην προκειμένη περίπτωση, εργοδότης είναι ο κύριος του έργου που αναθέτει στον εργολάβο – ανάδοχο κατασκευαστή την υλοποίηση ενός έργου. Σύμφωνα με το ν. 1418/1984, «*σύμβαση*» είναι η γραπτή συμφωνία μεταξύ του εργοδότη ή του φορέα κατασκευής του έργου και του αναδόχου για την κατασκευή του έργου, καθώς και όλα τα σχετικά τεύχη, σχέδια και προδιαγραφές (συμβατικά τεύχη) (άρθρο 3 §δ ν. 1418/1984).

IV.2.02. ΣΥΜΒΑΛΛΟΜΕΝΟΙ

ι ΕΡΓΟΔΟΤΗΣ

«*Εργοδότης*» ή «*Κύριος του έργου*» είναι το Δημόσιο ή άλλο νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου για λογαριασμό του οποίου καταρτίζεται η σύμβαση ή κατασκευάζεται το έργο.

«*Φορέας κατασκευής*» είναι η αρμοδία αρχή που έχει την ευθύνη παραγωγής και διοίκησης του έργου (άρθρο 3 §α, β ν. 1418/1984).

Ο κύριος του έργου επομένως δεν είναι πάντα ο αντισυμβαλλόμενος του

αναδόχου¹², αλλά μπορεί να είναι και ο φορέας κατασκευής που ενεργεί και υπογράφει για λογαριασμό του κυρίου του έργου.

Διάγραμμα 6: Σχέσεις συμβαλλομένων στη σύμβαση κατασκευής δημοσίου έργου

ii ΕΡΓΟΛΑΒΟΣ

«Ανάδοχος Εργολήπτης» ή «ανάδοχος» είναι η εργοληπτική επιχείρηση στην οποία έχει ανατεθεί με σύμβαση η κατασκευή του έργου (άρθρο 3 §γ ν. 1418/1984).

Ορίζονται επίσης από το νόμο και τα παρακάτω όργανα που συμμετέχουν στη διεξαγωγή της κατασκευής ενός δημοσίου έργου (άρθρο 3 §ε, στ, ζ ν. 1418/1984):

«Διευθύνουσα Υπηρεσία» ή «Επιβλέπουσα Υπηρεσία» είναι η τεχνική υπηρεσία του φορέα κατασκευής του έργου που είναι αρμόδια για την παρακολούθηση, τον έλεγχο και τη διοίκηση της κατασκευής του έργου.

«Προϊσταμένη Αρχή» ή «Εποπτεύουσα Αρχή» είναι η αρχή ή

η Υπηρεσία ή το όργανο του φορέα κατασκευής του έργου που εποπτεύει την κατασκευή του και ιδίως αποφασίζει για κάθε μεταβολή των όρων της σύμβασης ή άλλων στοιχείων αυτής, όπου αυτό ορίζεται από τη νομοθεσία.

«Τεχνικό συμβούλιο» είναι το συλλογικό όργανο του φορέα κατασκευής του έργου το οποίο γνωμοδοτεί στα θέματα που ορίζει η σχετική νομοθεσία.

IV.2.03. ΜΟΡΦΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

Με απόφαση του Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου, διακρίθηκαν οι συμβάσεις δημοσίων έργων σε διοικητικές και συμβάσεις ιδιωτικού δικαίου.ⁱ

i ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ

Η επιστήμη, ακολουθώντας το παράδειγμα της γαλλικής θεωρίας και νομολογίας, θεωρεί τις συμβάσεις των δημοσίων έργων ως διοικητικές συμβάσεις.¹³ Είναι δηλαδή εκείνες οι οποίες εξαιτίας της φύσης τους έχουν διοικητικό χαρακτήρα και έχουν συναφθεί από το δημόσιο ή από ΝΠΔΔ, οι πράξεις των οποίων ως εκτελεστές διοικητικές πράξεις, υπόκεινται σε αίτηση ακύρωσης ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας.

ii ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Σε αυτή την περίπτωση υπάγονται οι συμβάσεις κατασκευής δημοσίων έργων στις οποίες ο κύριος του έργου είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, το

ⁱ Βλ. Απόφαση Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου 10/1987, ΑΠ 1470/1980, ΝοΒ 29, σ. 693, ΕφΑθ 2973/1987

οποίο, αν και ανήκει στο δημόσιο τομέα, συνάπτει συμβάσεις ιδιωτικού δικαίου. Ο διαχωρισμός έγινε επειδή το πεδίο εφαρμογής του νέου νόμου των δημοσίων έργων έχει διευρυνθεί πολύ τα τελευταία χρόνια. Περιλαμβάνει και φορείς του Ιδιωτικού Δικαίου, όπως ιδιωτικές επιχειρήσεις,ⁱ στις οποίες συμμετέχει ο δημόσιος τομέας, ή ακόμη και ιδιωτικά έργα, εφόσον επιχορηγούνται από το Δημόσιο. Δημιουργήθηκαν επομένως προβλήματα ως προς τον καθορισμό της μορφής των συγκεκριμένων συμβάσεων και της δικαστικής επίλυσης των διαφορών που γεννήθηκαν από αυτές.

IV.2.04. ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

i ΓΕΝΙΚΑ

Για την κατάρτιση της σύμβασης καλείται ο ανάδοχος σε ορισμένο τόπο και σε ορισμένη προθεσμία. Η πρόσκληση γίνεται μαζί με την κοινοποίηση της εγκριτικής απόφασης. Μέσα στην ίδια προθεσμία ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να προσκομίσει τις σχετικές εγγυήσεις (άρθρο 26 • 2 π.δ. 609/1985).

ii ΤΥΠΟΣ – ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

Η σύμβαση είναι έγγραφη, συνάπτεται σύμφωνα με τη διακήρυξη, τα τεύχη και τα σχέδια με βάση τα οποία διενεργήθηκε η δημοπρασία, όπως και με τους αναφερόμενους όρους στην εγκριτική απόφαση. Δεν μπορεί να περιέχει όρους αντίθετους προς τα πιο πάνω στοιχεία και υπογράφεται από τον

ⁱ Π.χ. αναφέρονται οι εταιρείες διαχείρισης δημοσίων έργων Αττικό Μετρό ΑΕ και Εγνατία Οδός ΑΕ, που, αν και ανήκουν στο δημόσιο τομέα, αποτελούν επιχειρήσεις ιδιωτικού δικαίου.

Προϊστάμενο της Διευθύνουσας Υπηρεσίας για το συνολικό ποσό που προκύπτει από τη δημοπρασία μαζί με τα απρόβλεπτα.

Στην πράξη, τις περισσότερες φορές η σύμβαση περιέχει:¹⁴

- Τα ονόματα των συμβαλλομένων
- Την ημερομηνία και τον τόπο υπογραφής της
- Την ταυτότητα του έργου
- Την απόφαση κατακύρωσης του διαγωνισμού (εγκριτική απόφαση)
- Τις εγγυητικές επιστολές καλής εκτέλεσης

Για τα λοιπά στοιχεία παραπέμπει στα συμβατικά τεύχη και τη διακήρυξη της δημοπρασίας.

Είναι ιδιαίτερα σημαντικό ότι, εφόσον πρόκειται για σύμβαση που καταρτίζεται ύστερα από δημοπρασία, το έγγραφο της σύμβασης έχει αποδεικτικό και όχι συστατικό χαρακτήρα (άρθρο 26 • 1 π.δ. 609/1985). Η σύμβαση θεωρείται καταρτισμένη μετά την έκδοση της εγκριτικής απόφασης και πριν την υπογραφή της. Προσφορά και συμμετοχή στο διαγωνισμό επομένως, συνιστά και πρόταση για κατάρτιση σύμβασης και η έγκριση του αποτελέσματος αποτελεί την αποδοχή. Η σύμβαση ολοκληρώνεται με την εγκριτική απόφαση και άσχετα από την υπογραφή του συμβολαίου. Αν για οποιοδήποτε λόγο η εγκριτική απόφαση ακυρωθεί, η δήλωση βούλησης της αναθέτουσας αρχής

θεωρείται ότι δεν έγινε ποτέ.¹⁵

iii ΜΕΘΟΔΟΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ

Ως προς τον τρόπο καταβολής του εργολαβικού ανταλλάγματος, οι συμβάσεις καταρτίζονται ανάλογα με το σύστημα υποβολής προσφοράς που ακολουθήθηκε στη δημοπρασία (άρθρο 5 §2 ν. 1418/1984). Συγκεκριμένα:

- iii.1 Με βάση προκαθορισμένες από τον κύριο του έργου μονάδες για κάθε είδους εργασίες και αντίστοιχες τιμές μονάδας, σύμφωνα με τις οποίες προσδιορίζεται το χρηματικό αντικείμενο της σύμβασης (συστήματα υποβολής προσφοράς με ενιαία ή επί μέρους ποσοστά έκπτωσης και συμπλήρωσης τιμολογίου, είτε με έλεγχο ομαλότητας είτε ελεύθερα).
- iii.2 Με βάση συμφωνημένη, κατ' αποκοπή τιμή μονάδας, για την κατασκευή του συνόλου του έργου ή συγκεκριμένων τμημάτων του. Εφαρμόζεται κυρίως στις περιπτώσεις έργων χωρίς εγκεκριμένη μελέτη, υποβαλλόμενη από τον ανάδοχο κατά το χρόνο της δημοπρασίας. Εφαρμόζεται επίσης και σε τυποποιημένες κατασκευές, όπου υπάρχει εμπειρία και πλήρεις μελέτες (σύστημα μελέτη – κατασκευή, σύστημα συμπλήρωσης τιμολογίου).
- iii.3 Με βάση προκαθορισμένο ανώτατο χρηματικό αντικείμενο μέσα στα όρια του οποίου καταβάλλονται στον ανάδοχο

δαπάνες που πλήρωσε αυτός για λογαριασμό του κυρίου του έργου, βάσει αποδεικτικών, και συμφωνημένη αποζημίωση σε ποσοστό επί των δαπανών και το όφελος του αναδόχου (απολογιστικό σύστημα).

- iii.4 Το εργολαβικό αντάλλαγμα συνίσταται σε δικαίωμα εκμετάλλευσης του έργου για ορισμένο χρονικό διάστημα, είτε σε παραχώρηση ποσοστών συνιδιοκτησίας εξ αδιαιρέτου επί του ακινήτου και των αντίστοιχων κατασκευών (αντιπαροχή).¹⁶

iv ΕΓΓΥΗΣΗ ΚΑΛΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ

Για την ανάληψη της κατασκευής του έργου απαιτείται η παροχή εγγυήσεων. Η εγγύηση καλής εκτέλεσης έχει ως σκοπό την εξασφάλιση του κυρίου του έργου για την καλή εκτέλεση των εργασιών, δηλαδή τη σύμφωνη με τις συμβατικές υποχρεώσεις, τις εντολές της υπηρεσίας και τους κανόνες της οικοδομικής τέχνης.¹⁷ Η εγγύηση καλής εκτέλεσης ορίζεται σε ποσοστό 5% του προϋπολογισμού της υπηρεσίας. Με π.δ. καθορίζονται οι περιπτώσεις κατά τις οποίες επιτρέπεται με τη διακήρυξη να ορίζεται μεγαλύτερο ποσοστό, που δεν υπερβαίνει όμως το 10% του προϋπολογισμού της υπηρεσίας (άρθρο 5 §3 ν. 1418/1984). Οι περιπτώσεις αυτές είναι είτε έργα σημαντικά ή ειδικά είτε έργα που ο χρόνος κατασκευής τους έχει ιδιαίτερη σημασία.¹⁸

Η εγγύηση παρέχεται με εγγυητική επιστολή από ένα ή περισσότερα πιστωτικά ιδρύματα.¹ Τα πιστωτικά ιδρύματα που παρέχουν εγγυήσεις καλής εκτέλεσης προσδιορίζονται με Π.Δ.. Πρόκειται για τράπεζες που λειτουργούν νόμιμα στην Ελλάδα ή οποιοδήποτε άλλο κράτος – μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παρέχονται επίσης και με εγγυητικές επιστολές του Ταμείου Συντάξεων Μηχανικών Εργοληπτών Δημοσίων Έργων (άρθρο 27 §5 π.δ. 609/1985).

Στις περιπτώσεις χαμηλών προσφορών, μπορούν να ζητηθούν πρόσθετες εγγυήσεις, οι οποίες δεν μπορούν να υπερβαίνουν το 10% του προϋπολογισμού της υπηρεσίας (άρθρο 5 §3 ν. 1418/1984).

Οι εγγυήσεις που προβλέπονται από το νόμο, καλύπτουν στο σύνολό τους και χωρίς καμία διάκριση την πιστή εφαρμογή από μέρους του αναδόχου όλων των όρων της σύμβασης και κάθε απαίτηση του κυρίου του έργου κατά του αναδόχου που προκύπτει κατά την εκτέλεση του έργου (άρθρο 27 §4 π.δ. 609/1985).

Οι εγγυητικές επιστολές:

- Απευθύνονται προς την Αρχή ή το φορέα κατασκευής ή τον κύριο του έργου, όπως ορίζεται στη διακήρυξη.
- Έχουν στοιχεία της επιχείρησης
- Αναφέρονται στον τίτλο του έργου και το ποσό

¹ Μέχρι το ποσό των 100 εκ. δρχ, παρέχεται με μία εγγυητική επιστολή από ένα πιστωτικό ίδρυμα. Άνω των 100 εκ. δρχ και μέχρι 400 εκ. δρχ, παρέχεται από άλλο πιστωτικό ίδρυμα, και πέραν των 400 εκ. δρχ,

- Περιλαμβάνουν τον όρο ότι ο εγγυητής παραιτείται του δικαιώματος διζήσεως και αναγνωρίζει την υποχρέωσή του να καταβάλει το ποσόν της εγγύησης χωρία καμία ένσταση ή αντίρρηση, μέσα σε 5 ημέρες από την ειδοποίηση (άρθρο 27 §6 π.δ. 609/1985).

Οι εγγυήσεις καλής εκτέλεσης, αν συντρέξει σχετική περίπτωση, καταπίπτουν υπέρ του κυρίου του έργου (άρθρο 5 §3 ν. 1418/1984). Ο χρόνος της εγγύησης, μετά την πάροδο του οποίου μπορεί να γίνει η οριστική παραλαβή, υπολογίζεται πάντοτε από τη βεβαιωμένη αποπεράτωση του έργου και ορίζεται σε 15 μήνες. Σε περιπτώσεις εξαιρετικές, είναι δυνατόν να προβλέπεται στη σύμβαση χρόνος μεγαλύτερος, έως 3 χρόνια. Σε έργα μικρού προϋπολογισμού, μπορεί να καθορίζεται χρόνος εγγύησης μικρότερος από 15 μήνες, αν επιτρέπεται από τη φύση του έργου. Η εγγυητική επιστολή που δεν περιέχει χρόνο ισχύος θεωρείται ότι ισχύει έπ' αόριστον.¹⁹

ν ΠΡΟΘΕΣΜΙΕΣ

Σε κάθε σύμβαση κατασκευής έργου ορίζεται προθεσμία για την περάτωση του στο σύνολο και κατά τμήματα (άρθρο 5 §4 ν. 1418/1984).¹ Η συνολική και οι τμηματικές προθεσμίες προβλέπονται στη σύμβαση. Χρονική αφετηρία μέτρησης των προθεσμιών είναι η μέρα υπογραφής της σύμβασης, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά σε αυτήν (άρθρο 5 §2 ν. 1418/1984).²⁰

η παρεχόμενη εγγύηση κάθε πιστωτικού ιδρύματος δεν μπορεί να υπερβαίνει το 50% αυτής. Βλ. άρθρο 5 «Σύμβαση κατασκευής» §3 ν. 1418/29.2.1984

¹ Τα σχετικά περί προθεσμιών καθορίζονται στο Π.Δ. 609/1985 άρθρο 36

ν.1 ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΠΡΟΘΕΣΜΙΑ

Μέσα στη συνολική προθεσμία πρέπει να έχουν τελειώσει όλες οι εργασίες κατασκευής και να έχουν γίνει και οι δοκιμασίες του έργου, αν προβλέπονται από τη σύμβαση (άρθρο 5 §3 ν. 1418/1984).

ν.2 ΤΜΗΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΘΕΣΜΙΕΣ

Σε κάθε σύμβαση δημοσίου έργου, εκτός από την προθεσμία για την περάτωση του συνόλου του έργου ορίζονται και προθεσμίες για τη συμπλήρωση ορισμένων τμημάτων του έργου. Οι τμηματικές προθεσμίες έχουν την έννοια ότι αποτελούν υποχρεωτικά σημεία αναφοράς για το χρονοδιάγραμμα του έργου. Σε περιπτώσεις μικρών έργων, ή έργων που από τη φύση τους δεν επιδέχονται προσδιορισμό τμημάτων ή χαρακτηριστικών επιμέρους δραστηριοτήτων, μπορεί η σύμβαση να μην προβλέπει τμηματικές προθεσμίες (άρθρο 5 §1 ν. 1418/1984).

Οι τμηματικές προθεσμίες διακρίνονται σε αποκλειστικές και ενδεικτικές (άρθρο 5 §4 ν. 1418/1984) :

ν.2.1 Οι αποκλειστικές τμηματικές προθεσμίες ορίζονται ρητά στη σύμβαση. Οι προβλεπόμενες γι' αυτές ποινικές ρήτρες είναι ανέκκλητες. Αναφέρονται στην παράδοση τμημάτων του έργου που η έγκαιρη αποπεράτωσή τους έχει ιδιαίτερη σημασία για τον κύριο του έργου, όπως είναι η κατασκευή τμημάτων του έργου που μπορούν να χρησιμοποιηθούν αυτοτελώς ή συμπλήρωση εργασιών που αποτελούν προϋπόθεση ή συνδυάζονται με τις

εργασίες άλλου έργου, εκτός της εργολαβίας στην οποία αναφέρεται η συγκεκριμένη σύμβαση ή εκτέλεση εργασιών για εξασφάλιση του έργου από καιρικές συνθήκες.

ν.2.2 Οι ενδεικτικές τμηματικές προθεσμίες ορίζονται ως σταθμοί ενδιάμεσου έλεγχου της προόδου του έργου. Οι προθεσμίες που δεν ορίζονται στη σύμβαση είναι ενδεικτικές τμηματικές προθεσμίες και οι ποινικές ρήτρες που προβλέπονται γι' αυτές ανακαλούνται (άρθρο 5 §5 ν. 1418/1984) :

ν.3 ΠΑΡΑΤΑΣΗ ΠΡΟΘΕΣΜΙΩΝ

Η ολική και οι τμηματικές προθεσμίες μπορούν να παραταθούν μόνο μετά από έγκριση της Προϊσταμένης Αρχής και αίτηση του αναδόχου, εκτός αν πρόκειται για παράταση μέσα στην οριακή προθεσμία, οπότε μπορεί να εγκριθεί μονομερώς χωρίς αίτηση του αναδόχου.

Κατά την έγκριση οποιασδήποτε παράτασης της συνολικής ή των τμηματικών προθεσμιών, εκτιμάται ποιό από τα συμβαλλόμενα μέρη είναι το υπαίτιο για την επιμήκυνση των προθεσμιών, ώστε να καθοριστούν οι συνέπειες.²¹ Πιο συγκεκριμένα:

ν.3.1 ΠΑΡΑΤΑΣΗ ΜΕ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ

Αν οι καθυστερήσεις δεν οφείλονται σε αποκλειστική υπαιτιότητα του αναδόχου ή προκύπτουν από αύξηση του αρχικού συμβατικού αντικειμένου (άρθρο 36 §2 π.δ. 609/1985), αυτός είναι υποχρεωμένος να συνεχίσει την κατασκευή του έργου για χρονικό διάστημα όχι μεγαλύτερο της συμβατικής

προθεσμίας, συν το 1/3 αυτής και πάντως όχι μικρότερο των 3 μηνών (οριακή προθεσμία). Αν η καθυστέρηση είναι μεγαλύτερη, ο ανάδοχος έχει δικαίωμα να διακόψει τις εργασίες και να ζητήσει λύση της σύμβασης. Ο ανάδοχος έχει δικαίωμα για αποζημίωση, αν αποδείξει θετική ζημία.

ν.3.2 ΠΑΡΑΤΑΣΗ ΧΩΡΙΣ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ

Αν οι καθυστερήσεις οφείλονται σε αποκλειστική υπαιτιότητα του αναδόχου, είναι δυνατόν να του χορηγηθεί παράταση.¹ Σε αυτή την περίπτωση:

- Η αναθεώρηση των εργασιών υπολογίζεται στο ύψος της αναθεωρητικής περιόδου κατά την οποία συμπίπτει η λήξη της συμβατικής προθεσμίας.
- Καταπίπτουν οι ποινικές ρήτρες της σύμβασης, υπέρ του κυρίου του έργου και εις βάρος του αναδόχου, άσχετα από την έγκριση της παράτασης (άρθρο 5 §7 ν. 1418/1984).
- Δεν αποκλείεται και αίτημα για αποζημίωση του κυρίου του έργου για κάθε θετική ή αποθετική ζημία.

Η αιτιολογία των διατάξεων αυτών είναι να μην επιδιώκει ο ανάδοχος την παράταση των προθεσμιών εκτέλεσης, αποβλέποντας στην αναθεώρηση των τιμών.²²

¹ Στην περίπτωση της παράτασης χωρίς αναθεώρηση, ο Προϊστάμενος της Υπηρεσίας σε αντιπαράσταση με τον ανάδοχο, καταρτίζει τον πίνακα διαχωρισμού των εργασιών, σε εκείνες που θα έπρεπε να εκτελεστούν σε προηγούμενη αναθεωρητική περίοδο και στις λοιπές. Ο πίνακας αποτελεί πράξη της Διευθύνουσας Υπηρεσίας και ο ανάδοχος δικαιούται να υποβάλλει ένσταση κατά του πίνακα, εφόσον τον υπογράψει με επιφύλαξη. Βλ. άρθρο 36 §8 Π.Δ. 609/1985

ν.3.3 ΕΙΔΙΚΗ ΠΑΡΑΤΑΣΗ

Ειδική παράταση χορηγείται όταν επιβάλλεται από το συμφέρον του έργου, ανεξαρτήτως υπαιτιότητας του αναδόχου (Διοικ. Εφαθ. 2331/1987, ΝΔΕ 50/1, 355/1988, 234/1988 ΝΔΕ, 54/6).²³

ν.4 ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Με τις προθεσμίες, συνολική ή τμηματικές, συνδυάζεται και το χρονοδιάγραμμα των εργασιών, το οποίο αναπροσαρμόζεται στις περιπτώσεις μεταβολών των προθεσμιών ή του αντικειμένου.

Ο ανάδοχος, με βάση την ολική και τις τμηματικές προθεσμίες και μέσα στην προθεσμία που προβλέπεται στα συμβατικά τεύχη, συντάσσει και υποβάλλει στη Διευθύνουσα Υπηρεσία το χρονοδιάγραμμα κατασκευής του έργου.¹ Το χρονοδιάγραμμα αναλύει κατά μονάδα χρόνου τις εργασίες που προβλέπεται να εκτελεσθούν. Συντάσσεται με τη μορφή τετραγωνικού πίνακα που περιλαμβάνει τη χρονική ανάλυση των ποσοτήτων ανά εργασία ή ομάδα εργασιών και συνοδεύεται από γραμμικό διάγραμμα και σχετική έκθεση. Σε σημαντικά έργα, μπορεί να προβλέπεται η σύνταξη τευχών ή διαγραμμάτων με τη μέθοδο της δικτυωτής ανάλυσης (άρθρο 32 §1 π.δ. 609/1985).

Η Διευθύνουσα Υπηρεσία εγκρίνει το χρονοδιάγραμμα και μπορεί να τροποποιήσει τις προτάσεις του αναδόχου σχετικά με τη σειρά και τη διάρκεια κατασκευής των έργων ανάλογα με τις δυνατότητες χρονικής κλιμάκωσης των πιστώσεων, μέσα στα όρια των συμβατικών προθεσμιών. Η Διευθύνουσα

¹ Οφείλει να υποβάλλει το χρονοδιάγραμμα μέσα σε 15 ημέρες από την υπογραφή της σύμβασης. Βλ. άρθρο 5, §4 ν. 1418/29.2.1984

Υπηρεσία κατά τον έλεγχο του χρονοδιαγράμματος μπορεί να τροποποιήσει τις προτάσεις του αναδόχου σχετικά με τη σειρά και τη διάρκεια κατασκευής του έργου, ανάλογα με τις δυνατότητες κλιμάκωσης των πιστώσεων μέσα στα όρια των συμβατικών προθεσμιών.²⁴ Το εγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα αποτελεί το αναλυτικό πρόγραμμα κατασκευής του έργου.ⁱ

v.4.1 ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Το χρονοδιάγραμμα έχει νομικές και οικονομικές συνέπειες ως προς την πληρωμή του αναδόχου.ⁱⁱ Ειδικότερα:

- Αν από τον ανάδοχο κατασκευαστούν εργασίες επί πλέον των προβλεπομένων στο χρονοδιάγραμμα, ο κύριος του έργου μπορεί να αναβάλλει την πληρωμή τους ως το χρονικό σημείο το προβλεπόμενο από το χρονοδιάγραμμα.²⁵ Η αναθεώρηση όμως αυτών των εργασιών υπολογίζεται με βάση το χρόνο εκτέλεσης τους (άρθρο 10 §2 ν. 1418/1984). Αυτό βεβαίως δεν εφαρμόζεται αν στη σύμβαση προβλέπεται πρόσθετη καταβολή στον ανάδοχο για την ταχύτερη περάτωση του έργου (prim).
- Αν ο ανάδοχος κατασκευάσει λιγότερες εργασίες από τις προβλεπόμενες στο χρονοδιάγραμμα, θα πληρωθεί γι' αυτές που έχει εκτελέσει. Η αναθεώρηση όμως των εργασιών που

ⁱ Αν δεν ορίζεται διαφορετικά στα συμβατικά τεύχη, η έγκριση γίνεται σε 20 ημέρες από την υποβολή του χρονοδιαγράμματος. Αν η έγκριση δεν γίνει μέσα στην προθεσμία αυτή, ή αν μέσα στην προθεσμία δεν ζητηθεί γραπτά η Διευθύνουσα Υπηρεσία διευκρινήσεις ή συμπληρώσεις ή αναμορφώσεις, το χρονοδιάγραμμα θεωρείται ότι έχει εγκριθεί. Βλ. Π.Δ. 609/1985 άρθρο 32 §2

ⁱⁱ Και στις δύο παρακάτω περιπτώσεις, αναγνωρίζεται ανοχή • 10%. Βλ. άρθρο 41 §10 Π.Δ. 609/1985

καθυστερούν από υπαιτιότητα του αναδόχου υπολογίζεται με βάση το χρόνο εκτέλεσης του χρονοδιαγράμματος και όχι εκείνο της πραγματικής εκτέλεσής τους (άρθρο 10 §2 ν. 1418/1984).

Το χρονοδιάγραμμα κατασκευής του έργου αποκτά επομένως νομικές συνέπειες, σε σχέση με τις καταβολές στον ανάδοχο, αντίθετα με το πρόγραμμα κατασκευής του έργου, που είχε χαρακτήρα κατευθυντήριας οδηγίας. Για την ορθή εφαρμογή των διατάξεων, υποστηρίζεται ότι παράλληλα θα έπρεπε να συντάσσεται και ένα χρονοδιάγραμμα ροής των πληρωμών.²⁶

Η δυνατότητα ετεροχρονισμού κατασκευής και πληρωμής των επί μέρους εργασιών που εκτελούνται ταχύτερα από τον προβλεπόμενο χρόνο εξασφαλίζει την ταμειακή ρευστότητα του κυρίου του έργου, παράλληλα όμως περιορίζει το κίνητρο του κατασκευαστή να βρει τρόπους για την ταχύτερη εκτέλεση του έργου, πράγμα που ταυτόχρονα σημαίνει και μείωση του κόστους.

ν.4.2 ΟΡΓΑΝΟΓΡΑΜΜΑ ΕΡΓΟΤΑΞΙΟΥ

Ο ανάδοχος κατασκευής του έργου είναι υποχρεωμένος επίσης να συντάξει και να υποβάλει ένα οργανόγραμμα του εργοταξίου, μέσα σε ένα μήνα από την υπογραφή της σύμβασης (άρθρο 32 §1 π.δ. 609/1985). Στο οργανόγραμμα περιγράφονται λεπτομερώς τα πλήρη στοιχεία στελεχών, εξοπλισμού και μηχανημάτων που θα περιλαμβάνει η εργοταξιακή ανάπτυξη για την εκτέλεση του έργου.

vi.1 ΓΕΝΙΚΑ

Οι ποινικές ρήτρες επιβάλλονται με απόφαση της Διευθύνουσας Υπηρεσίας και παρακρατούνται από τον αμέσως επόμενο λογαριασμό του έργου. Με την ίδια απόφαση ανακαλούνται οι ποινικές ρήτρες για ενδεικτικές τμηματικές προθεσμίες αν το έργο περατωθεί μέσα στη συνολική προθεσμία και τις εγκεκριμένες γενικές παρατάσεις της (άρθρο 36 §12 π.δ. 609/1985).

Η κατάπτωση των ποινικών ρητρών υπέρ του κυρίου του έργου, είναι ανεξάρτητη από την απαίτησή του για την εκπλήρωση της παροχής και αξίωση παροχής αποζημίωσης για θετική ή αποθετική ζημία, αν βέβαια μπορεί να αποδείξει ότι έχει υποστεί ζημία από την καθυστέρηση, σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις του ΑΚ (άρθρο 407 ΑΚ).²⁷ Επίσης είναι ανεξάρτητη από την παράταση της προθεσμίας.ⁱ

Για την κατάπτωση υπέρ του κυρίου του έργου ποινικής ρήτρας, πρέπει να υπάρχει αποκλειστική υπαιτιότητα του αναδόχου. Αυτή τεκμαίρεται από μόνη την πάροδο της προθεσμίας, τμηματικής ή συνολικής. Στον ανάδοχο εναπόκειται να επικαλεστεί και να αποδείξει ότι η καθυστέρηση δεν οφείλεται σε υπαιτιότητά του.²⁸

ⁱ Οι ημέρες παράτασης δεν λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό της μέσης ημερήσιας αξίας και επομένως του ύψους της ποινικής ρήτρας. Επίσης τα ποσά της ποινικής ρήτρας υπολογίζονται με βάση τα αρχικά συμβατικά ποσά, χωρίς να υπολογίζεται η αναθεώρηση.

vi.2 ΥΠΕΡΒΑΣΗ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΠΡΟΘΕΣΜΙΑΣ

Με τη σύμβαση ορίζονται οι ποινικές ρήτρες για την υπαίτια από μέρους του αναδόχου υπέρβαση της συνολικής προθεσμίας κατασκευής του έργου. Η κατάπτωση των ποινικών ρητρών γίνεται πάντοτε υπέρ του κυρίου του έργου (άρθρο 5 §5 ν. 1418/1984). Η ποινική ρήτρα που επιβάλλεται στον ανάδοχο για κάθε ημέρα υπαίτιας από μέρους του υπέρβασης της συνολικής προθεσμίας, ορίζεται σε 10% της μέσης ημερήσιας αξίας του έργου και επιβάλλεται για αριθμό ημερών ίσο με το 20% της προβλεπόμενης από τη σύμβαση συνολικής προθεσμίας. Για τις επόμενες ημέρες έως το 10% της συνολικής προθεσμίας, η ποινική ρήτρα για κάθε ημέρα ορίζεται σε 20% της μέσης ημερήσιας αξίας του έργου.ⁱ

vi.3 ΥΠΕΡΒΑΣΗ ΤΜΗΜΑΤΙΚΩΝ ΠΡΟΘΕΣΜΙΩΝ

Οι ποινικές ρήτρες για υπέρβαση των τμηματικών προθεσμιών ορίζονται από τη σύμβαση και δεν μπορεί συνολικά να υπερβαίνουν το 2% του ποσού της σύμβασης (άρθρο 36 §11 π.δ. 609/1985). Οι ποινικές ρήτρες για τις τμηματικές προθεσμίες είναι δύο ειδών, όπως και οι τμηματικές προθεσμίες. Για τις αποκλειστικές προθεσμίες οι ποινικές ρήτρες επιβάλλονται ανέκκλητα. Για τις ενδεικτικές προθεσμίες οι ποινικές ρήτρες επιβάλλονται και παρακρατούνται, αλλά αποδίδονται στον ανάδοχο, αν το σύνολό του έργου τελειώσει μέσα στη συμβατική προθεσμία ή τις νόμιμες παρατάσεις (άρθρο 36 §5 π.δ. 609/1985).

ⁱ Η μέση ημερήσια αξία του έργου προκύπτει αφού διαιρεθεί το συνολικό χρηματικό ποσό της σύμβασης με τον αριθμό ημερών της συνολικής προθεσμίας. Βλ. άρθρο 36 §9 Π.Δ. 609/1985

ι ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΝΑΔΟΧΟΥ

ι.1 ΤΕΧΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

Ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να έχει την τεχνική διεύθυνση του έργου κατά τη διάρκεια της κατασκευής του, αν πρόκειται για ατομική εργοληπτική επιχείρηση, είτε αυτοπροσώπως, είτε με αντιπρόσωπό του τεχνικό, τον οποίο έχει εξουσιοδοτήσει και έχει γίνει αποδεκτός από την Υπηρεσία. Η επί τόπου παρουσία τεχνικού στελέχους ή τεχνικού υπαλλήλου της εργοληπτικής επιχείρησης είναι υποχρεωτική και ανάλογη με τη φύση και το μέγεθος του κατασκευαζόμενου έργου (άρθρο 6 §6 ν. 1418/1984).

ι.2 ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΛΛΟΥ ΣΤΟ ΕΡΓΟ

ι.2.1 ΓΕΝΙΚΑ

Απαγορεύεται η υποκατάσταση τρίτου στην κατασκευή μέρους ή όλου του έργου (*εκχώρηση* του έργου), χωρίς έγκριση του φορέα κατασκευής. Αν διαπιστωθεί κάτι τέτοιο, ο κύριος του έργου ή ο φορέας κατασκευής κηρύσσει έκπτωτο τον ανάδοχο. Σε κάθε περίπτωση υποκατάστασης ο ανάδοχος ευθύνεται εις ολόκληρον μαζί με τον υποκατάστατο προς τον κύριο του έργου, το προσωπικό του έργου και οποιονδήποτε τρίτο.²⁹

Κατ' εξαίρεση μπορεί να εγκριθεί η υποκατάσταση με απαλλαγή του αναδόχου από την ευθύνη του προς τον κύριο του έργου, αν αυτό επιβάλλεται από το συμφέρον του έργου και ο ανάδοχος βρίσκεται σε προφανή αδυναμία να περατώσει το έργο (άρθρο 5 §6 ν. 1418/1984). Για να εγκριθεί η υποκατάσταση

πρέπει η εργοληπτική επιχείρηση που θα υποκαταστήσει τον ανάδοχο να έχει τα ίδια προσόντα που απαιτήθηκαν για την ανάληψη του έργου από τον ανάδοχο και να παρέχει τα απαραίτητα εγγύγια για την κατασκευή του έργου (άρθρο 51 §1 π.δ. 609/1985). Η απαλλαγή του αρχικού αναδόχου από την ευθύνη επέρχεται μετά την κατάθεση ισόποσων εγγυήσεων από το νέο ανάδοχο, οπότε και επιστρέφονται οι παλιές εγγυήσεις στον αρχικό ανάδοχο.³⁰

ι.2.2 ΥΠΕΡΓΟΛΑΒΙΑ

Στις προϊσχύουσες διατάξεις αναφερόταν ο όρος *εκχώρηση*. Σύμφωνα με τη νομολογία, εκχώρηση είναι η μεταβίβαση σε τρίτο των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων της εργολαβικής σύμβασης. Αυτό γίνεται με τέτοιο τρόπο ώστε να υπεισέρχεται ο τρίτος στις σχέσεις μεταξύ του κυρίου του έργου και του αναδόχου.³¹ Ως εκχώρηση επομένως δεν θεωρείται η *υπεργολαβία*. Υπεργολαβία είναι η σύμβαση με την οποία ο ανάδοχος αναθέτει την εκτέλεση, με αμοιβή, ορισμένων εργασιών σε τρίτον, ο οποίος δεν συνδέεται με κανένα δεσμό με τον κύριο του έργου. Η υπεργολαβία, επομένως, είναι δυνατή εφόσον έναντι του κυρίου του έργου, μόνος υπεύθυνος για τις εργασίες που εκτελούνται από τον υπεργολάβο παραμένει ο ανάδοχος.

ι.3 ΕΓΓΡΑΦΕΣ ΕΝΤΟΛΕΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να κατασκευάζει το έργο σύμφωνα με τους όρους της σύμβασης και τις έγγραφες εντολές του κυρίου του έργου (άρθρο 7 §1 ν. 1418/1984). Επομένως, δεν είναι υποχρεωμένος να υπακούσει σε προφορικές διαταγές. Αν η διαταγή είναι από τον επιβλέποντα επί τόπου, ακολουθείται η διαδικασία της εγγραφής στο ημερολόγιο και της επιβεβαίωσης με

έγγραφο της Διευθύνουσας Υπηρεσίας.

Κατ' επέκταση, ο ανάδοχος δεν δικαιούται σε αποζημίωση ή αύξηση τιμών για μεταβολές στο έργο που έγιναν χωρίς έγγραφη διαταγή (άρθρο 34 §2 π.δ. 609/1985). Εξαίρεση αποτελεί η περίπτωση στην οποία θα θεωρηθεί ότι οι νέες εργασίες ή οι μεταβολές του έργου αποτελούν ουσιαστικά συμπλήρωση των συμβατικών υποχρεώσεων του αναδόχου, ώστε το έργο που θα παραδώσει να είναι τεχνικά άρτιο και συμβατικά άψογο. Τότε, σύμφωνα με το άρθρο 200 ΑΚ, το οποίο επιβάλλει να ερμηνεύονται οι συμβάσεις όπως απαιτεί η καλή πίστη, ο ανάδοχος δικαιούται επιπλέον αμοιβής. Επιπλέον, στην περίπτωση κατά την οποία δημιουργήθηκαν εξαιρετικές συνθήκες και εμπόδια, ο ανάδοχος δικαιούται αμοιβής και χωρίς έγγραφη εντολή, σύμφωνα με την ερμηνεία του άρθρου 288 ΑΚ, που επιβάλλει την καλόπιστη εκπλήρωση της παροχής τόσο από το δανειστή τόσο και από τον οφειλέτη.³²

ι.4 ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ, ΑΜΟΙΒΩΝ ΚΑΙ ΥΛΙΚΩΝ

Αν δεν ορίζεται διαφορετικά στη σύμβαση, ο ανάδοχος υποχρεούται να διαθέσει για το έργο όλο το απαιτούμενο προσωπικό, υλικά, μηχανήματα, οχήματα, αποθηκευτικούς χώρους, εργαλεία και οποιαδήποτε άλλα μέσα. Σε κάθε περίπτωση, βαρύνεται με όλες τις απαιτούμενες δαπάνες για την ολοκλήρωση του έργου, δηλαδή δαπάνες ημερομισθίων του προσωπικού, δαπάνες για τη μετακίνηση του προσωπικού, δαπάνες όλων των εργοδοτικών επιβαρύνσεων, δαπάνες των υλικών και της μεταφοράς, διαλογής, φθοράς τους, φόρους, τέλη, δασμούς, ασφαλιστικές κρατήσεις, δαπάνες εφαρμογής

των σχεδίων κτλ (άρθρο 34 §3 π.δ. 609/1985).

Ο ανάδοχος έχει την υποχρέωση για την τήρηση των διατάξεων της εργατικής νομοθεσίας, των διατάξεων και κανονισμών για την πρόληψη ατυχημάτων στο προσωπικό και για τη λήψη μέτρων προστασίας του περιβάλλοντος (άρθρο 34 §4 π.δ. 609/1985).

Η σύμβαση μπορεί να ορίζει κατ' εκτίμηση τον αριθμό τεχνικού προσωπικού, κατά βαθμίδα και ειδικότητα εκπαίδευσης, που απαιτείται να διαθέτει ο ανάδοχος για την κατασκευή του έργου. Ο αριθμός αυτός προσαρμόζεται σύμφωνα με τις απαιτήσεις του έργου με βάση το χρονοδιάγραμμα κατασκευής. Η Διευθύνουσα Υπηρεσία μπορεί πάντα να διατάσσει την απομάκρυνση προσωπικού που κρίνεται ακατάλληλο ή την ενίσχυση των συνεργείων του αναδόχου (άρθρο 34 §6 π.δ. 609/1985).

ι.5 ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΝΟΜΙΜΩΝ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΕΩΝ

Τον ανάδοχο βαρύνουν, τέλος, οι φόροι, τέλη, κρατήσεις και οποιεσδήποτε νόμιμες επιβαρύνσεις όπως ισχύουν κατά το χρόνο που δημιουργήθηκε η υποχρέωση καταβολής τους (άρθρο 34 §5 π.δ. 609/1985). Οι φόροι δηλαδή βαρύνουν τον ανάδοχο κατά το μέτρο που ίσχυαν κατά το χρόνο της προσφοράς του και οποιαδήποτε μεταγενέστερη αυξομείωση, αυξομειώνει αντίστοιχα το εργολαβικό αντάλλαγμα.

ι.6 ΤΗΡΗΣΗ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Το ημερολόγιο του έργου τηρείται με μέριμνα του αναδόχου. Είναι βιβλιοδετημένο με διπλότυπα φύλλα και τηρείται στο εργοτάξιο με ευθύνη του

αναδόχου (άρθρο 33 §1 π.δ. 609/1985). Συμπληρώνεται καθημερινά και αναγράφονται σε αυτό στοιχεία και από τον ανάδοχο και από τον επιβλέποντα του έργου. Το ένα διπλότυπο από τα φύλλα περιέρχεται στην Υπηρεσία.

Σκοπός του ημερολογίου είναι η παροχή της εικόνας της προόδου του έργου. Έχει καθαρά πληροφοριακό χαρακτήρα, και δεν έχει ιδιαίτερη αποδεικτική δύναμη, σε περίπτωση όμως δικαστικής διαφοράς μεταξύ του κυρίου του έργου και του εργολάβου, το δικαστήριο τα λαμβάνει υπόψη του.³³

ι.6.1 ΕΓΓΡΑΦΕΣ ΑΝΑΔΟΧΟΥ

Ο ανάδοχος σημειώνει την ημερομηνία, τις καιρικές συνθήκες, αριθμητικά στοιχεία για το απασχολούμενο προσωπικό κατά κατηγορίες, τα χρησιμοποιούμενα μηχανήματα, τα προσκομιζόμενα υλικά, τις εκτελούμενες εργασίες, τις εργαστηριακές εξετάσεις, τυχόν έκτακτα περιστατικά και κάθε άλλο σχετικό με το έργο πληροφοριακό στοιχείο.

ι.6.2 ΕΓΓΡΑΦΕΣ ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΑ

Το ημερολόγιο επίσης περιέχει τις έκτακτες εντολές και οποιαδήποτε παρατήρηση των επιβλεπόντων. Το ημερολόγιο υπογράφεται από τον επιβλέποντα και από τον εκπρόσωπο του αναδόχου (άρθρο 33 §2 π.δ. 609/1985).

ι.7 ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ - ΒΛΑΒΕΣ ΣΤΟ ΕΡΓΟ

Στην περίπτωση βλάβης στο έργο, η Διευθύνουσα Υπηρεσία εξετάζει την ύπαρξη ή μη της ευθύνης του αναδόχου (άρθρο 45 §3 π.δ. 609/1985). Ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να συντηρεί το έργο σε ικανοποιητική κατάσταση κατά τη διάρκεια της κατασκευής και μέχρι την οριστική παραλαβή του. Μέχρι τότε,

φέρει τον κίνδυνο του έργου για βλάβες από οποιαδήποτε αιτία, εκτός και αν αυτές οφείλονται στην υπαιτιότητα του φορέα κατασκευής του έργου ή αν προβλέπεται διαφορετικά στη σύμβαση (άρθρο 7 §6 ν. 1418/1984).

ι.7.1 ΥΠΑΙΤΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΑΝΑΔΟΧΟΥ

Ο ανάδοχος δεν δικαιούται καμία αποζημίωση από τον κύριο του έργου για οποιαδήποτε βλάβη επέρχεται στα έργα, για οποιαδήποτε φθορά ή απώλεια υλικών και γενικά για οποιαδήποτε ζημιά που οφείλεται σε αμέλεια, απρονοησία ή ανεπιτηδειότητα αυτού ή του προσωπικού του ή σε οποιαδήποτε άλλη αιτία εκτός από τις περιπτώσεις υπαιτιότητας του κυρίου του έργου ή ανωτέρας βίας. Ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να αποκαταστήσει τις βλάβες που τον βαρύνουν με δικές του δαπάνες (άρθρο 45 §1 π.δ. 609/1985).

ι.7.2 ΥΠΑΙΤΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ Η ΑΝΩΤΕΡΑ ΒΙΑ

Η τυχόν αποζημίωση αναγνωρίζεται με απόφαση της Προϊσταμένης Αρχής και προσδιορίζεται πάντα με βάση τους συμβατικούς όρους και τιμές (άρθρο 45 §4 π.δ. 609/1985). Σε κάθε περίπτωση, ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να εκτελέσει τις εργασίες για την αποκατάσταση των βλαβών (άρθρο 45 §5 π.δ. 609/1985).

ι.7.3 ΒΛΑΒΕΣ ΑΠΟ ΑΝΩΤΕΡΑ ΒΙΑ

Κατ' εξαίρεση, για βλάβες του έργου ή των μόνιμων εγκαταστάσεων του αναδόχου στον τόπο των έργων που προέρχονται από ανωτέρα βία, αναγνωρίζεται στον ανάδοχο δικαίωμα αποζημίωσης ανάλογης με τη ζημιά (άρθρο 7 §6 ν. 1418/1984). Ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να εκτελέσει τις

εργασίες για την αποκατάσταση των βλαβών από ανωτέρα βία, γεγονός το οποίο μπορεί να δικαιολογήσει παράταση των προθεσμιών εκτέλεσης των εργασιών για εύλογο χρονικό διάστημα (άρθρο 45 §6 π.δ. 609/1985). Οι δαπάνες του έργου βαρύνουν τον κύριο του έργου, εκτός αν αποδειχθεί υπαιτιότητα του αναδόχου, οπότε τον βαρύνουν μερικώς ή ολικώς.

Σύμφωνα με τη νομολογία, «ανωτέρα βία» συνιστά κάθε τυχαίο και απρόβλεπτο, στη συγκεκριμένη κάθε φορά περίπτωση, γεγονός το οποίο δεν θα μπορούσε να ανατραπεί με οποιαδήποτε επιμέλεια και σύνεση.³⁴ Η επίκληση από τον ανάδοχο της αιτίας που προκάλεσε τη βλάβη στο έργο με τον ισχυρισμό ότι αυτή οφείλεται σε ανωτέρα βία, πρέπει να συνδυάζεται με την επίκληση και απόδειξη της συνδρομής συγκεκριμένου εξωτερικού γεγονότος (π.χ. σεισμός, πλημμύρα, έκρηξη, απεργία), το οποίο δεν θα μπορούσε να αποτραπεί με οποιαδήποτε επιμέλεια και σύνεση.³⁵

ι.7.4 ΒΛΑΒΕΣ ΑΠΟ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Αν το έργο παραδοθεί για χρήση πριν την παραλαβή, οι βλάβες από τη χρήση βαρύνουν τον κύριο του έργου, εφόσον φυσικά δεν οφείλονται σε κακή ποιότητα του έργου (άρθρο 7 §6 ν. 1418/1984). Εργασίες για αποκατάσταση βλαβών που οφείλονται σε χρήση του έργου, που παραδόθηκε σε χρήση πριν την παραλαβή του, εκτελούνται μόνο μετά από έγγραφη εντολή της Διευθύνουσας Υπηρεσίας (άρθρο 45 §8 π.δ. 609/1985).

³⁴ ΑΠ 220/1983, ΑΠ 1305/1983, Διοικ. ΕφΑθ. 4366/1989, ΝΔΕ 5/5

ι.7.5 ΒΛΑΒΕΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΛΑΒΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Μετά την οριστική παραλαβή του έργου, ο ανάδοχος ευθύνεται κατά τις διατάξεις του άρθρου 696 ΑΚ, σύμφωνα με το οποίο, ο ανάδοχος ευθύνεται μόνο για τα ελαττώματα τα οποία κατά την παραλαβή δεν ήταν δυνατόν να διαγνωσθούν ή έχουν αποκρυφτεί δολίως. Σε περιπτώσεις ειδικών έργων εξάλλου, μπορεί η σύμβαση να ορίζει πρόσθετες ευθύνες ή υποχρεώσεις του αναδόχου και μετά την οριστική παραλαβή (άρθρο 7 §5 ν. 1418/1984).

ι.8 ΠΛΗΜΜΕΛΗΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Αν κατά τη κατασκευή του έργου, η επίβλεψη θεωρεί ότι τα προς χρησιμοποίηση υλικά δεν είναι τα κατάλληλα, οποιαδήποτε εργασία παρουσιάζει ελαττώματα, ή η κατασκευή του έργου ή τμήματος του δεν εκτελείται σύμφωνα με τους όρους της σύμβασης, ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να διορθώσει μέσα σε οριζόμενη από το φορέα κατασκευής εύλογη προθεσμία τα ελαττώματα του έργου. Αν η προθεσμία αυτή περάσει άπρακτη, ο φορέας κατασκευής προβαίνει σε αποκατάσταση των ελαττωμάτων, εις βάρος του αναδόχου, και διατηρεί το δικαίωμά του να τον κηρύξει έκπτωτο (ν. 1418/1984 άρθρο 7 §3).³⁶

Όσον αφορά στη σχέση της αποκατάστασης του ελαττώματος με την αμοιβή του εργολάβου, διακρίνονται δύο περιπτώσεις, ανάλογα με τη φύση του ελαττώματος:

ι.2.1 Αν το ελάττωμα είναι ουσιώδες^ι, οι σχετικές εργασίες δεν περιλαμβάνονται στην πιστοποίηση (άρθρο 46 §8 π.δ. 609/1985). Επομένως, δεν αμείβεται ο ανάδοχος για την ελαττωματική εργασία.

ι.2.2 Αν το ελάττωμα είναι επουσιώδες, και η διόρθωσή του απαιτεί δυσανάλογες δαπάνες, γίνεται σχετική μείωση του εργολαβικού ανταλλάγματος., ανάλογη με τη μείωση της αξίας του έργου που προέρχεται από αυτό το ελάττωμα (άρθρο 7 §6 ν. 1418/1984). Η μείωση αυτή δεν αποτελεί αποζημίωση του κυρίου του έργου για τη ζημιά που τυχόν έχει υποστεί από την έλλειψη ή το ελάττωμα. Ο κύριος του έργου μπορεί επομένως να διεκδικήσει παράλληλα αποζημίωση, κατά την τακτική διαδικασία των άρθρων 690 ή 914 ΑΚ.³⁷

ι.9 ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΜΕΛΩΝ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑΣ

Αν η εκτέλεση του έργου αναληφθεί από κοινοπραξίες, ισχύουν ειδικές ρυθμίσεις όσον αφορά στις υποχρεώσεις των μελών τους, που είναι οι εξής (άρθρο 35 §2,3,4 π.δ. 609/1985) :

ι.3.1 Όλες οι εγγυήσεις πρέπει να εκδίδονται υπέρ όλων των μελών της κοινοπραξίας.

^ι Ουσιώδες ελάττωμα είναι αυτό που καθιστά το έργο άχρηστο κατά το συμβατικό του προορισμό ή κατά τους κανόνες της τέχνης. Ανάλογα ισχύει και για την έλλειψη συμφωνηθείσας ιδιότητας, άσχετα αν είναι ουσιώδης ή όχι. Βλ. άρθρο 689 ΑΚ

i.3.2 Η ευθύνη όλων των μελών της κοινοπραξίας είναι εις ολόκληρον έναντι του κυρίου του έργου.

i.3.3 Τα μέλη της κοινοπραξίας οφείλουν να διορίσουν με συμβολαιογραφικό έγγραφο ένα φυσικό πρόσωπο μέλος της κοινοπραξίας ή μέλος εταιρείας που ενεργεί ως εκπρόσωπός τους και ένα δεύτερο ως αναπληρωτή τους. Η πράξη αυτή γίνεται κατά την υπογραφή της σύμβασης.

ii ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

ii.1 ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Η παρακολούθηση, ο έλεγχος και η διοίκηση των έργων ανήκει στην αρμόδια τεχνική υπηρεσία του φορέα κατασκευής του έργου, η οποία ενεργεί ό,τι απαιτείται για την καλή και έγκαιρη εκτέλεση των έργων (άρθρο 6 §1 ν. 1418/1984).

ii.2 ΕΠΙΒΛΕΨΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Η επίβλεψη έχει την έννοια της συνεχούς και προσεκτικής σε όλη τη διάρκεια κατασκευής του έργου, παρακολούθησης των επιμέρους εργασιών που εκτελούνται, αποσκοπεί στην πιστή εφαρμογή της εγκεκριμένης μελέτης και των όρων της σύμβασης, ώστε το έργο να κατασκευαστεί σύμφωνα με τους κανόνες της τέχνης και να ανταποκριθεί στον προορισμό του.³⁸

Η διευθύνουσα υπηρεσία ορίζει τους τεχνικούς υπαλλήλους που θα ασχοληθούν ειδικότερα με την επίβλεψη, προσδιορίζει τα καθήκοντά τους, παρακολουθεί το έργο τους και γενικά προβαίνει σε κάθε νόμιμη ενέργεια (ν.

1418/1984 άρθρο 6 §1). Διακρίνονται οι ρόλοι και οι ευθύνες της επίβλεψης στις εξής διαφορετικές περιπτώσεις:

ii.2.1 ΑΝΑΘΕΣΗ ΣΕ ΑΝΑΔΟΧΟ

Στην περίπτωση της εργολαβίας, η επίβλεψη αποσκοπεί στην πιστή εκπλήρωση από τον ανάδοχο των όρων της σύμβασης και στην κατασκευή του έργου κατά τους κανόνες της τέχνης, ώστε να ανταποκρίνεται στον προορισμό του (άρθρο 6 §2 ν. 1418/1984).

ii.2.2 ΑΥΤΕΠΙΣΤΑΣΙΑ

Στην περίπτωση κατασκευής έργου με αυτεπιστασία, η επίβλεψη οργανώνει και διευθύνει τα μέσα που έχει στη διάθεσή της κατά τον οικονομικότερο τρόπο για να πετύχει την κατασκευή του έργου σύμφωνα με τις προδιαγραφές και τους κανόνες της τέχνης, ώστε να ανταποκρίνεται στον προορισμό του (άρθρο 6 §4 ν. 1418/1984).

ii.2.3 ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΣΗΜΑΝΤΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ

Στην περίπτωση κατασκευής σημαντικών έργων συγκροτείται Επιτροπή Παρακολούθησης του Έργου. Η Επιτροπή αυτή έχει συμβουλευτικό χαρακτήρα και παρακολουθεί την εφαρμογή της μελέτης και τις τροποποιήσεις της, την τήρηση του χρονοδιαγράμματος, το κόστος, την τήρηση των κανόνων ασφαλείας και μέτρων προστασίας του περιβάλλοντος και γενικά την πορεία του έργου (άρθρο 6 §4 ν. 1418/1984).

ii.2.4 ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΕΡΓΩΝ ΤΕΧΝΙΚΑ ΠΟΛΥΠΛΟΚΩΝ Η ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

Όταν πρόκειται για έργα σημαντικά ή τεχνικά πολύπλοκα ή εξειδικευμένης τεχνολογίας στο σύνολο ή σε τμήματά τους, επιτρέπεται η ανάθεση

καθηκόντων τεχνικού συμβούλου σε ημεδαπή ή αλλοδαπή εταιρεία ή ιδιώτη τεχνικό, για το σχεδιασμό ή τη μελέτη ή τον έλεγχο μελέτης ή την επίβλεψη του έργου ή τμήματος του έργου¹ (άρθρο 6 §5 ν. 1418/1984).

ii.3 ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΥΛΙΚΩΝ

Αν ορίζεται στη σύμβαση, υπάρχει η δυνατότητα παραχώρησης υλικών από τον κύριο του έργου για την κατασκευή του έργου. Η ειδική νομοθεσία δεν προβλέπει αυτή την περίπτωση, που δεν είναι και συνήθης. Το κενό του νόμου πάντως καλύπτεται από τις διατάξεις του άρθρου 685 ΑΚ.³⁹ Σύμφωνα με αυτό, αν η σύμβαση προβλέπει παράδοση υλικών, εργαλείων κτλ, ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να τα χρησιμοποιεί με επιμέλεια και να επιστρέφει πιθανά υπόλοιπα. Τα παραχωρούμενα δεν πρέπει να παρουσιάζουν ελαττώματα, διαφορετικά πρέπει ο ανάδοχος να ειδοποιήσει τον εργοδότη χωρίς υπαίτια βραδύτητα. Στην αντίθετη περίπτωση, ευθύνεται για τις επιζήμιες συνέπειες.

ii.4 ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΕΓΚΑΙΡΗΣ ΠΛΗΡΩΜΗΣ ΤΟΥ ΑΝΑΔΟΧΟΥ

Ο κύριος του έργου είναι υποχρεωμένος να πληρώνει εγκαίρως τους εγκεκριμένους λογαριασμούς. Η έγκριση του λογαριασμού πρέπει να γίνει σε ένα μήνα από την υποβολή του και η εξόφληση στον επόμενο μήνα. Αν η πληρωμή καθυστερήσει περισσότερο από ένα μήνα από τη λήξη της προθεσμίας, χωρίς να υπάρχει υπαιτιότητα του αναδόχου, τότε οφείλεται

¹ Βλ. κεφάλαιο «Σύμβαση ανάθεσης καθηκόντων συμβούλου» σελ 39

αυτοδικαίως τόκος υπερημερίας.¹ Παράλληλα, ο ανάδοχος μπορεί να διακόψει τις εργασίες και να το γνωστοποιήσει με έγγραφη δήλωση στην Υπηρεσία. Αν περάσουν δύο μήνες από τη γνωστοποίηση, ο ανάδοχος έχει δικαίωμα να ζητήσει τη λύση της σύμβασης και αποζημίωση (άρθρο 9 §2β ν. 1418/1984).

ii.5 ΕΡΓΟΛΑΒΙΚΟ ΑΝΤΑΛΛΑΓΜΑ

ii.5.1 ΤΡΟΠΟΣ ΠΛΗΡΩΜΗΣ

Η πληρωμή του αναδόχου γίνεται τμηματικά, κατά τη διάρκεια της κατασκευής του έργου, σύμφωνα με τους λογαριασμούς των εργασιών που έχουν εκτελεστεί. Η πληρωμή του εργολαβικού ανταλλάγματος δηλαδή, γίνεται ανάλογα με την πρόοδο εκτέλεσης του έργου και κατά τέτοιο τρόπο ώστε κάθε τμηματική καταβολή να αντιστοιχεί σε πραγματικά εκτελεσμένες ποσότητες εργασιών του συμβατικού αντικειμένου. Η αντιστοιχία αυτή επιβάλλει την ανακεφαλαιωτική κάθε φορά επιμέτρηση των εκτελούμενων εργασιών και την ανακεφαλαιωτική εκκαθάριση των σχετικών λογαριασμών. Σε κάθε πιστοποίηση δηλαδή εργασιών περιλαμβάνονται όλα τα είδη και οι ποσότητες εργασιών που έχουν εκτελεστεί και μετρηθεί μέχρι εκείνη τη χρονική στιγμή από τη συνολική χρηματική αξία που αναλογεί σε αυτές, όπως υπολογίζεται με την εκκαθάριση του τελευταίου λογαριασμού και αφαιρούνται τα καταβληθέντα ποσά στον ανάδοχο με τους προηγούμενους λογαριασμούς – πιστοποιήσεις. Το ποσό της διαφοράς που προκύπτει από την αφαίρεση αντιστοιχεί στις εργασίες που έχουν εκτελεστεί μετά τον προηγούμενο λογαριασμό – πιστοποίηση. Σκοπός του νομοθέτη είναι να κλιμακώσει τις

¹ Ο τόκος είναι ίσος με το 85% των εξαμηνιαίων εντόκων γραμματίων του Δημοσίου, βλ. άρθρο 5 §8 ν. 1418/29.2.1984

καταβολές προς τον ανάδοχο, χρονικά και ποσοτικά, ανάλογα προς τις εργασίες οι οποίες έχουν κάθε φορά πλήρως συντελεστεί.⁴⁰

Το εργολαβικό αντάλλαγμα είναι κατ' αρχήν ακατάσχετο και ανεκχώρητο, όσο διαρκεί το έργο και ένα μήνα μετά, εκτός αν πρόκειται για ημερομίσθια εργατών ή για αξία υλικών τα οποία χρησιμοποιήθηκαν στο έργο.

ii.5.2 ΤΡΟΠΟΣ ΚΑΤΑΒΟΛΗΣ

ii.5.2.1. ΓΕΝΙΚΑ

Η πληρωμή στον ανάδοχο γίνεται με βάση τους λογαριασμούς οι οποίοι υποβάλλονται στη Διευθύνουσα Υπηρεσία (άρθρο 40 §7 π.δ. 609/1985). Οι εγκρινόμενοι λογαριασμοί από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία, αποτελούν και πιστοποίηση για την πληρωμή (άρθρο 5 §7 ν. 1418/1984). Όλες οι πληρωμές συνιστούν καταβολές έναντι του εργολαβικού ανταλλάγματος το οποίο εκκαθαρίζεται μετά την οριστική παραλαβή (άρθρο 40 §8 π.δ. 609/1985).

ii.5.2.2. ΣΥΜΨΗΦΙΣΜΟΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ

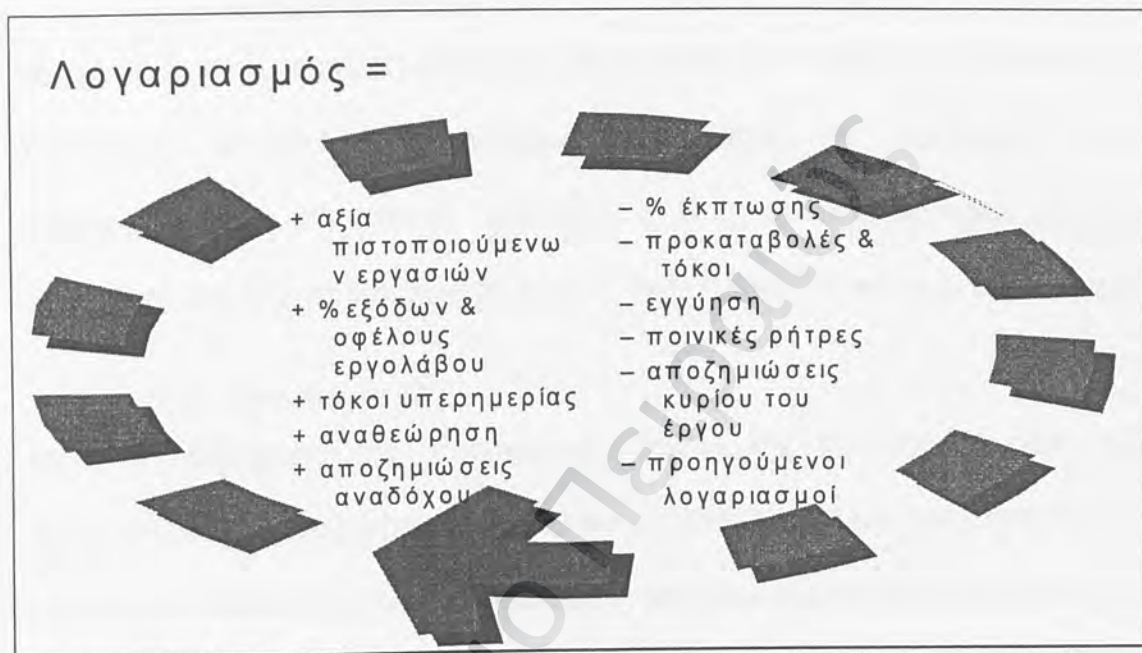
Κατ' εξαίρεση, μπορούν να συμψηφίζονται εκκαθαρισμένες απαιτήσεις του κυρίου του έργου από την εκτέλεση άλλου έργου και μέχρι ποσοστού 20% από κάθε πιστοποίηση του εκτελούμενου έργου (ν. 1418/1984 άρθρο 5 §10). Οι συμψηφιζόμενες απαιτήσεις πρέπει να είναι ομοειδείς και εκκαθαρισμένες και να προέρχονται μόνο από εκτέλεση άλλου έργου.⁴¹

ii.5.3 ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ

ii.5.3.1. ΓΕΝΙΚΑ

Οι λογαριασμοί συντάσσονται ανακεφαλαιωτικά, κατά μηνιαία χρονικά διαστήματα, αν δεν ορίζει η σύμβαση διαφορετικά (άρθρο 40 §2,6 π.δ. 609/1985).

Για την πληρωμή συνοδεύονται από τη συνοπτική επιμέτρηση των εργασιών, στην οποία καταχωρούνται οι ποσότητες για κάθε είδους εργασίες που έχουν εκτελεστεί.

Διάγραμμα 7: Υπολογισμός λογαριασμού

Η αξία των πιστοποιούμενων εργασιών προσαυξάνεται κατά το ποσοστό των γενικών εξόδων και του οφέλους του εργολάβου, αν αυτό δεν περιλαμβάνεται στις συμβατικές τιμές μονάδος (άρθρο 40 §5 π.δ. 609/1985). Από το άθροισμα των παραπάνω κονδυλίων αφαιρείται το ποσοστό έκπτωσης της δημοπρασίας (ενιαίο ή κατά κατηγορίες) ή η έκπτωση που έχει συμφωνηθεί στη σύμβαση, καθώς και το ποσοστό των προκαταβολών με τους δεδουλευμένους τόκους για το αναπόσβεστο μέρος της (άρθρο 39 §3 π.δ. 609/1985). Στο λογαριασμό περιλαμβάνονται η αναθεώρηση και οι τυχόν τόκοι υπερημερίας για καθυστέρηση πληρωμής. Από αυτό το ποσό αφαιρούνται οι κρατήσεις για την εγγύηση και από το υπόλοιπο αφαιρούνται ποινικές ρήτρες και αποζημιώσεις

υπέρ του κυρίου του έργου και προστίθενται αποζημιώσεις υπέρ του αναδόχου. Από κάθε νεότερο λογαριασμό τέλος, αφαιρούνται τα ποσά που έχουν πληρωθεί με τους προηγούμενους λογαριασμού (άρθρο 40 §6 π.δ. 609/1985).

ii.5.3.2. ΠΡΟΤΕΛΙΚΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ

Μετά τη διενέργεια της προσωρινής παραλαβής, ο ανάδοχος συντάσσει και υποβάλλει «προτελικό λογαριασμό», με βάση τις ποσότητες που περιλαμβάνονται στο σχετικό πρωτόκολλο. Ο προτελικός λογαριασμός δεν προβλεπόταν από τις διατάξεις πριν το ν. 1418/1984⁴² (άρθρο 40 §9 π.δ. 609/1985).

ii.5.3.3. ΤΕΛΙΚΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ

Μετά τη διενέργεια της προσωρινής παραλαβής και την έγκριση του πρωτοκόλλου, ο ανάδοχος συντάσσει και υποβάλλει «τελικό λογαριασμό». Με τον τελικό λογαριασμό γίνεται εκκαθάριση του εργολαβικού ανταλλάγματος και όλων των αμοιβαίων απαιτήσεων που έχουν σχέση με την εκτέλεση της σύμβασης (άρθρο 40 §9 π.δ. 609/1985).

ii.5.4 ΕΠΙΜΕΤΡΗΣΕΙΣ

ii.5.4.1. ΓΕΝΙΚΑ

Οι επιμετρήσεις συντάσσονται τμηματικά κατά διακριτά μέρη του έργου από τον ανάδοχο, στο τέλος κάθε μήνα και αφορούν στην επιμέτρηση των εργασιών οι οποίες έχουν εκτελεστεί τον προηγούμενο μήνα (άρθρο 38 §2 π.δ. 609/1985). Κατά τη διάρκεια της κατασκευής του έργου, παίρνονται όλα τα αναγκαία στοιχεία για την επιμέτρηση των ποσοτήτων των εκτελούμενων εργασιών. Τα επιμετρητικά στοιχεία λαμβάνονται από κοινού από τον επιβλέποντα και τον εκπρόσωπο του αναδόχου, καταχωρούνται σε

επιμετρητικά φύλλα που υπογράφονται και από τα δύο μέρη (άρθρο 38 §1,2 π.δ. 609/1985).

Οι επιμετρήσεις υποβάλλονται από τον ανάδοχο για έλεγχο στη Διευθύνουσα Υπηρεσία, η οποία, μετά τον έλεγχο και τυχόν διορθώσεις, εγκρίνει τις επιμετρήσεις και τις κοινοποιεί στον ανάδοχο.

ii.5.4.2. ΤΕΛΙΚΗ ΕΠΙΜΕΤΡΗΣΗ

Εντός δύο μηνών μετά την αποπεράτωση του έργου, ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να υποβάλει στη Διευθύνουσα Υπηρεσία την τελική επιμέτρηση, δηλαδή τον τελικό συνοπτικό πίνακα που ανακεφαλαιώνει τις ποσότητες όλων των τμηματικών επιμετρήσεων. Η Διευθύνουσα Υπηρεσία έχει την υποχρέωση να προβεί στον έλεγχο της τελικής επιμέτρησης μέσα σε δύο μήνες και να κοινοποιήσει στον ανάδοχο την ελεγμένη και τυχόν διορθωμένη επιμέτρηση (άρθρο 38 §4 π.δ. 609/1985).

Μαζί με την τελική επιμέτρηση ο ανάδοχος μπορεί να υποβάλει και κάθε άλλο αίτημά του που σχετίζεται με την εκτέλεση της σύμβασης. Μετά την υποβολή της τελικής επιμέτρησης, μπορεί να εγείρει απαιτήσεις μόνο για μεταγενέστερες αιτίες (άρθρο 38 §6 π.δ. 609/1985).

ii.5.5 ΕΝΤΟΛΕΣ ΠΛΗΡΩΜΩΝ

Οι λογαριασμοί, μετά τον έλεγχο, εγκρίνονται από τη Διευθύνουσα υπηρεσία και έτσι αποτελεί την πιστοποίηση για την πληρωμή του αναδόχου. Οι εντολές πληρωμής που εκδίδονται στη συνέχεια από τη Διευθύνουσα υπηρεσία, αποτελούν καταβολές έναντι του ολικού εργολαβικού ανταλλάγματος. Οι

εντολές πληρωμής συντάσσονται ανακεφαλαιωτικά, μέσα σε προθεσμία ενός μηνός από την υποβολή των λογαριασμών (άρθρο 40 §7 π.δ. 609/1985).

ii.5.6 ΠΡΟΚΑΤΑΒΟΛΗ

Αν προβλέπεται στη διακήρυξη, χορηγείται στον ανάδοχο προκαταβολή μέχρι 15% του ολικού ποσού της σύμβασης. Για το ποσό αυτό βαρύνεται ο ανάδοχος με τόκο. Η προκαταβολή καλύπτεται με εγγυητική επιστολή και η απόσβεσή της γίνεται τμηματικά, με παρακράτηση από τις επόμενες πληρωμές προς τον ανάδοχο (άρθρο 5 §9 ν. 1418/1984). Η σύμβαση μπορεί να προβλέπει προκαταβολές για δαπάνες πρώτων εγκαταστάσεων, μελέτες και άλλα έξοδα εκκίνησης του έργου, καθώς και προμηθειών υλικών ή μηχανημάτων. Η προκαταβολή απαγορεύεται να χρησιμοποιηθεί για δαπάνες που δεν σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με το έργο (άρθρο 39 §6 π.δ. 609/1985). Σε περίπτωση λύσης της σύμβασης είναι δυνατόν να συμβαίνουν τα εξής:

- ii.5.6.1 Αν υπαίτιος είναι ο ανάδοχος, οφείλει να επιστρέψει το αναπόσβεστο ποσό της προκαταβολής σε τρεις μήνες. Μετά οφείλει τον τόκο υπερημερίας.
- ii.5.6.2 Αν υπαίτιος είναι ο κύριος του έργου, το αναπόσβεστο μέρος της προκαταβολής συμψηφίζεται προς τις εκκαθαρισμένες απαιτήσεις του αναδόχου και το υπόλοιπο επιστρέφεται μέσα σε έξι μήνες, μετά την πάροδο των οποίων οφείλεται ο τόκος υπερημερίας (άρθρο 39 §2,9 π.δ. 609/1985).

ii.5.7 ΑΦΑΝΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

Όταν πρόκειται για εργασίες που η ποσοτική τους επαλήθευση δεν θα είναι δυνατή στην τελική μορφή του έργου – αφανείς εργασίες – ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να καλέσει τον επιβλέποντα να συντάξουν από κοινού πρωτόκολλο παραλαβής αφανών εργασιών.

ii.5.8 ΡΗΤΡΑ ΠΡΟΣΘΕΤΗΣ ΚΑΤΑΒΟΛΗΣ (ΠΡΙΜ)

Όταν η ταχύτερη εκτέλεση του έργου έχει ιδιαίτερη σημασία, μπορεί η σύμβαση να προβλέπει την καταβολή πρόσθετης παροχής για την ταχύτερη από τον ανάδοχο περάτωση του έργου ή του τμήματος που έχει την κρίσιμη σημασία (άρθρο 37 §1 π.δ. 609/1985). Πρόσθετη καταβολή (πριμ) καταβάλλεται μόνον εφόσον υπάρχει σχετική πρόβλεψη στη διακήρυξη δημοπράτησης του έργου ή στην απόφαση ανάθεσης, χωρίς διαγωνισμό. Η καταβολή του πριμ στον ανάδοχο γίνεται για την ταχύτερη εκτέλεση μέρους ή όλου του έργου σύμφωνα με τη σύμβαση και το χρονοδιάγραμμα και υπολογίζεται ως ποσοστό του αρχικού συμβατικού αντικειμένου (άρθρο 5 §5 ν. 1418/1984).

Το συνολικό ύψος της πρόσθετης καταβολής δεν μπορεί να υπερβαίνει το 5% της προϋπολογιζόμενης δαπάνης του έργου και η σύμβαση προβλέπει τη χρονική κατανομή των σχετικών ποσών (άρθρο 37 §2 π.δ. 609/1985). Η πρόσθετη καταβολή θεωρείται συμπληρωματικό εργολαβικό αντάλλαγμα και περιλαμβάνεται στις σχετικές πιστοποιήσεις του έργου.

ii.5.9 ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΕΙΣ ΤΙΜΩΝ

Η «αναθεώρηση τιμών» αποτελεί σύνολο διατάξεων οι οποίες αποσκοπούν

στην «αυτόματη» αναπροσαρμογή των τιμών των συμβάσεων κατασκευής των δημοσίων έργων. Προβλέφθηκε κατά παρέκκλιση του άρθρου 388 του ΑΚ περί αναπροσαρμογής των ιδιωτικών συμβάσεων σε περίπτωση απρόβλεπτης μεταβολής των οικονομικών όρων και περιστάσεων στις οποίες βασίστηκαν τα δύο μέρη κατά την κατάρτιση της σύμβασης. Αφετηρία αυτής της πρόβλεψης αποτέλεσε προφανώς το γεγονός ότι προκειμένου για την εκτέλεση δημοσίων έργων, λόγω της σοβαρότητας του αντικειμένου και του απαιτούμενου, συνήθως, μεγάλου χρόνου από την ολοκλήρωσή τους, είναι πιθανή η ανατίμηση των υλικών, των ημερομισθίων και των μισθωμάτων για τα μηχανήματα. Σκοπός δηλαδή του νόμου είναι η κάλυψη του αναδόχου έναντι των πιθανών ανατιμήσεων κατά την εκτέλεση του έργου και η εξασφάλισή του από τον κίνδυνο της ανατροπής των οικονομικών προϋποθέσεων που ίσχυαν κατά την προσφορά των τιμών και της έκπτωσης στη δημοπρασία.⁴³

Η αναθεώρηση έχει ιδιαίτερη σημασία σε εποχές υψηλού πληθωρισμού των τιμών. Χωρίς το θεσμό της αναθεώρησης, θα ήταν αβέβαιη η εκτέλεση προγράμματος δημοσίων έργων, και κυρίως των σημαντικών έργων, των οποίων οι συμβάσεις είναι μακροχρόνιας διάρκειας.⁴⁴

Η αναθεώρηση υπολογίζεται για κάθε τρίμηνο που αποτελεί την αναθεωρητική περίοδο. Σε όλη τη διάρκεια της κάθε αναθεωρητικής περιόδου, οι αναθεωρημένες τιμές παραμένουν σταθερές (ν άρθρο 10 §1,9 1418/1984). Το

ποσό της αναθεώρησης καταβάλλεται από τις πιστώσεις του έργου.

ii.5.9.1. ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗΣ

Ο τύπος της αναθεώρησης υπολογίζει τη διαφορά της τιμής στη συγκεκριμένη αναθεωρητική περίοδο (άρθρο 10 §5 ν. 1418/1984):

$$\Delta T_v = T \left(\frac{A_v}{A_0} - 1 \right) (1 - \sigma)$$

όπου:

ΔT_v : η αναθεώρηση της τιμής T στην αναθεωρητική περίοδο v

A_0 : η τιμή που προκύπτει με τις βασικές τιμές του χρόνου εκκίνησης του υπό εξέταση τμήματος

A_v : η τιμή που προκύπτει με τις βασικές τιμές της αναθεωρητικής περιόδου του υπό εξέταση τμήματος

σ : σταθερός συντελεστή που αντιπροσωπεύει το τμήμα του έργου που δεν αναπροσαρμόζεται.

Αξίζει να σημειωθούν τα εξής:

- Δεν υπάρχει αναθεώρηση για τις εργασίες που θα εκτελεστούν στο πρώτο χρονικό διάστημα της εργολαβίας. Αυτό ποικίλει ανάλογα με το ύψος της εργολαβίας (άρθρο 10 §3 ν. 1418/1984).
- Υπάρχει μη αναθεωρητέο ποσό που κυμαίνεται από 7 έως 20% ανάλογα με την κατηγορία του έργου και τον αριθμό των αναθεωρητικών περιόδων από το τρίμηνο εκκίνησης μέχρι το αναθεωρημένο τρίμηνο. Στον υπολογισμό της αναθεώρησης, το ποσό αυτό αντιπροσωπεύεται από τον σταθερό συντελεστή σ .

ii.5.9.2. ΚΡΙΣΙΜΟΣ ΧΡΟΝΟΣ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗΣ

Κρίσιμος χρόνος για την αναθεώρηση των τιμών θεωρείται εκείνος της εκτέλεσης των εργασιών, σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα και τη

σύμβαση, και όχι ο χρόνος της πιστοποίησής τους (άρθρο 10 §2 ν. 1418/1984). Στην περίπτωση εξάλλου χρονικής απόστασης μεταξύ πραγματικής εκτέλεσης των εργασιών και πιστοποίησης ή πληρωμής τους, οφείλεται ως αποζημίωση, μόνο ο τόκος υπερημερίας που ισχύει για τις οφειλές γενικά του Δημοσίου.⁴⁵

ii.5.9.3. ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ 288 ΚΑΙ 388 ΑΚ

Εκτός από την προβλεπόμενη στις διατάξεις του ν. 1418/1984 αναθεώρηση τιμών αποκλείεται η αναπροσαρμογή του εργολαβικού ανταλλάγματος ή η λύση των συμβάσεων δημοσίων έργων, κατ' εφαρμογή των άρθρων 288 και 388 ΑΚ.¹ Αυτό ισχύει μόνο για τις μεταβολές των τιμών και δεν αποκλείεται η εφαρμογή των διατάξεων για άλλες αιτίες, όπως π.χ. αποζημιώσεις για έκτακτα ή απρόβλεπτα γεγονότα (άρθρο 10 §10 ν. 1418/1984).

Υποστηρίζεται ότι στην αναθεώρηση της δημόσιας εργολαβίας χρησιμοποιεί η νομοθεσία ευμενέστερα κριτήρια για τον εργολάβο σε σχέση με τα συνήθως συμβαίνοντα στη διοικητική εργολαβία, δεδομένου ότι το αντικείμενο είναι κατά κανόνα πολύ σοβαρό και η χρονική διάρκεια της αποπεράτωσης του έργου σχετικά μεγάλη.⁴⁶

Η προστασία, εξάλλου, των σχετικών διατάξεων του Αστικού Κώδικα δεν μπορεί να είναι πλήρης, αλλά ούτε να υλοποιηθεί γρήγορα, δεδομένου ότι απαιτείται πρώτα απόφαση δικαστηρίου. Επιπλέον, η απόφαση αυτή μπορεί να έχει ως συνέπεια τη λύση της σύμβασης, για το μη εκτελεσμένο μέρος της, γεγονός που επιφέρει την ανατροπή του προγράμματος των δημοσίων

έργων, δεδομένου ότι η Πολιτεία δεν επιθυμεί την αποδιοργάνωση του κατασκευαστικού δυναμικού της χώρας ως έμμεση συνέπεια τέτοιων καταστάσεων.⁴⁷

Στην πράξη, αν η αύξηση των τιμών των υλικών είναι τέτοια με αποτέλεσμα οι συμβατικές τιμές και μετά τη νόμιμη αναθεώρησή τους να υπολείπονται κατά πολύ, ώστε η παροχή του εργολάβου να καθίσταται ιδιαίτερα επαχθής χωρίς υπαιτιότητα του ή εξ αιτίας έκτακτων και απρόβλεπτων γεγονότων, είναι δυνατή από το δικαστή η εφαρμογή των 288 και 388 ΑΚ. Ως τέτοιες περιπτώσεις αναφέρονται:⁴⁸

- Η υπέρμετρη καθυστέρηση του έργου χωρίς υπαιτιότητα του αναδόχου
- Η καθυστέρηση εκ μέρους του κυρίου του έργου της έγκρισης του λογαριασμού πιστοποίησης, οπότε ως χρόνος της αναθεώρησης λογίζεται ο χρόνος έγκρισης της πιστοποίησης, διότι αλλιώς υπάρχει παράβαση της καλόπιστης εκπλήρωσης της παροχής, αρχή που διέπει και το διοικητικό δίκαιο
- Η εφ' άπαξ επίσημη υποτίμηση της δραχμής έναντι ξένων σκληρών νομισμάτων όταν είναι τόσο μεγάλη που ανατρέπει τους υπολογισμούς των συμβαλλομένων μερών κατά την καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη

⁴⁷ Σύμφωνα με το άρθρο 388 ΑΚ η απρόοπτη μεταβολή των συνθηκών η οποία καθιστά ιδιαίτερα ασύμφορη τη σύμβαση για ένα εκ των δύο συμβαλλομένων μπορεί να προκαλέσει αναπροσαρμογή της

- Όταν συντρέξουν άλλα περιστατικά που καθιστούν δυσβάστακτες για το ένα μέρος της συνέπειες της σύμβασης.

ii.5.9.4. ΠΑΡΕΚΚΛΙΣΕΙΣ

Παρέκκλιση από την αναθεώρηση και τον τρόπο υπολογισμού της μπορεί να οριστεί στις παρακάτω περιπτώσεις συμβάσεων, λόγω της φύσης τους:

- Όταν το εργολαβικό αντάλλαγμα συνίσταται σε ξένο νόμισμα
- Όταν πρόκειται για σύμβαση μελέτης κατασκευής με κατ' αποκοπή αντάλλαγμα
- Όταν πρόκειται για σύμβαση με συμπλήρωση ανοικτού τιμολογίου χωρίς έλεγχο ομαλότητας.

Αναθεώρηση, τέλος, δεν υπολογίζεται στις εξής περιπτώσεις:

- Όταν το εργολαβικό αντάλλαγμα δεν συνίσταται σε χρηματική παροχή (άρθρο 10 §7 ν. 1418/1984)
- Στις απολογιστικές εργασίες
- Στα ποσά αποζημιώσεων

αντιπαροχής ή λύση της σύμβασης από το δικαστήριο.

i ΓΕΝΙΚΑ

Το έργο εκτελείται σύμφωνα με τη σύμβαση και τα τεύχη και σχέδια που τη συνοδεύουν. Είναι όμως δυνατές οι αυξομειώσεις των εργασιών του συμβατικού αντικειμένου κατά τη διάρκεια της εκτέλεσης του έργου. Οι τροποποιήσεις μπορούν να αναφέρονται σε:

- Αύξηση εργασιών σε ποσότητες (ομοειδείςⁱ πρόσθετες εργασίες). Σε αυτή την περίπτωση συντάσσεται συγκριτικός πίνακας (ανακεφαλαιωτικός πίνακας εργασιών)
- Προσθήκη νέων εργασιών.ⁱⁱ Σε αυτή την περίπτωση συντάσσεται συγκριτικός πίνακας βάσει κανονισμού τιμών μονάδος νέων εργασιών.⁴⁹
- Μείωση συμβατικών εργασιών

ii ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ (ΟΜΟΕΙΔΩΝ ΚΑΙ ΝΕΩΝ)

ii.1 ΓΕΝΙΚΑ

Αν προκύψει ανάγκη εκτέλεσης συμπληρωματικών εργασιών, που δεν περιλαμβάνονται στο αρχικό έργο που ανατέθηκε, ούτε στην πρώτη σύμβαση

ⁱ Ομοειδείς ή ανάλογες εργασίες είναι εκείνες που εκφράζονται με διαφορετικές μονάδες μέτρησης ή μεγέθους κτλ από αυτές του τιμολογίου, αλλά μπορούν να τιμολογηθούν σύμφωνα με αυτό.

ⁱⁱ Σύμφωνα με τη νομολογία, νέες εργασίες θεωρούνται οι εξής: α) Εκείνες οι οποίες δεν προβλέπονται από τη σύμβαση, αλλά η αρτιότητα του έργου επιβάλλει την εκτέλεσή τους, β) εκείνες που προβλέπονται στο αρχικό τιμολόγιο, αλλά επιβάλλεται η εκτέλεσή τους με διαφορετικό τρόπο από εκείνον της τεχνικής μελέτης, γ) Εκείνες για τις οποίες δεν υπάρχει αντίστοιχη τιμή μονάδας στο συμβατικό τιμολόγιο για τον τρόπο εκτέλεσης, όπως προβλέπεται από την τεχνική μελέτη.

που υπογράφηκε, είναι όμως αναγκαίες λόγω απρόβλεπτων περιστάσεων, καταρτίζεται σύμβαση κατόπιν διαπραγματεύσεων με τον ανάδοχο του έργου.ⁱ Συμπληρωματική σύμβαση καταρτίζεται υπό την προϋπόθεση ότι η ανάθεση γίνεται στον εργολήπτη που εκτελεί το αρχικό έργο. Αναγκαίες καθίστανται οι συμπληρωματικές εργασίες στις εξής περιπτώσεις (άρθρο 8 §1 ν. 1418/1984, άρθρο 43 §1 π.δ. 609/1985):

- ii.1.1 Όταν οι συμπληρωματικές εργασίες δεν μπορούν τεχνικά ή οικονομικά να διαχωριστούν από την κύρια σύμβαση χωρίς να δημιουργήσουν μείζονα προβλήματα για τις αναθέτουσες αρχές
- ii.1.2 Όταν οι εργασίες αυτές, παρ' ότι μπορούν να διαχωριστούν από την εκτέλεση της αρχικής σύμβασης, είναι απόλυτα αναγκαίες για τη βελτίωσή της.

Η εκτέλεση των συμπληρωματικών εργασιών είναι υποχρεωτική για τον ανάδοχο του έργου, υπό την προϋπόθεση ότι η συνολική δαπάνη των συμβάσεων αυτών δεν υπερβαίνει το 50% της δαπάνης της αρχικής σύμβασης.ⁱⁱ Οι συμπληρωματικές εργασίες παραλαμβάνονται μαζί με τις εργασίες της αρχικής σύμβασης (άρθρο 8 §1 ν. 1418/1984).

ⁱ Είναι σημαντική η διαφοροποίηση των διατάξεων πρόσφατα. Μέχρι πρόσφατα, ο φορέας κατασκευής κατά τη διάρκεια εκτέλεσης του έργου είχε δικαίωμα να επιφέρει οποιαδήποτε τροποποίηση στη μορφή του έργου, την ποιότητα, το είδος ή την ποσότητα των εργασιών, η οποία επιβαλλόταν για τη λειτουργικότητα και την αρτιότητα του έργου. Το άρθρο 43§1 Π.Δ. 609/1985 αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 Π.Δ. 210/97 (ΦΕΚ Α' 166)

ⁱⁱ Αύξηση πάνω από το 50% του συνολικού προϋπολογισμού απαγορεύεται με συνέπεια τη διακοπή της εργολαβίας. Απαγορεύεται επίσης και η αύξηση πέραν του 100% της συμβατικής δαπάνης κάθε ομάδας ομοειδών εργασιών, εκτός αν συμφωνεί ο ανάδοχος.

ii.2 ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Σε κάθε έργο επιτρέπεται η σύνταξη ανακεφαλαιωτικών πινάκων εργασιών που δεν μπορεί να υπερβούν το 20% της συνολικής συμβατικής δαπάνης (άρθρο 8 §6 ν. 1418/1984). Ο ανακεφαλαιωτικός πίνακας είναι ένας πίνακας που προσδιορίζει τις αναγκαίες μεταβολές των κονδυλίων και της αντίστοιχης δαπάνης. Περιλαμβάνει τα μεγέθη των ποσοτήτων και της δαπάνης σε αντιστοιχία του αρχικού προϋπολογισμού, του ισχύοντος προϋπολογισμού και του προτεινόμενου προϋπολογισμού. Ο προτεινόμενος προϋπολογισμός πρέπει να αναφέρει ενδείξεις για το είδος της εργασίας, τις τιμές μονάδος και τη διαφορά της δαπάνης.

Ο ανάδοχος μπορεί να αρνηθεί να υπογράψει τους πίνακες και τα πρωτόκολλα που τους συνοδεύουν ή να τα υπογράψει με επιφύλαξη και να υποβάλει ένσταση, προτείνοντας νέες τιμές για την εκτέλεση των υπερσυμβατικών εργασιών. Στην πρόταση αυτή αποφαινεται η Προϊσταμένη Αρχή μετά τη γνώμη του Τεχνικού Συμβουλίου. Μετά την έγκριση του πίνακα, ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να εκτελέσει τις συμπληρωματικές εργασίες.

ii.3 ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΙΜΩΝ ΜΟΝΑΔΟΣ ΝΕΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Αν στον ανακεφαλαιωτικό πίνακα εργασιών περιλαμβάνονται και εργασίες για τις οποίες δεν υπάρχουν τιμές μονάδας, ο ανακεφαλαιωτικός πίνακας συνοδεύεται από πρωτόκολλο που κανονίζει τις τιμές για τις εργασίες αυτές.

Ο κανονισμός τιμών μονάδος νέων εργασιών γίνεται υποχρεωτικά ως εξής (άρθρο 43 §3 π.δ. 609/1985):

- ii.3.1 Για εργασίες για τις οποίες υπάρχουν συμβατικές τιμές για όμοιες ή ανάλογες εργασίες, οι τιμές καθορίζονται ανάλογα προς αυτές.
- ii.3.2 Για εργασίες για τις οποίες δεν υπάρχουν παρόμοιες ή ανάλογες συμβατικές τιμές, αλλά περιλαμβάνονται σε εγκεκριμένα ή συμβατικά αναλυτικά τιμολόγια (αναλύσεις τιμών), οι τιμές καθορίζονται σύμφωνα με τα τιμολόγια αυτά
- ii.3.3 Για εργασίες που δεν περιλαμβάνονται στις προηγούμενες περιπτώσεις οι τιμές καθορίζονται με βάση τα πραγματικά στοιχεία κόστους.

Για τον καθορισμό τιμών μονάδος νέων εργασιών, ως βασικές τιμές λαμβάνονται οι τιμές του σχετικού πρακτικού του χρόνου δημοπράτησης του έργου. Οι τιμές μονάδος νέων εργασιών προσαυξάνονται κατά το ποσοστό γενικών εξόδων, εργολαβικού οφέλους και αναθεώρησης με χρόνο εκκίνησης το χρόνο δημοπράτησης και μειώνονται κατά το ποσοστό έκπτωσης της δημοπρασίας, ανάλογα με το σύστημα προσφοράς. Κατ' εξαίρεση δεν εφαρμόζεται έκπτωση δημοπρασίας, παρά μόνο στο ποσό που αντιστοιχεί στο εργολαβικό αντάλλαγμα, στις τιμές νέων εργασιών, οι οποίες υπολογίζονται ως εξής (άρθρο 43 §3 π.δ. 609/1985) :

- Αναλόγως με τις συμβατικές τιμές ομοειδών ή αναλόγων εργασιών, εφόσον περιλαμβάνεται σε αυτές η έκπτωση

- Βάσει των πραγματικών στοιχείων εκτέλεσης
- Στο μέρος της τιμής που αντιστοιχεί σε ειδικά υλικά τιμολογούμενα σύμφωνα με τα αποδεικτικά του πραγματικού κόστους τους.

ii.4 ΕΠΕΙΓΟΥΣΕΣ ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

Αν υπάρχει ανάγκη να εκτελεσθούν επείγουσες πρόσθετες εργασίες, μπορεί να εγκριθεί από την Προϊσταμένη Αρχή η εκτέλεση τους πριν από τη σύνταξη ανακεφαλαιωτικού πίνακα εργασιών. Ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να εκτελέσει τις εργασίες αυτές (άρθρο 44 π.δ. 609/1985).

ii.5 ΝΟΜΙΚΗ ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΜΟΙΒΗΣ ΤΟΥ ΑΝΑΔΟΧΟΥ ΓΙΑ ΥΠΕΡΣΥΜΒΑΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

Όσον αφορά στην αξίωση του αναδόχου για αμοιβή των υπερσυμβατικών εργασιών, διακρίνονται οι παρακάτω περιπτώσεις:

ii.5.1 Αν οι νέες εργασίες εκτελούνται κατόπιν προηγούμενης έγγραφης εντολής του κυρίου του έργου, η αξίωση του αναδόχου για αμοιβή θεμελιώνεται στις διατάξεις της νομοθεσίας (άρθρο 22 π.δ. 475/1976).

ii.5.2 Αν οι νέες εργασίες εκτελέσθηκαν χωρίς έγγραφη έγκριση και ο εργολάβος επικαλείται και αποδεικνύει ότι τις πραγματοποίησε προς οικονομικό όφελος του κυρίου του έργου, η αξίωση και πάλι θεμελιώνεται στο νόμο (άρθρο 22 π.δ. 475/1976).

ii.5.3 Αν οι νέες εργασίες μπορούν να θεωρηθούν ότι εμπίπτουν στην καλόπιστη ερμηνεία της εργολαβίας, με την έννοια

της παροχής τεχνικώς άρτιου και συμβατικά άψογου έργου, τότε ο εργολάβος δικαιούται αμοιβής, σύμφωνα με τη διάταξη 200 του ΑΚ, που αναφέρεται στην έννοια της καλόπιστης εκπλήρωσης των συμβάσεων.⁵⁰

iii ΜΕΙΩΣΗ ΣΥΜΒΑΤΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Σε κάθε περίπτωση οι εργασίες της εργολαβίας μπορούν να μειωθούν χωρίς καμία αποζημίωση του αναδόχου, σε έκταση που δεν υπερβαίνει το ένα τέταρτο του συνολικού συμβατικού ποσού (ν. 1418/1984 άρθρο 8 §3). Μεγαλύτερη μείωση, αν ο ανάδοχος δεν συμφωνεί, έχει ως συνέπεια την αποζημίωση του αναδόχου.

IV.2.07. ΠΑΡΑΛΑΒΗ ΕΡΓΟΥ

i ΑΠΟΠΕΡΑΤΩΣΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Μετά τη λήξη της προθεσμίας για την αποπεράτωση του συνόλου ή τμημάτων του έργου, ο επιβλέπων ελέγχει την καλή τους εκτέλεση και υποβάλλει έκθεση στη Διευθύνουσα Υπηρεσία. Ο Προϊστάμενός της, μετά από επιθεώρηση και εφόσον δεν διαπιστωθούν ελλείψεις ή ελαττώματα στο έργο, εκδίδει βεβαίωση για την αποπεράτωση των εργασιών. Η βεβαίωση αυτή δεν αναπληρώνει την παραλαβή του έργου (άρθρο 52 §1 π.δ. 609/1985). Αν διαπιστωθούν ελαττώματα, τότε ισχύουν τα εξής:ⁱ

ⁱ Βλ. και «Πλημμελής κατασκευή του έργου», σελ. 85

i.1 Αν τα ελαττώματα είναι επουσιώδη και δεν επηρεάζουν τη λειτουργικότητα του έργου, ο Προϊστάμενος της Διευθύνουσας Υπηρεσίας επισημαίνει τις ελλείψεις ή τα ελαττώματα και ορίζει εύλογη προθεσμία για την αποκατάστασή τους. Μετά τη διαπίστωση της εκτέλεσής τους, εκδίδεται η βεβαίωση αποπεράτωσης.¹

i.2 Αν τα ελαττώματα είναι ουσιώδη, ώστε να μην είναι δυνατή ή να είναι πλημμελής η λειτουργία του έργου ή τμημάτων, ο Προϊστάμενος της Διευθύνουσας Υπηρεσίας κοινοποιεί στον ανάδοχο πίνακα των ελλείψεων ή ελαττωμάτων και τάσσει εύλογη προθεσμία εκτελέσεώς τους. Αν η προθεσμία αυτή περάσει άπρακτη, ο φορέας κατασκευής προβαίνει σε αποκατάσταση των ελαττωμάτων, εις βάρος του αναδόχου, και διατηρεί το δικαίωμά του να τον κηρύξει έκπτωτο.

ii ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΠΑΡΑΛΑΒΗ

Η προσωρινή παραλαβή διενεργείται για όλα τα έργα το πολύ σε 6 μήνες από την έκδοση της βεβαίωσης της αποπεράτωσης τους. Η Προϊσταμένη Αρχή ορίζει την επιτροπή παραλαβής, αφού προηγουμένως η Διευθύνουσα Υπηρεσία της ανακοινώνει την περάτωση των εργασιών και τη σύνταξη της τελικής επιμέτρησης. Με την προσωρινή παραλαβή ελέγχονται οι εργασίες ποσοτικά και ποιοτικά (άρθρο 53 π.δ. 609/1985).

¹ Σημειώνεται ότι τότε γίνεται σχετική μείωση του εργολαβικού ανταλλάγματος.

iii ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΑΛΑΒΗ

Η οριστική παραλαβή γίνεται μετά την προσωρινή και μετά από την πάροδο του χρόνου της υποχρεωτικής συντήρησης από τον ανάδοχο (μέσα σε δύο μήνες από τη λήξη του χρόνου εγγύησης). Κατά την οριστική παραλαβή ελέγχεται πάλι η καλή κατάσταση των εργασιών μόνο ως προς την ποιότητά τους (άρθρο 11 §1 ν. 1418/1984).

Η συντέλεση της οριστικής παραλαβής αποτελεί την αφετηρία για την παραγραφή των αξιώσεων του αναδόχου κατά του κυρίου του έργου από την εργολαβική σύμβαση. Ο ανάδοχος ευθύνεται σύμφωνα με το άρθρο 692 ΑΚ, για ελαττώματα που δεν ήταν δυνατό να γίνουν αντιληπτά με κανονική εξέταση ή δολίως έχουν αποκρυβεί από αυτόν.

IV.2.08. ΝΟΜΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΝΑΚΥΠΤΟΥΝ

i ΥΠΕΡΗΜΕΡΙΑ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Η υπαίτια καθυστέρηση (υπερημερία) του κυρίου του έργου στην εκπλήρωση των συμβατικών ή νομίμων υποχρεώσεών του, δημιουργεί για τον ανάδοχο δικαίωμα αποζημίωσης για θετικές μόνο ζημίες από την ημέρα της οχλήσεως, δηλαδή της γραπτής ειδοποίησης του αναδόχου προς τον κύριο του έργου. Περιπτώσεις υπαίτιας καθυστέρησης είναι οι παρακάτω (άρθρο 9 §2 ν. 1418/1984) :

i.1 Υπερημερία στην έναρξη των εργασιών: Αν καθυστερήσει η έναρξη των εργασιών από υπαιτιότητα του κυρίου του έργου πάνω από

τρεις μήνες, ο ανάδοχος έχει δικαίωμα να ζητήσει τη λύση της σύμβασης.

- i.2 Διακοπή των εργασιών από πταίσμα ή διαταγή του κυρίου του έργου: Αν η διακοπή διαρκέσει πάνω από τρεις μήνες από την κοινοποίηση της σχετικής διαταγής, ο ανάδοχος έχει δικαίωμα λύσης της σύμβασης.
- i.3 Καθυστέρηση των εργασιών η οποία δεν οφείλεται σε υπαιτιότητα του αναδόχου: Ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να συνεχίσει την κατασκευή του έργου για το χρονικό διάστημα της οριακής προθεσμίας, δηλαδή της συμβατικής προθεσμίας συν το 1/3 αυτής. Αν η καθυστέρηση είναι μεγαλύτερη έχει δικαίωμα να ζητήσει την παράταση της προθεσμίας ή τη λύση της σύμβασης.
- i.4 Υπερημερία στην παραλαβή: Αν μέσα στις προθεσμίες που ορίζονται σχετικά δεν διενεργηθεί η οριστική παραλαβή του έργου, και εφόσον περάσουν 30 μέρες από την ειδική όχληση του αναδόχου, θεωρείται ότι αυτοδικαίως έχει συντελεστεί υπερημερία στην παραλαβή. Σημειώνεται όμως ότι κατά την παραλαβή υπάρχει ευθύνη του αναδόχου για τα κεκρυμμένα ελαττώματα, σαν να είχε διενεργηθεί πραγματικά η παραλαβή.
- i.5 Υπερημερία στην πληρωμή πιστοποίησης του αναδόχου: Αν η πληρωμή καθυστερήσει περισσότερο από δύο μήνες,⁵¹ ο ανάδοχος

δικαιούται τόκο υπερημερίας, έχει δικαίωμα αποζημίωσης για θετικές ζημίες και δικαίωμα διακοπής των εργασιών. Μετά δίμηνη προθεσμία από τη γνωστοποίηση της διακοπής στον κύριο του έργου, μπορεί να ζητήσει τη λύση της σύμβασης.

ii ΥΠΕΡΗΜΕΡΙΑ ΤΟΥ ΑΝΑΔΟΧΟΥ

ii.1 Υπερημερία στην υπογραφή της σύμβασης: Ο ανάδοχος κηρύσσεται έκπτωτος και καταπίπτει η εγγύηση συμμετοχής ως ποινή.

ii.2 Υπερημερία στην αποπεράτωση των εργασιών: Για κάθε ημέρα υπαίτιας υπέρβασης των προθεσμιών καταπίπτουν ποινικές ρήτρες. Ο κύριος του έργου έχει δικαίωμα αποζημίωσης για κάθε θετική ή αποθετική ζημία. Επιπλέον, ο ανάδοχος μπορεί να κηρυχθεί έκπτωτος.

iii ΕΚΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΑΝΑΔΟΧΟΥ

iii.1 ΛΟΓΟΙ ΕΚΠΤΩΣΗΣ ΤΟΥ ΑΝΑΔΟΧΟΥ

Ο ανάδοχος μπορεί να κηρυχθεί έκπτωτος αν δεν κατασκευάζει το έργο σύμφωνα με τους όρους της σύμβασης και τις έγγραφες εντολές του κυρίου του έργου. Ειδικά, οι λόγοι έκπτωσης του αναδόχου είναι οι εξής:

iii.1.1 Αν δεν εμφανιστεί στην προθεσμία που ορίζει η εγκριτική απόφαση της δημοπρασίας για την υπογραφή της σύμβασης,

- iii.1.2 Αν εμφανιστεί για την υπογραφή της σύμβασης χωρίς να προσκομίσει την απαιτούμενη εγγύηση καλής εκτέλεσης,
- iii.1.3 Αν δεν κάνει εγκαίρως και κατά τους όρους της σύμβασης έναρξη εργασιών,⁵²
- iii.1.4 Αν καθυστερεί την υποβολή του χρονοδιαγράμματος ή την πρόοδο των εργασιών,
- iii.1.5 Αν αναθέτει σε τρίτο την εκτέλεση των εργασιών χωρίς την έγκριση του κυρίου του έργου,
- iii.1.6 Αν δεν εφαρμόζει τα εγκεκριμένα σχέδια ή χρησιμοποιεί υλικά μη ανταποκρινόμενα στις προδιαγραφές ή τα σχέδια,
- iii.1.7 Αν υπάρχουν ουσιώδεις ελλείψεις ή πλημμέλειες στο έργο, τις οποίες αρνείται να αποκαταστήσει,
- iii.1.8 Αν συστηματικά παραλείπει την τήρηση των κανόνων ασφαλείας των εργαζομένων ή της προστασίας του περιβάλλοντος,
- iii.1.9 Αν λήξει η ολική προθεσμία του έργου χωρίς αυτό να έχει περατωθεί.

iii.2 ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΕΚΠΤΩΣΗΣ ΤΟΥ ΑΝΑΔΟΧΟΥ

Οι συνέπειες για τον ανάδοχο, σε περίπτωση που κηρυχθεί έκπτωτος, είναι οι

εξής (π.δ. 609/1985 άρθρο 47) :

- iii.2.1 Γίνεται άμεσα απαιτητό το αναπόσβεστο μέρος της προκαταβολής,
- iii.2.2 Καταπίπτει υπέρ του κυρίου του έργου, ως ειδική ποινική ρήτρα, μέρος της κατατεθειμένης εγγύησης καλής εκτέλεσης,
- iii.2.3 Καταπίπτουν υπέρ του κυρίου του έργου το σύνολο των προβλεπόμενων ποινικών ρητρών για την υπέρβαση της συνολικής προθεσμίας,
- iii.2.4 Εκτελούνται οι υπολειπόμενες εργασίες εις βάρος και για λογαριασμό του έκπτωτου εργολάβου είτε με άλλον ανάδοχο μετά από δημόσιο διαγωνισμό με οποιοδήποτε σύστημα, είτε με άλλο νόμιμο τρόπο, ακόμη και με απ' ευθείας ανάθεση.

iv ΕΠΙΛΥΣΗ ΔΙΑΦΟΡΩΝ

iv.1 ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΟΔΟΣ

iv.1.1 ΕΝΣΤΑΣΗ

Ο ανάδοχος έχει δικαίωμα ένστασης κατά των πράξεων της Διευθύνουσας Υπηρεσίας, οι οποίες βλάπτουν τα έννομα συμφέροντά του. Η ένσταση ασκείται με κατάθεση των σχετικών εγγράφων στη Διευθύνουσα Υπηρεσία, μέσα σε προθεσμία 15 ημερών από την κοινοποίηση της πράξης. Η αρμόδια αρχή υποχρεούται να εκδώσει την απόφασή της εντός δύο μηνών από την

κατάθεση της ένστασης (άρθρο 12 §1,2 ν. 1418/1984).

iv.1.2 ΑΙΤΗΣΗ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

Αν η ένσταση απορριφθεί ή η προθεσμία παρέλθει άπρακτη, ο ανάδοχος έχει δικαίωμα άσκησης αίτησης θεραπείας σε προθεσμία τριών μηνών από την κοινοποίηση της απόφασης ή από την πάροδο του διμήνου.

Αίτηση θεραπείας επίσης ασκείται και κατά αποφάσεων ή πράξεων της Προϊσταμένης Αρχής ή του κυρίου του έργου, εφόσον με αυτές τις αποφάσεις ή πράξεις δημιουργείται για πρώτη φορά διαφωνία. Σε αυτές τις περιπτώσεις δεν απαιτείται να προηγηθεί ένσταση.

Αίτηση θεραπείας μπορεί να ασκήσει και ο κύριος του έργου, εφόσον δεν είναι το Δημόσιο. Η αίτηση θεραπείας απευθύνεται στον Υπουργό Δημοσίων Έργων (άρθρο 12 §3-12 ν. 1418/1984).

iv.2 ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΟΔΟΣ

Για κάθε διαφορά μεταξύ των συμβαλλομένων μερών που προκύπτει από τη σύμβαση κατασκευής δημοσίου έργου αρμόδιο είναι το διοικητικό ή πολιτικό εφετείο της περιφέρειας στην οποία βρίσκεται το έργο (άρθρο 13 ν. 1418/1984).

iv.3 ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΗ ΕΠΙΛΥΣΗ ΔΙΑΦΟΡΩΝ

Είναι δυνατή η διαιτητική επίλυση των διαφορών, οι οποίες προκύπτουν από την εκτέλεση της σύμβασης δημοσίων έργων εφόσον προβλέπεται ρήτρα διαιτησίας στη διακήρυξη της δημοπρασίας ή τη σύμβαση. Η σχετική έγκριση και οι όροι της διαιτησίας καθορίζονται με απόφαση των Υπουργών Δημοσίων

Έργων, Οικονομικών και του αρμόδιου σε κάθε περίπτωση Υπουργού (άρθρο 14 ν. 1418/1984).

IV.2.09. ΛΥΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

i ΛΥΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΥΡΙΟ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Ο ν. 1418/1984 παρέχει το δικαίωμα λύσης της σύμβασης από τον κύριο του έργου οποτεδήποτε μέχρι την περάτωση του έργου και για οποιοδήποτε λόγο, ανεξάρτητα από την υπαιτιότητα του αναδόχου (άρθρο 9 §1 ν. 1418/1984). Αποζημίωση οφείλεται στον ανάδοχο, μόνο αν έχει περατωθεί τμήμα του έργου που αντιστοιχεί σε λιγότερο από τα $\frac{3}{4}$ του αρχικού συμβατικού ποσού.

ii ΛΥΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΝΑΔΟΧΟ

Ο ανάδοχος μπορεί να ζητήσει τη λύση της σύμβασης στις εξής περιπτώσεις:ⁱ

ii.1 Αν μετά την υπογραφή της σύμβασης καθυστερήσει η έναρξη των εργασιών πάνω από τρεις μήνες

ii.2 Αν οι εργασίες διακοπούν για διάστημα μεγαλύτερο των τριών μηνών.

ii.3 Αν η καθυστέρηση των εργασιών χωρίς υπαιτιότητα του αναδόχου υπερβεί την οριακή προθεσμία.

ii.4 Σε κάθε περίπτωση υπερημερίας του κυρίου του έργου⁵³

iii ΑΥΤΟΔΙΚΑΙΑ ΛΥΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

Αν ο ανάδοχος πτωχεύσει η σύμβαση διαλύεται αυτοδίκαια (άρθρο 51 §5 π.δ. 609/1985).

Σε περίπτωση θανάτου του αναδόχου, αν αυτός είναι προσωπική επιχείρηση, η σύμβαση λύνεται αυτοδίκαια, εκτός αν εγκριθεί από την Προϊσταμένη Αρχή η αποπεράτωση των εργασιών από τους κληρονόμους που αναλαμβάνουν σε αυτή την περίπτωση όλες τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα του αναδόχου (άρθρο 51 §6 π.δ. 609/1985).

¹ Βλ. και «Υπερημερία κυρίου του έργου», σελ. 109

Βιβλιογραφία κεφαλαίου IV

- ¹ Δ. Παναγιωτακόπουλου, ό.π., σελ. 10
- ² Α.Α. Kwakye, *Construction project administration in practice*, Essex 1997, σελ. 95
- ³ Α. Τζίκα Χατζοπούλου, ό.π., σελ. 43
- ⁴ Α. Τζίκα Χατζοπούλου, ό.π., σελ. 39
- ⁵ Δ. Παναγιωτακόπουλου, ό.π., σελ. 60
- ⁶ Βλ. Π. Ζιαννής *Τα δημόσια έργα*, Αθήνα 1984, σελ 5
- ⁷ Α. Τζίκα Χατζοπούλου, ό.π., σελ. 51
- ⁸ Α. Τζίκα Χατζοπούλου, ό.π., σελ. 64
- ⁹ Α. Τζίκα Χατζοπούλου, ό.π., σελ. 48
- ¹⁰ Α. Τζίκα Χατζοπούλου, ό.π., σελ. 48
- ¹¹ Α. Τζίκα Χατζοπούλου, ό.π., σελ. 87
- ¹² Α. Τζίκα Χατζοπούλου, ό.π., σελ. 39
- ¹³ Α. Τζίκα Χατζοπούλου, ό.π., σελ. 101
- ¹⁴ Α. Τζίκα Χατζοπούλου, ό.π., σελ. 100
- ¹⁵ Α. Τζίκα Χατζοπούλου, ό.π., σελ. 101
- ¹⁶ Α. Τζίκα Χατζοπούλου, ό.π., σελ. 103
- ¹⁷ Π. Ζιαννής, ό.π., σελ 84
- ¹⁸ Α. Τζίκα Χατζοπούλου, ό.π., σελ. 104
- ¹⁹ Α. Τζίκα Χατζοπούλου, ό.π., σελ. 105
- ²⁰ Ν. Ρόβλιας, ό.π., σελ.369
- ²¹ Α. Τζίκα Χατζοπούλου, ό.π., σελ. 106
- ²² Α. Τζίκα Χατζοπούλου, ό.π., σελ. 107
- ²³ Α. Τζίκα Χατζοπούλου, ό.π., σελ. 107
- ²⁴ Α. Τζίκα Χατζοπούλου, ό.π., σελ. 108
- ²⁵ Α. Τζίκα Χατζοπούλου, ό.π., σελ. 108

-
- ²⁶ Α. Τζίκα Χατζοπούλου, ό.π., σελ. 108
- ²⁷ Α. Τζίκα Χατζοπούλου, ό.π., σελ. 109
- ²⁸ Α. Τζίκα Χατζοπούλου, ό.π., Αθήνα 1994, σελ. 109
- ²⁹ Π. Ζιαννής, ό.π., σελ 26
- ³⁰ Α. Τζίκα Χατζοπούλου, ό.π., σελ. 125
- ³¹ Α. Τζίκα Χατζοπούλου, ό.π., σελ. 126
- ³² Α. Τζίκα Χατζοπούλου, ό.π., σελ. 127 και Βλ. Π. Ζιαννής, ό.π., σελ 34
- ³³ Α. Τζίκα Χατζοπούλου, ό.π., σελ. 129
- ³⁴ Α. Τζίκα Χατζοπούλου, ό.π., σελ. 130
- ³⁵ Α. Τζίκα Χατζοπούλου, ό.π., σελ. 130
- ³⁶ Π. Ζιαννής, ό.π., σελ 81
- ³⁷ Α. Τζίκα Χατζοπούλου, ό.π., σελ. 131
- ³⁸ Γ. Μπάστος, "Η επίβλεψη των δημοσίων έργων στα πλαίσια της ισχύουσας νομοθεσίας", Πρακτικά ημερίδας Επίβλεψη Δημοσίων έργων και μελετών, εκδόσεις ΕΜΔΥΔΑΣ, 1987, σελ. 23
- ³⁹ Βλ. Α. Τζίκα Χατζοπούλου, ό.π., σελ. 142
- ⁴⁰ Βλ. Α. Τζίκα Χατζοπούλου, ό.π., σελ. 115
- ⁴¹ Βλ. Α. Τζίκα Χατζοπούλου, ό.π., σελ. 111
- ⁴² Ν. Ρόβλιας, ό.π., σελ. 369
- ⁴³ Π. Ζιαννής, ό.π., σελ 47
- ⁴⁴ Α. Τζίκα Χατζοπούλου, ό.π., σελ. 121
- ⁴⁵ Π. Ζιαννής, ό.π., σελ 66
- ⁴⁶ Π. Ζιαννής, ό.π., σελ 54
- ⁴⁷ Α. Τζίκα Χατζοπούλου, ό.π., σελ. 121
- ⁴⁸ Α. Τζίκα Χατζοπούλου, ό.π., σελ. 121
- ⁴⁹ Α. Τζίκα Χατζοπούλου, ό.π., σελ. 136 και Π. Ζιαννής, ό.π., σελ 33
- ⁵⁰ Π. Ζιαννής, ό.π., σελ 34
- ⁵¹ Ν. Ρόβλιας, ό.π., σελ.370
- ⁵² Π. Ζιαννής, ό.π., σελ 32
- ⁵³ Π. Ζιαννής, ό.π., σελ 33

V. ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ

V.1. ΓΕΝΙΚΑ

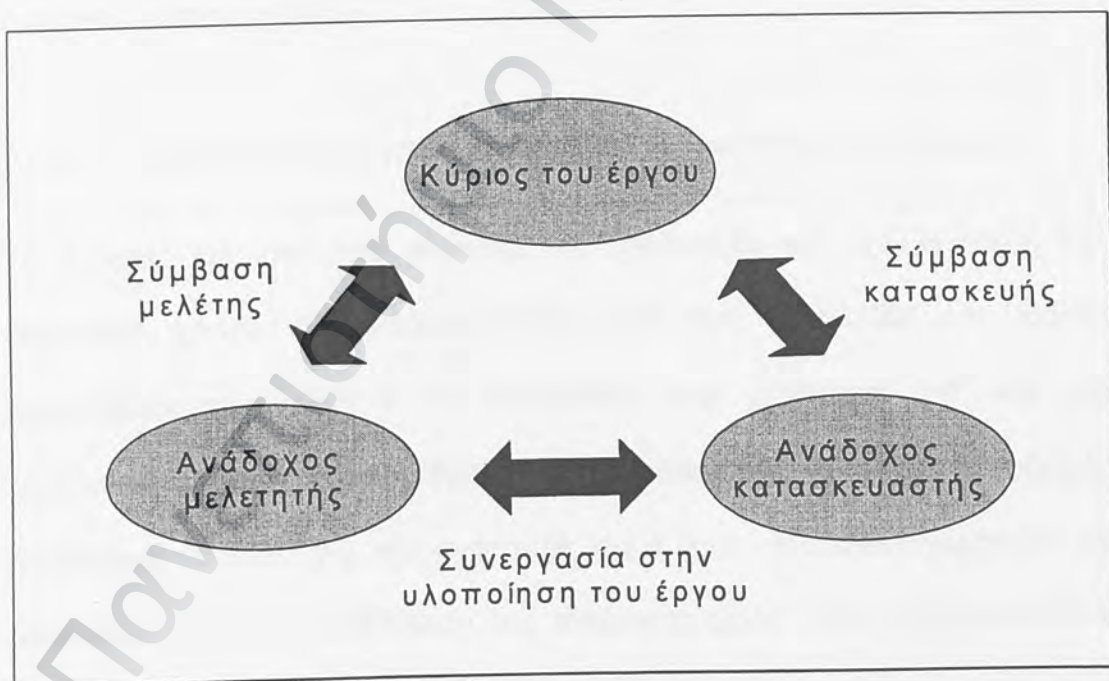
Η νομοθεσία για τα δημόσια έργα ορίζει άμεσα το ίδιο το κείμενο της σύμβασης μεταξύ διοίκησης – κυρίου του έργου και εργολάβου για τον τρόπο εκτέλεσης των έργων, για τον τρόπο πληρωμής, επίλυσης διαφωνιών κτλ. Λόγω της μεγάλης κοινωνικής και οικονομικής σημασίας των δημοσίων έργων (από πλευράς ύψους αντικειμένου, αριθμού εργαζόμενου προσωπικού, επιδιωκόμενου αποτελέσματος κτλ) οι συμβάσεις έχουν πάρει τη μορφή νόμου για τις σημαντικότερες διατάξεις τους. Το όλο πλέγμα των σχέσεων και συμφωνιών μεταξύ κυρίου του έργου και αναδόχου συμπληρώνεται από τα συμβατικά τεύχη κάθε έργου και από τις γενικές αρχές του δικαίου οι οποίες εφαρμόζονται σε κάθε σύμβαση.¹

Μία ανάλυση του τρόπου με τον οποίο η νομοθεσία δημοσίων έργων και οι συμβάσεις που καταρτίζονται σύμφωνα με αυτή επηρεάζουν τελικά την ίδια την παραγωγή των δημοσίων έργων στην Ελλάδα¹, θα μπορούσε να γίνει υπό το πρίσμα της επίδρασης που έχουν σε κάθε παράγοντα εκτέλεσης του

¹ Με τον όρο Παραγωγή δημοσίων έργων θα πρέπει να δεχθούμε το σύνολο των δραστηριοτήτων από τους παράγοντες που οδηγούν στην υλοποίησή τους. Οι κυριότερες από τις δραστηριότητες αυτές είναι: α) Ο προγραμματισμός των έργων, δηλαδή η επιλογή, η ιεράρχησή τους και ο καθορισμός των προτεραιοτήτων σε σχέση με τις υπάρχουσες ανάγκες και βέβαια η εξεύρεση των αναγκαίων πιστώσεων. Αυτή η δραστηριότητα αποτελεί αρμοδιότητα των φορέων του κυρίου του έργου. β) Η μελέτη, της οποίας η εκπόνηση προηγείται της εκτέλεσης του έργου και η οποία αποτελεί την εργασία του αναδόχου – μελετητή. γ) Η κατασκευή, η οποία ανατίθεται στον ανάδοχο - κατασκευαστή. Βλ. και «Τα Δημόσια Έργα στην Ελλάδα», σελ. 1

έργου. Σε κάθε δημόσιο έργο (όπως κατ' επέκταση και σε κάθε τεχνικό έργο), διακρίνονται οι εξής βασικοί παράγοντες:²

- Ο κύριος του έργου (εργοδότης), ο οποίος καθορίζει και τον σκοπό του έργου, και ο οποίος θα αξιολογήσει το αποτέλεσμα.
- Ο μηχανικός μελετητής (ανάδοχος εργολήπτης στη σύμβαση μελέτης), ο οποίος και σχεδιάζει το έργο ώστε να ικανοποιεί τα κριτήρια που θέτει ο κύριος του έργου.
- Ο κατασκευαστής του έργου (ανάδοχος εργολήπτης στη σύμβαση κατασκευής), που κατασκευάζει το έργο.³

Διάγραμμα 8: Παράγοντες παραγωγής δημοσίου έργου

Η αναλογία των παραγόντων παραγωγής του έργου με τα συμβαλλόμενα μέρη της σύμβασης είναι φανερή. Η σύμβαση - μελέτης ή κατασκευής -

ενός δημόσιου έργου δεν καθορίζει επομένως μόνο κάποιες σχέσεις και υποχρεώσεις των μερών σε νομικό καθαρά επίπεδο, αλλά αποτελεί και το πλαίσιο της υλοποίησής του έργου. Μία προσέγγιση επομένως της πρακτικής της εκτέλεσης των δημοσίων έργων μέσα στα όρια που τίθενται από τους όρους των σχετικών συμβάσεων, θα μπορούσε να θεωρηθεί μέσα από τους παράγοντες παραγωγής τους.

Θα επιχειρηθεί επομένως, μία προσέγγιση του ζητήματος της εκτέλεσης των δημοσίων έργων στην Ελλάδα ως προς την επίδραση των όρων της σύμβασης στη συνήθη πρακτική, κατ' αρχάς όσον αφορά τη γενικότερη κατάσταση και στη συνέχεια από την πλευρά των παραγόντων-συμβαλλομένων μερών.

ν.1.01. ΤΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΡΓΑ ΥΠΟΔΟΜΗΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Το θεσμικό πλαίσιο που καθορίζει το σχεδιασμό και την εκτέλεση των δημοσίων έργων περιγράφεται, όπως έχει ήδη αναφερθεί, στο βασικό νομοθέτημα που είναι ο ν. 1418/1984, στα μετέπειτα π.δ. και στις τροποποιήσεις του αυτού νόμου. Τα δημόσια έργα, ως έργα υποδομής, αποτελούν το μέσο για την ανάπτυξη της χώρας, την ανασυγκρότηση της οικονομίας και την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής.⁴ Στο προοίμιο του ν. 1418/1984 για τα Δημόσια Έργα, διατυπώνεται η θέση: «Η εθνική αναπτυξιακή πολιτική έχει ως στόχο την αυτοδύναμη, ισόρροπη και αποκεντρωμένη κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας.»

Στα χρόνια που ακολούθησαν από το 1984 έως σήμερα, τα συνηθισμένα αναπτυξιακά προγράμματα δημόσιων επενδύσεων ακολουθήθηκαν από προγράμματα ανάπτυξης, όπως αυτά διαμορφώθηκαν και υλοποιήθηκαν σύμφωνα με τη διαδικασία ένταξης της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.⁵ Είναι γεγονός ότι το νομοθετικό πλαίσιο του ν. 1418/1984 και του παράγωγου δικαίου (π.δ. 609/1985 κλπ.) εντάσσεται σε μία αναπτυξιακή πολιτική, με παρεμβάσεις στους συντελεστές παραγωγής και στα αναγκαία έργα υποδομής.

Η ανάπτυξη της Ελλάδας την τελευταία δεκαετία βρίσκεται στο τελικό της στάδιο. Απαιτεί επομένως ένα θεσμικό πλαίσιο που να διέπει όλα τα στάδια μελέτης, ιεράρχηση και αξιολόγηση ανάθεσης, έλεγχο κατασκευής και ολοκλήρωση των δημόσιων έργων. Οι συμβάσεις δημοσίων έργων αποτελούν το μέσο για την επίτευξη αυτής της γενικότερης πορείας της χώρας και, ειδικότερα, για την υλοποίηση των αναγκαίων έργων υποδομής. Απαιτείται, επομένως, ένα νομοθετικό πλαίσιο σύμφωνα με το οποίο να καταρτίζονται συμβάσεις που να εξασφαλίζουν την υλοποίηση όλο και μεγαλύτερων σε μέγεθος και σημασία δημοσίων έργων στην Ελλάδα.

ν.1.02. ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΜΕΛΕΤΗ – ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ

ι ΓΕΝΙΚΑ

Η αναφορά στην πρακτική της εκτέλεσης δημοσίων έργων στην Ελλάδα, χωρίς ιδιαίτερη αναφορά στο σύστημα δημοπράτησης μελέτη – κατασκευή,

δεν είναι δυνατή λόγω του ότι αυτό χρησιμοποιείται σε μεγάλη έκταση από τη θέσπισή του έως σήμερα. Με τη σύγχρονη νομοθεσία δίνονται περισσότερες δυνατότητες για εφαρμογή του συστήματος μελέτη – κατασκευή. Απόκειται στην κρίση της Προϊσταμένης Αρχής να κρίνει σε ποιες περιπτώσεις πρέπει να εφαρμόζεται το σύστημα αυτό.⁶ Αυτή η καινοτομία της νεότερης νομοθεσίας (ν. 1418/1984) στα χρόνια που ακολούθησαν χρησιμοποιήθηκε σε πολύ μεγάλο βαθμό με θετικές, αλλά και πολλές αρνητικές επιπτώσεις και από την πλευρά του κυρίου του έργου, αλλά και των αναδόχων, μελετητών ή κατασκευαστών.

ii ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΜΕΛΕΤΗ – ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ

Οι σοβαρές περιπτώσεις που είναι δυνατόν να δικαιολογήσουν αιτιολογημένα την επιλογή του συστήματος Μελέτη - Κατασκευή προβλέπονται σε γενικές γραμμές ως εξής (άρθρο 10 §1, Π.Δ. 609/85):⁷

(α) Η πρώτη περίπτωση αφορά την τυχόν ιδιομορφία του έργου ως προς την ποικιλία του απαιτούμενου εξοπλισμού για την υλοποίησή του, γεγονός που ενδεχόμενα προϋποθέτει διαφορετική μελέτη ανάλογα με τον εξοπλισμό. Στην περίπτωση αυτή με το σύστημα μελέτη - κατασκευή είναι ενδεχόμενο να εξασφαλισθεί οικονομοτεχνικό πλεονέκτημα, εξαιτίας της διαθεσιμότητας κάποιου εξοπλισμού από την πλευρά των υποψήφιων αναδόχων.

(β) Η δεύτερη περίπτωση αναφέρεται σε έργα με τεχνικές ιδιομορφίες, ως προς τον τρόπο και τις φάσεις κατασκευής ή ως προς τις μεθόδους που

καλύπτονται από τεχνογνωσίες, σε συσχετισμό και με τον απαιτούμενο εξοπλισμό. Οι ιδιομορφίες αυτές είναι δυνατόν να προσδώσουν συγκριτικό πλεονέκτημα κατασκευαστικής εμπειρίας ή και εφαρμογών σύγχρονης τεχνολογίας στον εργολήπτη και το μελετητή του, σε σύγκριση με τον ανεξάρτητο μελετητή. Αυτό συμβαίνει γιατί ο ανεξάρτητος μελετητής μπορεί να έχει μικρότερη κατασκευαστική εμπειρία και μικρότερη γνώση των νέων τεχνολογιών κατασκευής. Έτσι στην περίπτωση πολύ σύνθετων έργων, στα οποία διαφαίνεται το ενδεχόμενο καθοριστικής συμβολής της κατασκευαστικής εμπειρίας και γνώσης της διαθέσιμης κατασκευαστικής τεχνολογίας, είναι σκόπιμο να εφαρμόζεται το σύστημα αυτό, ώστε να εξασφαλίζεται η βέλτιστη τεχνικοοικονομικά λύση.

(γ) Η τρίτη περίπτωση αναφέρεται σε έργα, στα οποία ενσωματώνεται εξοπλισμός με ιδιαίτερα τεχνολογικά χαρακτηριστικά και προδιαγραφές ή έργα, τα οποία επιδέχονται τεχνογνωσίες. Στις περιπτώσεις αυτές αναζητείται η βέλτιστη τεχνικοοικονομικά λύση μέσω του συστήματος μελέτη - κατασκευή, διότι η δημοπράτηση του έργου με συμπλήρωση τιμολογίου συνεπάγεται την εκπόνηση οριστικής μελέτης με προδιαγραφή έργων, συστημάτων ή διεργασιών που ενδεχόμενα θα φωτογράφιζαν συγκεκριμένους κατασκευαστικούς ή προμηθευτικούς οίκους.

(δ) Η τέταρτη περίπτωση αναφέρεται σε έργα, των οποίων η μελέτη που έχει συνταχθεί, χρήζει συμπλήρωσης, αναθεώρησης ή εξέτασης εναλλακτικών λύσεων, όταν αυτή κρίνεται σκόπιμη.

Όταν το σύστημα μελέτη – κατασκευή εφαρμόζεται στις προαναφερθείσες περιπτώσεις, τα πλεονεκτήματα και για τους δύο συμβαλλόμενους είναι τα εξής:

- Υπάρχει το φαινομενικόⁱ πλεονέκτημα της σύντμησης του χρόνου ολοκλήρωσης της πλήρους μελέτης δημοπράτησης του έργου.⁸
- Επιτυγχάνεται ακριβέστερη κοστολόγηση που οδηγεί σε κατασκευές, χωρίς υπερβάσεις, αντίθετα με τα άλλα συστήματα προσφορών.
- Εκτιμάται ακριβέστερο χρονοδιάγραμμα για την ολοκλήρωση του έργου ενώ ταυτοχρόνως το έργο ολοκληρώνεται συντομότερα.
- Αξιοποιείται από τη στενή συνεργασία του με το μελετητή, η εμπειρία και οι τεχνολογικές δυνατότητες του κατασκευαστή οδηγώντας σε εφαρμόσιμες λύσεις.
- Είναι δυνατή και η βελτίωση του επιπέδου κατασκευής, τουλάχιστον σε σοβαρά έργα, λόγω ενεργού συμμετοχής του μελετητή, ακόμα και στην επίβλεψη του έργου.

ⁱ Αυτό το γεγονός συχνά οδηγεί εσφαλμένα σε υπέρ-χρησιμοποίηση του συστήματος αυτού (για λόγους απορροφητικότητας κλπ.), αλλά επεκτείνεται τόσο στο επίπεδο της τεχνικής αξιολόγησης και της ανάδειξης του αναδόχου, όσο και στο επίπεδο του τελικού τεχνικού αποτελέσματος του κατασκευαζόμενου έργου.

- Οι μελέτες είναι εφαρμόσιμες και πλήρεις λόγω της συνεργασίας του μελετητή με τον κατασκευαστή χάρη στην οποία αποφεύγονται κατασκευαστικές ατέλειες ή ανεφάρμοστες λύσεις.
- Δημιουργούνται αυξημένες πιθανότητες για μελετητές περιορισμένων τυπικών προσόντων να αναλαμβάνουν μελέτες σημαντικών έργων,
- Δεν είναι απαραίτητη η σύνταξη και ο έλεγχος των επιμετρήσεων στη διάρκεια της κατασκευής.
- Δίνεται η δυνατότητα διερεύνησης πολλαπλών λύσεων.
- Τίθεται το θέμα της όλης τεχνολογίας των κατασκευών και δημιουργείται η δυνατότητα προώθησης ή δημιουργίας νέων τεχνολογιών στις κατασκευές.
- Τα συμβατικά προβλήματα που δημιουργούνται κατά τη διάρκεια της κατασκευής από την ερμηνεία των συμβάσεων είναι πάρα πολύ μειωμένα.⁹

iv ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΜΕΛΕΤΗ – ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ

iv.1 ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΛΕΥΡΑ ΤΟΥ ΦΟΡΕΑ:

- Το χρονικό πλεονέκτημα της σύντμησης του χρόνου δημοπράτησης συχνά αποσβήνεται κατά μεγάλο ποσοστό ή και στο σύνολό του από τις χρονοβόρες διαδικασίες τεχνικής αξιολόγησης των

διαγωνιζομένων, εφόσον για το διαγωνισμό απαιτείται το στάδιο της προμελέτης. Αλλά και στην περίπτωση που η προμελέτη είναι δεδομένη και ο ανάδοχος εκπονεί μόνο την οριστική μελέτη και πάλι ο χρόνος εκπόνησης και έγκρισης της μελέτης συχνά εξαντλεί το χρονικό πλεονέκτημα επιτάχυνσης της δημοπράτησης.¹⁰

- Κατά τη σύνταξη των τευχών δημοπράτησης υπάρχουν πάρα πολλά κενά, πολλά σημεία που καταστρατηγούν το νόμο και που καθιστούν αδύνατη την απρόσκοπτη εκτέλεση του έργου.¹¹ Στη διακήρυξη, π.χ. δεν υπάρχει σαφήνεια ως προς τα κριτήρια και τη βαθμολογία, δεν αναφέρεται ποιοι μελετητές έχουν δικαίωμα συμμετοχής, τα στοιχεία που δίνουν στον ενδιαφερόμενο είναι από ελλιπή μέχρι υπερβολικά, ενώ αυτά που ζητούνται είναι υπερβολικά, χωρίς να βοηθούν την αξιολόγηση του μειοδότη. Ο χρόνος σύνταξης της μελέτης είναι πάρα πολύ μικρός, και κυρίως για το μειοδότη που πρέπει να συντάξει και τη μελέτη εφαρμογής. Οι τεχνικές προδιαγραφές και περιγραφές είναι ελλιπείς, ασαφείς και γεμάτες λάθη και συχνά αντικρουόμενες, δυσχεραίνουν το έργο της επιτροπής αξιολόγησης και γίνονται αιτία για υποβολή ενστάσεων με τα σχετικά επακόλουθα.
- Η σύνθεση των επιτροπών δεν είναι πάντα η κατάλληλη γιατί δεν υπάρχει έμπειρο και εξειδικευμένο προσωπικό για τον έλεγχο των υποβαλλομένων μελετών και μάλιστα σε μικρό χρονικό διάστημα

(όσος είναι ο χρόνος ισχύος της προσφοράς των διαγωνιζομένων, δηλαδή το πολύ 120 ημέρες). Αυτό σε συνδυασμό με το γεγονός ότι στα διάφορα κριτήρια υπεισέρχεται και ο υποκειμενικός παράγοντας, δημιουργεί σοβαρά προβλήματα διαφωνιών ως προς τη βαθμολογία και την ανάδειξη αναδόχου που θα προσφέρει την οικονομικότερη λύση.¹²

- Το τεχνικό αποτέλεσμα του κατασκευαζόμενου έργου σε σχέση πάντοτε με το κόστος είναι πολύ συχνά φτωχότερο από το αντίστοιχο αποτέλεσμα του κλασικού τρόπου δημοπράτησης, αφού κατά κανόνα ο ανεξάρτητος μελετητής εξασφαλίζει περισσότερο το συμφέρον του Κυρίου του Έργου, παρά ο μελετητής, που είναι άμεσα συμβεβλημένος με τον εργολήπτη. Επιπρόσθετα η επιλογή του ανεξάρτητου μελετητή έχει περισσότερες πιθανότητες να εξασφαλίσει υψηλότερη ποιότητα μελέτης, αφού αυτή γίνεται με κριτήρια όπως η εμπειρία του και η τεχνογνωσία του, και όχι με την επιλογή του συμβεβλημένου με τον εργολήπτη μελετητή, ο οποίος επιλέγεται με δεσπόζον κριτήριο την οικονομική προσφορά του κατασκευαστή.¹³

iv.2 ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΛΕΥΡΑ ΤΟΥ ΜΕΛΕΤΗΤΗ:

- Ο νόμος 1418/1984 δεν προβλέπει η μελέτη που υποβάλλεται κατά το διαγωνισμό στο σύστημα μελέτη – κατασκευή να συντάσσεται από τεχνικό που έχει τα κατά νόμο προσόντα.¹⁴

- Η ενσωμάτωση της αμοιβής του μελετητή στην προσφορά, όταν δεν αναφέρεται το μέγεθός της, οδηγεί συχνά σε μειοδοσία.
- Παρατηρείται παντελής έλλειψη αναφοράς σε αμοιβή μελετητή σε πολλές προσκλήσεις.
- Η πληρωμή του μελετητή γίνεται από τον εργολάβο μέσω των πιστοποιήσεων και οδηγεί συχνά σε μεγάλες καθυστερήσεις.
- Ο μελετητής αποκλείεται από τα ένδικα μέσα σε περίπτωση διακοπής των εργασιών.
- Σε περίπτωση «συμφωνίας» εργοληπτών ο μελετητής είναι νομικά ακάλυπτος.¹⁵

iv.3 Απο την Πλευρά του Κατασκευαστή:

- Τα στοιχεία που ζητούνται από τους προσφέροντες και πάνω στα οποία γίνεται η κριτική αυξάνονται συνεχώς χωρίς να έχουν την ουσιαστική αξία. Αυξάνουν επομένως το κόστος προσφοράς σε απαγορευτικά για μικρότερους εργολήπτες επίπεδα.
- Η υπέρογκη αύξηση των εξόδων προσφοράς έχει μειώσει τον αριθμό των προσφερόντων με αποτέλεσμα ο ίδιος κύκλος εργοληπτών να εκδηλώνει ενδιαφέρον σε όλους τους διαγωνισμούς αυτού του συστήματος.¹⁶

v Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

Η μέχρι σήμερα εφαρμογή του συστήματος Μελέτη - Κατασκευή, χωρίς να συντρέχουν πολλές φορές οι απαιτούμενες προϋποθέσεις, έχει πολύ συχνά οδηγήσει σε πρόωρη και άστοχη δημοπράτηση των έργων, με το αιτιολογικό επίστευσης των δημοπρατήσεων και απορρόφησης κονδυλίων μέσα σε προκαθορισμένα χρονικά περιθώρια.¹⁷ Έτσι, ο κύριος του έργου οδηγείται στη δημοπράτηση έργων, τα οποία δεν έχουν προσδιοριστεί επαρκώς από τεχνική και οικονομική άποψη, αφού λόγω χρονοβόρων διαδικασιών, ή δεν έχει ολοκληρωθεί ο έλεγχος υπάρχουσών μελετών, ή οι υπάρχουσες μελέτες δεν συνοδεύονται από τις απαραίτητες υποστηρικτικές μελέτες, ή, τέλος, πολλές φορές δεν υπάρχουν καν οι ολοκληρωμένες βασικές μελέτες, με αποτέλεσμα την αστοχία του έργου, τεχνικά ή οικονομικά (μεγάλο κόστος, χρονική καθυστέρηση της κατασκευής κλπ.).

vi ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι χρειάζεται περιορισμός της εφαρμογής του συστήματος μελέτη – κατασκευή, στα ειδικά έργα, σύμφωνα με το π.δ. 609/1985 και το ν. 1418/1984. Επίσης, απαιτείται τεκμηρίωση της απόφασης του εκάστοτε φορέα, για την ένταξη ενός έργου στο σύστημα μελέτη – κατασκευή.¹⁸ Για τη σωστή λειτουργία του συστήματος χρειάζεται σαφής προσδιορισμός του μελετητικού αντικειμένου, ώστε να δικαιολογείται η χρήση του συστήματος μελέτη - κατασκευή, καθώς και σαφή κριτήρια αξιολόγησης. Η σωστή εφαρμογή του συστήματος προϋποθέτει τον περιορισμό του

συστήματος μόνο για έργα, που κατόπιν πλήρους αιτιολόγησης και σχετικής γνωμοδότησης από αρμόδια αρχή, απαιτούν ειδική τεχνογνωσία ή είναι πραγματικά επείγοντα. Είναι χαρακτηριστικό ότι συχνά, και υπό το πρόσχημα του επείγοντος, όπως αποδεικνύει ο τελικός χρόνος παράδοσης του έργου, καλύπτονται οι περισσότερες των παραβιάσεων της νομοθεσίας.¹⁹

Ειδικότερα, ιδιαίτερη σημασία έχει για το υπόψη σύστημα δημοπράτησης, η όσο το δυνατόν σαφέστερη και πιο αναλυτική σύνταξη των Τευχών Δημοπράτησης που περιλαμβάνουν τη Διακήρυξη Δημοπρασίας, την Ειδική Συγγραφή Υποχρεώσεων πέραν της Γενικής Συγγραφής Υποχρεώσεων (Γ.Σ.Υ.), την Τεχνική Περιγραφή του Έργου και τον Κανονισμό Μελέτης Εργων (Κ.Μ.Ε.), με ιεραρχική βαρύτητα ισχύος μεγαλύτερη από την Τεχνική Προσφορά των διαγωνιζομένων, ώστε τυχόν λάθη ή αποκλίσεις της Τεχνικής Προσφοράς να δημιουργούν στον Ανάδοχο την υποχρέωση της διόρθωσης ή σωστής προσαρμογής τους.²⁰

Στη Διακήρυξη της Δημοπρασίας θα πρέπει να περιλαμβάνονται σαφή στοιχεία για τον τρόπο υποβολής των τεχνικών και οικονομικών προσφορών, των περιπτώσεων αποκλεισμού αυτών, των βαθμών και κριτηρίων αξιολόγησης των τεχνικών προσφορών κλπ.²¹ Είναι χρήσιμη επίσης η σύνταξη λειτουργικών απαιτήσεων και τεχνικών προδιαγραφών που θα συνοδεύουν τη διακήρυξη, από πεπειραμένους μελετητές ή ενδεχομένως από το φορέα, σε συνεργασία με το σύμβουλο μελετητή.

Υποστηρίζεται, τέλος, ότι, ως μορφή συνεργασίας Μελετητή και

Υ.2. ΤΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΡΓΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΛΕΥΡΑ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Υ.2.01. ΓΕΝΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Ο κύριος του έργου θέτει μερικούς περιορισμούς μέσα στους οποίους υποχρεούται να κινηθεί ο ανάδοχος για να παράγει το έργο. Οι περιορισμοί αυτοί, κατά κανόνα, αναφέρονται στα εξής:

- Διάρκεια μέχρι τη συμπλήρωση του έργου
- Κόστος του όλου έργου
- Ποιότητα του έργου²³

Τα τρία αυτά χαρακτηριστικά είναι και τα *κριτήρια* με τα οποία αξιολογείται το έργο,¹ π.χ., όσο λιγότερο είναι το κόστος, τόσο καλύτερα είναι, για σταθερά επίπεδα διάρκειας και ποιότητας. Αυτά τα κριτήρια, καθορίζουν από την πλευρά του κυρίου του έργου, και τις απαιτήσεις του, οι οποίες αντικατοπτρίζονται στους όρους της σύμβασης μελέτης ή της σύμβασης κατασκευής του δημόσιου έργου. Από την πλευρά του κυρίου του έργου, επομένως, αυτό που έχει σημασία είναι η διασφάλιση της ποιότητας του έργου, σε δεδομένο χρόνο και κόστος ή, όπως έχει ήδη αναφερθεί, η άρτια, έγκαιρη και οικονομική κατασκευή του έργου.

¹ Ένα τέταρτο κριτήριο, που όλο και περισσότερο μπαίνει στη διαδικασία αξιολόγησης, είναι το επίπεδο αβεβαιότητας ή διακινδύνευσης. Είναι φανερό ότι η μελέτη και κατασκευή ενός έργου πολλές φορές στηρίζονται σε αβεβαιότητες, πράγμα που σημαίνει κινδύνους για τον κύριο του έργου και τον ανάδοχο, μελετητή ή κατασκευαστή. Στο στάδιο της μελέτης, ο συντελεστής ασφαλείας είναι ένας τρόπος αντιμετώπισης της αβεβαιότητας, ενώ κατά την πορεία της κατασκευής, καθυστερήσεις και προφυλάξεις συχνά χρησιμοποιούνται για αύξηση της σιγουριάς (με ταυτόχρονες αυξήσεις σε κόστος ή διάρκεια). Το κριτήριο αυτό δεν θεωρείται ότι αποτελεί παράγοντα διαμόρφωσης των όρων της σύμβασης, και γι' αυτό η παρούσα ανάλυση θα περιοριστεί στα κριτήρια της διάρκειας, κόστους και ποιότητας του έργου.

ι Η ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

ι.1 ΓΕΝΙΚΑ

Η διάρκεια της υλοποίησης του έργου είναι σημαντική για τον κύριο του έργου. Τα τελευταία χρόνια, τα δημόσια έργα στην Ελλάδα μεγαλώνουν και περιπλέκονται, οι παραγωγικοί πόροι ακριβαίνουν, οι προθεσμίες μειώνονται, το κεφάλαιο ακριβαίνει, οι αβεβαιότητες γίνονται επιζήμιες, η ροή των πληροφοριών αυξάνει με ταχύτατο ρυθμό. Η εξασφάλιση της έγκαιρης κατασκευής του έργου, από την πλευρά του φορέα είναι απαραίτητη και εξασφαλίζεται με τη σύμβαση και με τη σωστή επίβλεψη.

ι.2 ΤΡΟΠΟΙ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΤΗΣ ΕΓΚΑΙΡΗΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Η νομοθεσία, όπως είδαμε, προβλέπει προθεσμίες για την επίτευξη του προγραμματισμένου αποτελέσματος. Οι προθεσμίες ορίζονται στη σύμβαση κατασκευής στο σύνολο και κατά τμήματα.

Επίσης, συντάσσεται και υποβάλλεται από τον ανάδοχο στη Διευθύνουσα Υπηρεσία το χρονοδιάγραμμα κατασκευής του έργου. Αυτό γίνεται με βάση την ολική και τις τμηματικές προθεσμίες και μέσα στην προθεσμία που προβλέπεται στα συμβατικά τεύχη.

Επιβάλλονται, με απόφαση της Διευθύνουσας Υπηρεσίας, ποινικές ρήτρες για κάθε υπέρβαση των προθεσμιών, όπως ορίζονται στις σχετικές διατάξεις. Τέλος, αν λήξει η ολική προθεσμία του έργου χωρίς αυτό να έχει περατωθεί, ο ανάδοχος μπορεί να κηρυχθεί έκπτωτος.

ii Το ΚΟΣΤΟΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

ii.1 ΓΕΝΙΚΑ

Βασικός στόχος της νομοθεσίας δημοσίων έργων είναι η εκπόνηση της μελέτης και η κατασκευή των έργων να ανατίθεται στους διαγωνιζομένους με τη μικρότερη οικονομική προσφορά. Για τον κύριο του έργου, το χαμηλό κόστος είναι ο στόχος της όλης διαδικασίας ανάθεσης. Στη συνέχεια, οι συμβατικοί όροι δίνουν έμφαση στην υλοποίηση του έργου με παράλληλη εξασφάλιση του εργοδότη στις υπερβάσεις των αμοιβών και του κόστους υλοποίησης του έργου.

ii.2 ΤΡΟΠΟΙ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Εκτός από τον προαναφερθέντα στόχο της επιλογής του μειοδότη, οι συμβάσεις δημοσίων έργων προσπαθούν γενικότερα να διασφαλίσουν την πλέον οικονομική εκτέλεση του έργου. Είναι χαρακτηριστικό ότι η πληρωμή του εργολαβικού ανταλλάγματος γίνεται ανάλογα με την πρόοδο εκτέλεσης του έργου και κατά τέτοιο τρόπο ώστε κάθε τμηματική καταβολή να αντιστοιχεί σε πραγματικά εκτελεσμένες ποσότητες εργασιών του συμβατικού αντικειμένου.

ii.3 ΔΙΟΡΘΩΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

Γενικά παρατηρείται μία σημαντική προσπάθεια από τη νομοθεσία να διαφυλάξει τα συμφέροντα του κυρίου του έργου πάνω στην κατασκευή του έργου. Στην πράξη, όμως, προκύπτουν πολλά προβλήματα από τις υπερβολικές εκπτώσεις των διαγωνισμών και τις τελικές υπερβάσεις του συμβατικού αντικειμένου. Έχουν γίνει προσπάθειες για την αποφυγή

των αρνητικών αυτών αποτελεσμάτων, μέσω της νομοθεσίας.ⁱ Είναι όμως γενικά παραδεκτό πως η μείωση του κόστους δεν επιτυγχάνεται μόνο με τον παθητικό έλεγχο, αλλά είναι ανάλογη με τη διασφάλιση της συνολικής ποιότητας του έργου.²⁴

iii Η ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

iii.1 ΓΕΝΙΚΑ

Γενικά παρατηρείται μία χαμηλή ποιότητα των εκτελούμενων δημοσίων έργων, ενώ η επείγουσα ανάγκη βελτίωσής της αποτελεί κοινή διαπίστωση.²⁵

Οι λόγοι είναι πάρα πολλοί και αναφέρονται σε πολλούς τομείς της παραγωγής δημοσίων έργων.ⁱⁱ

Τα τελευταία χρόνια έχει επισημανθεί η ανάγκη ανάπτυξης μιας πολιτικής ποιότητας,ⁱⁱⁱ που δεν αρκείται σε νομοθετικά ή διοικητικά ή τεχνικά μέτρα, αλλά θα δημιουργεί ένα συνολικό σύστημα διασφάλισης ποιότητας στα δημόσια έργα.²⁶ Σε αυτή τη νέα φιλοσοφία της ποιότητας είναι αναγκαίο να ενταχθούν

ⁱ Βλ. σχετικά «Το πρόβλημα των υπερβολικών εκπτώσεων προσφοράς», σελ. 156

ⁱⁱ Ενδεικτικά αναφέρονται: Οι ανεπαρκείς έρευνες (γεωλογικές, εδαφολογικές, τοπογραφικές κλπ.) και λοιπές προκαταρκτικές εργασίες, ο κακός σχεδιασμός και προγραμματισμός, οι ατελείς μελέτες, οι απαρχαιωμένες ή και ανύπαρκτες προδιαγραφές, οι υπερβολικές εκπτώσεις, η πλημμελής επίβλεψη, ο ανύπαρκτος έλεγχος, η συνήθως σκόπιμη και αντιδεδοντολογική τροποποίηση του συμβατικού αντικειμένου, αλλά επίσης ο κακός προγραμματισμός, ο αδύναμος μηχανισμός διοίκησης και διαχείρισης, η πλημμελής οργάνωση, η κακή και άτακτη χρηματοδότηση και άλλοι ακόμα λόγοι.

ⁱⁱⁱ Η σχεδιαζόμενη στάθμη ποιότητας και η εκτιμώμενη για την επίτευξή της δαπάνη πρέπει να αφορούν ολόκληρη τη ζωή του έργου και να περιλαμβάνουν το σχεδιασμό, την κατασκευή, τη λειτουργία και τη συντήρηση. Ίσως απαιτηθεί αύξηση της αρχικής δαπάνης του έργου, προκειμένου να εξασφαλισθεί η μείωση της συνολικής δαπάνης ολόκληρης της ζωής του. Η σωστή απόφαση είναι αυτή που δίνει το βέλτιστο αποτέλεσμα στη συνολική δαπάνη κατασκευής - λειτουργίας - συντήρησης και συγχρόνως λαμβάνει υπόψη της την εξέλιξη των απαιτήσεων λειτουργικότητας και των πιθανών συμπληρωματικών ή διορθωτικών έργων ή ενεργειών που θα απαιτηθούν, αυτή είναι που προνοεί για το μέλλον. Αν στο αυστηρώς οικονομικό κόστος που συνεπάγεται η κακή κατασκευή, με τις επιβαλλόμενες διορθώσεις, συμπληρώσεις και ανακατασκευές, τη μειωμένη απόδοση κατά τη λειτουργία και τις αυξημένες δαπάνες συντηρήσεως, προστεθεί το κοινωνικό, το στρατηγικό, το αναπτυξιακό κλπ. κόστος, θα γίνει φανερό πόσο ακριβά στοιχίζει η έλλειψη ποιότητας στα εκτελούμενα έργα.

όλοι οι παράγοντες παραγωγής των δημοσίων έργων, και από την πλευρά του κυρίου του έργου και από την πλευρά του αναδόχου μελετητή ή κατασκευαστή.ⁱ

iii.2 ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ

Πέρα από τη νομοθεσία των συμβάσεων εκπόνησης δημοσίων έργων, τα τελευταία χρόνια, στα πλαίσια μιας γενικότερης προσπάθειας να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για την εξασφάλιση της ποιότητας των έργων, η πολιτείαⁱⁱ έλαβε σειρά μέτρων, που κατά τρόπο άμεσο ή έμμεσο, έχουν σκοπό την επίτευξη του στόχου αυτού:²⁷

- Η ίδρυση στη Γενική Γραμματεία Δημοσίων Έργων, Γενικής Διεύθυνσης Ποιότητας Έργων, με σκοπό την εγκατάσταση κι εφαρμογή ενός συστήματος διασφάλισης ποιότητας έργων, με απώτερο στόχο την υλοποίηση άρτιων τεχνικά έργων.
- Δόθηκε η δυνατότητα στις Υπηρεσίες που εκτελούν έργα, εκτός από τους ελέγχους, που προβλέπονται από τις σχετικές διατάξεις για τα Δημόσια Έργα, να διενεργεί ελέγχους ποιότητας των κατασκευαζόμενων έργων και ο Ειδικός Σύμβουλος που προσλαμβάνεται ύστερα από διαγωνισμό (ν. 2372/1996).

ⁱ Επίσης, σημαντική για την προσέγγιση της ποιότητας είναι η ευαισθητοποίηση και η εκπαίδευση στο θέμα του συνόλου των απασχολούμενων στο κύκλωμα παραγωγής των έργων, μέχρι τον τελευταίο υπάλληλο ή εργάτη.

ⁱⁱ Με αρμόδιο φορέα το ΥΠΕΧΩΔΕ.

- Πέραν αυτών στα μεγάλα έργα (ΠΑΘΕ, ΕΓΝΑΤΙΑ, ΛΙΜΑΝΙΑ, κ.ά.) η ανάθεση καθκόντων Συμβούλων Διαχείρισης (Project Managers) και Συμβούλων Κατασκευής (Construction Managers), σε αναγνωρισμένα γραφεία διεθνούς κύρους, έχει ως σκοπό να αντιμετωπίζεται κατά τρόπο συστηματικό το θέμα του ποιοτικού ελέγχου.
- Προσπάθεια για την αναβάθμιση της ποιότητας των δημοσίων έργων έχει γίνει, από την πλευρά της πολιτείας, με τη θέσπιση του ν. 2576/1998, "Βελτίωση των διαδικασιών για την ανάθεση της κατασκευής των δημοσίων έργων και άλλες διατάξεις".

iii.3 ΤΡΟΠΟΙ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΤΗΣ ΑΡΤΙΑΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΣΤΗ ΣΥΜΒΑΣΗ

iii.3.1 ΓΕΝΙΚΑ

Η ποιότητα των δημοσίων έργων, βάσει των όρων της σύμβασης και της σχετικής νομοθεσίας διασφαλίζεται με τη εγγύηση καλής εκτέλεσης, με τις ποινικές ρήτρες για πλημμελή κατασκευή και ελαττώματα, καθώς και με την επίβλεψη του έργου από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία. Θα αναπτυχθεί η προσέγγιση του ζητήματος της ποιότητας στη σύμβαση μελέτης, στην προσυμβατική διαδικασία επιλογής κατασκευαστή και στη σύμβαση κατασκευής.

iii.3.2 Η ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

iii.3.2.1. ΓΕΝΙΚΑ

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι βάση της Σύμβασης κατασκευής και της τελικής υλοποίησης του έργου είναι η μελέτη (κατασκευαστικά σχέδια, τεύχη

δημοπράτησης κλπ.) και επομένως ένα μεγάλο μέρος της προσπάθειας πρέπει να καταβληθεί προς την κατεύθυνση βελτίωσης των μελετών. Υποστηρίζεται ότι οι σημερινοί λόγοι πιθανής υστέρησης ή και πιθανής αστοχίας μιας μελέτης, αλλά και οι λόγοι που ίσως εμποδίζουν ή και αποτρέπουν τη βελτίωση, την ενημέρωση, τον εκσυγχρονισμό και τη σωστή οργάνωση των μελετητικών γραφείων πρέπει να αναζητηθούν και να αρθούν.²⁸

iii.3.2.2. ΤΡΟΠΟΙ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

Ο ανάδοχος της μελέτης είναι υποχρεωμένος να εκπονήσει τη μελέτη με οικονομοτεχνικά άρτιο τρόπο, σύμφωνα με τους κανόνες της επιστήμης και της τεχνικής, τους όρους της σύμβασης και τις εκάστοτε ισχύουσες προδιαγραφές. Είναι επίσης υποχρεωμένος να επανορθώσει κάθε ελάττωμα ή παράλειψη της μελέτης, τόσο κατά τη διάρκεια της εκπόνησης, όσο και μετά την αποπεράτωση και έγκρισή της.ⁱ

Τέλος, από κάθε πιστοποίηση λογαριασμού πληρωμής εκπονούμενης μελέτης παρακρατείται πρόσθετη εγγύηση για την αρτιότητα και πληρότητα της μελέτης.ⁱⁱ Ο μελετητής του έργου είναι υποχρεωμένος να συμπράττει με την υπηρεσία του φορέα κατασκευής του έργου για την επίλυση των προβλημάτων που δημιουργούνται κατά την εφαρμογή της μελέτης του.

ⁱ Βλ. σχετικά «Υποχρεώσεις του Αναδόχου» σελ. 21

ⁱⁱ Βλ. σχετικά «Παροχή Εγγυήσεων» σελ. 28

Είναι σαφές από τα παραπάνω, ότι στον τομέα των μελετών δημοσίων έργων, οι σχετικές συμβάσεις προσπαθούν να διασφαλίσουν την άρτια εκπόνηση της μελέτης, βάσει μίας τακτικής ελέγχου και επιβολής κυρώσεων. Μία τέτοια όμως πολιτική είναι βασισμένη στη λογική της διόρθωσης του λάθους ή της έλλειψης μετά από τη συντέλεσή του, πράγμα που οδηγεί σε μεγάλο κόστος (είτε για τον κύριο του έργου, είτε για τον ανάδοχο) το οποίο αναλαμβάνει τελικά το κοινωνικό σύνολο.

Μία προσπάθεια διασφάλισης ποιότητας είναι σαφές πως πρέπει να αρχίσει ήδη από το στάδιο του σχεδιασμού και της μελέτης του έργου. Ο κύριος του έργου πρέπει να αποφανθεί για την αναγκαιότητα, τη σκοπιμότητα και την προτεραιότητα του έργου και πρέπει να πάρει συγκεκριμένες αποφάσεις για την επιθυμητή στάθμη ποιότητας. Η οικονομικότητα του έργου πρέπει να επιδιώκεται για τη συνολική ζωή του, για την επιλεγμένη στάθμη ποιότητας και όχι εις βάρος της, ο συμβατικός προϋπολογισμός έργου πρέπει να επιτρέπει την επιτυχία του στόχου, η πιθανότητα αυξημένου αρχικού κόστους πρέπει να θεωρείται αποδεκτή. Ο μελετητής πρέπει να επιλεγεί αξιοκρατικά και με διαφάνεια που θα εξασφαλίζει την ικανότητά του να εκπονήσει τη συγκεκριμένη μελέτη και την αξιοπιστία του προϊόντος που θα παραχθεί. Οι απαιτούμενες προκαταρκτικές εργασίες (τοπογραφικές εδαφοτεχνικές κλπ.) αποτελούν τη βάση της μελέτης και δεν πρέπει να παραλείπονται.²⁹ Ο έγκαιρος προγραμματισμός του έργου θα εξασφαλίζει τη δέουσα άνεση προθεσμιών για την εξέταση εναλλακτικών λύσεων από το μελετητή και την

εκπόνηση σωστής μελέτης, χωρίς τη βία παράδοσης ημιτελών αποτελεσμάτων ή συμπερασμάτων. Επίσης, στο μελετητή του έργου πρέπει να δοθούν σαφείς οδηγίες και εντολές, ώστε αυτός να περιγράψει και να προδιαγράψει στη μελέτη το έργο που θα επιτύχει την επιθυμητή ποιότητα. Ο κύριος του έργου πρέπει να παρακολουθεί με επόπτη την εξέλιξη της μελέτης κατά την εκπόνηση, να συμμετέχει εγκαίρως στη λήψη των κρίσιμων αποφάσεων και να την ελέγχει ουσιαστικά μετά την αποπεράτωση και παράδοσή της. Η ποιότητα της μελέτης θα βαθμολογείται κατ' αυτό τον τρόπο και μετά την αποπεράτωση του έργου και ανάλογα με την ακρίβεια και την πληρότητα που παρουσίασε κατά την κατασκευή του.

Το περιεχόμενο της μελέτης, ώστε να εξασφαλίζεται η επιθυμητή ποιότητα πρέπει στις λεπτομέρειες να αναζητηθεί, σε συνεργασία με τους φορείς, τους ασχολούμενους και ειδικευόμενους στα έργα (η καλή ποιότητα υλικών και εργασίας, οι σωστές διαστάσεις κλπ. θεωρούνται αυτονόητες απαιτήσεις). Σε μια πρώτη προσέγγιση σημείων που σήμερα δεν περιλαμβάνονται στις υποχρεώσεις του μελετητή, θα μπορούσαν να περιληφθούν η ανάλυση του έργου σε φάσεις, η αναφορά σε κανονισμούς και προδιαγραφές, η καταγραφή των ελέγχων και της πυκνότητάς τους, ο προσδιορισμός των σταδίων ελέγχου (Hold Points) κλπ., τουλάχιστον για τα συνήθη έργα που δεν επιζητούν πρωτοτυπία μεθόδων ή λύσεων κατασκευής.³⁰

iii.3.2.4. ΔΙΟΡΘΩΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

Η γενική πολιτική στον τομέα των μελετών (όπως άλλωστε και των

κατασκευών) πρέπει να οδηγεί στη δημιουργία μονάδων βιώσιμων, αξιόπιστων, ικανών να ανταποκριθούν στις σύγχρονες απαιτήσεις των έργων και να συμβάλουν ουσιαδώς στη βελτίωση της ποιότητάς τους. Οι διορθωτικές παρεμβάσεις πρέπει επομένως να γίνουν σε όλες τις φάσεις της μελέτης, από την ανάθεση μέχρι την ολοκλήρωση του έργου.³¹

Προτείνεται κατ' αρχάς μία γενικότερη αναθεώρηση της νομοθεσίας¹ ανάθεσης μελετών, με τρόπο που να οδηγεί στην αξιοκρατία, τη διαφάνεια και την αξιοπιστία του παραγόμενου προϊόντος.³² Η συνολική προσπάθεια θα έχει ως στόχο την κατάρτιση συμβάσεων εκπόνησης μελέτης που θα εντάσσονται σε ένα γενικότερο πλαίσιο πολιτικής ποιότητας στα δημόσια έργα. Πιο συγκεκριμένα προτείνονται οι εξής ρυθμίσεις:³³

iii.3.2.4.1 Χρειάζεται έγκαιρος προγραμματισμός του συνολικού αντικειμένου κάθε χρόνου και ανακοίνωσή του, ώστε να μπορούν οι μελετητές να προγραμματίζουν τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη του γραφείου τους.

iii.3.2.4.2 Απαιτείται εισαγωγή της έννοιας και της απαίτησης της ποιότητας στις συμβάσεις των μελετών και στο αντικείμενο της μελέτης.

iii.3.2.4.3 Είναι αναγκαίο να προσδιορίζεται σαφώς το επιθυμητό επίπεδο ποιότητας του συγκεκριμένου έργου από το φορέα εκτέλεσης ή τον κύριο του έργου, με συγκεκριμένες οδηγίες και εντολές προς το μελετητή, που θα περιλαμβάνονται στη σύμβασή του.

iii.3.2.4.4 Η βάσει των τευχών δημοπράτησης ανάθεση πρέπει να συντάσσεται με μέριμνα και ευθύνη της πολιτείας για κάθε κατηγορία έργου, με παράλληλη απόκτηση προτύπων και προδιαγραφών, είτε δια προσαρμογής των ευρωπαϊκών, είτε δια σύνταξης ελληνικών.ⁱⁱ

iii.3.2.4.5 Πρέπει να προβλέπεται επαρκής συμβατικός χρόνος για την εκπόνηση σωστής μελέτης, με κατάλληλες ενέργειες και έρευνες προετοιμασίας της υποδομής της.

iii.3.2.4.6 Χρειάζεται παρακολούθηση της εξέλιξης της μελέτης κατά την εκπόνηση, με επόπτη του κυρίου του έργου και ουσιαστικός έλεγχος μετά την αποπεράτωση και παράδοσή της.

ⁱ Είναι χαρακτηριστικό ότι η νομοθεσία μελετών βρίσκεται ήδη σε αναδιάρθρωση. Έχει κατατεθεί σχέδιο νόμου που θα αντικαταστήσει το ν. 716/1977. Όπως αναφέρεται στο σχετικό ενημερωτικό σημείωμα, το σχέδιο νόμου έχει δομηθεί με σκοπό: α) Τον εκσυγχρονισμό της ορολογίας και των διατάξεων, ώστε να ταυτίζεται με την εναρμόνιση των κοινοτικών οδηγιών 92/50 που προσαρμόστηκε η ελληνική νομοθεσία με το Π.Δ. 346/98 και 93/38 περί παροχής υπηρεσιών, της οποίας προωθείται το διάταγμα προσαρμογής. β) Να καλύψει τις απαιτήσεις για ανάθεση παροχής υπηρεσιών ανεξάρτητα αξίας (αμοιβής) της σύμβασης. γ) Να καθορίζονται διαδικασίες για ανάθεση, ώστε να διασφαλίζεται η διαφάνεια και ο υγιής ανταγωνισμός μεταξύ των παρεχόντων υπηρεσιών με καθορισμό από το δημόσιο του φυσικού και οικονομικού αντικειμένου και ως προς τους όρους της σύμβασης με την προκήρυξη της σύμβασης, χρονοδιάγραμμα, ποινικές ρήτρες, αποζημιώσεις κλπ.

ⁱⁱ Κατά τον τρόπο σύνταξης του Ελληνικού Κανονισμού Τεχνολογίας Σκυροδέματος.

iii.3.2.4.7 Η αξιολόγηση και η βαθμολόγηση της μελέτης μετά την αποπεράτωση του έργου να γίνεται ανάλογα με την ακρίβεια και πληρότητα που παρουσίασε κατά την κατασκευή του.

iii.3.3 Η ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΥΜΒΑΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΗ

iii.3.3.1. ΓΕΝΙΚΑ

Η διαδικασία του Δημόσιου Διαγωνισμού έχει ουσιαστική σημασία στη σύναψη των συμβάσεων Δημοσίων έργων εφόσον καθορίζει σε μεγάλο βαθμό την ίδια την κατάρτιση της σύμβασης. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, με τη δημοπρασία επιδιώκεται η ανάδειξη αναδόχου για την έγκαιρη, άρτια και οικονομική κατασκευή του έργου, ενώ δεν αποτελεί μοναδικό κριτήριο η μικρότερη προσφορά. Είναι επομένως σημαντική η διασφάλιση της ποιότητας σε αυτό το στάδιο, εφόσον τίθενται οι όροι για την κατάρτιση της σύμβασης και την υλοποίηση του έργου.

iii.3.3.2. ΤΡΟΠΟΙ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

Κατά την αξιολόγηση των προσφορών λαμβάνεται υπόψη αφενός το ύψος της προσφοράς, αφετέρου κάθε άλλο πρόσφορο κατά την κρίση των αξιολογούντων τεκμηριωμένο στοιχείο από την υπηρεσία του ΜΕΕΠ, σχετικό με την ικανότητα και αξιοπιστία της επιχείρησης για την καλή και έγκαιρη κατασκευή του έργου σε συνδυασμό και με τις υποχρεώσεις της από έργα υπό κατασκευή. Το κριτήριο της ποιότητας δηλαδή υπάρχει από την αρχή των διαδικασιών, χωρίς όμως αυτή να διασφαλίζεται με ιδιαίτερες μεθόδους και χωρίς να εντάσσεται σε ένα γενικότερο πρόγραμμα ποιότητας των δημοσίων έργων, μέσα από τη σύμβαση.

Τα Τεύχη Δημοπράτησης φαίνεται να πάσχουν ιδιαίτερα σε αυτό τον τομέα. Στην πράξη, γενικά, οι μελετητές θεωρούν περισσότερο επιστημονικό και αξιόλογο να παραδώσουν σωστούς στατικούς υπολογισμούς ή χαράξεις οδών ή υδραυλικές διατομές. Από την άλλη πλευρά, δεν δίνεται η πρέπουσα σημασία στις Τεχνικές Περιγραφές, στις Προμετρήσεις, στα Περιγραφικά Τιμολόγια, στις Συγγραφές Υποχρεώσεων κλπ., δηλαδή σε αυτά ακριβώς τα στοιχεία που προκαλούν τις διαφωνίες, τις υπερβάσεις, τις δυνατότητες αποκλίσεων από την επιστημονική μελέτη, αλλά και τις ευκαιρίες παρανομιών. Πολύ συχνά αυτά τα τεύχη είναι απλή αντιγραφή από τα αντίστοιχα άλλου έργου, προηγούμενου διαγωνισμού, με αλλαγή μόνο του τίτλου.

Παρόμοια σφάλματα γίνονται συχνά και από τη δημοπρατούσα αρχή στη Διακήρυξη της δημοπρασίας,³⁴ επαναλαμβάνοντας κάποια προηγούμενη, χωρίς οποιαδήποτε διόρθωση ή βελτίωση, ούτε καν αυτών ίσως που επισημάνθηκαν στο μόλις προηγούμενο διαγωνισμό.¹

iii.3.3.4. ΔΙΟΡΘΩΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

Σημαντικός είναι επομένως ο προσεκτικός έλεγχος των τευχών δημοπράτησης του έργου, από φορείς έμπειρους, που γνωρίζουν όχι μόνο το αντικείμενο της μελέτης, αλλά και τη νομοθεσία των Δημοσίων Έργων, τις Οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τις ελληνικές και διεθνείς προδιαγραφές και τις τάσεις τους, τους Κανονισμούς, αλλά και τις δυνατότητες διεκδικήσεων που μπορεί να δημιουργήσουν οι κάθε μορφής ασάφειες. Τα τεύχη

¹ Ακόμα και στις επαναλήψεις διαγωνισμών των λεγόμενων Μεγάλων Έργων έχουν σημειωθεί επαναλήψεις παραλείψεων και ατελειών.

δημοπρατήσης πρέπει να περιέχουν πλήρως και σαφώς τους Κανονισμούς και τις Προδιαγραφές που θα εφαρμοστούν, τους ελέγχους που θα επιβληθούν και τα στάδια ελέγχου (Hold Points), το χρονοδιάγραμμα εκτέλεσης κλπ., ανάλογα με τη φύση του έργου και το σύστημα δημοπρατήσεώς του.

Παράλληλα, στη Διακήρυξη, και στο πλαίσιο μίας γενικότερης πολιτικής διασφάλισης ποιότητας στα δημόσια έργα, πρέπει να καθρεφτίζεται σαφώς το ενδιαφέρον του κυρίου του έργου στην ποιότητα, στη σύλληψη, στο σχεδιασμό, στη μελέτη, στην οργάνωση, στη διοίκηση, στη χρηματοδότηση του έργου.³⁵ Πρέπει να παρουσιάζεται η δέσμευσή του για τη βέλτιστη απόδοση του επενδυόμενου κεφαλαίου, η πρόβλεψή του για τη διατήρησή του στο άριστο δυνατό επίπεδο λειτουργίας για το μεγαλύτερο δυνατό χρονικό διάστημα με επιμελημένη συντήρηση, η ευαισθησία του για την ασφάλεια των εργαζομένων και την προστασία του περιβάλλοντος.¹

Είναι σημαντικό επίσης να περιλαμβάνονται στη Διακήρυξη οι απαιτήσεις για υποβολή Προγράμματος Διασφάλισης Ποιότητας από τους εργολάβους που θα λάβουν μέρος στο διαγωνισμό. Παράλληλα, πρέπει να διατυπώνονται με πληρότητα και σαφήνεια οι διατάξεις που θα εγκαθιστούν τη Διασφάλιση

¹ Υποστηρίζεται πως πρέπει να ετοιμασθούν πλήρη Υποδείγματα των απαιτήσεων που πρέπει να περιέχει μια Διακήρυξη που ζητάει την υποβολή, από τους συμμετέχοντες στο διαγωνισμό εργολάβους, Προγράμματος Ποιότητας κατά τρόπο απολύτως σαφή και πλήρη, ώστε να μην παραμένει στους διαγωνιζομένους καμιά αμφιβολία σχετικά με την επιθυμία του κυρίου του έργου.

Ποιότητας στο έργο.ⁱ Είναι σημαντική τέλος η εκτίμηση της καταλληλότητας του συστήματος δημοπρατήσεως, ανάλογα με τη στάθμη της μελέτης.ⁱⁱ

iii.3.4 Η ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ

iii.3.4.1. ΓΕΝΙΚΑ

Στην παρούσα κατάσταση, ο βαθμός της επιθυμίας του κυρίου του έργου για ποιότητα και η στάθμη αυτής της ποιότητας, εκφράζεται ποσοτικά κυρίως με τις Προδιαγραφές. Η εφαρμοζόμενη σήμερα τακτική της αναφοράς των συμβατικών τευχών σε διεθνείς Προδιαγραφές, Πρότυπα και Κανονισμούς γενικώς άγνωστους και με αδυναμία ελέγχου τηρήσεώς τους, δίνει μια εικόνα ύπαρξης Προδιαγραφών, δεν προσφέρει όμως ουσιαστικά στην προσπάθεια για την απόκτηση ποιότητας του έργου.³⁶

iii.3.4.2. ΤΡΟΠΟΙ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

Σύμφωνα με το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο, η διασφάλιση της ποιότητας των έργων πραγματοποιείται με τις σχετικές εγγυήσεις, τις ποινικές ρήτρες και ελέγχεται μέσω της επίβλεψης από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία.

Η εγγύηση καλής εκτέλεσης έχει ως σκοπό την εξασφάλιση του κυρίου του έργου για την καλή εκτέλεση των εργασιών, δηλαδή τη σύμφωνη με τις συμβατικές υποχρεώσεις, τις εντολές της υπηρεσίας και τους κανόνες της

ⁱ Σημειώνονται επίσης: α) Η ασφάλεια των εργαζομένων είναι αυτοδύναμα και αυτοδίκαια ουσιώδες στοιχείο της ποιότητας, δεν είναι δυνατόν ούτε να μιλήσει κανείς για ποιότητα, όταν αδιαφορεί για την υγεία και την αρτιμέλεια αυτών, στους οποίους την εμπιστεύεται και οι οποίοι την επιτυγχάνουν. Τα Τεύχη Δημοπράτησης και η Προσφορά πρέπει να περιλαμβάνουν Μελέτη Μέτρων Ασφαλείας, η εφαρμογή της οποίας δεν θα υπόκειται σε καμιά έκπτωση και η τήρηση της οποίας θα αποτελεί κύρια μέριμνα της επίβλεψης και ιδιαίτερα του τεχνικού ασφαλείας. β) Ο σεβασμός και η προστασία του περιβάλλοντος, αποτελούν επίσης στοιχεία ποιότητας, που πρέπει να συνεκτιμώνται κατά τη σύνταξη και την κρίση μιας προσφοράς, αφού άλλωστε αυτό αποτελεί και υποχρέωση εκ του νόμου (μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων).

ⁱⁱ π.χ. το σύστημα κατ' αποκοπή απαιτεί εξαιρετικά καλό προσδιορισμό του αντικειμένου, υψηλή στάθμη μελέτης και αποφυγή τροποποιήσεων.

οικοδομικής τέχνης. Παράλληλα, ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να συντηρεί το έργο σε ικανοποιητική κατάσταση κατά τη διάρκεια της κατασκευής και μέχρι την οριστική παραλαβή του. Όπως έχει αναφερθεί, ο ανάδοχος φέρει τον κίνδυνο του έργου για βλάβες από οποιαδήποτε αιτία, εκτός και αν αυτές οφείλονται στην υπαιτιότητα του φορέα κατασκευής του έργου ή αν προβλέπεται διαφορετικά στη σύμβαση. Αν τέλος, κατά την κατασκευή του έργου, η επίβλεψη θεωρεί ότι τα προς χρησιμοποίηση υλικά δεν είναι τα κατάλληλα, οποιαδήποτε εργασία παρουσιάζει ελαττώματα, ή η κατασκευή του έργου ή τμήματος του δεν εκτελείται σύμφωνα με τους όρους της σύμβασης, ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να διορθώσει τα ελαττώματα του έργου.ⁱ

iii.3.4.3. ΕΛΛΕΙΨΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΟΡΘΩΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

Παρατηρείται επομένως στο υπάρχον πλαίσιο κατάρτισης συμβάσεων δημοσίων έργων η μοναδική μέθοδος της επίβλεψης για τη συμμόρφωση του κατασκευαστή προς τη σύμβαση και τις προδιαγραφές. Η έλλειψη της έννοιας της προληπτικής διασφάλισης ποιότηταςⁱⁱ είναι σημαντικός λόγος κακής ποιότητας κατασκευής.³⁷ Η αστυνόμευση του κατασκευαστή, καθώς και η διορθωτική παρέμβαση όταν έχει ήδη συντελεστεί η πλημμέλεια στην

ⁱ Βλ. σχετικά «Εγγύηση Καλής Εκτέλεσης» σελ.67 και «Υποχρεώσεις- Δικαιώματα των Συμβαλλομένων» σελ.78

ⁱⁱ Η έννοια της συντήρησης, είναι σήμερα προβληματική στον τομέα των δημοσίων έργων, και ιδιαίτερα της προληπτικής συντήρησης. Η επισκευαστική συντήρηση εφαρμόζεται σε εξαιρετικές περιπτώσεις. Το κόστος της επισκευαστικής συντήρησης είναι μέγεθος αντιστρόφως ανάλογο προς την ποιότητα κατασκευής του έργου και πρέπει να εκτιμάται και να προστίθεται στη δαπάνη. Η δαπάνη της είναι επομένως δείκτης ποιότητας για το έργο.

υλοποίηση του έργου, είναι τα μόνα επίπεδα ποιότητας τα οποία εξασφαλίζουν οι συμβάσεις.¹

Επομένως, στις συμβάσεις υπάρχει μεγάλη ανάγκη άμεσης βελτίωσης. Είναι ουσιώδες να είναι σαφείς και πλήρεις και με πολύ καθαρές διατάξεις για την αποδοχή, την περικοπή τιμής και την απόρριψη τμήματος έργου, για λόγους ποιότητας. Οι συμβάσεις πρέπει να αναθεωρηθούν ούτως ώστε να είναι σύμφωνες με τις υπάρχουσες αντιλήψεις και να στοχεύουν στη βέλτιστη σχέση οικονομίας - ποιότητας του έργου, για τη συνολική διάρκεια και όλες τις φάσεις της ζωής του, κατασκευή - λειτουργία - συντήρηση - εκμετάλλευση - μελλοντική αναβάθμιση κλπ.³⁸ Επίσης, η σύμβαση ολόκληρη πρέπει να αποπνέει την αντίληψη του κυρίου του έργου για την προσέγγιση της Ποιότητας και να προσδιορίζει την επιθυμητή στάθμη της, για την επίτευξη του βέλτιστου αποτελέσματος για τη συνολική δαπάνη του έργου.

Πρέπει όμως τέλος να σημειωθεί, ότι μία προσαρμογή του τρόπου κατάρτισης των συμβάσεων και τελικά, της υλοποίησης των δημοσίων έργων στο πλαίσιο μίας γενικότερης πολιτικής ποιότητας, δεν καθιστά περιττούς τους μέχρι σήμερα τρόπους διασφάλισης της αρτιότητας των κατασκευών. Αντιθέτως, επιβάλλονται οι σύγχρονες προδιαγραφές, η επιμελημένη επίβλεψη, ο σχολαστικός έλεγχος των εργασιών ή το σήμα ποιότητας των υλικών. Η διασφάλιση συνολικής ποιότητας δρα πρόσθετα και δεν υποκαθιστά το σωστό

¹ Βλ. σχετικά προηγ. • «Τρόποι διασφάλισης»

σχεδιασμό, τον προγραμματισμό, την κατάρτιση σύμβασης, τις προδιαγραφές, την επίβλεψη, τον εργαστηριακό έλεγχο και τα σωστά υλικά.

Ν.2.02. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΒΛΕΨΗΣ ΩΣ ΜΕΣΟ ΕΛΕΓΧΟΥ

ι ΓΕΝΙΚΑ

Τα δημόσια έργα, κατά την κατασκευή τους, παρακολουθούνται από τον εργοδότη – κύριο του έργου, που είναι το Δημόσιο ή άλλο Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου, για λογαριασμό του οποίου καταρτίζεται η σύμβαση ή κατασκευάζεται το έργο. Ο εργοδότης πραγματοποιεί την παρακολούθηση τον έλεγχο και τη διοίκηση των έργων με την αρμόδια Τεχνική Υπηρεσία του (Διευθύνουσα Υπηρεσία).

ii Η ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

Η Διευθύνουσα Υπηρεσία ενεργεί ό,τι απαιτείται για την καλή και έγκαιρη εκτέλεση των έργων και ορίζει τους Τεχνικούς Υπαλλήλους που θα ασχοληθούν ειδικότερα με τη Διοίκηση – Επίβλεψη, προσδιορίζει τα καθήκοντά τους όταν είναι περισσότεροι από ένας, παρακολουθεί το έργο τους και γενικά προβαίνει σε κάθε νόμιμη ενέργεια.ⁱ

Σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις, Διευθύνουσα Υπηρεσία είναι.³⁹

- Για έργα νομαρχιακού επιπέδου, το τμήμα εκτέλεσης έργων της Διεύθυνσης Τεχνικών Υπηρεσιών

- Για έργα Διανομαρχιακού επιπέδου, η Διεύθυνση Ελέγχου Κατασκευής Έργων

Επίσης, Προϊσταμένη Αρχή της Διευθύνουσας Υπηρεσίας, είναι:

- Για έργα Νομαρχιακού επιπέδου, η Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών
- Για έργα Διανομαρχιακού επιπέδου, η Περιφερειακή Υπηρεσία Δημοσίων Έργων, ή το Προϊστάμενο Υπουργείο.

iii Η ΕΠΙΒΛΕΨΗ

Η επίβλεψη έχει την έννοια της συνεχούς και προσεκτικής καθ' όλη τη διάρκεια της κατασκευής του έργου, παρακολούθησης των επιμέρους εργασιών που εκτελούνται, αποσκοπεί στην πιστή εφαρμογή της εγκεκριμένης μελέτης και των όρων της σύμβασης, ώστε το έργο να κατασκευαστεί σύμφωνα με τους κανόνες της τέχνης και να ανταποκριθεί στον προορισμό του. Αυτή συντελείται από τεχνικό υπάλληλο που ορίζεται επιβλέπων του έργου και παρίσταται ως το όργανο της Διευθύνουσας Υπηρεσίας, η οποία παρεμβαίνει ενεργά στη διεύθυνση και διοίκηση του έργου, χρησιμοποιώντας όλο το μηχανισμό της (εργαστηριακοί έλεγχοι, καταναγκαστικά μέτρα, κυρώσεις κτλ.).ⁱⁱ Κατ' αυτό τον τρόπο στην κατασκευή του Δημοσίου έργου, συμβάλλουν, εκτός από τον Κύριο του έργου και τον Ανάδοχο

ⁱ Βλ. σχετικά «Διοίκηση του Έργου» σελ. 87

ⁱⁱ Σημειώνεται πως η επίβλεψη ενός έργου είναι συνάρτηση δύο επιμέρους εργασιών: της εργασίας γραφείου και της εργασίας υπαίθρου.

(αντισυμβαλλόμενοι), και η Διευθύνουσα Υπηρεσία και ο επιβλέπων Μηχανικός του έργου.

Ο επιβλέπων, κατά την άσκηση των καθηκόντων, του επιμελείται την εκτέλεση των επιμέρους εργασιών σύμφωνα με τη μελέτη και τους όρους της σύμβασης, μεριμνά για την κατοχύρωση των συμφερόντων του Κυρίου του έργου και την προγραμματισμένη χρονικά απόδοση σε εκμετάλλευση του έργου και ταυτόχρονα φέρει ακέραια την ευθύνη για τις ποσότητες των επιμετρήσεων που ελέγχει και των συναφών πιστοποιήσεων και λογαριασμών και, μαζί με τον Προϊστάμενο της Διευθύνουσας Υπηρεσίας, για την ποιότητα του έργου. Σημειώνεται ότι ακέραια την ευθύνη για την έντεχνη και άρτια κατασκευή του έργου φέρει και ο ανάδοχος.⁴⁰

iv ΕΠΙΒΛΕΨΗ ΚΑΙ ΣΥΜΒΑΤΙΚΟΙ ΟΡΟΙ

Η διενέργεια της επίβλεψης, καθώς και η ομαλή εκτέλεση του έργου, εξασφαλίζονται από μία πλήρη και σαφή σύμβαση. Επίσης, σημειώνεται ότι η ομαλή και σωστή εκτέλεση του έργου προϋποθέτει στενή συνεργασία της επίβλεψης και του αναδόχου, ώστε να καλυφθούν οι τυχόν ατέλειες και ασάφειες στους συμβατικούς όρους.⁴¹ Κάθε τέτοια περίπτωση είναι καλό να αντιμετωπίζεται με βάση την αρχή της καλής πίστης που διέπει τις συμβάσεις.

v ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΕΠΙΒΛΕΨΗΣ

Ο επιβλέπων διευθύνει την κατασκευή του έργου για λογαριασμό του εργοδότη και είναι ο κυρίως υπεύθυνος έναντι αυτού. Για την

ομαλή διενέργεια της επίβλεψης, απαιτούνται:⁴²

- Ύπαρξη εγκεκριμένης μελέτης.
- Πληρότητα συμβατικών τευχών, χωρίς ασαφείς όρους. Στην αντίθετη περίπτωση χάνεται η δυνατότητα αυστηρής εφαρμογής των όρων της Σύμβασης ώστε να επιτευχθεί η πλήρης εναρμόνιση μελέτης και κατασκευής.
- Ύπαρξη τεχνικών προδιαγραφών που να καλύπτουν όλους τους τομείς της κατασκευής χωρίς ελλείψεις.

vi ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Η επίβλεψη έχει μεγάλη σημασία στην παραγωγή των δημοσίων έργων. Τίθενται επομένως πολλά ζητήματα όσον αφορά στη στάθμη, στην εκπαίδευση, στην αμοιβή και στην εξέλιξη των τεχνικών, οι οποίοι αναλαμβάνουν την επίβλεψη των δημοσίων έργων, στο σημερινό θεσμικό πλαίσιο. Υποστηρίζεται πως θα μπορούσαν να είναι είτε φυσικά πρόσωπα είτε εταιρείες, όμως η επιλογή τους θα πρέπει να γίνεται βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων, μερικά από τα οποία παρατίθενται παρακάτω:⁴³

- Αντικειμενικότητα και αποδεδειγμένη ακεραιότητα.
- Τεχνολογική επάρκεια και μεθοδικότητα.
- Γνώση και πείρα στην εφαρμογή της μεθοδολογίας ελέγχων.

- Εντόπια και διεθνή αναγνώριση στον τομέα ελέγχων.
- Αποδοχή από την Ευρωπαϊκή Ένωση.
- Οικονομική επιφάνεια, διάρκεια και αναγνωρισιμότητα εντός της χώρας ή και σε διεθνές επίπεδο.
- Αποδεδειγμένη δυνατότητα άμεσης υποστήριξης από διεθνές δίκτυο (Know how, ειδικοί επιστήμονες - εμπειρογνώμονες, εργαστηριακή στήριξη κλπ.) για την κάλυψη ειδικών αναγκών - απαιτήσεων.

V.2.03. ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΝΑΘΕΣΗΣ

ι ΓΕΝΙΚΑ

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, με τη δημοπρασία ενός έργου επιδιώκεται η ανάδειξη αναδόχου ικανού για την έγκαιρη, άρτια και οικονομική κατασκευή του, σύμφωνα με την πλέον συμφέρουσα προσφορά για τον κύριο του έργου. Από τη νομοθεσία επιδιώκεται η διασφάλιση του υγιούς ανταγωνισμού κατά τις δημοπρασίες των δημοσίων έργων και ορίζεται η υποχρέωση της Επιτροπής Εισήγησης για ανάθεση της κατασκευής των δημοσίων έργων είτε σε εργοληπτική επιχείρηση είτε σε Κοινοπραξία Εργοληπτικών Επιχειρήσεων με γνώμονα τους θεσμοθετημένους όρους που ισχύουν και αποσκοπούν στη διασφάλιση του δημοσίου συμφέροντος και στη διαφάνεια των διαδικασιών έτσι ώστε τελικά το έργο να ανατίθεται στην εργοληπτική επιχείρηση ή στην

Κοινοπραξία εργοληπτικών επιχειρήσεων που υπέβαλε την πλέον συμφέρουσα για το Δημόσιο προσφορά (βλ. ν. 2576/1998, άρθρο 1).

Σε κάθε δημοπρασία, τα αρμόδια όργανα όλων των φορέων του ευρύτερου δημόσιου τομέα υποχρεούνται να εφαρμόζουν τους θεσμοθετημένους όρους για τη διασφάλιση της διαφάνειας των διαδικασιών, του ελεύθερου ανταγωνισμού και του δημόσιου συμφέροντος.

ii ΑΡΜΟΔΙΑ ΟΡΓΑΝΑ – ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Η έγκριση του αποτελέσματος της δημοπρασίας απόκειται στην κρίση του αρμόδιου οργάνου και γίνεται μετά από σύμφωνη γνώμη της Επιτροπής Εισήγησης για Ανάθεση (Ε.Ε.Α.). Το αρμόδιο όργανο για την έγκριση του αποτελέσματος της δημοπρασίας μπορεί πάντοτε να αναπέμψει τη γνωμοδότηση στην Ε.Ε.Α. για τη διευκρίνιση ή τη συμπλήρωση ή την επανεξέταση θεμάτων σχετιζομένων με την ορθή εφαρμογή της διαδικασίας.

Για την ανάδειξη αναδόχου, η χαμηλότερη προσφορά αποτελεί βασικό αλλά όχι το μοναδικό κριτήριο. Η πιο συμφέρουσα για το Δημόσιο προσφορά είναι συνάρτηση και άλλων κριτηρίων και παραμέτρων. Η Επιτροπή κατά τη διατύπωση της γνώμης της λαμβάνει υπόψη της το ύψος της προσφοράς και συνεκτιμά κάθε άλλο πρόσφορο, τεκμηριωμένο στοιχείο, σχετικά με την ικανότητα και αξιοπιστία της επιχείρησης για την καλή και έγκαιρη κατασκευή του έργου, σε συνδυασμό και με τις υποχρεώσεις της από έργα υπό κατασκευή.

Η Επιτροπή Εισήγησης για Ανάθεση εισηγείται την ανάθεση κατασκευής του έργου είτε στη μειοδότη Εργοληπτική Επιχείρηση ή στην Κοινοπραξία Εργοληπτικών Επιχειρήσεων, είτε στην Εργοληπτική Επιχείρηση ή Κοινοπραξία που υπέβαλε την πλέον συμφέρουσα για το Δημόσιο προσφορά (βλ. ν. 2576/1998, άρθρο 1).

iii ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΩΝ ΥΠΕΡΒΟΛΙΚΩΝ ΕΚΠΤΩΣΕΩΝ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ

Στις δημοπρασίες έργων στις οποίες υποβάλλονται υπερβολικά χαμηλές προσφορές σε σχέση με τις προβλεπόμενες εργασίες, καλούνται από την Προϊστάμενη Αρχή οι αντίστοιχες μειοδότης εργοληπτικές επιχειρήσεις, για να δικαιολογήσουν τις προσφορές τους ή κύρια στοιχεία των προσφορών τους. Αν τα προσκομισθέντα στοιχεία κριθούν ανεπαρκή ή ανακριβή κατά τη διαδικασία εξακρίβωσης, οι επιχειρήσεις αυτές αποκλείονται από το διαγωνισμό.¹

Οι υπερβολικά μεγάλες εκπτώσεις έχουν ως επακόλουθο:

- Η τελική δαπάνη των έργων να εξακοντίζεται σε ποσά πολλαπλάσια του εγκεκριμένου ποσού του συμφωνητικού.
- Τα έργα να αλλάζουν μορφή, να υστερούν ποιοτικά και να παραβιάζεται η εγκεκριμένη προθεσμία περαίωσής τους.

¹ Με απόφαση του υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων καθορίζεται η διαδικασία με την οποία προσδιορίζονται: α. Οι τυχόν υποβαλλόμενες υψηλές προσφορές. β. Οι τυχόν υποβαλλόμενες τελικά (για τις οποίες ζητείται αιτιολόγηση). γ. Ο τρόπος της αιτιολόγησης από την καλούμενη Εργοληπτική Επιχείρηση ή Κοινοπραξία Εργοληπτικών Επιχειρήσεων. δ. Η αξιολόγηση της υποβαλλόμενης αιτιολόγησης από την Ε.Ε.Α. (βλ. Ν. 2576/1998, άρθρο 2).

- Η ανάθεση ενός έργου σε μια εργοληπτική επιχείρηση ή κοινοπραξία να συνδέεται περισσότερο με τις συγκυριακές ανάγκες των επιχειρήσεων καθώς και με τις εντυπώσεις και τις προσδοκίες στο Χρηματιστήριο και λιγότερο με αυτή καθαυτή την εξέλιξη του έργου. Τα παραπάνω που αναφέρονται ως αποτελέσματα των υπερβολικών εκπτώσεων, αποτελούν συνήθως και τα γενεσιουργά τους αίτια.

Επισημαίνεται ότι στόχος της νομοθεσίας δημοσίων έργων είναι η κατασκευή των έργων να ανατίθεται στους διαγωνιζομένους με τη μικρότερη οικονομική προσφορά.⁴⁴ Κάτι τέτοιο όμως μπορεί να ισχύσει, όταν οι προσφερόμενες εκπτώσεις ισορροπήσουν και δεν υποβάλλονται υπερβολικά χαμηλές προσφορές. Έχει παρατηρηθεί ότι από την, μέχρι σήμερα, εφαρμογή του θεσμού της αιτιολόγησης των υψηλών εκπτώσεων, οι Επιτροπές Εισήγησης για Ανάθεση (ΕΕΑ), μετά από αξιολόγηση, γνωμοδότησαν σε μεγάλο ποσοστό, για την ανάθεση των έργων στον τελευταίο μειοδότη.ⁱ

ⁱ Σε 189 δημοπρατήσεις έργων προϋπολογισμού δαπάνης καθενός άνω των 200 εκατομμυρίων δραχμών που έγιναν από το τέλος του 1994 μέχρι και τον Αύγουστο 1997, προκύπτουν τα εξής στοιχεία: - Σε 164 δημοπρατήσεις οι εισηγήσεις των Επιτροπών ήταν ομόφωνες και - σε 25 δημοπρατήσεις, αυτές ήταν κατά πλειοψηφία (από τις οποίες 25 περιπτώσεις οι 19 με μία μειοψηφία). - Τα 189 αυτά έργα είναι τα δημοπρατηθέντα και ανατεθέντα έργα κατά τη χρονική περίοδο από το τέλος 1994 μέχρι τον Αύγουστο του 1997 από το ΥΠΕΧΩΔΕ και τις Γεν. Γραμματείες Περιφερειών. - Από τα παρακάτω αναλυτικά στοιχεία προκύπτει ότι μεγάλη πλειοψηφία ανατέθηκε στον 1ο μειοδότη (111 έργα) και η συντριπτική πλειοψηφία μέχρι και τον 3ο μειοδότη (158 έργα). - Πιο συγκεκριμένα οι 189 γνωμοδοτήσεις για την ανάθεση των έργων είχαν την εξής κατανομή: Οι 111 ήταν για τον 1ο μειοδότη. Οι 21 ήταν για τον 2ο. Οι 26 ήταν για τον 3ο. Οι 6 ήταν για τον 4ο. Οι 4 ήταν για τον 5ο. Οι 2 ήταν για τον 6ο. Οι 4 ήταν για τον 7ο. Οι 2 ήταν για τον 8ο. Οι 2 ήταν για τον 9ο. Η 1 ήταν για τον 10ο.

Υ.3. ΤΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΡΓΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΛΕΥΡΑ ΤΟΥ ΑΝΑΔΟΧΟΥ

Υ.3.01. ΓΕΝΙΚΑ

Θα ήταν κατ' αρχήν σημαντικό να σημειωθεί ότι η σπουδαιότητα του ρόλου των μηχανικών – μελετητών και κατασκευαστών – στην ολοκληρωμένη και ορθή ανάπτυξη της χώρας, συνειδητοποιήθηκε αρκετά έγκαιρα από τον Έλληνα νομοθέτη. Γι' αυτό και το Τεχνικό Επιμελητήριο της Ελλάδας, σύμφωνα με τον ιδρυτικό του νόμο (π.δ. 27-11/14.12.1926) δεν είναι απλά μία συνδικαλιστική οργάνωση, αλλά αναγορεύτηκε σε Ν.Π.Δ.Δ. και με την ιδιότητα αυτή ως επίσημος «Τεχνικός Σύμβουλος» του Κράτους.⁴⁵

Υ.3.02. Η ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟ

Τα τελευταία χρόνια, τα δημόσια έργα στην Ελλάδα μεγαλώνουν και περιπλέκονται, οι παραγωγικοί πόροι ακριβαίνουν, οι προθεσμίες μειώνονται, το κεφάλαιο ακριβαίνει, οι αβεβαιότητες γίνονται επιζήμιες, οι μελέτες των συνηθισμένων κατασκευών γίνονται ευκολότερες με τη μηχανογράφηση (οπότε ο μηχανικός μπορεί να στραφεί και σε άλλα σοβαρά ζητήματα), η ροή των πληροφοριών αυξάνει με ταχύτατο ρυθμό. Η οργάνωση και ο προγραμματισμός¹, από την πλευρά του αναδόχου είναι επομένως διαδικασίες απαραίτητες.⁴⁶

¹ Διακρίνονται τρία επίπεδα προγραμματισμού τεχνικών έργων. Πρώτον, στη διαμόρφωση κυβερνητικών προγραμμάτων ανάπτυξης της χώρας, ποια έργα θα γίνουν, με ποια προτεραιότητα και μέσα σε ποιο χωροταξικό πλαίσιο, για να επιτευχθούν οι αναπτυξιακοί στόχοι. Δεύτερον, στο συντονισμό των φάσεων της κατασκευής πολύπλοκων και πολυσύνθετων έργων. Τρίτον, στο επίπεδο της κατασκευής του έργου, η οργάνωση και μεθόδευση της πορείας της κατασκευής καθώς και η ανάπτυξη λεπτομερών χρονοδιαγραμμάτων για το συντονισμό και έλεγχο της πορείας των επιμέρους δραστηριοτήτων.

Για τον ανάδοχο μελετητή ή κατασκευαστή, η διαδικασία παραγωγής του έργου που έχει αναλάβει είναι η μετατροπή των συντελεστών παραγωγής¹ σε ένα τεχνικό σύστημα.⁴⁷ Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η αξία του έργου εξαρτάται από το βαθμό στον οποίο το έργο ικανοποιεί τους στόχους του κυρίου του έργου, με τα κριτήρια του χρόνου, του κόστους και της ποιότητας. Από την πλευρά του αναδόχου, ο στόχος είναι η επίτευξη της διαδικασίας παραγωγής του έργου, ώστε να ικανοποιηθούν αυτά τα κριτήρια που θέτει ο κύριος του έργου. Το μέσο για την υλοποίηση αυτού του σκοπού, είναι για τον ανάδοχο μελετητή ή κατασκευαστή, η οργάνωση και ο προγραμματισμός του έργου που έχει αναλάβει.⁴⁸

Η συμβάσεις δημοσίων έργων και το θεσμικό πλαίσιο που τις διέπει, ορίζουν σαφέστατα τις διαδικασίες που πρέπει ο ανάδοχος να ακολουθήσει, καθώς και τα όρια στα οποία κινούνται οι αρμοδιότητες και υποχρεώσεις του. Διατυπώνονται όμως συχνά, προβλήματα σε σχέση με τη νομοθεσία δημοσίων έργων, τα οποία έχουν αντίκτυπο όχι μόνο στην ποιότητα των έργων, όπως ήδη αναφέρθηκε, αλλά και στη δυνατότητα σωστού προγραμματισμού του αναδόχου για την υλοποίηση του έργου, καθώς και στο γενικότερο ρόλο του μηχανικού και του κατασκευαστή στην Ελλάδα.

¹ Οι συντελεστές παραγωγής μπορούν να ταξινομηθούν ως εξής: 1. Ανθρώπινο δυναμικό 2. Πραγματικό κεφάλαιο (μηχανικός εξοπλισμός, εγκαταστάσεις κτλ) 3. Αποταμιευτικό κεφάλαιο (μετρητά) 4. Γη 5. Υλικά 6. Ενέργεια 7. Περιβάλλον 8. Πληροφορίες. Η ταξινόμηση έγινε με βάση των παραγόντων που αντιμετωπίζει ο μηχανικός ως ξεχωριστούς συντελεστές παραγωγής.

Θα αναπτυχθούν στη συνέχεια ζητήματα σχετικά με τον τρόπο που το θεσμικό πλαίσιο των σχετικών συμβάσεων επηρεάζουν τη μελέτη και την κατασκευή, από την πλευρά του αναδόχου.

V.3.03. Η ΜΕΛΕΤΗ

ι ΓΕΝΙΚΑ

Η ανάθεση των μελετών του Δημοσίου διέπεται, όπως έχει αναφερθεί, από το ν. 716/1977 και τα εκτελεστικά του Προεδρικά Διατάγματα. Κατά γενική άποψη το θεσμικό πλαίσιο αυτό χρειάζεται μεταρρύθμιση.ⁱ Ο ν. 716/1977, προσπαθεί να διασφαλίσει βασικές αρχές που πρέπει να διέπουν τις αναθέσεις των μελετών του Δημοσίου,ⁱⁱ όπως τη δημοσιότητα, το δικαίωμα ένστασης, τις προϋποθέσεις συμμετοχής, τη διαδικασία αξιολόγησης και τους όρους εκπόνησης της μελέτης.⁴⁹

Υποστηρίζεται ότι οι διατάξεις όμως που αφορούν τη διαδικασία αξιολόγησης μελετητών, είναι γενικά ασαφείς και υπάρχουν αδυναμίες σε θέματα,ⁱⁱⁱ όπως να προκύπτει με αντικειμενικότητα και σαφήνεια η εικόνα των διαγωνιζόμενων

ⁱ Βλ. σχετικά υποσ. i σελ. 143

ⁱⁱ Σύμφωνα με διατυπωμένη άποψη του ΤΕΕ, το σημαντικότερο πρόβλημα στις αναθέσεις μελετών του Δημοσίου είναι η καταστρατήγησή του.

ⁱⁱⁱ Υποστηρίζεται, στο χώρο των μελετητικών γραφείων στην Ελλάδα, ότι τα κυριότερα προβλήματα και ελλείψεις της νομοθεσίας μελετών παρουσιάζονται στις ακόλουθες διαδικασίες της κείμενης νομοθεσίας: στην ανάθεση κατόπιν διαγωνισμού ιδεών ή προσχεδίων, Στην ανάθεση με απ' ευθείας επιλογή μελετητών, στην ανάληψη μελετών του Δημοσίου από μελετητικούς φορείς ελεγχόμενους έμμεσα ή άμεσα από το Δημόσιο, στην ανάθεση μελετών με τη διαδικασία πρόσληψης ειδικού συμβούλου, στην υπέρβαση της συμβατικής αμοιβής, στην κατάχρηση του συστήματος μελέτη – κατασκευή, στις κυρώσεις για παραβιάσεις του νόμου.

γραφείων, να καθορίζεται ρητά η σύνθεση των επιτροπών αξιολόγησης και να είναι πλήρως αιτιολογημένες οι αποφάσεις ανάθεσης.⁵⁰

Παρατηρείται ότι, τα τελευταία χρόνια, οι δυνατότητες παρέμβασης και αλλαγών στο περιεχόμενο των μελετών και η αντιμετώπιση των όποιων ατελειών τους μέσω των αντίστοιχων εργολαβιών, συντελούν στην άμβλυση της επιδίωξης απόκτησης σωστών και ολοκληρωμένων μελετών. Το αποτέλεσμα είναι ουσιαστικά ο ανάδοχος κατασκευαστής να είναι και μελετητής και μάλιστα να επηρεάζει άμεσα την όλη εξέλιξη της σύμβασης. Τελικά, η ολοκλήρωση του εγκεκριμένου αρχικού οικονομικού αντικειμένου των συμβάσεων συχνά δεν ανταποκρίνεται στο αντίστοιχο συμβατικό αντικείμενο που έπρεπε να εκτελεσθεί.

Στη συνέχεια, θα αναλυθούν οι αδυναμίες των μελετών δημοσίων έργων, στο πλαίσιο του θεσμικού πλαισίου που διέπει τις συμβάσεις εκπόνησής τους.

ι.1 ΚΑΚΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΙΕΡΑΡΧΗΣΗ ΕΡΓΩΝ

Είναι γενικά παραδεκτό ότι δεν υπάρχει γενικό επιτελικό σχέδιο ανάπτυξης, που θα επέτρεπε και θα επέβαλε τον προγραμματισμό του έργου ως φυσιολογικού βήματος προς τον τελικό στόχο και θα επέτρεπε την έγκαιρη ανάθεση και εκπόνηση της μελέτης.⁵¹

ι.2 ΕΛΛΕΙΨΕΙΣ ΣΤΟ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΟ ΣΤΑΔΙΟ

Παρατηρείται συχνά έλλειψη προπαρασκευαστικών εργασιών και προκαταρκτικών ερευνών (τοπογραφικών, γεωλογικών, εδαφοτεχνικών, απαλλοτριώσεων κλπ.). Παράλληλα, η σχεδόν πλήρης έλλειψη τεχνικών

προδιαγραφών, δεν επιτρέπει στο μελετητή να στηριχθεί σε αναγνωρισμένα πρότυπα και τον υποχρεώνει να βασίζεται στις γνώσεις και την ενημέρωσή του.⁵²

ι.3 ΧΡΟΝΟΣ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ

Συχνά παρατηρείται μειωμένος έως πλήρως ανεπαρκής ο χρόνος εκπόνησης της μελέτης, λόγω του επείγοντος που προκαλεί η έλλειψη προγραμματισμού. Σε όλα τα αναπτυγμένα κράτη του κόσμου, ο χρόνος εκπόνησης της μελέτης είναι της αυτής τάξης μεγέθους με το χρόνο κατασκευής.⁵³

ι.4 ΚΥΡΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ

Μία σοβαρή έλλειψη της ισχύουσας νομοθεσίας παρατηρείται στις κυρώσεις για παραβιάσεις του νόμου. Σοβαρές κυρώσεις προβλέπονται από το ν. 716/1977 για τους μελετητές παραβάτες των διατάξεών του (άρθρα 8 • 4,5 10 • 2). Καμία κύρωση δεν προβλέπεται για τους αναθέτοντες τις μελέτες Εργοδότες.⁵⁴

ι.5 ΕΛΕΓΧΟΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Σημειώνεται επίσης ο συχνά ατελής έως ανύπαρκτος έλεγχος των συντασσόμενων μελετών από τα όργανα του κυρίου του έργου.⁵⁵

ι.6 ΑΝΑΘΕΣΗ¹ ΚΑΤΟΠΙΝ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΙΔΕΩΝ Η ΠΡΟΣΧΕΔΙΩΝ

Οι σοβαρές ελλείψεις στη διαδικασία του νόμου έχουν δημιουργήσει σειρά προβλημάτων στους μελετητές και στις Υπηρεσίες. Υποστηρίζεται ότι τα

¹ Γενικά στη φάση της ανάθεσης, παρατηρείται αταξία, που δεν επιτρέπει στις μελετητικές μονάδες να προγραμματίσουν την απασχόλησή τους και να σχεδιάσουν τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξή τους. Επίσης σημειώνεται και η περίπτωση της κακής επιλογής του μελετητή, με κριτήρια πολιτικά ή και ακόμα χειρότερα.

βασικά σημεία στα οποία πρέπει να συμπληρωθεί και να τροποποιηθεί η νομοθεσία είναι η πληρότητα των χορηγούμενων από τον εργοδότη στοιχείων, η προεπιλογή των μελετητών, η διαδικασία ελέγχου και αξιολόγησης των ιδεών και προσχεδίων και η δημοσιότητα στο αποτέλεσμα του διαγωνισμού.⁵⁶

ι.6.1 Η ΠΛΗΡΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΧΟΡΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΡΓΟΔΟΤΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

Τα στοιχεία πρέπει οπωσδήποτε να περιλαμβάνουν:

- Σύντομη τεχνική έκθεση του μελετητικού αντικειμένου συνοδευόμενη από τυχόν σχέδιο και αναφορά στις βασικές παραμέτρους σχεδιασμού που απαιτεί ο εργοδότης. Επίσης, ακριβής περιγραφή της έκτασης και του όγκου της απαιτούμενης από τους μελετητές εργασίας.
- Τα κριτήρια αξιολόγησης των τεχνικών μελετών με τους συντελεστές επιρροής τους.
- Καθορισμό ενός κοινού τιμολογίου ή προσδιορισμός συγκεκριμένου Πρακτικού Διαπιστώσεως Τιμών, βάσει του οποίου οι συμμετέχοντες θα κοστολογήσουν τις προτεινόμενες εργασίες.⁵⁷

ι.6.2 Η ΠΡΟΕΠΙΛΟΓΗ ΤΩΝ ΜΕΛΕΤΗΤΩΝ

Κριτήρια προεπιλογής μπορούν να είναι μόνο η ύπαρξη των ζητούμενων τυπικών προσόντων, η ουσιαστική εμπειρία του μελετητή και η οργάνωση, διάρθρωση και πληρότητα σε επιστημονικό δυναμικό του μελετητή. Κριτήρια

όπως ο όγκος του εκτελούμενου μελετητικού έργου ή οι εισπραχθείσες αμοιβές του μελετητή μέχρι εκείνη τη μέρα δεν πρέπει να αφορούν τη διαδικασία προεπιλογής, δεδομένου ότι αυτά πολλές φορές χρησιμοποιούνται με αντιφατικό τρόπο από τους εργοδότες κατά την ανάθεση της μελέτης και συχνά σε βάρος των ουσιαστικών προσόντων των μελετητών.⁵⁸

1.6.3 Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΧΕΔΙΩΝ

Η διαδικασία αξιολόγησης των ιδεών και προσχεδίων πρέπει να ακολουθεί τις διατάξεις που προβλέπουν τα άρθρα 10,17,18 και 20 του π.δ. 609/1985. Τα κριτήρια θα πρέπει να είναι αμιγώς τεχνικά και να αποβλέπουν στην ανάδειξη της τεχνικής λύσης που εξυπηρετεί όσο το δυνατόν καλύτερα τις απαιτήσεις του εργοδότη, είναι σαφής στην περιγραφή της προτεινόμενης κατασκευής και εστιάζεται με επιτυχία στα κύρια προβλήματά της, είναι δόκιμη, εφικτή για τις τοπικές συνθήκες και υλοποιήσιμη από αριθμό ελληνικών εργοληπτικών εταιρειών, ώστε να διασφαλιστούν συνθήκες υγιούς ανταγωνισμού κατά τη δημοπρασία του έργου και, δημιουργεί τις κατά το δυνατό μικρότερες ανάγκες συντήρησης και εξασφαλίζει την απλούστερη δυνατή λειτουργία.

Μοναδικό μη τεχνικό κριτήριο που συμπεριλαμβάνεται στη διαδικασία επιλογής πρέπει να είναι το ύψος της δαπάνης του μελετούμενου έργου που προβλέπει ο κάθε μελετητής με συντελεστή όμως επιρροής μη δυνάμενο να υπερβεί ένα σχετικά χαμηλό ποσοστό ώστε να μην καταστεί κυριότερος παράγοντας επιλογής του μελετητή ο προϋπολογισμός του προτεινόμενου έργου.⁵⁹

1.6.4 Η ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑ ΣΤΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΤΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Προκειμένου να διασφαλιστεί τόσο το Δημόσιο για την επιλογή της καλύτερης λύσης όσο και οι μελετητές από αυθαίρετη επιλογή κάποιας Υπηρεσίας, επιβάλλεται η ευρεία δημοσιότητα σε όλα τα στάδια του διαγωνισμού. Κατ' αυτό τον τρόπο, ο εργοδότης πρέπει να γνωστοποιεί στους διαγωνιζομένους όλες τις λύσεις των μελετητών που προεπέλεξε μαζί με τη βαθμολογία της επιτροπής και το Πρακτικό Επιλογής με το οποίο θα αιτιολογείται η βαθμολογία αυτή. Επί της βαθμολογίας θα χωρεί ένσταση ανάλογα με το άρθρο 20 του π.δ. 609/1985.⁶⁰

1.7 ΑΝΑΘΕΣΗ ΜΕΛΕΤΩΝ ΜΕ ΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΡΟΣΛΗΨΗΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ

Η διαδικασία αυτή στηρίζεται στη διάταξη του ν. 1418/1984 για τα δημόσια έργα, που δίνει τη δυνατότητα για πρόσληψη τεχνικού συμβούλου σε μια υπηρεσία, που δεν έχει επαρκή τεχνική υπηρεσία. Η διάταξη αυτή ισχύει για κάποια έργα ιδιαίτερης δυσκολίας και σημασίας.¹ Η διαδικασία αυτή - που προφανώς δεν θεσπίστηκε για να εκπονούνται μελέτες του τακτικού προγράμματος ή του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων - δεν απαιτεί την τήρηση των διατάξεων περί αμοιβών μηχανικών. Βάσει όμως αυτής εκπονούνται μελέτες του συνολικού επίσημου προγράμματος και χορηγούνται αμοιβές πολύ μεγάλου ύψους.

¹ Η διάταξη αυτή τέθηκε για πρώτη φορά σε εφαρμογή για τις μελέτες των έργων της Ολυμπιάδας, τείνει όμως να αποτελέσει κανόνα. Πολλές φορές μάλιστα δεν τηρούνται οι κανόνες δημοσιότητας, ώστε να διασφαλίζεται η διαφάνεια και ο οικονομικός ανταγωνισμός.

Όπως ήδη αναφέρθηκε, πολλές μελέτες του Δημοσίου ανατίθενται απευθείας, κατά παρέκκλιση του ν. 716/1977, είτε με υπουργικές αποφάσεις, συνήθως με την αιτιολογία του επείγοντος, είτε με διατάξεις που έχουν κατά καιρούς περιληφθεί σε διάφορα νομοθετήματα.⁶¹ Πρωταρχικός σκοπός της διαδικασίας ανάθεσης με απ' ευθείας επιλογή του μελετητή είναι η διασφάλιση του εργοδότη, ότι με τον τρόπο αυτό θα επιλέξει τον εμπειρότερο, ικανότερο και τεχνικά πλέον καταρτισμένο μελετητή για την εκπόνηση της μελέτης του.ⁱ

Η πρακτική έχει δείξει ότι οι δύο αυτοί όροι πολλές φορές παρακάμπτονται.⁶² Στην πρώτη περίπτωση και με χρήση του άρθρου 2 του π.δ. 194/1979, το ήδη αναληφθέν μελετητικό αντικείμενο χρησιμοποιείται πολλές φορές από τις τεχνικές υπηρεσίες για άσκηση κοινωνικής πολιτικής μέσω κακώς νοούμενης ισοκατανομής των μελετών μεταξύ των ενδιαφερομένων. Στη δεύτερη περίπτωση είτε με ανακριβή προεκτίμηση της αμοιβής, είτε με κατάχρηση του άρθρου 11 • 13 του ν. 716/1977ⁱⁱ, ανατίθενται μελέτες μεγάλων έργων σε μελετητές χαμηλών πτυχίων.

Μία σοβαρή συνέπεια των παραπάνω είναι ο κατακερματισμός των μελετητικών γραφείων σε μικρές μονάδες, αφού αποτελεί ουσιαστικά αντικίνητρο η δημιουργία ισχυρών μελετητικών φορέων που θα είναι ικανοί να

ⁱ Παράλληλα, η επιλογή πρέπει να γίνει μέσα από τις τάξεις εκείνες των πτυχίων τις οποίες προβλέπει ο νόμος ανάλογα με τον προϋπολογισμό του αντικειμένου.

ⁱⁱ Αν κατά την εξέλιξη της εκπόνησης της μελέτης προκύπτει ότι η αμοιβή του αναδόχου υπερβαίνει την επιτρεπόμενη από την τάξη του πτυχίου του κατά ποσοστό μεγαλύτερο του 30%, ο ανάδοχος υποχρεούται να συμπράξει με Γραφείο μελετών της έγκρισης του εργοδότη, για την κάλυψη της απαιτούμενης τάξης του πτυχίου, διαφορετικά η μελέτη επαναπροκηρύσσεται μετά την ολοκλήρωση του σταδίου που εκπονείται. Βλ. επίσης «Πληρωμές στον ανάδοχο», σελ. 26

αντιμετωπίσουν τους ξένους οίκους, μια και η ύπαρξη αυξημένου δυναμικού ή υψηλού πτυχίου, δεν εξασφαλίζει ούτε την ανάθεση, ούτε και την αποφυγή διολίσθησης μελετών μεγάλων έργων σε μικρά μελετητικά πτυχία.ⁱ

i.9 ΑΝΑΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΑΠΟ ΜΕΛΕΤΗΤΙΚΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΟΥΣ ΕΜΜΕΣΑ Η ΑΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ

Υποστηρίζεται ότι δημόσιοι φορείς οργανωμένοι με βάση την ιδιωτική οικονομία (στους οποίους ο έλεγχος της δημόσιας διοίκησης δεν είναι άμεσος) πρέπει να υπόκεινται στη νομοθεσία που διέπει την ανάθεση και εκπόνηση μελετών,⁶³ στην οποία υπόκεινται οι ιδιώτες μελετητές των δημοσίων έργων. Δηλαδή οι φορείς αυτοί θα πρέπει κατ' ελάχιστο να διαθέτουν τα κατά νόμο προσόντα, πτυχία, δυναμικό και εμπειρία και να υπόκεινται στους ισχύοντες κανόνες ελέγχου των παραπάνω, δηλαδή επικαιροποίηση πτυχίων, υπεύθυνες δηλώσεις εμπειρίας κτλ έτσι ώστε να εξασφαλιστεί η ύπαρξη ενιαίων κριτηρίων σύγκρισης μεταξύ των μελετητικών εταιρειών. Παράλληλα, οι εξαρτημένοι από το Δημόσιο μελετητικοί φορείς θα πρέπει να υπόκεινται στους ίδιους όρους και υποχρεώσεις όσον αφορά στην εκπόνηση των μελετών με αυτούς που προβλέπει ο νόμος για τους ιδιώτες μελετητές.

i.10 ΥΠΕΡΒΑΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΤΙΚΗΣ ΑΜΟΙΒΗΣ

Σύμφωνα με την §3 του άρθρου 4 του ν. 1418/1984, η ανάθεση κατασκευής του έργου γίνεται με βάση τη σχετική μελέτη. Η ασάφεια του όρου «σχετική

ⁱ Θα μπορούσε να αποφευχθεί η κατάσταση αυτή, εάν η πρόσκληση ενδιαφέροντος προέβλεπε την υποβολή από τους αιτούντες κατά το δυνατόν πληρέστερων τεχνικών στοιχείων των συναφών μελετών τους ώστε να μπορεί να αξιολογηθεί από την Επιτροπή η έκταση της εμπειρίας τους, συγκρίνοντας τα τεχνικά χαρακτηριστικά των έργων. Σημειώνεται πώς πρέπει να εκτιμάται επίσης και η εμπειρία των μελετητών σε επιβλέψεις καθώς και στοιχεία σχετικά με την εκτέλεση, λειτουργία και συμπεριφορά εκείνων από τα μελετηθέντα έργα που ήδη κατασκευάστηκαν.

μελέτη»ⁱ, σε συνδυασμό και με την ανύπαρκτη ποιότητα των μελετών αυτών, έδωσε το δικαίωμα των αλληπάλληλων προσαρμογών των αντίστοιχων τεχνικών αντικειμένων, γεγονός που προκάλεσε τη διατήρηση του φαινομένου των οικονομικών και χρονικών υπερβάσεων.ⁱⁱ Το φαινόμενο αυτό έγινε ιδιαίτερα αισθητό εξαιτίας και των μεγάλων αναπτυξιακών προγραμμάτων που ακολούθησαν, παρά το γεγονός ότι τέθηκε προς τα άνω φραγμός στις υπερβάσεις, με την απαγόρευση υπέρβασης του ποσοστού 50% του συνολικού συμβατικού ποσού (άρθρο 8 §1 ν. 1418/1984).⁶⁴

Πιο συγκεκριμένα, δύο είναι τα βασικά προβλήματα που έχουν ανακύψει.⁶⁵ Το πρώτο αφορά στην ανάθεση μεγάλου αντικειμένου μελετών σε χαμηλής τάξης πτυχία, λόγω υποτίμησης της αρχικής συμβατικής αμοιβής του έργου. Το δεύτερο, στην καταβολή της τελικής αμοιβής από τον εργοδότη, όταν αυτή είναι σημαντικά μεγαλύτερη από τη συμβατική.ⁱⁱⁱ Το φαινόμενο των αυξήσεων των αμοιβών μέσω της έγκρισης συγκριτικών πινάκων, πολύ πέρα και των ουσιαστικών προβλέψεων της νομοθεσίας, αλλά και του χρονικά προδιαγραφέντος ως αντικειμένου της μελέτης, είναι ένα σημαντικότερο πρόβλημα. Υποστηρίζεται ότι, αν ήταν δυνατή μια συστηματική καταγραφή αυτών των ποσών, θα επρόκειτο ίσως για πολλαπλάσιες αμοιβές, που

ⁱ Βλ. σχετικά «Σύμβαση Μελέτης Δημοσίου Έργου» σελ. 10

ⁱⁱ Παρατηρείται επίσης, σύνθετες μελέτες, που απαιτούν τη συμμετοχή μελετητών πολλών κατηγοριών μελετών να προκηρύσσονται σαν απλές μελέτες. Αυτό έχει ως συνέπεια, να ανατίθενται μελέτες - πολλές φορές μεγάλου αντικειμένου - με συμπληρωματικές συμβάσεις, σε γραφεία που υποδεικνύονται από τον αρχικό μελετητή.

ⁱⁱⁱ Αυτό το θέμα έχει μερικά μόνο αντιμετωπιστεί με την υπ' αριθμό 6678 απόφαση της ΓΕΜ, σύμφωνα με την οποία το πρώτο εγκρινόμενο στάδιο της μελέτης καθορίζει και την αμοιβή του μελετητή.

καταβάλλονται μέσω των συγκριτικών πινάκων σε σχέση με τις προεκτιμώμενες.⁶⁶

ι.11 ΚΑΤΑΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΜΕΛΕΤΗ – ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ

Η κατάχρηση του συστήματος μελέτη - κατασκευή μερικές φορές επιτρέπει τη σύνταξη μελέτης από μη μελετητές. Αλλά και όταν δεν συμβαίνει αυτό, ο μελετητής τελεί υπό εργολαβική πίεση της συμμετοχής στη μειοδοσία με μείωση της αμοιβής και μείωση της δαπάνης του έργου, πράγμα που δεν συντελεί στην αύξηση ούτε της ασφάλειας, ούτε της ανθεκτικότητας, ούτε της ποιότητας γενικότερα.⁶⁷

Έχει αποδειχθεί ότι η δημοπράτηση έργων με το σύστημα Μελέτη - Κατασκευή είναι αναγκαία για ορισμένες κατηγορίες έργων, που απαιτούν ειδική τεχνογνωσία. Παρατηρείται όμως ευρεία χρήση του, που πολύ συχνά ξεπερνά τα όρια της κατάχρησης του συστήματος και της νομοθεσίας που στηρίζεται.¹ Συνήθως, πίσω από την επιλογή του συστήματος Μελέτη - Κατασκευή, αναδεικνύεται η έλλειψη προγραμματισμού των υπηρεσιών.⁶⁸

ι.12 ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΜΕΛΕΤΩΝ ΜΕ ΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΜΕΛΕΤΗΤΗ

Παρατηρούνται κατ' αρχήν αδυναμίες που προέρχονται από την έλλειψη επιστημονικού εκσυγχρονισμού και ενημέρωσης και συνήθως συνδέονται με την κακή επιλογή του μελετητή. Η ανατιθέμενη μελέτη δηλαδή ξεπερνάει τις δυνατότητες του μελετητή.

¹ Βλ. και «Το ζήτημα του Συστήματος Μελέτη – Κατασκευή» σελ. 122

Παράλληλα, παρατηρείται υπερβολικός φόρτος εργασίας, που προκύπτει από την κακή κατανομή των μελετών, την αγωνία της εξασφάλισης εργασίας και των σχετικών αμοιβών, που μερικές φορές οδηγεί επίσης σε παράλογες εκπτώσεις.

Τέλος, παρατηρείται μία κακή γενικώς ποιότητα των τευχών δημοπρατήσεως, με ευθύνη του μελετητή. Η έλλειψη χρονικής ανέσεως, η πιθανή άγνοια των λεπτομερειών της Νομοθεσίας των Δημοσίων Έργων και των διαδικασιών που μπορούν να προκαλέσουν προστριβές και εργολαβικές απαιτήσεις, η ανυπαρξία ελληνικών προδιαγραφών, αλλά και η γενική αντίληψη περί αντικειμένου μειωμένης επιστημονικότητας, οδηγεί σε μια μορφή αδιαφορίας προς τα συμβατικά τεύχη. Αυτό κατευθύνει είτε στην αντιγραφή προηγούμενων τευχών, εξίσου κακής ποιότητας, είτε στην ανάθεση της εργασίας σε κάποιο εξειδικευμένο γραφείο υπομηχανικών ή αποφοίτων ΤΕΙ, που αντιγράφει τα ήδη υπάρχοντα στη μνήμη του δικού του ηλεκτρονικού υπολογιστή.⁶⁹

V.3.04. Η ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ

ι ΓΕΝΙΚΑ

Η κατασκευή του έργου είναι η διαδικασία μέσα από την οποία τα σχέδια και οι προδιαγραφές μετατρέπονται σε φυσικά συστήματα, δηλαδή σε έργα. Απαιτεί το συντονισμό και την οργάνωση όλων των συντελεστών παραγωγής (εργατικού δυναμικού, υλικών, οικονομικών πόρων, χρόνου κτλ) για την

ικανοποιητική συμπλήρωση του έργου εντός των προθεσμιών και του προϋπολογισμού.⁷⁰ Η σημασία της οργάνωσης και του προγραμματισμού είναι επομένως σημαντική για τον ανάδοχο – κατασκευαστή του δημοσίου έργου, ώστε να εκτελέσει το έργο και να αμειφθεί για αυτό, σύμφωνα με τους όρους της σύμβασης και τις διατάξεις της νομοθεσίας. Για την επίτευξη αυτού του σκοπού οι σύγχρονες κατασκευαστικές εταιρείες χρησιμοποιούν νέα εργαλεία, όπως η διαχείριση έργου (project management), μέρος της οποίας αποτελεί και η διοίκηση των συμβάσεων (contract management)⁷¹, καθώς και τη σύγχρονη τεχνολογία και τα μέσα οργάνωσης που προσφέρει. Όσο και αν η πολυπλοκότητα των δημοσίων έργων τα τελευταία χρόνια αυξάνει, και τα προσφερόμενα εργαλεία προγραμματισμού και οργάνωσης βελτιώνονται⁷², είναι κοινή παραδοχή ότι το γενικό πλαίσιο κατάρτισης των συμβάσεων και παραγωγής των δημοσίων έργων χαρακτηρίζεται ακόμη από πολλά προβλήματα που έχουν τη βάση τους σε ατελείς ρυθμίσεις της νομοθεσίας και σε λανθασμένες τακτικές των ίδιων των εταιρειών.

Πιο συγκεκριμένα, θα παρουσιαστεί συνοπτικά η υπάρχουσα κατάσταση, από την πλευρά των κατασκευαστικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα, με έμφαση στην πρακτική των υπερβάσεων του συμβατικού αντικειμένου, για το άμεσο οικονομικό όφελος του εργολήπτη, με αντίστοιχα αποτελέσματα στην παρουσία των εργοληπτών – κατασκευαστών στην Ελλάδα.

ii ΥΠΕΡΒΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΑΤΙΚΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ

Παρατηρείται συχνά οι εργοληπτικές επιχειρήσεις να προσπαθούν να

καταρτίζονται συμβάσεις, έστω και με υπερβολικά ποσοστά έκπτωσης, πιστεύοντας ότι στην πορεία θα τις καταστήσουν κερδοφόρες. Είναι φυσικά αυτονόητο ότι η αύξηση του συμβατικού αντικειμένου προϋποθέτει σοβαρές τροποποιήσεις και στη μελέτη του έργου. Σε κάθε περίπτωση, στις αδυναμίες του όλου συστήματος διαχείρισης των συμβάσεων (σχετική μελέτη, πρόσθετες εργασίες, υπερσυμβατικές εργασίες) στηρίχθηκε το φαινόμενο των υπερβάσεων, αλλά και των μεγάλων εκπτώσεων ή των υπερβολικά χαμηλών προσφορών.⁷³

Το αποτέλεσμα είναι οι μεγάλες εκπτώσεις να συνοδεύονται με τις μεγάλες αυξήσεις του συμβατικού προϋπολογισμού, αφού τελικά οι μεγάλες εκπτώσεις αμβλύνονται, ή με επιλεκτική αύξηση ορισμένου είδους εργασιών τεχνικά και οικονομικά αποδοτικών για τον εργολήπτη ανάδοχο, ή με τις τιμές συμφωνίας των υπερσυμβατικών εργασιών, ή με την επιδίωξη και έγκριση νέων εργασιών, οι οποίες - σχεδόν σε κάθε περίπτωση - ήταν επιθυμητές από τους αναδόχους, αφού επωφελούνταν της διαφοράς λόγω αναντιστοιχίας των επιπέδων των τιμών υπηρεσίας και των τιμών των εγκεκριμένων αναλύσεων τιμών με τις οποίες κανονίζονταν οι τιμές μονάδος των νέων εργασιών (άρθρο 43 §3 π.δ. 609/1985).

Τα χαρακτηριστικά της παραγωγής των δημοσίων έργων είναι, ιδιαίτερα μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του '90, οι μεγάλες εκπτώσεις (της τάξης του 70%), οι συχνές αλλαγές των τεχνικών χαρακτηριστικών των έργων (άλλο έργο δημοπρατείται, άλλο κατασκευάζεται), τα έργα που μένουν ημιτελή, παρόλο

που εξαντλείται το συμβατικό αντικείμενο και η νόμιμη προσαύξηση κατά 50% και παράλληλα η μεγάλη κερδοφορία κάποιων εργοληπτικών επιχειρήσεων.⁷⁴ Με τα παραπάνω δεδομένα είναι σύνηθες το φαινόμενο, η αρχικά, προσφερθείσα, από τον ανάδοχο, υψηλή έκπτωση, μετά το κλείσιμο της εργολαβίας, να διαμορφώνεται σε πολύ χαμηλότερα επίπεδα, σε όφελος του αναδόχου και φυσικά σε βάρος του εργοδότη. Το αποτέλεσμα όμως είναι να διαιωνίζεται μία κατάσταση η οποία δεν οδηγεί σε υγιείς κατασκευαστικές επιχειρήσεις που να αναλάβουν τα μεγάλα αναπτυξιακά έργα των τελευταίων χρόνων.¹ Μέχρι πρόσφατα, πολλές εργοληπτικές επιχειρήσεις γιγαντώθηκαν, χωρίς παράλληλη βελτίωση της οργάνωσης και της υποδομής τους.⁷⁵

iii ΟΙ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Γενικά οι εταιρείες δεν οργανώθηκαν στις σωστές βάσεις που απαιτούσε η μεγάλη αύξηση του κύκλου εργασιών τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα. Έτσι σήμερα, το αποτέλεσμα είναι έργα να κατασκευάζονται ακόμη και με ζημία των εργοληπτών ενώ σε κάποιες περιπτώσεις να παρατηρείται αδυναμία εκτέλεσής τους.⁷⁶ Διαπιστώνεται παράλληλα ότι οι εξελίξεις στην κατασκευαστική αγορά και η κατάσταση των εργοληπτικών επιχειρήσεων θα οδηγήσουν στην αναδιοργάνωση του κλάδου, γιατί τα προς εκτέλεση έργα είναι πολλά, αλλά η υπερπληθώρα των εργοληπτικών επιχειρήσεων και η

¹ Επιπλέον άρχισε η αθρόα είσοδος των μεγάλων τεχνικών εταιρειών στο χρηματιστήριο, με αποτέλεσμα το κέντρο βάρους των ενεργειών σε πολλές από αυτές, να μετατοπισθεί από την επιδίωξη κερδοφορίας μέσα από την κατασκευή έργων, στην καλή χρηματιστηριακή εικόνα, μέσω δηλώσεων για υψηλό ανεκτέλεστο.

έλλειψη οργάνωσης σε πολλές από αυτές οδηγούν σε ζημίες.ⁱ Οι συμμαχίες, οι εξαγορές και οι συγχωνεύσεις φαίνεται ότι είναι μια λύση για τις ελληνικές εργοληπτικές επιχειρήσεις, ώστε να δημιουργηθούν ισχυρές και ανταγωνιστικές επιχειρήσεις.⁷⁷ Το καλό τεχνικό δυναμικό τους και τα καλά αποθέματα εμπειριών που έχουν, οδηγούν στην ίδρυση μέσω απορρόφησης, συνένωσης κλπ. μεγάλων τεχνικών εταιρειών ώστε να αποτελέσουν οικονομικές τεχνικές οντότητες για να μπορέσουν να αντέξουν τον ανταγωνισμό κυρίως από τις ξένες εταιρείες που εισέρχονται σιγά - σιγά στη χώρα.⁷⁸ Η συγκρότηση μεγάλων ελληνικών κατασκευαστικών ομίλων, μέσω των εξαγορών και συγχωνεύσεων,ⁱⁱ η διεξόδυσή τους σε ξένες αγορές, καθώς και η προσπάθεια συνεργασίας τους με ξένες μεγάλες κατασκευαστικές εταιρείες είναι τα βασικά χαρακτηριστικά του κλάδου σήμερα.⁷⁹

Βέβαια, η εξέλιξη της εγχώριας κατασκευαστικής αγοράς και οι θετικές προοπτικές δημιουργούν και υποχρεώσεις για τον κλάδο,⁸⁰ μεταξύ των οποίων η συνεχής ανανέωση και εκσυγχρονισμός του κύριου και βοηθητικού μηχανολογικού εξοπλισμού, η δημιουργία σύγχρονων, ευέλικτων και

ⁱ Οι 50 μεγαλύτερες επιχειρήσεις απορροφούν το 60-65% του συνολικού κύκλου εργασιών και οι μελετητές εκτιμούν ότι θα αυξάνεται η τάση απορρόφησης κονδυλίων για τα δημόσια έργα από όλο και λιγότερες επιχειρήσεις, με συνέπεια να αναληφθούν τα δημόσια έργα από έναν μικρό αριθμό ισχυρών εταιρειών.

ⁱⁱ Υποστηρίζεται ότι οι ανάγκες εξαγορών, συγχωνεύσεων και συμμαχιών οφείλονται σε τρεις κυρίως παράγοντες: α. Στην ανάγκη μεγάλων επιχειρήσεων του κλάδου να συμμετάσχουν σε έργα μικρότερου προϋπολογισμού. β. Στην τάση όλων, σχεδόν, των κατασκευαστικών εταιρειών να διευρύνουν το φάσμα των έργων που δραστηριοποιούνται λόγω της έντασης του ανταγωνισμού. γ. Στην απόφαση να επεκταθούν σε άλλες δραστηριότητες, πέρα του χώρου των κατασκευών, όπως αξιοποίηση - εκμετάλλευση ακινήτων, μηχανήματα έργων κ.τ.λ.

αποτελεσματικών επιχειρησιακών δομών και η εφαρμογή νέων τεχνολογιών στα εκτελούμενα έργα.¹

V.3.05. Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΣΤΙΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ

ι ΓΕΝΙΚΑ

Την τελευταία δεκαετία έχει παρατηρηθεί παγκοσμίως αλλά ιδιαίτερα και στην Ελλάδα, μία τάση μηχανογράφησης της εργασίας. Η εισροή του ηλεκτρονικού υπολογιστή είναι εντονότατη στη δουλειά των μηχανικών και αρχιτεκτόνων και η σημασία των πολλαπλών προγραμμάτων υποβοήθησης της εργασίας τους είναι εμφανέστατη. Αυτή η εισροή της σύγχρονης τεχνολογίας στην παραγωγή χτισμένου περιβάλλοντος (ιδιωτικά και δημόσια έργα, μικρότερης ή μεγαλύτερης κλίμακας), δεν έχει να κάνει μόνο με εργαλεία υποβοήθησης του σχεδιασμού των έργων αλλά και με την παρακολούθηση των διαδικασιών μελέτης και κατασκευής των δημοσίων έργων, σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία.

Οι λόγοι της εισροής της σύγχρονης τεχνολογίας στην εργασία των μελετητών και των κατασκευαστών δημοσίων έργων θα μπορούσαν να συνοψιστούν ως εξής:

- Η γενικότερη άνοδος στη χρησιμοποίηση των ηλεκτρονικών υπολογιστών στον ελληνικό τεχνικό χώρο.

¹ Καθώς και η ενίσχυση της κεφαλαιουχικής διάρθρωσης των κατασκευαστικών εταιρειών και αναζήτηση νέων σύγχρονων μορφών χρηματοδότησης στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

- Η πολυπλοκότητα και δυσκολία συνολικής γνώσης της νομοθεσίας δημοσίων έργων από τον κάθε μηχανικό.
- Οι επαναλαμβανόμενες σε σημαντικό βαθμό και σαφώς καθοριζόμενες από τη νομοθεσία διαδικασίες κατά την προσυμβατική περίοδο και κατά την κατάρτιση και ισχύ της σύμβασης, που έκαναν εφικτό τον ηλεκτρονικό προγραμματισμό.
- Η συνεχής αναπροσαρμογή των νομοθετικών διατάξεων και των υπολογιστικών δεδομένων (π.χ. συντελεστών αναθεώρησης τιμών), που καθιστούν την ανάγκη μίας συνεχούς ενημέρωσης των μηχανικών για θέματα νομοθεσίας.
- Η ανάπτυξη της αγοράς προϊόντων, υλικών και μηχανημάτων, σε συνάρτηση με την πολυπλοκότητα της κοστολόγησης των εργασιών.

Η σύγχρονη τεχνολογία είναι εμφανής στις προσυμβατικές και συμβατικές διαδικασίες κατασκευής των δημοσίων έργων, με ένα πλήθος εργαλείων που συνοψίζονται σε προγράμματα (software) και σε ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων μέσω του διαδικτύου (internet).

ii ΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ (SOFTWARE)

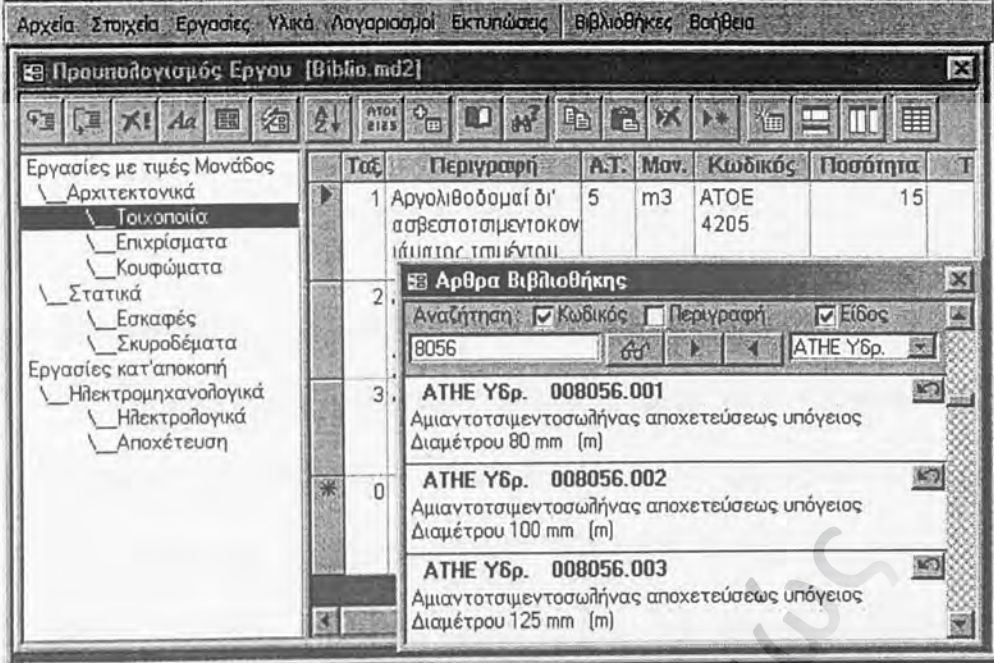
Οι διαδικασίες που ορίζονται από τις διατάξεις της νομοθεσίας οδηγούν σε πλήθος προγραμμάτων (software) που ουσιαστικά «παράγουν» τα συμβατικά

τεύχη, παρακολουθούν το έργο και εκδίδουν τους λογαριασμούς, συντάσσουν τους συγκριτικούς πίνακες κτλ. Γενικά, στην ελληνική αγορά προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών, παρατηρούνται ποικίλα προϊόντα υποβοήθησης των μελετητών και κατασκευαστών στην παραγωγή δημοσίων έργων. Τα «πακέτα» των σχετικών προγραμμάτων αποτελούνται από μια σειρά εργαλείων με αντικείμενο τη διαχείριση Δημοσίων Έργων, όπως:

- 1) Προγράμματα γενικών επιμετρήσεων σε έργα: Πρόκειται για προγράμματα σύνταξης αναλυτικών Επιμετρήσεων-Προμετρήσεων. Παρέχεται η δυνατότητα οργάνωσης των εργασιών σε επίπεδα (κατηγορίες, ομάδες, υποομάδες), καθώς και σε μέτωπα εργασίας, ενώ ταυτόχρονα δίνεται και η δυνατότητα χωρικής ανάλυσης (π.χ. κτίριο, επίπεδο, χώρος). Τα προγράμματα αυτά συνήθως συνεργάζονται και με προγράμματα σχεδιασμού των έργων, για εξοικονόμηση χρόνου κατά την πληκτρολόγηση των στοιχείων.
- 2) Προγράμματα για σύνταξη προϋπολογισμών μελετών, κοστολόγησης και τευχών δημοπράτησης, καθώς και σύνταξης Νέων Τιμών Εργασιών.
- 3) Προγράμματα οικονομικής παρακολούθησης έργων: Περιλαμβάνουν βάση δεδομένων (Data Base) Προμηθευτών και Συνεργείων, Φόρμες και Data Base Προσφορών Προμηθευτών και Συνεργείων, Οικονομική Παρακολούθηση

Προμηθευτών και Συνεργείων (Γραμμάτια, Επιταγές, Υπόλοιπα, τραπεζικοί λογαριασμοί κλπ) για ένα ή περισσότερα έργα μαζί. Προσφέρουν επίσης τη δυνατότητα προβλέψεων εσόδων-εξόδων, παρακολούθηση ταμείου (για ένα, περισσότερα ή το σύνολο των έργων), παρακολούθηση εργατών και εργασιών, ελεύθερο ορισμό οικονομικών δεικτών παρακολούθησης από το χρήστη, εξαγωγή στατιστικών στοιχείων, δυνατότητα ελέγχου εσόδων-εξόδων με προμετρήσεις και αναλυτικές επιμετρήσεις, δυνατότητα σύνδεσης με επιτόκια της αγοράς για την εκτίμηση του πραγματικού κέρδους, δυνατότητα Ημερολογίου Κινήσεων (εισπράξεις- πληρωμές) για ένα ή περισσότερα έργα μαζί, Αναλυτικό Ημερολόγιο Εργασιών, σύνδεση με το ΙΚΑ της οικοδομικής άδειας (δηλ. άθροιση ημερομισθίων και έλεγχο σε συνδυασμό με τα ημερομίσθια που προβλέπονται στην οικοδομική Άδεια & εκτύπωση καταστάσεων για το ΙΚΑ).

- 4) Προγράμματα εφαρμογής "Διαδικασίας για την ανάδειξη αναδόχου κατασκευής δημοσίου έργου", που πραγματοποιούν όλους τους υπολογισμούς που απαιτούνται στα πλαίσια της επιλογής αναδόχου δημοσίου έργου, σύμφωνα με το μαθηματικό τύπο που προβλέπει η νομοθεσία (Σε εφαρμογή της Εγκυκλίου 16 Δ17α/05/35/Φ.Ν. 402 /26-4-99).

Διάγραμμα 9: Τυπικό εργολαβικό πρόγραμμα διαχείρισης δημοσίων έργων

- 5) Προγράμματα παρακολούθησης Δημοσίων έργων: Η παρακολούθηση γίνεται από τη δημοπράτηση μέχρι και την περάτωση του έργου, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία. Προσφέρουν καταχώρηση του προϋπολογισμού καθώς και των επιμετρήσεων και του πρωτοκόλλου διαχωρισμού εργασιών. Παρέχουν παρακολούθηση των εγκρίσεων, πληρωμών και εγγυήσεων, αλλά και άμεση εποπτεία στην έκδοση Λογαριασμών με καταχώρηση κινήσεων των υλικών και των απολογιστικών εργασιών. Είναι δυνατόν να συντάσσουν δήλωση έγκρισης Ανακεφαλαιωτικών Πινάκων. Επίσης, μπορούν να εκδώσουν πίνακα υπολογισμού αναθεώρησης εργασιών και υλικών σύμφωνα με το Πρωτόκολλο Διαχωρισμού περιόδων και τους τελευταίους συντελεστές αναθεώρησης. Τέλος, τα προγράμματα παρέχουν τη δυνατότητα τήρησης Ημερολογίου και Χρονοδιαγράμματος Έργου για τη χρονική

παρακολούθηση των εργασιών σύμφωνα με την πορεία εκτέλεσής τους.

- 6) Προγράμματα σύνταξης προϋπολογισμών: Προγράμματα Προκοστολόγησης Έργων και παραγωγής των Οικονομικών Τευχών (Προμέτρηση, Αναλυτικό Τιμολόγιο, Τιμολόγιο Μελέτης, Κοστολόγηση, Προϋπολογισμός, Βασικές Τιμές, Πρωτόκολλα Νέων Τιμών). Περιλαμβάνονται όλα τα αρχεία επίσημων άρθρων (ΑΤΟΕ, ΑΤΗΕ, ΑΤΕΟ, ΝΑΤΕΟ, ΑΤΕΒΕ, ΑΤΛΕ, ΑΤΕΠ κ.ά.).

iii ΒΑΣΕΙΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΜΕΣΩ ΤΟΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ (INTERNET)

Η είσοδος του Internet (World Wide Web) στον τεχνικό χώρο είναι ένα αναμφισβήτητο γεγονός τα τελευταία χρόνια. Μέσω του Internet προσφέρονται στο μηχανικό - μελετητή ή κατασκευαστή – ένα πλήθος από πληροφορίες που βοηθούν την εργασία του. Όσον αφορά στα δημόσια έργα, υπάρχουν βάσεις δεδομένων (data bases) που προσφέρονται μέσω του Internet σε 24ωρη βάση ώστε να γίνει ταχύτερη και πιο εύκολη η προσφορά του αναδόχου, η σύνταξη των συμβατικών τευχών καθώς και η όλη παρακολούθηση του έργου.¹ Είναι έτσι εφικτή η ενημέρωση των μηχανικών σε αντίστοιχα θέματα, μέσω μιας ολοκληρωμένης βάσης πληροφοριών. Άμεσο αποτέλεσμα είναι η εξοικονόμηση χρόνου για την απόκτηση αυτών των

¹ Η πιο ολοκληρωμένη σήμερα βάση πληροφοριών τέτοιου είδους για τα δημόσια έργα στην Ελλάδα είναι η Τράπεζα Πληροφοριών του ΤΕΕ. Βλ. www.tee.gr

γνώσεων, όπως επίσης και η καλύτερη δυνατή κατάρτιση των μηχανικών στον επαγγελματικό χώρο.

Οι υπηρεσίες ηλεκτρονικής πληροφόρησης για τα δημόσια έργα στην Ελλάδα μέσω του Internet είναι:

- Πληροφορίες νομικής φύσης από την Ελληνική και Ευρωπαϊκή νομοθεσία.
- Διαγωνισμοί έργων, μελετών, και προμηθειών από τον ελληνικό και το διεθνή χώρο.
- Μητρώα μηχανικών, τεχνικών εταιρειών, μελετητών, καθώς και εργοληπτών δημοσίων έργων, που είναι εγγεγραμμένοι αντίστοιχα στα μητρώα του ΤΕΕ, ΜΕΚ, ΜΕΕΠ, ΓΕΜ.
- Βασικές Τιμές και συντελεστές αναθεώρησης των υλικών που ανακοινώνει το ΥΠΕΧΩΔΕ κάθε τρίμηνο από το 1990 και μετά.
- Αναλυτικά Τιμολόγια δηλαδή το κείμενο και οι τύποι των αναλυτικών τιμολογίων (ΑΤΟΕ, ΑΤΗΕ, κλπ.) καθώς και τις τιμές των άρθρων από το 1990.¹

¹ Επίσης, το Internet προσφέρει υπηρεσίες πληροφόρησης και επικοινωνίας που αφορούν και σε ιδιωτικά και σε δημόσια έργα: 1. Πληροφορίες για τις αντικειμενικές αξίες των ακινήτων. 2. Στοιχεία Επιχειρήσεων με περιεχόμενες πληροφορίες για τα προϊόντα τους, οι οποίες δραστηριοποιούνται στην εμπορία δομικών υλικών, και μηχανημάτων. 3. Γενικά θέματα επικαιρότητας που αφορούν τους μηχανικούς. 4. Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο (e-mail) για επικοινωνία του τεχνικού χώρου. 5. Δυνατότητα αναζήτησης και παραγγελίας βιβλίων, περιοδικών, άρθρων, μελετών και πορισμάτων.

Βιβλιογραφία κεφαλαίου V

- ¹ Ν. Ρόβλια, ό.π., 2η έκδοση, Αθήνα Κομοτηνή 1989, σελ 371
- ² Δ. Παναγιωτακόπουλου, ό.π., Ξάνθη 1984, τ.1, σελ. 4
- ³ Ι. Πραγιάτης, Π. Αλεξανδριδης, ό.π., σελ. 60
- ⁴ Αιτιολογική έκθεση για το Ν. 2576/1998, Βελτίωση των διαδικασιών για την ανάθεση της κατασκευής των δημοσίων έργων και άλλες διατάξεις, Ενημερωτικό Δελτίο ΤΕΕ, τεύχος 1977, σελ 47
- ⁵ Αιτιολογική έκθεση για το Ν. 2576/1998, ό.π., σελ 47
- ⁶ Χ. Κωστίκας, Γ. Ιακωβίδης, Π. Κρεμέζης, Προβλήματα από την εφαρμογή του νόμου 1418/84, σελ 24/3
- ⁷ Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Το σύστημα μελέτη – κατασκευή στα Δημόσια έργα, Η εγκύκλιος 27, Ενημερωτικό δελτίο του ΤΕΕ, Τεύχος 1981, 1/12/97, σελ 3
- ⁸ Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Το σύστημα μελέτη – κατασκευή στα Δημόσια έργα, ό.π., σελ 3
- ⁹ Χ. Κωστίκας, Γ. Ιακωβίδης, Π. Κρεμέζης, ό.π., σελ 25/3
- ¹⁰ Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Το σύστημα μελέτη – κατασκευή στα Δημόσια έργα, ό.π., σελ 3
- ¹¹ Χ. Κωστίκας, Γ. Ιακωβίδης, Π. Κρεμέζης, ό.π., σελ 26/3
- ¹² Χ. Κωστίκας, Γ. Ιακωβίδης, Π. Κρεμέζης, ό.π., σελ 26/3
- ¹³ Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Το σύστημα μελέτη – κατασκευή στα Δημόσια έργα, ό.π., σελ 3
- ¹⁴ Χ. Κωστίκας, Γ. Ιακωβίδης, Π. Κρεμέζης, ό.π., σελ 24/3
- ¹⁵ Χ. Κωστίκας, Γ. Ιακωβίδης, Π. Κρεμέζης, ό.π., σελ 26/3
- ¹⁶ Χ. Κωστίκας, Γ. Ιακωβίδης, Π. Κρεμέζης, ό.π., σελ 26/3
- ¹⁷ Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Το σύστημα μελέτη – κατασκευή στα Δημόσια έργα, ό.π., σελ 2
- ¹⁸ Χ. Κωστίκας, Γ. Ιακωβίδης, Π. Κρεμέζης, ό.π., σελ 26/3
- ¹⁹ Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Γραφείο επαγγελματικών θεμάτων ό.π.π., σελ 109
- ²⁰ Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Το σύστημα μελέτη – κατασκευή στα Δημόσια έργα, ό.π., σελ 2
- ²¹ Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Το σύστημα μελέτη – κατασκευή στα Δημόσια έργα, ό.π., σελ 2
- ²² Χ. Κωστίκας, Γ. Ιακωβίδης, Π. Κρεμέζης, ό.π., σελ 26/3
- ²³ Δ. Παναγιωτακόπουλου, ό.π., σελ. 5
- ²⁴ Charles Boundy, A concise Business Guide to Contract Law, Aldershot 1998, σελ. 172
- ²⁵ Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Γραφείο επαγγελματικών θεμάτων, ό.π., σελ 125
- ²⁶ Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Γραφείο επαγγελματικών θεμάτων, ό.π., σελ 126
- ²⁷ Αιτιολογική έκθεση για το Ν. 2576/1998, ό.π., σελ 58

-
- ²⁸ Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Γραφείο επαγγελματικών θεμάτων, ό.π., σελ 127
- ²⁹ Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Γραφείο επαγγελματικών θεμάτων, ό.π., σελ 129
- ³⁰ Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Γραφείο επαγγελματικών θεμάτων, ό.π., σελ 129
- ³¹ Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Γραφείο επαγγελματικών θεμάτων, ό.π., σελ 133
- ³² Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Το σχέδιο για την αναθεώρηση του θεσμικού πλαισίου μελετών. Ενημερωτικό σημείωμα: Σχέδιο νόμου περί διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης παροχής υπηρεσιών και Μητρώων Παρεχόντων Υπηρεσιών, Ενημερωτικό δελτίο του ΤΕΕ, Τεύχος 2052, 24/05/99, σελ 40
- ³³ Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Γραφείο επαγγελματικών θεμάτων, ό.π., σελ 133
- ³⁴ Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Γραφείο επαγγελματικών θεμάτων, ό.π., σελ 131
- ³⁵ Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Γραφείο επαγγελματικών θεμάτων, ό.π., σελ 129
- ³⁶ Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Γραφείο επαγγελματικών θεμάτων, ό.π., σελ 127
- ³⁷ Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Γραφείο επαγγελματικών θεμάτων, ό.π., σελ 126
- ³⁸ Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Γραφείο επαγγελματικών θεμάτων, ό.π., σελ 127
- ³⁹ Γ. Μπαστός, ό.π., σελ 24
- ⁴⁰ Γ. Μπαστός, ό.π., σελ 23
- ⁴¹ Γ. Μπαστός, ό.π., σελ 27
- ⁴² Γ. Μπαστός, ό.π., σελ 26
- ⁴³ Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Γραφείο επαγγελματικών θεμάτων, ό.π., σελ 127
- ⁴⁴ Αιτιολογική έκθεση για το Ν. 2576/1998 ό.π., σελ 54
- ⁴⁵ Κ. Χασάπης, Προβλήματα στην εφαρμογή του Π.Δ. 696/74, σελ. 11/3
- ⁴⁶ Δ. Παναγιωτακόπουλου, ό.π., σελ. 8
- ⁴⁷ Δ. Παναγιωτακόπουλου, ό.π., σελ. 6
- ⁴⁸ C. Boundy, ό.π., σελ. 171
- ⁴⁹ Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Γραφείο επαγγελματικών θεμάτων, ό.π., σελ 104
- ⁵⁰ Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Γραφείο επαγγελματικών θεμάτων, ό.π., σελ 104
- ⁵¹ Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Γραφείο επαγγελματικών θεμάτων, ό.π., σελ 132
- ⁵² Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Γραφείο επαγγελματικών θεμάτων, ό.π., σελ 132
- ⁵³ Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Γραφείο επαγγελματικών θεμάτων, ό.π., σελ 132
- ⁵⁴ Ι. Σιώρης, Ε. Αδριάνης, ό.π., σελ 9/3
- ⁵⁵ Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Γραφείο επαγγελματικών θεμάτων, ό.π., σελ 132

-
- ⁵⁶ Ι. Σιώρης, Ε. Αδριάνης, όπ.π., σελ 2/3
- ⁵⁷ Ι. Σιώρης, Ε. Αδριάνης, όπ.π., σελ 2/3
- ⁵⁸ Ι. Σιώρης, Ε. Αδριάνης, όπ.π., σελ 3/3
- ⁵⁹ Ι. Σιώρης, Ε. Αδριάνης, όπ.π., σελ 3/3
- ⁶⁰ Ι. Σιώρης, Ε. Αδριάνης, όπ.π., σελ 4/3
- ⁶¹ Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Γραφείο επαγγελματικών θεμάτων, όπ.π., σελ 104
- ⁶² Ι. Σιώρης, Ε. Αδριάνης, όπ.π., σελ 5/3
- ⁶³ Ι. Σιώρης, Ε. Αδριάνης, όπ.π., σελ 6/3
- ⁶⁴ Αιτιολογική έκθεση για το Ν. 2576/1998, ό.π., σελ 48
- ⁶⁵ Ι. Σιώρης, Ε. Αδριάνης, όπ.π., σελ 7/3
- ⁶⁶ Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Γραφείο επαγγελματικών θεμάτων, όπ.π., σελ 113
- ⁶⁷ Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Γραφείο επαγγελματικών θεμάτων, όπ.π., σελ 133
- ⁶⁸ Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Γραφείο επαγγελματικών θεμάτων, όπ.π., σελ 109
- ⁶⁹ Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Γραφείο επαγγελματικών θεμάτων, όπ.π., σελ 133
- ⁷⁰ Δ. Παναγιωτακόπουλου, ό.π., σελ. 61
- ⁷¹ Ρ. D. V. Marsh, *Contracting for Engineering and Construction Projects*, 3d edition, Gower Technical, Aldershot 1988, σελ. 27
- ⁷² Ρ. D. V. Marsh, ό.π., σελ.3
- ⁷³ Αιτιολογική έκθεση για το Ν. 2576/1998, ό.π., σελ 48
- ⁷⁴ Γ. Χρυσικόπουλος, Έρευνα ΤΕΕ, Η οικονομική κατάσταση των ελληνικών εργοληπτικών επιχειρήσεων, Ενημερωτικό δελτίο του ΤΕΕ, Τεύχος 2034, 11/01/99, σελ. 54
- ⁷⁵ Γ. Χρυσικόπουλος, Έρευνα ΤΕΕ, ό.π., σελ. 54
- ⁷⁶ Γ. Χρυσικόπουλος, Έρευνα ΤΕΕ, ό.π., σελ. 54
- ⁷⁷ Β. Χαραλαμπίδου, Γ. Βραχάλης, Α. Δεμερτζής, Έρευνα ΤΕΕ, ό.π., σελ. 51
- ⁷⁸ Σ. Αποστολόπουλος, Έρευνα ΤΕΕ, ό.π., σελ. 55
- ⁷⁹ Γ. Ζώτος, Μεγάλες ανακατατάξεις στον κατασκευαστικό κλάδο, Ναυτεμπορική 20/08/1999, σελ. 31
- ⁸⁰ Γ. Ζώτος, ό.π., σελ. 31

VI. ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ

VI.1. ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΜΕΛΕΤΩΝ

VI.1.01. ΣΥΜΒΑΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

ι ΓΕΝΙΚΑ

Μελετήθηκαν τρεις συμβάσεις μελέτης δημοσίων έργων.¹ Πιο συγκεκριμένα:

1. Μια σύμβαση ανάθεσης εκπόνησης οριστικής μελέτης αντιπλημμυρικού φράγματος, του έτους 1997 (περίπτωση Α),
2. Μία σύμβαση ανάθεσης εκπόνησης δύο οριστικών μελετών (μελετών δημοπράτησης), ως εξής: Οριστική μελέτη φράγματος και οριστική μελέτη αγωγού μεταφοράς νερού ψύξης από το φράγμα, του έτους 1997 (περίπτωση Β) και,
3. Μία σύμβαση ανάθεσης εκπόνησης οριστικής μελέτης ανύψωσης αναχωμάτων λίμνης, του 1992 (περίπτωση Γ), η οποία τροποποιήθηκε με συμπληρωματική σύμβαση λόγω αύξησης του συμβατικού αντικειμένου το 1993. Η παρούσα ανάλυση θα αναφερθεί και στη συμπληρωματική αυτή σύμβαση.

Τα συστατικά στοιχεία της σύμβασης είναι το συμφωνητικό των μερών, η απόφαση ανάθεσης εκπόνησης της μελέτης, η απόφαση έγκρισης των

¹ Για λόγους εχεμύθειας, τα ονόματα των συμβαλλομένων και η ακριβής ονομασία των έργων παραλείπονται.

συμβατικών τευχών, η ειδική συγγραφή υποχρεώσεων (ΕΣΥ) και η γενική συγγραφή υποχρεώσεων (ΓΣΥ).

Λόγω των γενικότερων ομοιοτήτων στην κατάρτισή τους, παρουσιάζονται παράλληλα, με ιδιαίτερη αναφορά στις περιπτώσεις στις οποίες οι όροι της κάθε σύμβασης διαφοροποιούνται.

ii ΣΥΜΒΑΛΛΟΜΕΝΟΙ

ii.1 ΚΥΡΙΟΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Και στις τρεις συμβάσεις ο κύριος του έργου είναι δημόσια υπηρεσία. Αναθέτουσα αρχή είναι η αρμόδια για το κάθε έργο διεύθυνση της αντίστοιχης αυτής υπηρεσίας.

ii.2 ΑΝΑΔΟΧΟΣ

Στην εκδήλωση ενδιαφέροντος αναφέρονται τα τυπικά προσόντα που πρέπει να παρουσιάζουν οι ενδιαφερόμενοι για την ανάληψη της μελέτης. Πιο συγκεκριμένα, ζητείται συγκεκριμένη επαγγελματική τάξη (πτυχίο μελετητή ή μελετητικού γραφείου). Επίσης, επιτρέπονται οι συμπράξεις σύμφωνα με το ν. 716/1977 και τα εκτελεστικά του π.δ./τα. Ο ανάδοχος που τελικά επιλέχθηκε και με τον οποίο καταρτίστηκε η σύμβαση εκπόνησης μελέτης, είναι για κάθε περίπτωση ένα γραφείο μελετών που πληροί τις σχετικές προϋποθέσεις.

iii ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Καθορίζονται οι νομοθετικές διατάξεις σύμφωνα με τις οποίες λαμβάνει χώρα η διαδικασία επιλογής αναδόχου και καταρτίζεται η σύμβαση. Πρόκειται

για το ν. 716/1977 και τα εκτελεστικά του διατάγματα, όπως έχουν τροποποιηθεί και ισχύουν κατά την πρόσκληση υποβολής ενδιαφέροντος.¹ Επίσης καθορίζεται ότι οι πληρωμές θα γίνονται σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 716/1977 και των εκτελεστικών προεδρικών διαταγμάτων του, καθώς και του π.δ. 696/74, που αναφέρεται στις αμοιβές μηχανικών, και του ν. 1418/1984, όπως έχουν τροποποιηθεί και ισχύουν.

VI.1.02. ΠΡΟΣΥΜΒΑΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

ι ΓΕΝΙΚΑ

Ορίζεται στις προσκλήσεις εκδήλωσης ενδιαφέροντος ότι τα διαγωνιζόμενα γραφεία μελετών και οι μελετητές θα αξιολογηθούν από την επιτροπή αξιολόγησης ως προς την τεχνική και την οικονομική τους ικανότητα για την καλή και εμπρόθεσμη εκτέλεση της υπόψη μελέτης, με βάση τα οριζόμενα πιστοποιητικά και στοιχεία που πρέπει να προσκομίσουν. Στην πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος καθορίζονται επίσης οι προθεσμίες για την υποβολή των δικαιολογητικών για τη συμμετοχή στην προσυμβατική διαδικασία, καθώς και η περίοδος κατά την οποία ο κάθε υποψήφιος δεσμεύεται από την προσφορά του.

¹ Επίσης, η σύμβαση της περίπτωσης Α διέπεται και από την κοινοτική οδηγία 92/50/ΕΟΚ (τύπος Β, παρ/μα ΙΙΙ, ανοικτές διαδικασίες).

ii ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ

ii.1 ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΟΝΤΑ

Τα γραφεία μελετών και οι μελετητές που λαμβάνουν μέρος στην εκδήλωση ενδιαφέροντος για την εκπόνηση της μελέτης, οφείλουν να πληρούν συγκεκριμένους όρους που αποδεικνύονται με πιστοποιητικά ή δηλώσεις που συνοδεύουν τη σχετική αίτηση. Ειδικότερα, πρέπει να αποδείξουν ότι δεν βρίσκονται σε πτώχευση, εκκαθάριση, παύση εργασιών, αναγκαστική διαχείριση ή πτωχευτικό συμβιβασμό, ούτε έχει κινηθεί εναντίον τους σχετική διαδικασία. Τα σχετικά δικαιολογητικά πρέπει να αποδεικνύουν ότι δεν έχουν καταδικαστεί για αδίκημα σχετικό με την επαγγελματική τους διαγωγή, ή διαπράξει βαρύ επαγγελματικό παράπτωμα. Επίσης, ότι έχουν εκπληρώσει τις υποχρεώσεις τους που αναφέρονται στην καταβολή των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης και στην πληρωμή των φόρων σύμφωνα με τη νομοθεσία. Τέλος, ότι δεν είναι ένοχοι ψευδών δηλώσεων.

ii.2 ΤΕΧΝΙΚΑ ΠΡΟΣΟΝΤΑ

Σε δηλώσεις του ν. 1599/1986 και συνοδευόμενους πίνακες ζητείται από τους διαγωνιζόμενους να αναφέρουν το επιστημονικό και βοηθητικό προσωπικό τους, τα τεχνικά μέσα που διαθέτουν, τις μελέτες παρόμοιας φύσης που αποπερατώθηκαν από το γραφείο, τις μελέτες παρόμοιας φύσης που εκπονήθηκαν από τα μέλη του γραφείου, και τις μελέτες που εκπονούνται στον ίδιο χρόνο με την εκδήλωση ενδιαφέροντος από το διαγωνιζόμενο γραφείο. Επίσης, απαιτείται σχετική δήλωση και πίνακας γενικής εμπειρίας του γραφείου και των μελών του. Στην εκδήλωση ενδιαφέροντος ορίζεται ο

ακριβής τρόπος που θα συντάσσονται αυτοί οι πίνακες και το περιεχόμενό τους. Σχετικά δικαιολογητικά απαιτούνται και από τον ειδικό επιστήμονα που απαιτείται για τη μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων (στην περίπτωση Α).

iii ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Ως κριτήρια αξιολόγησης ορίζονται η εμπειρία του διαγωνιζομένου σε σχέση με το μελετητικό έργο που έχει πραγματοποιήσει το γραφείο σε μελέτες παρόμοιας φύσης και η πραγματική δυνατότητα εκπόνησης της μελέτης στον προβλεπόμενο χρόνο σε συνδυασμό με τις ανειλημμένες υποχρεώσεις τη στελέχωση και τον εξοπλισμό του γραφείου.

VI.1.03. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΕΡΩΝ

i ΓΕΝΙΚΑ

Οι υποχρεώσεις των μερών αναφέρονται στη Γενική Συγγραφή Υποχρεώσεων (ΓΣΥ) και στην Ειδική Συγγραφή Υποχρεώσεων (ΕΣΥ), τεύχη που περιλαμβάνονται στις συμβάσεις. Η ΓΣΥ αναφέρεται σε περισσότερες συμβάσεις παρόμοιου αντικειμένου. Στις υπό εξέταση περιπτώσεις π.χ., οι συμβάσεις διέπονται από τη ΓΣΥ για την εκπόνηση μελετών υδραυλικών έργων.¹ Η ΕΣΥ είναι διαφορετική για κάθε σύμβαση.

¹ Βλ. ΓΣΥ για την εκπόνηση μελετών υδραυλικών έργων που εγκρίθηκε με την αριθ. ΒΜ3/20438/15-5-87 απόφαση υπουργού ΥΠΕΧΩΔΕ.

ii ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΝΑΔΟΧΟΥ

Ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να φέρει εις πέρας το συμβατικό μελετητικό αντικείμενο σε κάθε περίπτωση, δηλαδή, τη σχετική μελέτη, την εκπόνηση μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων (στην περίπτωση Α), τις απαιτούμενες συμπληρωματικές εργασίες (τοπογραφικές, γεωτεχνικές κτλ), καθώς επίσης και τα τεύχη δημοπράτησης για την κατασκευή του έργου.

Σε όλες τις φάσεις εκπόνησης της μελέτης, ο μελετητής είναι υποχρεωμένος να είναι σε συνεχή επαφή και να ενημερώνει τη Διευθύνουσα Υπηρεσία.

Είναι υποχρεωμένος να προβεί σε διορθώσεις και συμπληρώσεις στη μελέτη σύμφωνα με τους περιβαλλοντικούς όρους που θα τεθούν χωρίς ιδιαίτερη αποζημίωση (περίπτωση Α).

Υποχρεούται επίσης να συμμετάσχει, χωρίς ιδιαίτερη αμοιβή, σε δημόσιες παρουσιάσεις κτλ που μπορεί να διοργανώνει ο Εργοδότης (περίπτωση Α).

Οι δαπάνες δημοσίευσης της πρόσκλησης μελετητών για εκδήλωση ενδιαφέροντος για την υπόψη μελέτη βαρύνουν το μελετητή (περίπτωση Α).

Για τη σύνταξη μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων ο ανάδοχος υποχρεούται να συνεργαστεί με ειδικό επιστήμονα με εξειδίκευση και αποδεδειγμένη πολυετή εμπειρία σε θέματα προστασίας και διαχείρισης φυσικών οικοσυστημάτων (περίπτωση Α). Σε άλλη περίπτωση (περίπτωση Β), ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να συνεργαστεί με το μελετητή ή Υπηρεσία που θα συντάξει τη μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων και θα

οριστεί από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία.

Σε περίπτωση που η μελέτη ανατεθεί σε συμπράττοντα γραφεία μελετών, καθορίζεται από την πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος, ότι οφείλουν να ορίσουν με συμβολαιογραφική πράξη κοινό εκπρόσωπο και αναπληρωτή του (σύμφωνα με το άρθρο 18 §4, π.δ. 194/79).

iii ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Ο εργοδότης υποχρεούται να διευκολύνει το μελετητή να συγκεντρώσει στοιχεία για τα υπάρχοντα έργα και να του παραδώσει ή παράσχει τη δυνατότητα να λάβει γνώση της υπάρχουσας μελετητικής εργασίας για το έργο (περίπτωση Α, Β).

Ο εργοδότης είναι υποχρεωμένος στην έγκαιρη πληρωμή του αναδόχου, όπως ορίζεται στις σχετικές διατάξεις και στους συμβατικούς όρους.

Υποχρεούται να εγκρίνει κάθε στάδιο της μελέτης σε προθεσμία σύμφωνη με το άρθρο 19 του π.δ. 194/1979.

Υποχρεούται να εγκρίνει προτάσεις του αναδόχου ή προγραμμάτων εκτέλεσης συμπληρωματικών εργασιών σε ένα μήνα από την υποβολή τους.

VI.1.04. ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ – ΠΛΗΡΩΜΕΣ

i ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ

Δεν απαιτείται εγγύηση συμμετοχής στην εκδήλωση ενδιαφέροντος. Η

εγγύηση καλής εκτέλεσης ορίζεται στη σύμβαση σε 5% του συμβατικού χρηματικού αντικειμένου. Πρόσθετη εγγύηση 20% για την αρτιότητα της μελέτης (άρθρο 2 §10 ν. 2229/1994, στις περιπτώσεις Α, Β) καταβάλλεται μετά την έγκριση κάθε σταδίου της μελέτης.

ii ΠΛΗΡΩΜΕΣ

Στην ειδική συγγραφή υποχρεώσεων (ΕΣΥ) που συμπεριλαμβάνεται στη σύμβαση, ορίζεται το συνολικό συμβατικό χρηματικό αντικείμενο και η συνολική προεκτιμώμενη αμοιβή χωριστά για τη μελέτη (ή τις μελέτες), για κάθε μία από τις σχετικές εργασίες που απαιτούνται (τοπογραφικές κτλ), για τη μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων καθώς και για τη σύνταξη των τευχών δημοπράτησης. Σημειώνεται ότι οι λογαριασμοί είναι ανακεφαλαιωτικοί για το σύνολο της αμοιβής της μελέτης.

VI.1.05. ΠΡΟΘΕΣΜΙΕΣ – ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΡΗΤΡΕΣ

i ΠΡΟΘΕΣΜΙΕΣ

i.1 ΤΜΗΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΘΕΣΜΙΕΣ

Στην ειδική συγγραφή υποχρεώσεων (ΕΣΥ), ορίζονται τα στάδια για την εκπόνηση της μελέτης καθώς και για την εκπόνηση της μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων (προμελέτη και οριστική μελέτη). Η ΕΣΥ καθορίζει το ακριβές περιεχόμενο των μελετών σε κάθε στάδιο και ορίζει τμηματικές προθεσμίες για την υποβολή αναγνωριστικής έκθεσης, καθενός των δύο σταδίων της μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων, της

προμελέτης, της οριστικής μελέτης, και της σύνταξης των τευχών δημοπράτησης.

i.2 ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΠΡΟΘΕΣΜΙΑ

Στην ΕΣΥ ορίζεται επίσης η συνολική προθεσμία για την εκπόνηση της μελέτης. Η διάρκεια της σύμβασης έχει όμως ήδη οριστεί στην πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος κατά την προσυμβατική διαδικασία.

ii ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΡΗΤΡΕΣ

Η ημερήσια ποινική ρήτρα για υπέρβαση τμηματικής προθεσμίας, ορίζεται ίση με το 20% της μέσης ημερήσιας αξίας (περίπτωση Α, Γ), ή με συγκεκριμένο χρηματικό ποσό (περίπτωση Β). Για υπέρβαση της συνολικής προθεσμίας με υπαιτιότητα του μελετητή, επιβάλλονται ποινικές ρήτρες σύμφωνα με το άρθρο 11 του π.δ. 194/1979.

VI.1.06. ΛΥΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

Η σύμβαση λύεται με την παραλαβή της μελέτης από τον εργοδότη. Η γενική συγγραφή υποχρεώσεων (ΓΣΥ) ορίζει τις διαδικασίες που γίνεται η υποβολή της μελέτης για τον έλεγχο στη Διευθύνουσα Υπηρεσία. Ο έλεγχος της τήρησης των όρων της σύμβασης γίνεται από τον εργοδότη και ο έλεγχος της μελέτης γίνεται από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία. Για τις περιπτώσεις της πρόωρης λύση της σύμβασης ισχύουν οι σχετικές διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας.

i ΑΥΞΗΣΗ – ΜΕΙΩΣΗ ΣΥΜΒΑΤΙΚΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ

Ο εργοδότης διατηρεί το δικαίωμα να εκτελέσει μέρος ή και το σύνολο των συμπληρωματικών εργασιών της μελέτης με τις Υπηρεσίες του, χωρίς απαίτηση του αναδόχου για αποζημίωση. Επίσης, μπορεί να διακόψει την εκπόνηση της μελέτης μετά την ολοκλήρωση οποιουδήποτε σταδίου της χωρίς ιδιαίτερη αποζημίωση του αναδόχου.

Αν, κατά την εκπόνηση της μελέτης, προκύψει η ανάγκη εκτέλεσης συμπληρωματικών εργασιών, εκπόνησης ειδικών μελετών, εκτέλεσης ερευνών, εργαστηριακών δοκιμών ή και άλλης εργασίας απαραίτητης για την εκπόνηση της μελέτης, τότε οι εργασίες αυτές προτείνονται από τον ανάδοχο. Η έκταση των εργασιών ορίζεται από τον εργοδότη, ο οποίος επιλέγει αν θα εκτελεσθούν από τις υπηρεσίες του, από τον ανάδοχο ή από τρίτους.

ii ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ

Εξετάζεται η συμπληρωματική σύμβαση που καταρτίστηκε για την αύξηση του συμβατικού αντικειμένου της περίπτωσης Γ. Η σύμβαση ορίζει το αντικείμενο της συμπληρωματικής μελέτης, καθώς και το σχετικό χρηματικό αντικείμενο.

Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι, δεδομένου του επείγοντα χαρακτήρα των συμπληρωματικών εργασιών, δεν αναφέρονται προθεσμίες σύνταξης και υποβολής των σχετικών τευχών δημοπράτησης. Τα σχετικά άρθρα της

σύμβασης αναφέρουν ότι αυτά έχουν ήδη συνταχθεί και η υποβολή τους θα γίνει εντός μόνο 10 ημερών από την υπογραφή της σύμβασης.

Ορίζεται εγγύηση καλής εκτέλεσης σε ποσοστό 5% του συμπληρωματικού συμβατικού αντικειμένου. Επίσης, η αμοιβή του μελετητή ορίζεται σε κατ' αποκοπή ποσό.

Η συμπληρωματική σύμβαση συνοδεύεται από Συγκριτικό Πίνακα εργασιών και σχετικών δαπανών, από κείμενο μεταβολών και από συνοπτικό πινάκιο αμοιβής του μελετητή. Περιλαμβάνει τέλος την εγκριτική απόφαση της συμπληρωματικής σύμβασης.

VI.1.08. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι συμβάσεις εκπόνησης μελετών δημοσίων έργων που εξετάστηκαν είναι χαρακτηριστικές της πρακτικής του ελληνικού τεχνικού χώρου. Χωρίς να είναι τόσο εκτενείς, όσο οι αντίστοιχες συμβάσεις κατασκευής, παρατηρείται μία τάση του εργοδότη να εξασφαλιστεί με την όσο το δυνατόν πιο λεπτομερειακή ανάλυση των πιθανών ζητημάτων που μπορούν να ανακύψουν. Παρατηρείται επίσης ότι η εκτενέστατη παράθεση των υποχρεώσεων του εργολήπτη στα συμβατικά έγγραφα δεν συνοδεύεται από αντίστοιχη που να αναφέρεται στις υποχρεώσεις του κυρίου του έργου, οπότε και ισχύουν οι διατάξεις της σχετικής νομοθεσίας δημοσίων έργων και του Αστικού Κώδικα.

Είναι επίσης χαρακτηριστική μία τάση τυποποίησης των συμβάσεων αυτών. Παρατηρείται μία κοινή προσέγγιση των ζητημάτων και στη δομή των

συμβατικών κειμένων και στο ίδιο το περιεχόμενο. Είναι χαρακτηριστική η χρησιμοποίηση συχνά όμοιων εκφράσεων κατά την ανάπτυξη των συμβατικών όρων. Μία εξήγηση θα μπορούσε να βρεθεί στο γεγονός ότι η νομοθεσία είναι πολύ συγκεκριμένη όσον αφορά στην κατάρτιση των συμβάσεων αυτών, ή ακόμη, ότι η συνήθης πρακτική έχει καταλήξει σε αυτή την τυποποίηση λόγω συσσωρευμένης εμπειρίας ή και συνήθειας.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η νομοθεσία εκπόνησης μελετών βρίσκεται σε φάση αναδιάρθρωσης, γεγονός που έχει προκαλέσει ποικίλες αντιδράσεις στον τεχνικό χώρο. Είναι γεγονός όμως ότι η ανάπτυξη του μεγέθους των έργων τα τελευταία χρόνια οδήγησε στην ανάγκη για εκσυγχρονισμό του νομοθετικού πλαισίου. Επομένως είναι πιθανό σύντομα να αλλάξει η δομή, το περιεχόμενο και ο τρόπος κατάρτισης των σχετικών συμβάσεων μελετών.

VI.2. ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΑΝΑΘΕΣΗΣ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ

VI.2.01. ΣΥΜΒΑΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

i ΓΕΝΙΚΑ

Μελετήθηκαν δύο συμβάσεις ανάθεσης καθηκόντων συμβούλου. Η κάθε μία αναφέρεται στην εκπόνηση ομάδας μελετών γεφυρών στον ελλαδικό χώρο (1998).ⁱ Λόγω των γενικότερων ομοιοτήτων στην κατάρτισή τους, παρουσιάζονται παράλληλα, με ιδιαίτερη αναφορά στις περιπτώσεις στις οποίες οι όροι της σύμβασης διαφοροποιούνται. Τα συμβατικά έγγραφα που εξετάστηκαν περιλαμβάνουν το κείμενο της σύμβασης, καθώς και δύο παραρτήματα, αυτό του τεχνικού αντικειμένου των εργασιών και της τεχνικής έκθεσης κατασκευής.

ii ΣΥΜΒΑΛΛΟΜΕΝΟΙ

Και στις δύο συμβάσεις, ο κύριος του έργου είναι φορέας του δημοσίου τομέα, που λειτουργεί με τη μορφή του νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου, και εκπληρώνει σκοπούς περιλαμβανόμενους στην αποστολή του δημοσίου, το οποίο και υποκαθιστά ως προς τους σκοπούς αυτούς. Πιο συγκεκριμένα, πρόκειται για μία ανώνυμη εταιρεία που έχει αναλάβει τη διαχείριση της υλοποίησης ενός μεγάλου δημοσίου έργου αναπτυξιακού χαρακτήρα. Το αντικείμενο του έργου είναι χωρισμένο σε τμήματα, ώστε να είναι εφικτή η ομαλή υλοποίησή του. Κάθε ένα από αυτά τα τμήματα μελετάται,

ⁱ Για λόγους εχεμύθειας, τα ονόματα των συμβαλλομένων και η ακριβής ονομασία του έργου παραλείπονται.

δημοπρατείται και κατασκευάζεται ως ξεχωριστό δημόσιο έργο. Οι υπό εξέταση συμβάσεις αποτελούν ουσιαστικά τις συμβάσεις ανάθεσης εκπόνησης μελέτης αντίστοιχα δύο τμημάτων του έργου, από μελετητικά γραφεία που αποτελούν τον αντισυμβαλλόμενο, δηλαδή τον Σύμβουλο.

iii ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Και στις δύο συμβάσεις παρατίθενται κατ' αρχήν οι διατάξεις που ισχύουν για την κατάρτισή τους. Η σημαντικότερη αναφορά είναι στις §5 και 8 του άρθρου 6 του ν. 1418/1984, τα οποία και αναφέρονται στη δυνατότητα της ανάθεσης σχεδιασμού, μελέτης, ελέγχου μελέτης, διοίκηση και επίβλεψη του έργου, σε τεχνικό σύμβουλο, βάσει σύμβασης. Ο τρόπος ανάθεσης, οι παρεχόμενες από το σύμβουλο υπηρεσίες και η αμοιβή του ορίζονται με απόφαση του αρμοδίου υπουργού, χωρίς δέσμευση από οποιαδήποτε γενική ή ειδική διάταξη. Οι αναφερόμενες, δηλαδή, διατάξεις ουσιαστικά εξαιρούν τις διαδικασίες κατάρτισης των συμβάσεων ανάθεσης καθηκόντων συμβούλου από το υπόλοιπο νομοθετικό πλαίσιο των δημοσίων έργων και παρέχουν μεγάλες ελευθερίες στη διατύπωση των υποχρεώσεων των μερών καθώς επίσης στην επιλογή του αναδόχου και των σχετικών αμοιβών.ⁱ

ⁱ Επίσης, παρατίθενται ο κανονισμός ανάθεσης και εκπόνησης μελετών και εκτέλεσης έργων της εργοδότης εταιρείας, αποφάσεις σχετικές με τεύχη προδιαγραφών, οδηγίες σύνταξης μελετών, κανονισμοί σχεδιασμού έργων, σχετικές εγκύκλιοι, κτλ.

ι ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ

Συνοπτικά αναφέρονται οι υποχρεώσεις του εργολήπτη – συμβούλου, οι οποίες ορίζονται στη σύμβαση:

Για όλες τις εργασίες που περιγράφονται στη σύμβαση, ο σύμβουλος θα εργαστεί στο γραφείο του ή στην περιοχή του έργου, αν αυτό χρειάζεται. Είναι υποχρεωμένος να συμμετέχει σε συσκέψεις, να δίνει πληροφορίες ή συμβουλές στις υπηρεσίες του εργοδότη. Αν διαπιστώσει ότι υπάρχουν θέματα που απαιτούν άμεση ενέργεια, πρέπει να υποβάλλει στον εργοδότη σχετική αναφορά.

Όλες οι εργασίες που έχει αναλάβει ο σύμβουλος, θα εκτελεστούν με αποκλειστική φροντίδα, ευθύνη και έξοδά του. Ο ίδιος θα είναι αποκλειστικά υπεύθυνος για την αρτιότητα των εργασιών και των αποτελεσμάτων.

Ο σύμβουλος θα ενεργεί ως ανεξάρτητος ανάδοχος κατά την έννοια των άρθρων 681 ΑΚ και εξής διατηρώντας πλήρη έλεγχο του προσωπικού του. Το επιστημονικό προσωπικό του θα πρέπει να συγκεντρώνει τα απαιτούμενα γι' αυτό τυπικά και ουσιαστικά προσόντα. Ο σύμβουλος είναι υπεύθυνος για τη συμπεριφορά όλου του προσωπικού και τη συμμόρφωσή του προς τις οδηγίες και τις έγγραφες εντολές του εργοδότη.

Ο σύμβουλος υποχρεούται να εφαρμόζει κάθε εντολή, οδηγία και υπόδειξη

του επιβλέποντα που έχει οριστεί από τον εργοδότη.

Απαγορεύεται η υποκατάσταση του συμβούλου από άλλο φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή εκχώρηση σε τρίτον μέρους ή του συνόλου του συμβατικού αντικειμένου, με ποινή κήρυξής του ως εκπτώτου.

Ο σύμβουλος έχει την υποχρέωση να φυλάσσει ως εμπιστευτικά όλα τα έγγραφα, σχέδια ή στοιχεία που θα διατεθούν από τον εργοδότη. Επίσης, όλα τα δικαιώματα επί των αποτελεσμάτων των εργασιών του συμβούλου, ανήκουν αποκλειστικά στον Εργοδότη, ο οποίος έχει το δικαίωμα να χρησιμοποιεί οποιαδήποτε ιδέα, λύση τεχνικού προβλήματος, προϊόν ή διαδικασία που θα του παράσχει ο σύμβουλος.

ii ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Ο εργοδότης αναλαμβάνει την παρακολούθηση, τον έλεγχο και τη διοίκηση του έργου. Κοινοποιεί στο σύμβουλο τους επιβλέποντες των εργασιών του. Η επίβλεψη αφορά τον έλεγχο της τήρησης από τον σύμβουλο των συμβατικών υποχρεώσεών του. Ο εργοδότης επίσης υποχρεούται στην έγκαιρη πληρωμή του εργολήπτη.

VI.2.03. ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ – ΠΛΗΡΩΜΕΣ

i ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ

Από τον ανάδοχο απαιτούνται εγγυήσεις καλής εκτέλεσης και προκαταβολής. Οι εγγυήσεις καλύπτουν κάθε απαίτηση του εργοδότη έναντι του

συμβούλου, ή για παράβαση οποιουδήποτε όρου της σύμβαση, ή για μη προσήκουσα εκτέλεσή της, ή ως ποινική ρήτρα εις βάρος του αναδόχου.

Με την εγγύηση καλής εκτέλεσης ο ανάδοχος εγγυάται ότι διαθέτει την πείρα, τα κατάλληλα προσόντα, άδειες, εξοπλισμό, οργάνωση και χρηματοοικονομικούς πόρους που απαιτούνται για την προσήκουσα και εμπρόθεσμη εκτέλεση και άριστη ποιότητα του έργου. Ορίζεται σε ποσοστό 5% του συμβατικού αντικειμένου.

Η εγγύηση προκαταβολής θα επιστραφεί με την αποπληρωμή του πρώτου σταδίου του έργου.

ii ΠΛΗΡΩΜΕΣ

Η σύμβαση ορίζει το ποσό της αμοιβής του αναδόχου. Ορίζεται επίσης ότι ο σύμβουλος για κάθε αμοιβή του θα συντάσσει και θα υποβάλλει αίτηση πληρωμής στη Διευθύνουσα Υπηρεσία, η οποία θα την ελέγχει, θα προβαίνει σε τυχόν διορθώσεις ή έγκρισή της. Ο σύμβουλος στη συνέχεια υποχρεούται να προσκομίσει τιμολόγιο και σχετικά δικαιολογητικά που ορίζονται στη σύμβαση. Οι πληρωμές γίνονται εντός προθεσμίας από την παραλαβή του τιμολογίου.

Στην πιστοποίηση της αμοιβής του τελικού σταδίου, ορίζεται παρακράτηση 5% που αποδίδεται με την παραλαβή της μελέτης. Επίσης, σε κάθε τμηματική πληρωμή γίνεται παρακράτηση 20% για την αρτιότητα εκπόνησης και

αποδίδεται δύο χρόνια μετά την παραλαβή της μελέτης.

VI.2.04. ΠΡΟΘΕΣΜΙΕΣ – ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΡΗΤΡΕΣ

i ΠΡΟΘΕΣΜΙΕΣ

Ο σύμβουλος καλείται να περατώσει το έργο εντός προθεσμίας που ορίζεται στη σύμβαση και να τηρήσει το πρόγραμμα που αναλύεται στο παράρτημα του τεχνικού αντικειμένου της σύμβασης. Ως έναρξη των εργασιών ορίζεται η μέρα υπογραφής της σύμβασης. Ορίζεται επίσης χρόνος έγκρισης των τμηματικών εργασιών από τον εργοδότη.

ii ΠΑΡΑΤΑΣΕΙΣ

Σε περίπτωση που η εκτέλεση των εργασιών καθυστερεί για λόγους που δεν εμπίπτουν στη σφαίρα των ευθυνών του συμβούλου, ο εργοδότης θα καθορίσει τη χρονική επίπτωση στο χρόνο εκτέλεσης των εργασιών του συμβούλου. Η παράταση αποτελεί τη μόνη θεραπεία του συμβούλου, ο οποίος δεν δικαιούται να λάβει καμία περαιτέρω αποζημίωση.

iii ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΡΗΤΡΕΣ

Σε περίπτωση μη τήρησης, λόγω αποκλειστικής υπαιτιότητας του συμβούλου, των προθεσμιών περαίωσης των εργασιών, ο σύμβουλος βαρύνεται με ποινικές ρήτρες. Για υπέρβαση μέχρι του 25% της προθεσμίας, καταπίπτει ποινική ρήτρα ίση με 20% της μέσης ημερήσιας αμοιβής. Αντίστοιχα, για καθυστέρηση κατά 25-35%, η ποινική ρήτρα είναι αντίστοιχα 40%

του προαναφερθέντος ποσού, ενώ αν υπερβεί το 35%, ο σύμβουλος κηρύσσεται έκπτωτος.

VI.2.05. ΑΝΑΣΤΟΛΗ - ΛΥΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

i ΠΑΡΑΛΑΒΗ

Η παραλαβή των εργασιών πραγματοποιείται με την έκδοση βεβαίωσης από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία εντός προθεσμίας από την έγκριση της τελικής υποβολής των εργασιών.

ii ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

Ο εργοδότης διατηρεί το δικαίωμα να διακόπτει την εκτέλεση μέρους ή ολόκληρης της σύμβασης, με έγγραφη γνωστοποίηση προς το σύμβουλο, στην οποία θα προσδιορίζονται οι λόγοι που καθιστούν αναγκαία τη διακοπή. Αν η διάρκεια της διακοπής είναι μέχρι 180 ημέρες, ο σύμβουλος υποχρεούται να επαναρχίσει τις υπηρεσίες του χωρίς καθυστέρηση, χωρίς πρόσθετες απαιτήσεις. Αν η διάρκεια είναι μεγαλύτερη των 180 ημερών, δεν υποχρεούται να αρχίσει τις εργασίες, αν δεν συμφωνηθούν μεταξύ αυτού και του εργοδότη ο τυχόν αναγκαίος χρόνος παράτασης, το ποσό αποζημίωσης και οι τυχόν απαιτούμενες προσαρμογές των διατάξεων της σύμβασης.

iii ΠΡΟΩΡΗ ΛΥΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

Η σύμβαση ορίζει τις παρακάτω περιπτώσεις πρόωρης λύσης της σύμβασης:

Η σύμβαση λύεται αυτοδίκαια αν ο σύμβουλος πτωχεύσει, τεθεί υπό εκκαθάριση ή τεθεί υπό καθεστώς διαχείρισης των πιστωτών του.

Ο εργοδότης διατηρεί το δικαίωμα να διακόψει τις εργασίες και να προβεί σε λύση της σύμβασης, σε οποιαδήποτε φάση της εκτέλεσης της. Ο σύμβουλος σε αυτή την περίπτωση δικαιούται αποζημίωση για τις θετικές ζημιές που υπέστη και αμοιβή για τις εργασίες που ολοκληρώθηκαν.

Ο εργοδότης έχει το δικαίωμα να καταγγείλει οποτεδήποτε τη σύμβαση εφόσον ο σύμβουλος παραβαίνει τις συμβατικές του υποχρεώσεις.

Σε περίπτωση θανάτου του συμβούλου, και αν ο εργοδότης αποφασίσει αν θα λυθεί η όχι η σύμβαση.

VI.2.06. ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ

ι ΑΥΞΗΣΗ – ΜΕΙΩΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΑΤΙΚΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ

Στη σύμβαση ορίζεται ότι ο εργοδότης έχει το δικαίωμα της μείωσης του αρχικού συμβατικού αντικειμένου, όπου αυτό κριθεί αναγκαίο. Οφείλει να ενημερώσει το σύμβουλο με γραπτή εντολή. Σε τέτοια περίπτωση, η αμοιβή του συμβούλου μειώνεται κατά ποσό ίσο με την αξία των καταργούμενων υπηρεσιών. Ο εργοδότης διατηρεί επίσης το δικαίωμα αύξησης του συμβατικού αντικειμένου, όπου αυτό κριθεί αναγκαίο. Η άσκηση αυτή θα γίνει με γραπτή εντολή, αν δεν σημειώνεται υπέρβαση του αρχικού συμβατικού χρηματικού αντικειμένου. Διαφορετικά, απαιτείται κατάρτιση

συμπληρωματικής σύμβασης. Ακολουθεί αναφορά στη συμπληρωματική σύμβαση που καταρτίστηκε για τη μία από τις δύο υπό εξέταση συμβάσεις.

ii ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ

Την αύξηση του συμβατικού οικονομικού αντικειμένου ακολουθεί η υπογραφή της υπό εξέταση συμπληρωματικής σύμβασης. Η σύμβαση διέπεται από τις ίδιες ακριβώς διατάξεις με την αρχική, με τη διαφορά του ποσού της αμοιβής για τη συμπληρωματική εργασία. Το βασικό συμφωνητικό έγγραφο συνοδεύεται επίσης από παράρτημα του τεχνικού αντικειμένου εργασιών.

VI.2.07. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι υπό εξέταση συμβάσεις έχουν ως αντικείμενο την εκπόνηση μελέτης δημοσίου έργου. Η κατάρτισή τους βασίζεται στην προαναφερθείσα πρόβλεψη της νομοθεσίας μελέτης και κατασκευής δημοσίων έργων για ανάθεση καθηκόντων συμβούλου σε ημεδαπή ή αλλοδαπή εταιρεία ή ιδιώτη τεχνικό, για το σχεδιασμό ή τη μελέτη ή τον έλεγχο μελέτης ή την επίβλεψη του έργου ή τμήματος του έργου. Οι σχετικές διατάξεις ορίζουν ότι ο τρόπος ανάθεσης, οι όροι της σύμβασης και η αμοιβή του συμβούλου δεν διέπονται από τη σχετική νομοθεσία. Το αποτέλεσμα είναι οι συμβάσεις αυτές να αποτελούν ουσιαστικά συμβάσεις εκπόνησης μελέτης, οι οποίες δεν ακολουθούν κατ' ανάγκη το νομοθετικό πλαίσιο των δημοσίων έργων. Θεωρούμε ότι η κατάρτιση της σύμβασης είναι συνεπής ως προς τους λόγους που καθορίζονται στο άρθρο 6 του ν. 1418/1984, για την ανάθεση

καθηκόντων συμβούλου.

Σημειώνεται ότι στις υπό εξέταση συμβάσεις ορίζεται ότι ο εργοδότης έχει το δικαίωμα της αύξησης ή μείωσης του αρχικού συμβατικού αντικειμένου, όπου αυτό κριθεί αναγκαίο. Στις συμβάσεις εκπόνησης μελέτης που είναι σύμφωνες με τη νομοθεσία μελετών, σε περίπτωση ανάγκης τροποποίησης της μελέτης κατά τη διάρκεια της κατασκευής του έργου, ο εργοδότης οφείλει να ζητήσει τη γνώμη του μελετητή, ο οποίος είναι υποχρεωμένος να γνωμοδοτήσει εντός προθεσμίας, αν ενδείκνυται η τροποποίηση για λόγους τεχνικούς και οικονομικούς. Επίσης, στις συμβάσεις εκπόνησης μελέτης, ο συνολικός προϋπολογισμός δαπάνης του έργου ή η κατ' αποκοπή αμοιβή του αναδόχου δεν μπορεί να υπερβαίνει το 50% των αρχικών, πράγμα το οποίο δεν ορίζεται στις παρούσες συμβάσεις ανάθεσης καθηκόντων συμβούλου.

Συμπερασματικά, οι συμβάσεις που μελετήθηκαν δεν ακολουθούν κάποιες διατάξεις των νομοθετημάτων περί εκπόνησης μελετών. Είναι όμως σύμφωνες με αυτές τις διατάξεις που προβλέπουν την κατάρτισή τους στις ειδικές περιπτώσεις που έχουν αναφερθεί. Παρ' όλες τις αντιδράσεις που, ενδεχομένως δικαιολογημένα, έχουν εκφραστεί, είναι χαρακτηριστικό ότι τέτοιου είδους συμβάσεις δίνουν πολλά πλεονεκτήματα – κυρίως εξοικονόμησης χρόνου - στον κύριο του έργου και γι' αυτό συναντώνται συχνά στην παραγωγή δημοσίων έργων στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια.

VI.3. ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ

VI.3.01. ΓΕΝΙΚΑ

ι ΣΥΜΒΑΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

Μελετήθηκαν πέντε συμβάσεις κατασκευής δημοσίων έργων.¹ Πιο συγκεκριμένα:

4. Μία σύμβαση κατασκευής ανέγερσης νέας πτέρυγας κρατικού νοσοκομείου (περίπτωση Α), με το σύστημα «μελέτη – κατασκευή» (1998).
5. Μία σύμβαση κατασκευής γέφυρας (περίπτωση Β), με το σύστημα «μελέτη – κατασκευή» (1998).
6. Μία σύμβαση κατασκευής αρδευτικής διώρυγας (περίπτωση Γ), με το σύστημα «συμπλήρωσης τιμολογίου με έλεγχο ομαλότητας τιμών» (1998).
7. Μία σύμβαση κατασκευής τμήματος αυτοκινητόδρομου (περίπτωση Δ), με το σύστημα «συμπλήρωση ανοικτού τιμολογίου με έλεγχο ομαλότητας των τιμών» (1997).
8. Μία σύμβαση κατασκευής τμήματος αυτοκινητόδρομου (περίπτωση Ε). Το σύστημα δημοπράτησης είναι διαφορετικό για κάθε τμήμα του συμβατικού αντικειμένουⁱ (1996).

ⁱ Για λόγους εχεμύθειας, τα ονόματα των συμβαλλομένων και η ακριβής ονομασία των έργων παραλείπονται.

Οι συμβάσεις αυτές αποτελούν χαρακτηριστικές περιπτώσεις κατασκευής δημοσίων έργων στην Ελλάδα. Θα επιχειρηθεί μία προσέγγιση των προσυμβατικών διαδικασιών και των συμβατικών όρων. Παρά τις βασικές διαφορές τους ως προς το συμβατικό αντικείμενο και ως προς το σύστημα δημοπράτησης, αναφέρονται στο ίδιο νομοθετικό πλαίσιο και η κατάρτισή τους παρουσιάζει πολλά κοινά στοιχεία ως προς τη δομή και το περιεχόμενο. Η ανάλυση θα γίνει επομένως παράλληλα, με ιδιαίτερη αναφορά στα σημεία που διαφοροποιούνται.

ii ΣΥΜΒΑΛΛΟΜΕΝΟΙ

ii.1 ΚΥΡΙΟΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Ο κύριος του έργου είναι δημόσια υπηρεσία στις περιπτώσεις Α και Γ. Αναθέτουσα αρχή είναι η αρμόδια για το κάθε έργο διεύθυνση της αντίστοιχης αυτής υπηρεσίας. Στις περιπτώσεις Β, Δ και Ε, ο κύριος του έργου είναι φορέας του δημοσίου τομέα, που λειτουργεί με τη μορφή του νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου, και εκπληρώνει σκοπούς περιλαμβανόμενους στην αποστολή του δημοσίου, το οποίο και υποκαθιστά ως προς τους σκοπούς αυτούς.

ii.2 ΑΝΑΔΟΧΟΣ

Ο ανάδοχος είναι εργολαβική επιχείρηση ή κοινοπραξία εργολαβικών επιχειρήσεων, που ανέλαβε την υλοποίηση του έργου μετά από το

¹ Σύστημα «μελέτη – κατασκευή» για τις γέφυρες και σήραγγες, σύστημα «συμπλήρωση τιμολογίου με έλεγχο ομαλότητας των τιμών» για τις εργασίες οδοποιίας, σύστημα «ενιαίο ποσοστό έκπτωσης στις τιμές του τιμολογίου της μελέτης» για τις εργασίες εξοπλισμού της οδού και των σηράγγων και εγκατάστασης πρασίνου και, τέλος, «σύστημα μειοδοσία στο ποσοστό οφέλους απολογιστικών εργασιών» για τις εργασίες προστασίας του περιβάλλοντος

διαγωνισμό, όπως ορίστηκε ανά περίπτωση στη διακήρυξη της δημοπρασίας του έργου.

iii ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Στη διακήρυξη της δημοπρασίας αναφέρονται οι ισχύουσες διατάξεις που διέπουν την κάθε σύμβαση. Πρόκειται για τα βασικά νομοθετήματα (ν. 1418/1984, όπως τροποποιήθηκε με το ν. 2229/1994 και τα εκτελεστικά τους π.δ.). Επίσης, για την εκπόνηση των μελετών στα έργα που δημοπρατούνται με το σύστημα μελέτη – κατασκευή, ισχύουν ο Γενικός Οικοδομικός κανονισμός, οι κανονισμοί για τη μελέτη των τεχνικών έργων, το π.δ. 696/1974 περί αμοιβών μηχανικών και η νομοθεσία εκπόνησης μελετών (ν. 716/1977 και π.δ.) και άλλοι σχετικοί κανονισμοί και διατάξεις.

VI.3.02. ΠΡΟΣΥΜΒΑΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

i ΓΕΝΙΚΑ

Στη διακήρυξη δημοπρασίας ορίζονται οι τάξεις πτυχίων και οι λοιπές προϋποθέσεις συμμετοχής των εργολαβικών εταιρειών ελληνικών (ή χωρών της ΕΟΚ) στο διαγωνισμό. Ειδικά στις περιπτώσεις χρησιμοποίησης του συστήματος μελέτη – κατασκευή, ορίζεται ότι οι εργοληπτικές επιχειρήσεις ή οι κοινοπραξίες εργοληπτικών επιχειρήσεων πρέπει να έχουν εξασφαλίσει αποκλειστική σύμπραξη κατάλληλων μελετητικών γραφείων (ελληνικών ή χωρών της ΕΟΚ). Η σύμπραξη αυτή δεν είναι υποχρεωτικό να γίνει σε

κοινοπρακτική ή εταιρική μορφή, αλλά μπορεί να αποδεικνύεται από υπεύθυνες δηλώσεις του ν. 1599/1986.

Ορίζεται επίσης στη διακήρυξη δημοπρασίας ότι τα στοιχεία της εργολαβίας, δηλαδή τα τεύχη ή σχέδια της μελέτης και προσφοράς, θα αποτελέσουν συμβατικά στοιχεία για την ανάθεση και εκτέλεση του έργου.

ii ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ

ii.1 ΤΥΠΙΚΑ ΠΡΟΣΟΝΤΑ

Τα τυπικά προσόντα των συμμετεχόντων έχουν να κάνουν με τη φερεγγυότητα – χρηματοδοτική και οικονομική δυνατότητά τους. Οι συμμετέχουσες στη δημοπρασία εργολαβικές επιχειρήσεις, οφείλουν να πληρούν συγκεκριμένους όρους που αποδεικνύονται με πιστοποιητικά ή δηλώσεις που συνοδεύουν τη σχετική αίτηση. Ειδικότερα, πρέπει να αποδείξουν ότι δεν βρίσκονται σε πτώχευση, εκκαθάριση, παύση εργασιών, αναγκαστική διαχείριση ή πτωχευτικό συμβιβασμό, ούτε έχει κινηθεί εναντίον τους σχετική διαδικασία. Τα σχετικά δικαιολογητικά πρέπει να αποδεικνύουν ότι δεν έχουν καταδικαστεί για αδίκημα σχετικό με την επαγγελματική τους διαγωγή, ή διαπράξει βαρύ επαγγελματικό παράπτωμα. Επίσης, ότι έχουν εκπληρώσει τις υποχρεώσεις τους που αναφέρονται στην καταβολή των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης και στην πληρωμή των φόρων σύμφωνα με τη νομοθεσία. Τέλος, ότι δεν είναι ένοχοι ψευδών δηλώσεων.

ii.2 ΤΕΧΝΙΚΑ ΠΡΟΣΟΝΤΑ

Ζητείται από τις επιχειρήσεις να αναφέρουν σε δηλώσεις του ν.

1599/1986 και συνοδευόμενους πίνακες, πληροφοριακά στοιχεία για τα στελέχη της επιχείρησης, τα τεχνικά μέσα που διαθέτουν, το μηχανικό και τεχνικό εξοπλισμό τους, το μέσο ετήσιο εργατοϋπαλληλικό δυναμικό τους και το επιστημονικό και εργατοτεχνικό προσωπικό τους. Επίσης, τα έργα παρόμοιας φύσης που αποπερατώθηκαν από την επιχείρηση και τα έργα που εκπονούνται στον ίδιο χρόνο με τη δημοπρασία από τη διαγωνιζόμενη επιχείρηση.

iii ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Στις περιπτώσεις που χρησιμοποιείται σύστημα μελέτη – κατασκευή, η αξιολόγηση θα γίνει από την Επιτροπή Εισήγησης για Ανάθεση με κριτήριο την αρτιότητα και πληρότητα των τεχνικών προσφορών, που θα πρέπει να πληρούν τις αρχές της τέχνης και της επιστήμης και τις απαιτήσεις που ορίζονται στα συμβατικά τεύχη της δημοπρασίας. Παρατίθεται πίνακας κριτηρίων αξιολόγησης των τεχνικών προσφορών, τα οποία αφορούν στη γενική εικόνα των διαγωνιζόμενων, στις ειδικές μελέτες, στο χρονοδιάγραμμα και οργάνωση του εργοταξίου και στην αρτιότητα, εναρμόνιση μεταξύ τους και παρουσίαση των μελετών.

Στις υπόλοιπες περιπτώσεις, καθορίζεται στη διακήρυξη δημοπρασίας ότι κριτήριο επιλογής του αναδόχου είναι αυτό της χαμηλότερης οικονομικής προσφοράς.

i ΓΕΝΙΚΑ

Ανάλογα με την περίπτωση, η σύμβαση που καταρτίζεται με τον ανάδοχο είναι σύμβαση διοικητική ή ιδιωτικού δικαίου. Πιο συγκεκριμένα, όταν ο κύριος του έργου είναι το δημόσιο ή ΝΠΔΔ, (περιπτώσεις Α και Γ), πρόκειται για διοικητικές συμβάσεις και υπόκεινται σε αίτηση ακύρωσης ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας. Όταν ο κύριος του έργου είναι φορέας του δημοσίου τομέα, που λειτουργεί με τη μορφή του νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου, η σύμβαση που καταρτίζεται είναι σύμβαση ιδιωτική κατασκευής δημοσίου έργου (περιπτώσεις Β, Δ και Ε).

ii ΣΥΣΤΑΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

Τα συστατικά στοιχεία της σύμβασης είναι το συμφωνητικό των μερών, η απόφαση ανάθεσης εκπόνησης της μελέτης, η απόφαση έγκρισης των συμβατικών τευχών και τα συμβατικά τεύχη. Τα συμβατικά τεύχη, που αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της σύμβασης είναι τα τεύχη δημοπράτησης¹, η Γενική Συγγραφή Υποχρεώσεων κατασκευής δημοσίων έργων, που εγκρίθηκε με την υπ' αριθμ. ΓΓΔ/257/1974 απόφαση του Υπουργού Δημοσίων Έργων και το πρόγραμμα κατασκευής του έργου.

¹ Η διακήρυξη, το τιμολόγιο προσφοράς, το τιμολόγιο μελέτης, ο προϋπολογισμός προσφοράς, η ειδική συγγραφή υποχρεώσεων, η τεχνική περιγραφή έργου, ο προϋπολογισμός μελέτης, οι υπάρχουσες εγκεκριμένες μελέτες, κ.τ.λ.

Σε κάθε περίπτωση, από όλα τα συμβατικά τεύχη, υπερισχύει η σύμβαση κατασκευής του έργου, όπως καταρτίζεται μετά την απόφαση κατακύρωσης της δημοπρασίας, προς την οποία είναι σύμφωνη, όπως αναφέρεται στη διακήρυξη της δημοπρασίας των έργων.

VI.3.04. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΕΡΩΝ

i ΓΕΝΙΚΑ

Οι υποχρεώσεις των μερών αναφέρονται στη Γενική Συγγραφή Υποχρεώσεων (ΓΣΥ) και στην Ειδική Συγγραφή Υποχρεώσεων (ΕΣΥ), τεύχη που περιλαμβάνονται στις συμβάσεις.

ii ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΝΑΔΟΧΟΥ¹

Ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να εκτελέσει τις εργασίες σύμφωνα με τους κανόνες της τέχνης και της επιστήμης με ειδικευμένο προσωπικό κατά τρόπο άμεμπτο από τεχνική άποψη και σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις, τους όρους της σύμβασης και τις εντολές του αρμοδίου οργάνου της επίβλεψης του έργου.

Ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να αρχίσει τις εργασίες μέσα σε 10 ημέρες από την έγγραφη διαταγή της Διευθύνουσας Υπηρεσίας. Διαφορετικά οι εργασίες θα εκτελούνται εις βάρος του.

¹ Αναφέρονται οι πιο σημαντικές. Οι υποχρεώσεις του αναδόχου σε κάθε μία από τις υπό εξέταση συμβάσεις είναι ιδιαίτερα εκτενείς και η λεπτομερής ανάλυσή τους ξεφεύγει από τους στόχους της παρούσας μελέτης περιπτώσεων.

Υποχρεούται στην εκπόνηση προγράμματος κατασκευής του έργου σύμφωνα με το άρθρο 5 §4 του ν. 1418/1984.

Ο ανάδοχος είναι ο μόνος υπεύθυνος για την εφαρμογή (και την εκπόνηση στις περιπτώσεις μελέτη – κατασκευή) της μελέτης του έργου. Αν κατά τη διάρκεια της κατασκευής υπάρξει ανάγκη τροποποίησης των υπολογισμών ή σχεδίων, ο ανάδοχος θα τα εκπονήσει χωρίς ιδιαίτερη αποζημίωση.

Είναι υποχρεωμένος να διατηρεί στο εργοτάξιο σε όλη τη διάρκεια της εργολαβίας τουλάχιστον δύο διπλωματούχους μηχανικούς (έναν αρχιτέκτονα ή πολιτικό και έναν ηλεκτρολόγο-μηχανολόγο)

Υποχρεούται να μην παρακωλύει κάθε εργασία από τους εργολήπτες ή προσωπικό της Υπηρεσίας που χρησιμοποιούνται από τον κύριο του έργου για εργασίες που δεν συμπεριλαμβάνονται στη σύμβασή του.

Ο ανάδοχος είναι ο μόνος υπεύθυνος για την εκλογή των υλικών που θα χρησιμοποιηθούν για την κατασκευή του έργου. Υποχρεούται επίσης να φυλάσσει με δικές του δαπάνες για χρήση ή ενσωμάτωση στο έργο μηχανήματα, εργαλεία ή υλικά. Όλα τα υλικά θα είναι της καλύτερης ποιότητας της αγοράς.

Ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να ασφαλίσει το εργατοτεχνικό του προσωπικό σύμφωνα με το άρθρο 34 §3 του π.δ. 609/85. Είναι επίσης αποκλειστικά υπεύθυνος για την ασφάλεια των μέσων που θα

χρησιμοποιήσει.

Σε περίπτωση που απαιτείται αντιστήριξη γειτονικής κατασκευής, είναι υποχρεωμένος να προβεί στις απαραίτητες κατασκευές χωρίς ιδιαίτερη αποζημίωση.

Είναι υποχρεωμένος με δαπάνες του, και προ της παράδοσης για χρήση κάθε τμήματος του έργου,, να αφαιρέσει κάθε προσωρινή εγκατάσταση για την κατασκευή του έργου.

Είναι υποχρεωμένος να τοποθετήσει την κατάλληλη σήμανση στις εργοταξιακές θέσεις. Ευθύνεται ποινικά και αστικά για κάθε ατύχημα που οφείλεται στη μη λήψη των απαραίτητων μέτρων ασφαλείας.

Ο ανάδοχος οφείλει να ασφαλίσει το έργο «κατά παντός κινδύνου».

Σε περίπτωση χρησιμοποίησης υπεργολάβων, ο ανάδοχος παραμένει ο μόνος υπεύθυνος για τις εργασίες που θα εκτελέσουν.

iii ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Ο εργοδότης αναλαμβάνει την παρακολούθηση, τον έλεγχο και τη διοίκηση του έργου. Ο εργοδότης επίσης υποχρεούται στην έγκαιρη πληρωμή του εργολήπτη. Είναι γεγονός ότι η εκτενέστατη παράθεση των υποχρεώσεων του εργολήπτη στα συμβατικά έγγραφα δεν συνοδεύεται από αντίστοιχη που να αναφέρεται στις υποχρεώσεις του κυρίου του έργου. Ισχύουν επομένως οι

διατάξεις της σχετικής νομοθεσίας δημοσίων έργων και του Αστικού Κώδικα.

VI.3.05. ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ – ΠΛΗΡΩΜΕΣ

i ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ

Απαιτείται στη διακήρυξη της δημοπρασίας εγγύηση συμμετοχής (π.χ. 3% του συμβατικού αντικειμένου στην περίπτωση Α), με εγγυητική επιστολή ή γραμμάτιο σύστασης παρακαταθήκης του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων. Ορίζεται επίσης το περιεχόμενο της εγγυητικής επιστολής. Ομοίως, για την κατάρτιση της σύμβασης απαιτείται η προσκόμιση από τον ανάδοχο εγγύησης καλής εκτέλεσης που ανέρχεται σε ποσοστό 5% έως 7,5% του συμβατικού χρηματικού αντικειμένου.

ii ΠΛΗΡΩΜΕΣ

Το εργολαβικό αντάλλαγμα ορίζεται από τη διακήρυξη της δημοπρασίας (18%, περίπτωση Α). Ορίζεται επίσης ότι οι πληρωμές θα γίνουν σύμφωνα τα οριζόμενα στις σχετικές διατάξεις της νομοθεσίας.

VI.3.06. ΠΡΟΘΕΣΜΙΕΣ

Συνολική προθεσμία για την αποπεράτωση του έργου ορίζεται από τη διακήρυξη (π.χ. 1100 ημέρες από την υπογραφή της σύμβασης, περίπτωση Α, ή 24 μήνες, περίπτωση Γ). Σε κάποιες από τις υπό εξέταση περιπτώσεις ορίζονται επίσης αποκλειστικές ή ενδεικτικές τμηματικές προθεσμίες για την

ολοκλήρωση τμημάτων του έργου. Επίσης, στην ΕΣΥ ορίζονται ποινικές ρήτρες για υπέρβαση των συνολικών και τμηματικών προθεσμιών (στις περιπτώσεις που υπάρχουν τμηματικές προθεσμίες).

VI.3.07. ΛΥΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

Η λύση της σύμβασης επέρχεται με την παράδοση του έργου. Από τις συμβάσεις προβλέπεται η περίπτωση που ο εργολάβος δεν εκπληρεί τις από τη σύμβαση υποχρεώσεις του ή δεν συμμορφώνεται προς τις εντολές της Διευθύνουσας Υπηρεσίας, και μπορεί να κηρυχθεί έκπτωτος και η σύμβαση να λυθεί πρόωρα.

VI.3.08. ΝΟΜΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

i ΑΥΞΗΣΗ – ΜΕΙΩΣΗ ΣΥΜΒΑΤΙΚΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ

Οποιαδήποτε τροποποίηση της εγκεκριμένης μελέτης ή αν παραστεί ανάγκη εκτέλεσης νέας εργασίας μη συμβατικής, θα γίνεται μόνο μετά από σύμφωνη γνώμη των αρμοδίων τεχνικών διευθύνσεων του κυρίου του έργου. Οι νέες εργασίες είναι δυνατόν να εκτελεστούν μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις και σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις.

ii ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Αν το έργο εκτελεσθεί με ελαττώματα ή δεν είναι σύμφωνο με τις προδιαγραφές, ο κύριος του έργου έχει το δικαίωμα να κάνει χρήση των

σχετικών άρθρων του Αστικού Κώδικα παράλληλα με τα άλλα δικαιώματα που ορίζονται στην ΕΣΥ.

iii ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΕΙΣ ΤΙΜΩΝ

Για την αναθεώρηση της αξίας του έργου έχουν εφαρμογή οι διατάξεις του άρθρου 10 του ν. 1418/1984, του άρθρου 41 του π.δ. 609/1985. Στη διακήρυξη της δημοπρασίας και στην ΕΣΥ συνάπτεται πίνακας συντελεστών αναθεώρησης τιμών ανά εργασία.

VI.3.09. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Παρόλη τη διαφοροποίηση στο συμβατικό αντικείμενο (ποιοτικό και χρηματικό), παρατηρείται σε όλες τις συμβάσεις κατασκευής δημοσίων έργων μία τάση τυποποίησης των όρων. Αυτό είναι μία αναπόφευκτη συνέπεια του εκτενούς χαρακτήρα της σχετικής νομοθεσίας που καθορίζει σε πολύ μεγάλο βαθμό τις υποχρεώσεις των μερών, όπως έχουμε εξάλλου αναφέρει στις περιπτώσεις συμβάσεων μελετών. Επίσης, είναι δυνατόν η πρακτική να έχει καταλήξει σε αυτή την τυποποίηση λόγω συσσωρευμένης εμπειρίας ή και συνήθειας. Σε αντίθεση όμως με τις συμβάσεις μελετών, παρατηρείται η τυποποίηση περισσότερο ως προς τη δομή και όχι τόσο στο περιεχόμενο. Ιδιαίτερα στις συμβάσεις που ο κύριος του έργου είναι εταιρεία ιδιωτικού δικαίου και όχι το δημόσιο, και το έργο είναι πιο μεγάλο και πολύπλοκο από τις συνήθεις περιπτώσεις δημοσίων έργων, η διαφοροποίηση στο

περιεχόμενο είναι σημαντική.

Επίσης, παράλληλα με τις συμβάσεις μελετών, παρατηρείται η τάση του εργοδότη να εξασφαλιστεί με την εκτενή παράθεση των υποχρεώσεων του εργολήπτη. Χαρακτηριστικό είναι ότι, όσο το χρηματικό αντικείμενο αυξάνει, τόσο αυξάνονται και περιπλέκονται οι συμβατικοί όροι, με εμφανή σκοπό να καλυφθούν όλα τα πιθανά ζητήματα που μπορεί να ανακύψουν.

Είναι τέλος χαρακτηριστική στις πιο πρόσφατες συμβάσεις η έμφαση στην υποχρέωση για την ασφάλιση των έργων κατά παντός κινδύνου, η συχνή αναφορά σε θέματα διασφάλισης ποιότητας, καθώς και η έννοια της προστασίας του περιβάλλοντος, μέσω των σχετικών συμβατικών όρων.

VII. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

VII.1. Η ΥΠΑΡΧΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

VII.1.01. Η ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΜΕΛΕΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ

Σχετικά με τη νομοθεσία εκπόνησης μελετών δημοσίων έργων συμπερασματικά σημειώνεται η χαρακτηριστική φάση αναδιάρθρωσης από την οποία διέρχεται. Έχει κατατεθεί σχέδιο νόμου που θα αντικαταστήσει το ν. 716/1977. Το νομοσχέδιο αυτό έχει δομηθεί με σκοπό τον εκσυγχρονισμό της ορολογίας και των διατάξεων, την κάλυψη των απαιτήσεων για ανάθεση παροχής υπηρεσιών ανεξαρτήτως της αξίας (αμοιβής) της σύμβασης και τη διασφάλιση της διαφάνειας και του υγιούς ανταγωνισμού στον χώρο.ⁱ

VII.1.02. Η ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ

Παρατηρείται η διαφοροποίηση των «κλασικών»ⁱⁱ συστημάτων δημοπράτησης και του συστήματος μελέτη – κατασκευή. Το σύστημα δημοπράτησης με μελέτη - κατασκευή διαφοροποιείται σημαντικά από το σύστημα της δημοπράτησης ενός πλήρως μελετημένου έργου με συμπλήρωση τιμολογίου με ή χωρίς ενιαίο ποσοστό έκπτωσης. Σημειώνονται το φαινομενικό πλεονέκτημα της σύντμησης του χρόνου ολοκλήρωσης της πλήρους μελέτης δημοπράτησης του έργου και η υπέρ-χρησιμοποίηση του συστήματος αυτού.

ⁱ Βλ. υποσημείωση σελ. i σελ. 143

ⁱⁱ Ως «κλασικές» θεωρούνται στον τεχνικό χώρο τα συστήματα των οικονομικών προσφορών. Βλ. σχετικά «Οικονομικές Προσφορές» σελ. 48

Παράλληλα, είναι φανερή η τάση της ισχύουσας νομοθεσίας για εξασφάλιση του υγιούς ανταγωνισμού στις δημοπρασίες. Είναι επίσης φανερή η τάση του θεσμικού πλαισίου για την εξασφάλιση του ποιοτικού αποτελέσματος σύμφωνα με τους κανόνες της τεχνικής και της επιστήμης, υπό το πρίσμα πάντα της οικονομικότητας των κατασκευών.

VII.1.03. Η ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΤΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ως προς την πρακτική των υπό εξέταση συμβάσεων συμπερασματικά σημειώνονται:

- Η προσπάθεια εναρμόνισης της πρακτικής των συμβάσεων μελέτης και κατασκευής των δημοσίων έργων στην Ελλάδα, με τη γενικότερη αναπτυξιακή πολιτική της χώρας.
- Η σχέση μεταξύ του κυρίου του έργου και του μηχανικού – μελετητή, ή μηχανικού – κατασκευαστή, που καθορίζει και τις συμβατικές υποχρεώσεις των συμβαλλομένων μερών στις σχετικές συμβάσεις.
- Η υπέρ – χρησιμοποίηση του συστήματος μελέτη – κατασκευή ακόμη και όταν δεν συντρέχουν οι σχετικές προϋποθέσεις.
- Η ανάγκη για εξασφάλιση ποιότητας στις κατασκευές, μέσα σε ένα σύστημα διασφάλισης ολικής ποιότητας.
- Οι συχνές υπερβάσεις του συμβατικού αντικειμένου, που οφείλονται σε κακό προγραμματισμό των έργων και από την πλευρά του

κυρίου του έργου και από την πλευρά του κατασκευαστή.

VII.2. ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΤΑΣΕΙΣ

VII.2.01. ΓΕΝΙΚΑ

Γενικά υπάρχει σαφής ανάγκη για οργάνωση και προγραμματισμό των μελετητικών και κατασκευαστικών εταιρειών, μέσα στα πλαίσια της ανάπτυξης του μεγέθους και της πολυπλοκότητας των έργων υποδομής.

Είναι επίσης σημαντική η εισροή της μηχανογράφησης και, γενικότερα, των εργαλείων που προσφέρει η σύγχρονη τεχνολογία, στη μελέτη και την κατασκευή των δημοσίων έργων στην Ελλάδα. Αυτό το φαινόμενο έχει το χαρακτηριστικό της συνεχούς ανάπτυξης και αποτελεί μία από τις σημαντικότερες τάσεις όσον αφορά στην παραγωγή των δημοσίων έργων.

Ι Ο ΧΩΡΟΣ ΤΩΝ ΜΕΛΕΤΗΤΩΝ

Ο χώρος των μελετητών ακολουθεί τη γενικότερη φάση αναδιάρθρωσης στην οποία βρίσκεται και η νομοθεσία εκπόνησης μελετών. Είναι επίσης χαρακτηριστική η προσπάθεια προσαρμογής του κλάδου στα σύγχρονα δεδομένα της πολυπλοκότητας και του μεγάλου μεγέθους των έργων υποδομής, με την ανάπτυξη του ρόλου των «συμβούλων» στην παραγωγή αυτών των έργων.

Η συγκρότηση μεγάλων ελληνικών κατασκευαστικών ομίλων, μέσω των εξαγορών και συγχωνεύσεων, η διείσδυσή τους σε ξένες αγορές, καθώς και η προσπάθεια συνεργασίας τους με ξένες μεγάλες κατασκευαστικές εταιρείες είναι τα βασικά χαρακτηριστικά που θα επηρεάσουν τη μελλοντική πορεία του κλάδου.¹ Βέβαια, η εξέλιξη της εγχώριας κατασκευαστικής αγοράς και οι θετικές προοπτικές δημιουργούν και υποχρεώσεις για τον κλάδο, μεταξύ των οποίων η συνεχής ανανέωση και ο εκσυγχρονισμός του κύριου και βοηθητικού μηχανολογικού εξοπλισμού και της εφαρμογής νέων τεχνολογιών στα εκτελούμενα έργα, η δημιουργία σύγχρονων, ευέλικτων και αποτελεσματικών επιχειρησιακών δομών, καθώς και η ενίσχυση της κεφαλαιουχικής διάρθρωσης των κατασκευαστικών εταιρειών και αναζήτηση νέων σύγχρονων μορφών χρηματοδότησης στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

VII.2.02. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

Οι συμβάσεις δημοσίων έργων διέπονται από τη σχετική νομοθεσία. Η κατάρτισή τους παρακολουθεί την πρακτική αυτών έργων στην Ελλάδα. Σήμερα, είναι ολοφάνερη η δυναμικότητα στο σύγχρονο ελληνικό τεχνικό χώρο, η οποία προκύπτει βασικά από τον έντονο χαρακτήρα των τάσεων ανάπτυξης της χώρας. Αυτή η συνεχής αναδιάρθρωση της νομοθεσίας οδηγεί και στην αναπροσαρμογή του πλαισίου των συμβατικών σχέσεων του κυρίου του έργου και του αναδόχου. Οι συμβάσεις, στο πλαίσιο πάντα της σχετικής

¹ Βλ. σχετικά «Οι Κατασκευαστικές Επιχειρήσεις» σελ. 173

νομοθεσίας, αντικατοπτρίζουν τον ίδιο τον τεχνικό χώρο που τις παράγει. Αποτελούν επομένως, μαζί με το τελικό τεχνικό αποτέλεσμα (τα «έργα»), ένα εργαλείο αποτύπωσης των τάσεων της μελέτης και της κατασκευής στο σύγχρονο ελληνικό χώρο.

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

VIII. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

VIII.1. ΕΛΛΗΝΙΚΗ

1. Ε. Ανδριάνης, Ι. Σιώρης, «Εμπειρία από την εφαρμογή της νομοθεσίας μελετών και προτάσεις βελτίωσης», Πρακτικά 3ου Συνεδρίου Συνδέσμου Ελληνικών Γραφείων μελετών, Θέσεις για ανάπτυξη, 22-23/09/1987
2. Παύλου Χρ. Ζιαννή, Τα δημόσια Έργα – ερμηνεία – νομολογία – συγκριτική επισκόπησης μετά το ν. 1418/1984, 2η έκδοση, Αθήνα 1984
3. Γ. Ζώτος, «Μεγάλες ανακατατάξεις στον κατασκευαστικό κλάδο», άρθρο στη Ναυτεμπορική, 20/08/1999
4. Χ. Κωστίκας, Γ. Ιακωβίδης, Π. Κρεμέζης, «Προβλήματα από την εφαρμογή του νόμου 1418/1984», Πρακτικά 3ου Συνεδρίου Συνδέσμου Ελληνικών Γραφείων μελετών, Θέσεις για ανάπτυξη, 22-23/09/1987
5. Γ. Μπάστος, Πολιτικός Μηχανικός. Διευθυντής ΥΠΕΧΩΔΕ, «Η επίβλεψη των δημοσίων έργων στα πλαίσια της ισχύουσας νομοθεσίας», Πρακτικά ημερίδας Επίβλεψη Δημοσίων έργων και μελετών, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών 13.11.86, Διοργάνωση ΤΕΕ-ΕΜΔΥΔΑΣ, εκδόσεις ΕΜΔΥΔΑΣ, 09/1987

6. Δ. Χ. Παναγιωτακόπουλου, Οργάνωση Εκμηχάνιση και Προγραμματισμός Τεχνικών Έργων, Τόμος 1: Εισαγωγή στην ανάλυση και σύνθεση των τεχνικών έργων, Ξάνθη 1984
7. Ι. Πραγιάτης, Π. Αλεξανδρίδης, «Παραγωγή Δημόσιων Έργων (Μελέτες και έργα) στην Περιφέρεια και υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο», Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Δημόσια έργα μικρής και μεσαίας κλίμακας στην περιφέρεια, Ειδικό ένθετο, Ενημερωτικό δελτίο του ΤΕΕ, Τεύχος 2030, 7/12/98
8. Ντίνου Χρ. Ρόβλια, Νομοθεσία Δημοσίων Έργων (και Δημοτικών), 2η έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα 1989
9. Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Γραφείο επαγγελματικών θεμάτων, Μελέτες Δημοσίου, Ενημερωτικό δελτίο του ΤΕΕ, Τεύχος 1940-41, 3-10/02/97
10. Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Το σύστημα μελέτη – κατασκευή στα Δημόσια έργα, Η εγκύκλιος 27, Ενημερωτικό δελτίο του ΤΕΕ, Τεύχος 1981, 1/12/97
11. Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Το σχέδιο για την αναθεώρηση του θεσμικού πλαισίου μελετών, Ενημερωτικό σημείωμα: Σχέδιο νόμου περί διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης παροχής υπηρεσιών και Μητρώων Παρεχόντων Υπηρεσιών,

12. Π. Φίλιου, Ενοχικό Δίκαιο – Ειδικό μέρος, 1ος τόμος, 2ος ημίτομος, 4η έκδοση, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα 1997
13. Βάσω Χαραλαμπίδου, Γιάννης Βραχάλης, Αργύρης Δεμερτζής (επιμ.), Η οικονομική κατάσταση των ελληνικών εργοληπτικών επιχειρήσεων, Έρευνα Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος, Ενημερωτικό δελτίο του ΤΕΕ, Τεύχος 2034, 11/01/99
14. Κ. Χασάπης, Νομικός Σύμβουλος ΣΕΓΜ, «Προβλήματα από την εφαρμογή του π.δ. 696/74», Πρακτικά 3ου Συνεδρίου Συνδέσμου Ελληνικών Γραφείων μελετών, Θέσεις για ανάπτυξη, 22-23/09/1987
15. Ζ. Χατζηχαλκιάς (επιμ.), Δημόσια Έργα, Σύνδεσμος Πτυχιούχων Εργοληπτών Δημοσίων Έργων Θεσσαλονίκης – Κεντρικής Μακεδονίας, 9η έκδοση, Ίων, Αθήνα 1998
16. Αλίκη Τζίκα – Χατζοπούλου, Κατασκευή Δημοσίων Έργων - Εθνική και Κοινοτική Νομοθεσία – Νομολογία – Σχόλια, 4η έκδοση, Παπασωτηρίου, Αθήνα 1994

VIII.2. ΞΕΝΗ

17. Charles Boundy, A concise Business Guide to Contract Law, Editions Gower Publishing Ltd, Aldershot 1998

18.A.A. Kwakye, Construction project administration in practice,
Editions Longman, Essex 1997

19.P. D. V. Marsh, Contracting for Engineering and Construction
Projects, 3d edition, Gower Technical, Aldershot 1988

Πανεπιστήμιο Πειραιώς